

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Vrije uitoefening der geneeskunde.

Berichten: Z.g. artsenmonopolie. — Vrije artsenkeuze. — Winstgevende kwakzalverij. — De nieuwe wonderdokter.

Mededeelingen van verschillenden aard: Orviëtanose. — Antiépileptique Uten. — Het systeem van Mr. Elmer Shirley. — Bij een herbarist.

Uit de Pers: Uit het beloofde land der vrije geneeskunde. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Haarlemmer-olie een voordeelig zaakje.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:
Mej. A. BOUVIN, *den Haag*.

De Heeren:

A. CARRIÈRE, Arts, *den Haag*.

L. G. GELDERMAN, Arts, *Kortgene*.

Vrije uitoefening der geneeskunde.

In het laatste nummer van ons blad komt een ingezonden stuk voor, van een onzer oudere leden, met de toezegging der redactie, dat zij er later op terug zal komen.

Ik weet niet of deze laconische mededeeling voor iederen goeden verstaander voldoende is geweest. In elk geval zij hier dan nog eens verklaard, dat de in dat stuk uiteengezette meeningen niet de onze zijn.

Aleer ik nu 't een en ander nader bespreek, eerst ter verduidelijking van ons standpunt eene kleine en ware geschiedenis:

Er was ereis, in eene onzer provinciesteden, vele jaren geleden, een dame. En zooals ieder gebeurt, soms voelde zij zich minder wel en soms was zij ook werkelijk ziek. En in beide gevallen ontbood zij steeds onmiddellijk haar dokter en was niet te vreden met zijn goeden raad, doch rustte niet voor en aleer hij haar ook een recept had geschreven en ter hand gesteld. Zoo genas zij vele jaren lang van iedere ziekte en van iedere kwaal, en werd oud en der dagen zat, tot die kwaal kwam waarvan niemand geneest. Maar toen de beredderaars van haar boedel het oude kabinet op haar slaapkamer hadden geopend, vonden zij daarin, in volgorde, al de orginee recepten die zij zich gedurende ruim zestig jaar had laten voorschrijven en waarvan zij er zich nooit een had laten klaarmaken en dus nooit het geneesmiddel gebruikt of genuttigd had.

De dame van wie ik spreek was eene bescheiden dame, te bescheiden om de wereld of de wetenschap te willen hervormen. Toch had zij voor zich zelve een nieuw geneeskundig systeem uitgevonden. Zij schijnt geloofd te hebben dat de nuttige werking van een recept niet ligt in het gebruik dat men er van maakt, maar in het neerschrijven door den dokter en het wegbergen door den patient. En zij werd er oud mee en heeft toch nooit gedacht, dat wat háár goed was bekomen, daarom ook goed moest zijn voor iedereen.

Maar, stelt nu eens het misschien fantastische geval („misschien”, want op dit gebied schijnt alles mogelijk), dat die dame, op welke wijze dan ook, een secte had gevormd en velen tot haar geloof of zienswijze had overgehaald, zouden dan niet, ook bij deze geneeskundige behandeling, reeds duizenden merkwaardige genezingen zijn voorgekomen, zou men niet talloze attesten kunnen overleggen (allen echt!), zouden niet velen zelfs die reeds door de officieele wetenschap opgegeven waren te goeder trouw kunnen zeggen, dat zij er baat bij hebben gevonden?

Niemand kan dat betwijfelen.

Want als men in eigen boeken overbrengt, wat de natuur zelve heeft gedaan, zullen steeds de resultaten overweldigend zijn.

En daarom komt het mij steeds weer sterker voor, dat wij toch nooit zeker weten of wij genezen door iets, na iets of ondanks iets, dat wij op dit gebied, slechts een meer en meer of minder gegrond vermoeden hebben en dat ik ten slotte altijd wijzer doe mijn lichaam toe te vertrouwen aan iemand, die van menselijke lichamen verstand heeft, dan aan iemand die er geen verstand van heeft. Zoo als ik ook b.v. met mijn horloge, mijn laarzen, mijn gasleiding en mijn kat zou doen.

Als dus de strekking van het artikel van den geachten inzender zou zijn, dat men liever met zieken naar een sonnambule moet gaan dan naar een dokter, of dat het eigenlijk precies eender is, dan geloof ik dat de strekking van zijn artikel zeer verkeerd zou zijn, even verkeerd als wanneer iemand een vriend met stukke schoenen naar den gasfitter zou verwijzen, alleen omdat hij zelf eens een gasfitter heeft ontmoet, die met succès een paar schoenen heeft gemaakt; is de strekking alleen te betoogen dat de geneeskunde feilbaar is, welnu, dat wisten wij al lang en er is niemand onder ons die het niet weet.

En wanneer de inzender zijne sonnambule dankbaar blijft voor de prettige inbeelding, die zij hem in 't leven heeft medegegeven, dan slechts deze vraag: Als een vader nu op zijne aanbeveling met een ziek kind naar een ondeskundige zou loopen en het kind stierf (want de inzender

garandeert toch niet de wijsheid der sonnambules?) welke inbeelding denkt de inzender dan, dat die andere vader in zijn leven mee zou dragen? Zou dat ook een prettige zijn?

En nu zegge de inzender niet: „Natuurlijk, grof materialistisch bevangen,” want daarvan weet de inzender te mijnen opzichte niets. Als men eene ondoofbare ergernis jegens de bevoegden heeft, moet men in zijn oordeel over de bevoegdenheid van anderen voorzichtig worden.

Nu het standpunt onzer vereeniging tegenover wat de Heeren het artsenmonopolie noemen. Wij bestrijden de beweging die tot opheffing strekt, niet ten bate der artsen, maar ten bate van den patient. Wij hebben dat reeds herhaaldelijk verklaard, wij hebben indertijd onze organisatie gewijzigd, (om dat te onderstrepen, men doe ons de eer het te gelooven. *) Welk recht hebben voorstanders dier opheffing toch onze goede trouw in twijfel te trekken en te beweren, dat de tegenstanders alleen „hun standje” verdedigen? Beweren wij van onze tegenstanders, dat het alleen hun eigen belang is, dat ze drijft? Insinueeren wij soms, dat een voorstander der vrijverklaring zeker wel aandeelen in een Begravenisvereeniging zal hebben? En als wij zoo zot waren, zouden wij dan den eisch stellen, dat onze tegenpartij begon met dat toe te geven en beweren: „dat wij, buitenstaanders, het recht hebben te verlangen dat de Heeren hun eigenbelang niet voordeden als dat der lijdende menschheid”. Laat ons spreken van eigengerechtigheid!

Welnu, naar onze meening strekt deze beweging ten nadeele van den patient, want haar gevolg zou zijn, dat zij de bestrijding der kwakzalverij onmogelijk maakte. Dit is wat ons speciaal aangaat en daarom zijn wij er tegen. Wij wenschen voorzorgen vóórdat de man in het graf ligt en niet daarna. En wij bestrijden geen enkele psychische geneesmethode, dat ligt niet op onzen weg. Maar wij stellen eischen aan de menschen die die methodes willen toepassen. En als die eischen niet voldoende zijn, welnu dan behooren zij verzwaaard en niet verlickt of opgeheven te worden.

Ik voor mij wil wel dit verklaren: ik ben altijd een groot voorstander geweest van onderzoek der z.g.n. spiritistische verschijnselen, en betreur ten sterkste, ook uit liefde voor de wetenschap, dat wij dienaangaande hier te lande achter zijn. Maar dat dit op eenige redelijke wijze, welke dan ook, vóórliefde voor beunhazen, zaakwaarnemers en sonnambules in zou sluiten, dat ben ik zoo vrij voorloopig nog te ontkennen.

D. K.

*) Boven ieder maandblad kan men het toch lezen, dat in ons gansche, uit twaalf leden bestaande bestuur, slechts één arts zitting heeft.

BERICHTEN.

Z.g. Artsen monopolie. De regeering heeft den Centralen Gezondheidsraad om advies verzocht in zake het adres der heeren mrs. jhr. VAN HOLTHE TOT ECHTEN, VAN HOUTEN en prof. VAN HAMEL, strekkende tot toelating van de vrije uitoefening der geneeskunst.

Vrije artsenkeuze.

Es ist ein Merkmal der Wunderdoktoren,
Der Charlatane und Heilprofessoren,
Dass sie unfehlbar, leicht und geschwind,
Nur die Leiden heilen, die unheilbar sind.
(Uit „*Fliegende Blätter*“.)
door Telegraaf.

Winstgevendde kwakzalverij. Een mijnheer KILMER, onlangs overleden, heeft / 6.500.000 nagelaten als vrucht van zijn bemoelingen, gedurende 20 jaren, om het patentmiddel Swamp Root aan den man te brengen. (Het Volk)

De nieuwe wonderdokter.

Op Philipsdorp woont een echtpaar, dat naar het vermeent, ziekelijk is; ze klagen tenminste, de man over dolligheid, de vrouw over te weinig eetlust hoewel ze het aanvullig gewicht vertegenwoordigt van rond de 250 pond.

Een zekere Johan R., een man van zessen klaar, vernam dat, en stapte naar de zieken. Na wat over het weer gepraat te hebben, verklaarde hij aan de verbaasde patienten, dat hij, de man, behebt was met de ziekte die den naam draagt van „pora kibelenta“ en de vrouw wist hij nog niet goed, want die moest hij eerst onderzoeken.

Hij vroeg van ieder / 4.— vooruit te betalen, dan zou hij hun in twee dagen frisch en gezond maken. De echtgenooten, hoewel ze de geleerde taal van den nieuwen esculaap met verwondering aanhoorden, gingen op het voorstel niet in en J. R. keerde onverrichter zake naar huis. (Eindhoven's Dagbl.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Orviëtanose.

Orviëtanose is de naam van een kwakzalversmiddel van het helderste water, een likkepot van fabelachtige samenstelling, nauw verwant aan mithridaat en theriak, waarmede in de 17e en 18e eeuw de goëgemeente werd begoocheld als ware het een universeel middel tegen vergiftigingen, schurft, pest, hoofdzeer, koorts, jicht, syphilis, breuken, mazelen en wat dies meer zij. (Zie dr. Cabanès, Remèdes d'Autrefois).

De eerste verkooper van deze panacee was Hieronymo Ferranti, terwijl zekere Lupi, van Orvieto, een stadje in Toscane, genoemd wordt als de uitvinder van dit zonderling electuarium.

J. L. VELTMAN, o. m. ex-burgemeester van Kattendijke en de man van het borstbeeld van DR. KUIPER, heeft gemeend een middel onder denzelfden naam, als geneesmiddel tegen suikerziekte, in ons land te moeten invoeren, ofschoon het niets meer van de oorspronkelijke likkepot heeft. De Orviëtanose van VELTMAN heet dan ook een eigen vinding te zijn. In zijne reclamepapieren, (waarin o. a. een zeer gunstige beoordeeling is opgenomen van JHR. MR. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, die verklaart de werken gezien te hebben, waaruit de Directeur der Naamlooze Vennootschap „Orviëtanose“ zijn wijsheid heeft geput), vermeldt de „uitvinder“ dat verschillende, ook uitheemsche, planten aan de samenstelling hebben deelgenomen.

Vreemd klinkt daarom de volgende „Mededeeling“, gepubliceerd in het December-nommer van het *Maandblad van den Centralen Gezondheidsraad*:

„ORVIËTANOSE“

middel aanbevolen tegen Suikerziekte door de Maatschappij Orviëtanose (Nicolaistraat 23 te 's-Gravenhage).

Aan een rapport van den Inspecteur van de Volksgezondheid M. L. Q. van Ledden Hulsebosch betreffende zijn onderzoek omtrent „Orviëtanose“ wordt het volgende ontleend.

Orviëtanose is een troebele, licht chocoladebruine, waterige vloeistof, die, zooals alle afkooksels van plantendeelen of planten, kleine schomme-

lingen aanwijst in soortelijk gewicht en verdampingsrest.

Het bevat geen conserveermiddel, maar (gevolg van bederf) vele schimmeldraden.

Het onderzoek heeft geleerd, dat Orviëtanose is het afkooksel van *Varkensgras* (*Polygonum aviculare*), een onaanzienlijk kruid, dat in geheel Europa voorkomt en ook in ons land zeer algemeen langs wegen en paden groeit.

De meest algemeene naam van deze plant is *Varkensgras*. In Groningen noemt men haar *Mottegras*, in den Achterhoek *Wegebree*, in de graafschap Zutphen *Weggras*, op de Veluwe *Trekgras*, in West-Friesland *Ijzerhard*, in Noord-Limburg *Ijzerkruid*, in Noordbrabant *Vogelvoet*. Dodonaeus noemde haar *Duijsentknoopmannek n.*, terwijl ze door Weidemann als *Knöterichtee*, *Russischer Knöterich* of *Homeriana-Tee* in den handel gebracht wordt.

Een drank als Orviëtanose kan versch bereid worden door 1 deel Varkensgras met 16 deelen water te koken en te verkoken tot 8 deelen; de prijs van 350 gram van dit afkooksel is dan 5 cent.

Wat wij verwachtten, is gebeurd. De directeur der Orviëtanose-maatschappij heeft reeds de juistheid van het onderzoek betwist, maar daaraan hechten wij geen waarde. De naam van den onderzoeker, den heer M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH en zijn bekwaamheid op het gebied van dergelijke onderzoekingen, zijn voor ons waarborg genoeg om de resultaten van zijn onderzoek met vertrouwen aan te nemen.

De slotsom waartoe wij komen is dus: dat VELTMAN voor zijn wondermiddel gebruik gemaakt heeft van het plantje, dat zoowel tegen tering als tegen suikerziekte menigmaal door kwakzalvers is aanbevolen en dat bij beide ziekten waardeloos is gebleken. Ten bewijze van deze laatste bewering het volgende:

In het „Ned. Tijdschrift v. Geneeskunde“ van 19 Juli 1913 deelt Prof. dr. E. C. VAN LEERSUM te Leiden mede, dat slechts één van de oudste schrijvers die hij raadpleegde, n.l. PAULUS VAN AEGINA, die in de 7e eeuw leefde, van Varkensgras als antidiabeticum gewag maakt (ofschoon dit kruid eeuw-in, eeuw-uit als volksmiddel, maar nooit in de officieele geneeskunde, bij hals- en longlijden in gebruik geweest is).

Genoemde hoogleeraar heeft dit middel, dat naar hij vernam in het zuiden van ons land tegen suikerziekte in zwang is, bij drie lijders aan suikerziekte van verschillende leeftijd beproefd, maar... met treurig negatief resultaat. Hij deelt in het hierboven genoemd tijdschrift zijne ervaringen hiervan mede en eindigt zijn opstel aldus:

„Het Varkensgras heeft dus in lang vervlogen „tijden deel uitgemaakt van de officieele anti-„diabetica, maar dat het volk het als zoodanig „zou hebben overgenomen, lijkt mij daarom on-„waarschijnlijk, omdat het in de volksgeneeskun-„dige literatuur, althans voorzoover mij bekend „is, niet voorkomt. Waarschijnlijker lijkt het „mij, dat het volk, door de reclame, die voor „Herba Polygoni avicularis als middel tegen long-„tering gemaakt is, op de gedachte is gekomen „om het ook tegen andere terings te gaan bezigen, „met name ook tegen de zoogenaamde suiker-„tering“.

Antiëpileptique Uten.

Het Maandblad van den Centr. Gezondheidsraad, Dec. 1913, bevat de volgende mededeeling: „Ontvangen werd een flesch, op het etiket waarvan stond: „Antiëpileptique Uten, préparé par M. UTEN, Pharmaciën, Liège etc.“

Deze flesch bevatte 390 c.M³. eener groen gekleurde vloeistof; in deze vloeistof werd veel vuil, waaronder doode vliegen, aangetroffen.

Reactie: neutraal op lakmoes.

Verdampingsresidu (bij 105° C.) 13.45 gr. per 100 c.M³. vloeistof.

Qualitatief kon worden aangetoond: kaliumbromide (KBr) en sporen alcohol. Het destillaat, uitgeschud met aether, liet sporen van een kamferachtige en naar gember riekende vaste stof achter.

Gewichtsanalytisch werd het KBr-gehalte bepaald op: 13.4 gr. KBr. per 100 c.M³. Als groene kleurstof is waarschijnlijk aanwezig het natrium-

zout van het: dimethyl-dibenzyl-diamidotriphenylcarbinoltrisulfozuur (zie KÖNIG, Chemie der mensch. Nahr. und Gen. Mittel III. 1 p. 560).

De oplossing bestaat dus uit een broomkalioplossing, groen gekleurd door bovengenoemde kleurstof en vermengd met eene kleine hoeveelheid gembertinctuur.

De Centrale gezondheidsraad waarschuwt tegen het gebruik, zonder medisch voorschrift, van broomkali in het algemeen en in het bijzonder in de hoeveelheid als in bovenvermelde stof wordt aangetroffen.”

Deze samenstelling komt vrij wel overeen met die, welke wij reeds voor jaren hebben opgegeven.

Het systeem van Mr. Elmer Shirley.

Volgens onze belofte in onze vorige no's gedaan, komen wij thans nog eens — naar wij hopen, voorloopig voor het laatst, op dezen buitenlandischen kwakzalver terug.

De advertentie: *Is U een slachtoffer der doodelijke Catarrh?* mogen wij bij onze lezers als bekend veronderstellen. De uitgevers van tal van bladen hebben, ook weer in den laatsten tijd, daarvoor ruimschoots gezorgd.

Wie op die advertentie schrijft, krijgt, zooals reeds in het Maandblad van Januari 1912 vermeld is, een brochure en een gedrukt brief, vergezeld van de noodige attesten, met portretten, waarin de methode ELMER SHIRLEY hemel-hoog wordt aangeprezen. Daarbij is gevoegd een symptomen-formulier, dat 37 Catarrhvragen, 15 Doofheidsvragen en 23 Algemeene vragen bevat, het gewone kunstje om den lijder te doen gelooven, dat men werkelijk wenscht te weten wat hem scheelt.

Wie die vragenbrief, als het hem mogelijk is en voor zoover de lijder, meestal geen deskundige, daartoe in staat is, beantwoordt, ontvangt daarop het volgend bericht, ook alweer gedrukt: „Mijnheer,

Ik moet u danken voor uw wijs besluit, zich van mijn advies te bedienen. Zooals in mijn vorig schrijven beloofd, heb ik zelf de informatie in uw formulier vervat, nauwkeurig onderzocht, en ben nu in staat u duidelijk omtrent de juiste natuur uwer kwaal en de kansen uwer spoedige volkomen genezing te adviseeren. U begrijpt natuurlijk dat de informatie aan u persoonlijk is, en niet, zonder mijn speciaal advies, voor andere lijders mag gebruikt worden.

Allereerst wensch ik de algemeene gevolgtrekking te geven, waartoe ik door uw symptomen-formulier gekomen ben, doch tegen het eind van mijn brief zal ik een belangrijke, bijzondere bemerking bijvoegen. Ik vind dit noodig om zekere natuurlijks functies (geheel buiten het bestek van doofheid liggende) in werking te stellen die, indien het uw wensch is onafgebroken gezondheid te genieten, verbetering behoeven. Er doet zich duidelijk het bewijs in uw geval voor van een ontstoken conditie van het slijmvlies van keel en middenoor. Deze toestand heeft aanleiding gegeven tot obstructie in de Eustachiaansche buizen door slijmachtige vastzettingen.

Dan is er collaps van het trommelvlies, waardoor de keten der gehoorbeentjes, die de trilkrachtige verbinding tusschen trommelvlies en de gehoorzenuw vormt, uit zijn natuurlijke positie geworpen wordt. Het gevolg is dat de gehoorbeentjes te stijf geworden zijn om de geluidsgolven naar binnen te leiden — de onmiddellijke oorzaak uwer doofheid. Verder zijn er blijken van zwakte en gedeeltelijke paralyse der fijne zenuwen en spanningspiertjes van het middenoor.

In zulke toestanden als de onderhavige bestaat steeds het gevaar dat de ontsteking zich naar het binnenoor uitbreidt, waardoor verettering en algeheele vernietiging van dit delicaat bouwwerk, waarvan uw gehoor geheel afhankelijk is, veroorzaakt wordt. Indien dit kwam te gebeuren, zou u natuurlijk ongeneeslijk stokdoof worden, U dient zich onmiddellijk van deze ontsteking te bevrijden. Het is zeker dat uw toestand anders verergeren zal.

Ik ben echter volkomen overtuigd dat, indien u mijn advies volgt en de juiste middelen aanwendt, u deze ernstige complicaties niet behoeft te vreezen.

Het eerste en voornaamste dat u te doen

heeft — en dient niet uit te stellen — is het volgende: Alle aangetaste vliezen van oor, neus en keel grondig reinigen en heelen; alle ontstekingskiem en slijmachtige afzettingen onschadelijk maken en uit het lichaam verwijderen; vrije omloop bevorderen van uw bloed, de oxygen-proteid-bestanddeelen waarvan versterking behoeven, en de verzwakte zenuwen en spanningspiertjes van het middenoor zorgvuldig verloren kracht hergeven.

Wanneer deze verbeteringen door de juiste middelen zijn tot stand gebracht, zullen de Eustachiaansche buizen zeer natuurlijk geheel van obstructie bevrijd zijn; beentjesketen en trommelvlies zullen, ontslagen van de bestaande abnormale toestanden, hun delicate functies hervatten, en alle slijmachtige ophooping en verdwijnen. U zal dan volkomen kunnen hooien, en, als zoovelen voor u, een „Algeheele Genezing” kunnen melden.

De behandeling noodzakelijk in uw geval kan uzelf tehuis aanwenden. Ik kan u al het benodigde, de juiste speciale toepassingen inbegrepen, veilig verpakt en franco toezenden, zoodat u volstrekt geen moeite heeft. Teneinde den bestaanden ontstekingsstoestand van het slijmvlies der luchtwegen en insnijdingen van het oor te doen afnemen behoeft u een speciaal ontworpen automatische Medicator. Voor reinigingsdoeleinden heeft u een antiseptischen kristallen Irrigator noodig. Ook behoeft u bijzondere voorraden en vullingen voor beide en verscheidene pharmaceutische samenstellingen voor de heeling der slijmvliezen, met andere speciale middelen ter verbetering der constitutie.

Ik zal u voor deze artikelen (die uw eigendom blijven en zoo goed als onvernietbaar zijn) en voor voorraden, behandeling en advies, het kleine alles insluitende bedrag van 15 Gulden berekenen, en na ontvangst van bijgevoegde bestelkaart al het benodigde per omgaande tegen rembours afzenden. Het staat u dan vrij de behandeling aan een grondige proef te onderwerpen en indien u volgens uw eigen meening geen baat gevonden heeft, ontvangt u de 15 Gulden terug in overeenstemming met ingesloten garantie.

Mijn bijzondere bemerking op uw geval is, dat u tevens een algemeen en zenuwopbouwend middel behoeft teneinde uw verzwakt zenuwstelsel verloren veerkracht te hergeven. Ik zal een goeden voorraad van dit middel in uw doos doen zonder daarvoor iets extra te berekenen (ofschoon dit zenuwvoedsel u apart 2 Gulden zou kosten) opdat ik niets ongedaan moge laten u geheel en blijvend tot algeheele gezondheid te herstellen. Ook zal ik u duidelijke en volledige aanwijzingen voor de toepassing uwer behandeling zenden. Bedenk wat een groot getal hardnekkige gevallen door mij genezen zijn en besluit spoedig mijn behandeling te volgen met alle vertrouwen in haar volkomen succes.

Met beste wenschen voor uw vlugge genezing, heb ik de eer te zijn,

Geheel de uwe,
(Handteekening onleesbaar.)”

Wij moeten eerlijk bekennen, dat de geleerdheid, in dit schrijven opgenomen, ons te hoog gaat, maar wij zijn overtuigd, dat deze niet zal nalaten indruk te maken op den armen lijder, die zich om hulp tot E. S. heeft gewend en hem den noodigen angst zal inboezemen voor het gevaar dat hem dreigt, wanneer hij de menschlievende (?) raadgevingen uit Londen niet opvolgt. *Eu daar is het om te doen!*

Da 15 gulden voor een proefbehandeling worden gaarne opgezonden. Men kan, zoo oordeelt men, de proef best nemen, want ELMER SHIRLEY garandeert, volgens een bijgevoegd bewijs, de terugbetaling van de geheele voor zijn volledig Systeem van Catarrh en Doofheidgenezing betaalde koopsom, indien de koper volgens zijn eigen meening geen baat heeft gevonden bij de proefbehandeling.

Hoeveel die geheele koopsom bedraagt wordt niet vermeld, men behoeft ook eerst de f 15 te wagen. En hierbij komt de sluwe kwakzalver voor den dag.

In ons vorig no. hebben wij de samenstelling van vijf, van onzentwege onderzochte middelen, behoorende bij het systeem, medegedeeld en wij laten die opgaaf hier nogmaals volgen:

Een vloeistof om in de neus te spuiten: *parafinum liquidum*, *menthol* of *pepermuntolie* en een spoor van een andere vluchtige olie (kaneelolie?)

Tabletten no. 2 (*Nasatabletten*) bestaan uit *dubbel-koolzure soda*, *keukenzout*, *borax* een spoor van een zwavelzuurverbinding en *talk*.

Gargle tablets no. 3 bevatten, behalve een plantaardige stof, waarvan de aard nog niet is vastgesteld, *dubbel-koolzure soda* en *borax*.

Nerve nutrient pills no. 3 zijn in hoofdzaak staalpillen. Zij bevatten *sulfas ferrosus* (ijzersulfaat), vermoedelijk voor een gedeelte reeds ontleed, *gember* en kleine hoeveelheden *magnesium*, *calcium* en *kalium*.

Katones no. 5 bestaan uit *Cutta-gom*, *jalappe* en *rhabarber*.

Behalve de *Katones*, die het zeer sterk werkende Guttagog bevatten, zijn deze middelen vrij onschadelijk en wat de *inspuiting* en de *Gargle tablets* betreft, zelfs met overleg gekozen. Voor de kwalen, waarvan E. S. hulp belooft, wordt door de geneesheeren — doch alléén na onderzoek van den lijder — dikwijls en met succes gebruik gemaakt van de daarin voorkomende geneesmiddelen, een bijzondere uitvinding van den Engelschman zijn deze dus niet.

Maar wat zal er gebeuren? Indien de patiënt niet al te ziek wordt door het gebruik van de vergiftige *Katones*, zal er kans bestaan dat hij (zich tevens bevindende onder suggestie van zijn wonderdoener) inderdaad baat vindt of meent te vinden bij de proefbehandeling. De geringe hoeveelheid van de hem toegezonden middelen is spoedig verbruikt en hij wendt zich opnieuw — misschien wel onder dankbetuiging — tot zijn redder. Nu treedt het *geheele systeem* in werking en hoe lang het ook duurt, wat het ook kost en of het baat of niet, van teruggave van geld is nu geen sprake meer. De patiënt heeft zelf verklaard, direct of indirect, dat hij bij de *proefbehandeling* baat heeft gevonden.

Zóó loopt men er in. Is men verstandiger en antwoordt men niet op den vroeger vermelden brief, dan moet men niet gelooven dat men los wordt gelaten. Dat is geen gewoonte bij de *brievendokters*, zooals wij reeds herhaaldelijk hebben aangetoond. Kan de man geen 15 gulden krijgen, dan probeert hij het met minder. Roerende brieven wijzen den lijder op de noodzakelijkheid om de aangeboden hulp niet te versmaden en mochten de kosten te hoog zijn, wel nu men kan beginnen met een afbetaling van f 7.50 en als dat nog niet lukt met f 5. Dus een geneesmethode op termijnbetaling. Wees dengene die zich door dit royale aanbod laat verlokken; eenmaal beet, laat een kwakzalver hem niet meer los.

Wie zich voor schade wil vrijwaren, hoede zich voor den eersten stap en *schrijf niet* op de advertentie van ELMER SHIRLEY. Mocht dit echter reeds geschied zijn, dan kan men het kwaad nog goed maken, door alle brieven, die de kwakzalver voortdurend zendt, onbeantwoord te laten.

Bij een „herbarist”.

Men schrijft ons uit Alkmaar:

Een der oudste leden onzer Vereeniging zond mij dezer dagen een advertentie uit een Rotterdamsch blad, waarbij zekere M. DE REEDER, Bergweg 162 te Rotterdam, zich noemende „herbarist”, de lezers meedeelde, dat voor alle ziekten kruiden zijn gewassen — indien men ze maar weet. „Indien alle middelen faalden”, zoo betoogde hij in die advertentie, „dan moest men zich tot hem wenden om gratis inlichtingen.” Het geval interesseerde ons en wij togen naar Rotterdam om met dezen „herbarist” kennis te maken. We moesten in een winkel van verbandartikelen enz., waarin hoopen pakjes kruiden opgestapeld lagen, eenigen tijd wachten, want Mijnheer had bezoek. Inderdaad kwam op een gegeven oogenblik een boertje uit een achterkamer te voorschijn die f 1.50 neerlegde en een pakje kruiden zegevierend mee naar huis nam. Hij kreeg van den „herbarist” nog eenige goede wenken omtrent het gebruik mee en daarna was het oogenblik aangebroken waarop wij in zijn spreekkamer werden toegelaten. Op tafel lagen eenige boeken en brochures, benevens een dik geneeskundig boek uit de oudheid, waarin onze

„herbarist” af en toe ijverig bladerde. Er hing een mystiek, gedempt licht in het vertrek. Expresselijk eenigszins schuchter, vertelden wij met zachte stem persoonlijk absoluut geen geloof te hechten aan de gezegende kracht zijner kruiden, doch zijn advies te willen inwinnen op raad onzer familie, want „men kan toch nooit weten” had deze gezegd. (Dit was natuurlijk maar een „smoesje” om op gang te komen). Wij leden, aldus vertelden we verder, aan „psoriasis”, de bekende hardnekkige huidziekte, die de mannen der officieele wetenschap niet kunnen genezen, doch die telkens weerkeert en waarvoor nog geen áfdoende genezing is gevonden. Of hij altemet met zijn kruiden die áfdoende genezing kon bewerkstelligen?

„Slaat u uw oogen maar eens neer!” sprak onze herbarist, zóó, vlak voorover. Aldus geschiedde en de groote man sprak de merkwaardige woorden: da’s in orde!

— Wat is in orde?

— Ik zal u helpen.

— Ja maar, áfdoende helpen, zóó, dat de psoriasis nooit weerkeert.

— Zeker.

— Als dat zoo is, zal ik mij finantieel niet onbetuigd laten, dat ik u, maar ik zeg er direct bij, dat ik aan uw gezegde niet de minste waarde toeken.

— Toch zal ik u beter maken als u maar precies doet met de kruiden, die ik u geven zal, wat ik zeg. Wij hebben voor alle kwalen — behalve carcinoom en tuberculose in vergevorderden staat, gezegende kruiden. Alle samenstellingen dezer kruiden hebben wij in een boek bijeengegaaard; hier hebt u het; Daar zijn kruiden bij, die veel meer kosten dan f 1.50, maar dat komt er bij ons niet op aan, want wij willen niet in de eerste plaats geld verdienen, doch menschen genezen en een aantal attesten vergaren.

— U is dus filantroop en veracht het aard-sche slijk?

— Wij hebben, ik zeg ’t nógmaals, niet direct geld noodig. Wij werken met een kapitaal van niet minder dan vier miljoen, dus het komt er niet zoo erg op aan. Onze bedoeling is hier in Nederland een afdeling te stichten van de Deutsche „Verein für Pflanzenheilkunde”, waarvan u deze brochure mee kunt nemen.

— Dank u, maar ik ben een ongeloofige Thomas, ik gelóóf niet aan uw filantropische instellingen.

— U meent, dat we kwakzalvers zijn?

— Dat woord bezig ik niet, maar ’t wil er bij mij niet in, dat u belangeloos optreedt. Ik zal gelóóven in de gezegende kracht uwer kruiden als u mij eenige menschen kunt opnoemen. — Wat zeg ik? als u mij maar een mensch kunt opnoemen, die u gehéél van psoriasis hebt genezen.

— Dat kan ik wel, want ik heb er verscheidene beter gemaakt met mijn kruiden.

— Ik behoef geen verscheiden namen, één is mij voldoende. Kunt u er mij één noemen?

— Ja, iemand in Kampen.

— Een oude of een jonge?

— Iemand van uw leeftijd?

— Dat treft. Hoe heet hij?

— Ja, dat zou ik u niet precies kunnen zeggen, wij hebben natuurlijk zijn naam in onze boeken genoteerd, doch deze boeken liggen op ’t kantoor van onze fabriek te Schiedam.

— Worden de kruiden daar gemaakt?

— Ja.

— Maar ik zal u den naam van den genezen patient schrijven, is dat goed?

— Best. Maar ik zeg u vooruit, dat ik dien genezen patient persoonlijk ga ondervragen. U kunt in Kampen wel dezen of genen vinden die u een dienst wil brengen en een attest afgeeft. Aan attesten hecht ik niet de minste waarde, want daar heb ik heel treurige ondervindingen mee opgedaan.

Ik zal dus dien door u genezen patient gaan ondervragen en als ik dat gedaan heb, zal ik zijn dokter gaan opzoeken, die hem „opgegeven” had, het oogenblik dus waarop u met uw kruiden uw geneeswijze begonnen zijt. Is dat goed?

— Zeker, ik vrees geen onderzoek.... in geen

enkel opzicht... (hakkellend)... maar... ik kan dien naam alleen geven, als de betrokken persoon er geen bezwaar tegen heeft.

— Als hij werkelijk door u genezen is, zal hij er geen bezwaar tegen hebben en mocht dit toch zoo zijn, dan zal ik hem trachten te bewegen voor 't heil en in 't belang van alle psoriasislijders dat hij open kaart speelt.

— Nou, ik zal u wel nader schrijven, daar kunt u op aan!

De „herbarist” achtte het oogenblik gekomen ons onderhoud te eindigen. 't Gratis consult was afgelopen. Ik kon gaan.

Toen ik buiten was en te Rotterdam aan het oude lid onzer Vereeniging mijn wedervaren medeelde, zei deze bijzonder benieuwd naar den afloop te zijn.

Ik antwoordde niets nieuwsgierig te zijn, waarop hij mij aankeek als wilde hij vragen: hoe heb ik het nou met je?

Neen amice! ik ben in 't geheel niet nieuwsgierig, omdat ik vast overtuigd ben, dat ik den naam van dien genezen Kamper persoon nooit zal te hooren krijgen. Geloof me, ik ken mijn Pappenheimers!

* * *

Enkele dagen later schreef onze „herbarist” mij, — hij had 25 jaren lang 't menscheijk lichaam en de kruiden bestudeerd!!! —, dat hij tot zijn grooten spijt geen vrijheid vond mij den naam uit de boeken der Schiedamsche fabriek te melden, wjl de betrokken persoon hem om „discretie” had verzocht.

Ik acht na bovenstaand getrouw relaas van mijn reis naar dezen Rotterdamschen „herbarist” elk commentaar overbodig en onze lezers zullen dit zeker wel beamen.

C. N. G.

UIT DE PERS.

Uit het beloofde land der vrije geneeskunde.

Ik stel mij voor schrijft Dr. Pinkhof in het T. v. Geneesk., onder dit opschrift gedurende eenigen tijd iets van de weldaden te laten zien, die mr. van Houten e. s. ook aan de bevolking van ons land heeft toebedacht. Wij nemen die mededeelingen gaarne over en voegen er nog een enkele aan toe.

Te Brunswijk heeft het Schwurgericht tot 10 jaren tuchthuisstraf veroordeeld een reiziger, die „hygienische drupjels” aan den man bracht en daardoor den dood van een jong meisje heeft veroorzaakt. Het sterftcijfer van het Deutsche rijk voor dit jaar is door dit geval slechts met ongeveer $\frac{1}{65.000}$ per 1000 inwoners gestegen; het is dus niet de moeite waard, wegens zulk een geval de vrijheid der kwakzalvers te belemmeren. De preventieve waarde van het ingrijpen ten deze van den rechter blijkt duidelijk uit het feit, dat de man al enkele malen van te voren straf had ondergaan.

Het Landgericht te Brunswijk heeft tot 3 maanden gevangenisstraf en 200 mark boete veroordeeld, wegens bedrog, een „handoplegger”, die zijn kunsten ook had beproefd op een gevorderden teringlijder, wiens hopelooze toestand hem naar het oordeel van het Hof bekend moet zijn geweest.

Als recidiviste is door het Landgericht Plauen wegens bedrog veroordeeld tot 2 jaren tuchthuisstraf en 150 mark boete een ziekenbehandelaarster, die in advertenties had beweerd, alle vrouwen- en mannenziekten te kunnen genezen.

Wegens oneerlijke concurrentie werd door het Landgericht Rottweil tot 50 mark boete veroordeeld een man, die had geadverteerd, dat hij snel en met zekerheid kon genezen open beenen, waterzucht en suikerziekte. Het Reichsgericht bevestigde dit vonnis.

Een ziekenbehandelaar te Hanno. ver had door middel van stroobiljetten met verdichte dankbetuigingen zijn diensten als „natuur-geneeskundige” aangeboden en voor de deugdelijkheid zijner geneesmiddelen ingestaan met

de belofte, het geld te zullen teruggeven, als zij niet hielpen. Omdat hij in 25 gevallen deze belofte niet was nagekomen, word hij wegens bedrog tot 1 jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Tegen Suikerziekte. Een chemicus te Berlijn is door de strafkamer veroordeeld wegens het verkoopen van een mengsel met magnesiumsuperoxyde als chinoline en van een „bloedreinigingsthee” aan lijders aan suikerziekte en reumatiek. Tevergeefs trachtte hij het in hooger beroep voor te stellen, alsof hij die stoffen niet als geneesmiddel had verkocht maar als voorbehoed- en ontsmettingsmiddel.

(Ph. Weekbl.)

Een homoëopathe. Een zoogenaamde homoeopathin uit Hamburg had zich voor de strafkamer te Aurich te verantwoorden wegens een reeks bedriegerijen ten opzichte van ziekten. Zij werd wegens volbracht bedrog in 15 gevallen en wegens poging tot bedrog in één geval veroordeeld tot twee jaren gevangenisstraf.

(Moleschott.)

Onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Terwijl hier te lande de strijd wordt gestreden om naast de bevoegde en gediplomeerde beoefenaars der geneeskunde ook de onbevoegden tot de uitoefening daarvan toe te laten, m. a. w. het geneesheeren-monopolie op te heffen, wjl bij velen de overtuiging heerscht, dat juist daardoor de kwakzalverij bestreden zal kunnen worden, die in Nederland in zoo sterke mate woekert, deden zich in Deutschland dezer dagen eenige gevallen voor, die de Deutsche pers aanleiding gaven op te komen voor het ontnemen dier bevoegdheid, welke daar te lande bestaat.

De koninklijke hoftooneeliste NUSCHA BUTZE, die de vorige week te Berlijn overleed, was lijderes aan suikerziekte. Maandenlang was zij met goed gevolg door een geneesheer tegen die kwaal behandeld. Zij vond baat bij dien arts, die haar een leefregel had voorgeschreven. En zij zou, volgens zijn oordeel, nog jaren lang hebben kunnen leven en haar beroep volgen, zoo zij zijn raad was blijven volgen.

Zij geraakte echter in handen eener gezondbidster, eener overtuigde aanhangster der „Christian Science”, die haar aanried om de voorschriften van den arts niet langer te volgen. Zij kon eten en drinken wat zij wilde. De gezondbidster zou voor haar bidden, en de geheele „Christian Science” zou mede bidden. Dan zou zij toch wel gezond worden.

NUSCHA BUTZE vertrouwde op die redeneering, en boette dit vertrouwen met een ontijdig dood.

In verband hiermede zendt een arts uit Berlijn W. aan het „Berliner Tageblatt” een brief, dien hij gezonden heeft aan den „Medizinalrat”, onder echter daarop eenig antwoord te ontvangen.

In dien brief klaagt hij over verschillende gevallen, waarin „Christian Scientists” op zeer zonderlinge wijze optreden. Hij behandelde als geneesheeren een zesjarig kind, dat aan scrofuleuse oogziekte leed; de moeder riep de hulp van de gezondbidsters in, deze namen het verband weg, vernietigden de geneesmiddelen en beriepen zich op Gods hulp, terwijl inmiddels het kind gevaar loopt blind te worden.

Zoo zijn er meer.

In Vogtland in Saksen reed een wielrijder tegen een kar op, waarbij hij door den dissel ernstig gewond werd; in plaats geneeskundige hulp te halen liet zijn vader hem door „Christian Scientists” behandelen, en toen eindelijk door den burgemeester een dokter gezonden werd, kon deze slechts den dood constateren.

Tegen dien vader is door den burgemeester een aanklacht ingediend wegens „het veroorzaken van den dood door nalatigheid”.

Zoo iets kan natuurlijk ook in ons land gebeuren en gebeurt hier ook.

Naar aanleiding van deze gevallen is echter in Deutsche bladen opnieuw een campagne geopend tegen het uitoefenen der geneeskunde door onbevoegden.

Dat is reeds meer gebeurd. Voor een paar jaren is bij den Rijksdag een wetsvoorstel ingediend, tegen de geheime geneesmiddelen en de kwakzalverij, en dat wetje is door den Rijksdag verworpen, omdat de meerderheid meende, dat

de toestanden in Deutschland beter waren dan in landen waarin een artsen-monopolie bestaat, en de overgrote meerderheid van het volk geen monopolie wil.

De Deutsche vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij heeft in verschillende brochures uitgegezet, dat het „gezondbidden” een kwakzalverij is van den ergsten graad; maar juist dat de „Christian Science” ook onder het bij den Rijksdag ingediende voorstel zou vallen, was een reden voor een groot aantal leden, om het te verwerpen.

En toch heeft de „wetenschap van Mrs. EDDY” niets te maken met de door vrome liefde gedreven smeekbede tot den Allerhoogste, om genezing van een kwaal. De gezondbidsters noemen elke ziekte, elke kwaal een gevolg van de zonde, en beweren derhalve, dat gebed die kwaal moet kunnen genezen. Voor de genezing der ziekte komt het dus, naar die theorie, op de diagnose niet meer aan. Slechts op het geloof, op de overtuiging, dat het gebed helpen zal. Slechts de overtuiging, dat het gemeenschappelijk gebed, de uiting van honderden en duizenden medestanders over de geheele wereld, verhooring moet vinden.

Talrijk zijn reeds de slachtoffers van deze verkeerd opgevatte vrome overtuiging. Het bidden op zichzelf is heel mooi, doch onze voorouders zeiden erbij „maar houdt je kruut droog”.

De overtuiging echter, dat men den geneesheer niet meer noodig heeft, dat het bidden alleen voldoende is, is een geestelijke epidemie, die zich sedert het jaar 1866, het jaar waarin de latere Mrs. EDDY, volgens haar verklaring, door gebed van een gevaarlijke ziekte werd bevrijd, over geheel de Vereenigde Staten en van daar over de geheele wereld heeft uitgebreid.

Daartegen te waken is evenzeer plicht, naar een geneesheer in de „Voss.-Ztg.” uiteenzet, als te waken tegen andere epidemiën, cholera, pest, pokker. En naar aanleiding van het te Berlijn voorgevallene, dringt hij aan op nieuwe, krachtige maatregelen, om aan de kwakzalverij een einde te maken, vooral waar die op zulk een gevaarlijke wijze optreedt.

(Alg. Handelsblad.)

CORRESPONDENTIE.

W. M. H. A. te 's-G. Geneesmiddelen tegen drankzucht bestaan niet; niet drinken is het eenige middel. Het komt er niet op aan, waaruit het z.g. geneesmiddel bestaat. Daarom vinden wij geen vrijheid, bij het vele dat er voor ons te doen is, ook nog onze onderzoekers lastig te vallen om na te gaan waaruit die middelen zijn samengesteld.

J. W. v. d. G. te M. De samenstelling van de Wonderzalf, merk „De Walvisch” kennen wij niet. Het onderzoek van dergelijke vetachtige mengsels, waarvan het resultaat meestal zoo weinig positief is, lokt ons niet aan. Het geeft zoo weinig.

De Pilules pour Dames van Dr. Martin, eveneens van Sanitas, waren circa 12 jaren geleden: Capsules met terpenitjolie, ricinusolie, pepermuntolie en vermoedelijk sabinaolie. Of de samenstelling nog daaraan gelijk is, weten wij niet. Op die kwakzalverijen kan men nooit op aan en de kwakzalverijfabriek Sanitas verandert nog wel eens.

Mr. E. L. v. E. te 's-H. Dank voor de toezending van de Bijlage van Panorama. Evenals De Prins, Het Leven en meer dergelijke geïllustreerde bladen, leent ook dit Weekblad zich weer tot de opneming van ettelijke kwakzalversadvertenties.

Lat-n onze leden toch het voorbeeld geven door dergelijke bladen uit hun familiekring te weren.

K. S. te R. Alle drie stukken, hoe lezenswaardig ook, behooren in ons blad niet thuis.

F. H. B. v. B. te T. Fosters's Rugpijn Nieren pülen, — een echt kwakzalversmiddel, bij langdurig gebruik niet onschadelijk — bevatten colophonium, tarwezetmeel en fenegriek.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Haarlemmerolie een voordeelig zaakje. Een achttal jaren geleden overleed de Haarlemmer oliëfabrikant JAN DE KONING, nalatende een vermogen van 600.000 gld. Dat kapitaal moest, naar het testament uitwees, worden bestemd voor de stichting van een liefdadigheidsinstelling. De bloedverwanten hebben, daarmee niet tevreden zijnde, nietigverklaring van 't testament aangevraagd, doch de rechtbank heeft dat verzoek afgewezen en den bloedverwanten hun eisch ontzegd. Natuurlijk gaan ze in hooger beroep.

(De Maasbode.)

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging **TEGEN DE KWAKZALVERIJ**

F E E S T N U M M E R

ter gelegenheid van het **VIJF-EN-TWINTIG-JARIG REDACTEURSCHAP** van
H. VAN GELDER.

Onder Redactie van het Bestuur.

Een vijftwintigjarigen strijd tegen een algemeen menschelijke dwaasheid: hoe teleurstellend moet dat zijn. En hoeveel kerngezond optimisme hoort er toe na al dien tijd, zoo'n groot stuk leven, nog even krachtig voort te gaan.

Wij, die de dingen zien in den spiegel eener duistere rede, zien misschien nog wel de gronden onzer dwaasheden het slechtst, datgene wat ze onafwendbaar en onverwoestbaar maakt. Ontmoet men dan een diergenen bij wie de lust tot strijd tegen zoo'n denkfout, die in ons zit even onverwoestbaar en onafwendbaar schijnt, even sterk in 't weefsel van hun zijn ingeweven, dan past een woord van dankbaarheid en hulde.

't Is slechts wantrouwen waar het zelfbedrog den eigenbaat ontmoet. En altijd de „treue Eckehart zu sein, und jeden Mann für schaden warnen," prettig is 't niet. Maar ten slotte went ook dit en krijgt als het ware een eigen bestaan en helpt zijn meester in 't lest dankbaar over alle teleurstellingen heen.

P. W. DE KONING.

Een paar opmerkingen naar aanleiding van het request der Heeren Van Hamel c. s.

There is something in a name.

Niet onhandig stellen de heeren VAN HAMEL c. s. de leus op den voorgrond: Tegen het monopolie, vóór vrijheid der geneeskunst.

Deze leus is valsch en misleidend.

Valsch, want het geldt hier geen monopolie: Er is geen oeconomische zijde aan het vraagstuk en de wetgever van 65 dacht er niet over een oeconomisch monopolie te scheppen, doch de grondslag van de wet was waarborgen te geven ten behoeve van de volksgezondheid.

Valsch ook, omdat absolute vrijheid tot uitoefening der geneeskunst in waarheid niet het doel der ontwikkelde requestanten is noch kan zijn, doch zij slechts naast de artsen zekere te goeder trouw zijnde, ongediplomeerden tot de uitoefening der geneeskunst willen toelaten.

Misleidend is de leus, omdat er in de woorden *monopolie* en *vrijheid* voor het groote publiek, dat pas den strijd voor vrijhandel zegerijk heeft gestreden, een suggestieve kracht ligt, die de eenvoudige questie der waarborgen voor de volksgezondheid op verkeerd terrein brengt.

Eene schoone oplossing der questie, vooral voor hen, die als Prof. VAN HAMEL in psychische geneeswijzen een zekere geheimzinnige bekoering vinden, is te berde gebracht door Dr. PINKHOF.

Laat de wet bepalen, dat aan het geneeskundig toezicht de bevoegdheid wordt verleend om ongediplomeerden, die ten genoegen van dit geneeskundig toezicht kunnen bewijzen een geneeskrachtige methode te bezitten, tot het uitoefenen der geneeskunst, onder krachtige wettelijke waarborgen en toezicht, toe te laten.

Ik zou durven wedden, dat zeer weinigen zich aan een deugdelijk onderzoek van het Geneeskundig Staatstoezicht zullen durven onderwerpen en nog veel minder bewijzen van geneescapaciteit zullen kunnen leveren.

Is het niet reeds tekenend, dat zoo weinige magnetiseurs enz., zich in het debat durven mengen en als zij het doen, zooals de heer ZADOKS, slechts hun onmacht en onwetendheid ten toon spreiden?

A quelque chose malheur est bon!

De huidige strijd zal, naar mijne vaste overtuiging, ten goede komen aan de zaak die ons lief is, de bestrijding der kwakzalverij.

Niets werkt meer ontzenuwend dan de onverschilligheid van de groote menigte, niets kan ons streven meer bezielen en bevorderen dan een strijd, die de lauwen wakker maakt en de dwaasheden en gevaren der kwakzalverij tot algemeen onderwerp van bespreking maakt.

Onze vereeniging moet hierdoor in kracht, ons Maandblad in abonnés winnen en wie zal zich daarover meer verheugen dan onze *volijverige, jubileerende redacteur!*

Amsterdam 22 December 1913.

A. LIND.

Een of andere oude Grieksche filosoof heeft gezegd: strijd is de vader van alle dingen. Of het juist is, weet ik niet, maar ik weet wel, dat het tot nog toe in de wereld niet zonder strijd gaat.

Evenwel, strijd en strijd zijn twee.

Er is een strijd tusschen eerlijke mannen over verschil van meening, verschil in opvatting, die, al wordt hij scherp gevoerd, opwekkend en zelfs aangenaam zijn kan voor beide partijen en die voeren kan tot eene oplossing van het meenings-

verschil en in elk geval voeren zal tot betere waardeering van het standpunt van den tegenstander. Een dergelijke strijd brengt, alszoodanig, genot en zijn eigen belooning mede.

Er is echter ook een strijd tegen oneerlijkheid, bedrog en leugen, waarbij uit den aard der zaak geen sprake kan zijn van eenig genot in den strijd zelf.

Wie zoo'n zelfden strijd onvermoeid en onafgebroken, gedurende een kwart eeuw, voert en dat wel niet ten eigen bate, doch alleen en uitsluitend ten bate van het algemeen belang, geeft daarmee een even schitterend als weinig alledaagsch bewijs van altruïsme.

Zulk een altruïstisch strijder is HERMAN VAN GELDER.

Zoo iemand ooit dank en hulde verdiend heeft, dan is hij het, door wat hij in de afgelopen vijf en twintig jaren als redacteur van het Maandblad ter bestrijding der kwakzalverij gedaan heeft.

HECTOR TREUB.

Het geloof aan het Onwaarschijnlijke.

Er bestaat tusschen sterrenwichelarij, goudmakerskunst en kwakzalverij een zoo groote overeenkomst, dat men er zeker van kan zijn, dat in tijden, waarin één dezer drie opvallende wijze aan bedriegers een bestaan oplevert, de beide andere spoedig daarna op winstgevende wijze ten koste van lichtgelovigen worden beoefend.

In het wezen der zaak zijn ook in dit opzicht de menschen in den loop der eeuwen weinig veranderd. Personen als Cagliostro en de Graaf de St. Germain, die tot vermaak van het nageslacht, maar tot onberekenbaar nadeel van den tijdgenoot even voor de Fransche Revolutie optraden, slaan thans wederom maar dit op meer moderne manier, hun slag.

In onze dagen zijn er honderden, die geloof hechten aan de voorspellingen van waarzeggingsbureaux, somnambules, en daarmee overeenkomende instellingen en personen, terwijl men zelfs onder personen, waarvan men beter zou mogen verwachten en wier geestelijke voorouders een dergelijken teruggang tot vroeger tijden niet konden vermoeden — thans verdedigers vindt van gezondheidsbidders, magnetiseurs en andere onbewuste en bewuste kwakzalvers.

Het verloren gaan in toenemende mate van waarachtig en eenvoudig geloof gaat ook thans weer bij velen samen met dom bijgeloof en met geloof aan onwaarschijnlijkheden. Dit heeft niets te maken met dingen, die hooger heeten te zijn dan die, waarvan zij, die alles gaarne in gewicht en maat uitdrukken, verstand hebben.

Waar thans bedriegers een vruchtbaar veld ter ontginning gereed vinden, is het de taak van hen, die een koel hoofd bezitten maar een warm hart voor hunne medemenschen, om deze, zelfs tegen eigen wenschen en willen in, te beschermen zooveel als in hun vermogen is.

Waarde VAN GELDER, het is zeker overbodig om U aan dezen plicht te herinneren, de 25 jaar die thans achter U liggen, getuigen van U op een zoodanige wijze, dat mij elke lof overbodig voorkomt.

P. VAN DER WIELEN.

Amsterdam, Dec. 1913.

In origineele verpakking.

Voorschrijven, bereiden en afleveren van geneesmiddelen heeft de Nederlandsche Regeering in het jaar 1865 zulk een gewichtig volksbelang geacht, dat zij een wettelijke regeling dezer handelingen noodig oordeelde en daarom een rijks-toezicht heeft ingesteld, terwijl zij reeds bestaande bepalingen en voorschriften heeft uitgebreid en versterkt.

In de eerste plaats werden maatregelen voorgeschreven om de herkomst vast te stellen van alle geneesmiddelen, die aan zieken werden verstrekt. De nieuwe wet verplicht den geneesheer op elk recept duidelijk aan te geven, wanneer het is voorgeschreven en dit te parafieren of te onderteekenen; de apotheker maakt het gereed nauwkeurig volgens de opgegeven en deugdelijke bestanddeelen en levert het af voorzien van een opschrift, waarop de naam van den zieke, de gebruiksaanwijzing, de dag van aflevering en zijn eigen naam. Bij het inacht nemen van deze voorschriften is het voor den zieke en zijn omgeving mogelijk na te gaan of aan de geneesmiddelen voor hem bestemd voldoende zorg is besteed en waar de schuldige kan worden gezocht, wanneer nalatigheid of fouten werden vermoed.

Deze wetten zijn nog heden van kracht; de toestanden zijn echter veranderd, de geneesmiddelen worden zeer dikwijls niet meer door de geneesheeren nauwkeurig voorgeschreven en worden of kunnen niet meer door de apothekers worden bereid.

De reden ligt in de omstandigheid, dat meer en meer wordt gebruik gemaakt van fabriekmatige bereidingen, vooraf in het groot en niet voor iedere zieke in het bijzonder samengestelde geneesmiddelen.

Ik wil niet voor de zooveelste maal herhalen, hoe onvoorzichtig en onverantwoordelijk het is voor den geneesheer om zulke specialités voor te schrijven, waarvan hij de samenstelling niet kent en nog minder de deugdelijkheid der bestanddeelen, omdat wel de een of andere fabrikant kan beweren hoe en waarvan zij vervaardigd worden, evenal sieder koopman dit doet van zijn handelsartikelen, maar dat hij zijn patienten onttrekt aan de contrôle, die, zooals wij zagen, de Nederlandsche Staat noodig acht ten behoeve van alle speciaal voor zieken bestemde benodigdheden.

Want ook de alleen tot afleveren van geneesmiddelen bevoegde apotheker kent de samenstelling dezer middelen niet en is er niet voor

verantwoordelijk. Elk geneesmiddel toch moet door hem bewaard worden in een daartoe geschikt voorwerp, hetwelk den officieelen en meest gebruikelijken officinalen naam van het middel duidelijk leesbaar tot opschrift heeft en bij midde-len in de pharmacopoea niet vermeld, moet het opschrift aanwijzen naar welk voorschrift zij bereid zijn.

Nu kan de apotheker wel evenals de dokter een blind geloof hebben in een fabrikant, die zegt dat zijn handelsartikel zoo en zoo is samengesteld, doch de wet zegt, dat hij op recept niets mag afleveren dan van deugdelijke bestanddeelen en van middelen niet door hem zelf bereid kan bij dit slechts weten door eigen onderzoek.

Bij tal van pharmaceutische benodigdheden, ook van samengestelden aard, die de apotheker in het groot en van elders betreft, gaat hij daartoe over en hij overtuigt zich van deze deugdelijke samenstelling door een monster te onderzoeken; bij specialités is hij daartoe niet in staat en zou hij de samenstelling bovendien niet kunnen verifiëren, omdat de dokter die haar zelf niet kent, haar op het recept niet heeft aangegeven.

Het is dus tasten in den blinde en nogmaals, de patient mist alle waarborg, die de Staat noodzakelijk heeft geacht.

De mogelijkheid willen wij echter niet ontkennen, dat een geneesheer uit de eene of andere overweging, vertrouwen hecht aan een fabrieksartikel als medicament en aan de beweringen van den fabrikant omtrent zijn bestanddeelen. De wet veroorlooft dan echter nimmer aan een apotheker het af te leveren zonder de verpakking, stuk voor stuk, te hebben verbroken en een gedeelte te hebben ontleed.

Bovendien zal hij zulke artikelen niet in zijn apotheek in voorraad mogen hebben zonder deze door hem gewaarborgde en geverifieerde samenstelling als opschrift te vermelden op het voorwerp, waarin deze fabrieksartikelen worden bewaard.

Geheimmiddelen, specialités, fabrieksartikelen of onder welke benaming meer zulke artsenijbereidingen tegenwoordig op groote schaal in den handel worden gebracht en door het publiek gebruikt, kunnen het cachet van deugdelijke geneesmiddelen en de contrôle van een apotheker nooit verkrijgen zonder speciaal onderzoek, waarbij de oorspronkelijke verpakking noodzakelijk moet worden verbroken.

Ik ben overtuigd, dat zonder ingrijpende wetsverandering dit niet zal geschieden en daarom de toestand zal blijven, zooals hij is en gaandeweg verergert, doch het neemt niet weg, dat bij voorschrijven van geneesmiddelen *in origineele verpakking*:

a. de geneesheer nimmer met zekerheid weet wat door hem aan zijn patienten wordt aanbevolen;

b. het prestige van een geheimmiddel, van ongewaarborgde en misschien ondeugdelijke samenstelling, wordt verhoogd, omdat dit voorschrijven door een Nederlandschen geneesheer als reclame werkt,

c. bij aflevering door een apotheker, deze zich schuldig maakt aan wetsovertreding.

20 Dec. 1913.

G. W. B.

Orviëtanum.

Bontekoe verhaalt in een zijner geschriften, dat een zijner stadgenooten zich als kuiper op een Groenland-vaarder liet aanmonsteren en meende daartoe geschikt te zijn, omdat hij meermalen een kuiper aan den arbeid had gezien. Toen het er op aankwam zijn vermeende kennis in toepas-

sing te brengen, bleek het, dat hij zelfs niet in staat was een eenvoudige hoepel om een vat te leggen; zijn onbekwaamheid bleek bij de eerste proeve.

Om iets te kennen moet men het hebben geleerd is een bekend spreekwoord, waartegen geen ernstige bedenking zal worden ingebracht, behoudens op één gebied. Talloos velen zijn er, die meenen, en blijkens een voor korten tijd aan de Regeering gezonden adres, behooren daartoe ook personen, die men tot de ontwikkelden rekent, dat er is één vak, waarvoor studie en dergelijke voorbereiding, niet onmisbaar zijn, n.l. de geneeskunst. De eerste de beste, die over een groote mate van natuurlijke vrijmoedigheid beschikt en niet al te nauw van geweten is en voorweendt zieken te kunnen genezen, (zacht uitgedrukt) zal volgens adressanten volkomen vrijheid moeten hebben om op zieke medemenschen te worden losgelaten. Zeker zullen hun slachtoffers slechts zijn de lichtgeloovigen en onnoozelen, die vertrouwen stellen in personen, wier voorbereiding niet den minsten waarborg geeft om te mogen verwachten, dat zij de bekwaamheid bezitten, die voor behandeling van zieken onmisbaar is, maar de bloei nog in onze dagen der kwakzalverij, der sterrenwichelarij, der waarzeggerij enz. bewijst voldoende, dat de lichtgeloovigen niet zulk een geringe minderheid uitmaken. Hoe minder ontwikkeld de vermeende deskundige en hoe plomper en slordiger diens behandeling is, des te grooter is het vertrouwen, dat in hem wordt gesteld.

Zoo is het en zoo zal het vrees ik wel blijven. Het stellen van vertrouwen in niet-deskundigen op het gebied der geneeskunst is niet nieuw. De orviëtanose, waarvan het geheim en tevens de waardeloosheid door den inspecteur der volksgezondheid VAN LEDDEN HULSEBOSCH is onthuld, had een bijna gelijknamige voorganger, waarvan de bloeitijd ligt in het begin der 17e eeuw, n.l. het orviëtanum.

Een zekere HIERONIMO FERRANTI, die zijn geneesmiddelen aanpreef in het *Salvis Royal* te Parijs, op een verhevenheid, waarop zich behalve de kwakzalver zelf muzikanten en een potsenmaker bevonden, om het publiek te lokken en bezig te houden, maakte bekend, dat hij onder meer voortreffelijks, in het bezit was van een middel, uitgevonden volgens hem, door een zekere LUPI te Orviëto in Toscane; van daar de naam Orviëtanum. Het werd aanbevolen als een middel tegen pest en andere besmettelijke ziekten, tegen beten van slangen en dulle dieren; verder in één woord als een geneesmiddel tegen alle mogelijke kwalen en als een nooit falend tegengif.

Het middel genoot de bescherming van hooggeplaatste personen. PAVS Urbanus de VIIIe, verleende aan een geneesheer A. LEVANTIN, die beweerde alleen het geheim der bereiding te kennen, met uitsluiting van alle anderen, het recht, orviëtanum in den Kerkelijken Staat te mogen verkoopen. Op inbreuk op dit recht, werd een straf bepaald van 1000 ducaten, terwijl de overtreders verder getroffen werd door den kerkelijken ban. LEVANTIN verwierf een overeenkomstig recht van alleenverkoop van de parlementen te Grenoble en van Provence. Alleen was de strafbepaling eengszins zachter; voor den kerkelijken ban kwam verbeurdverklaring van het middel, terwijl de boete, hoewel nog steeds zwaar, werd verminderd tot 3000 livres (f 1500).

Anderen zijn evenwel toch later tot de levering van het middel overgegaan.

Een der meest bekende Orviétan-Kwakzalvers DESCOMBES (hij noemde zichzelf „Charlatan”) wist toegang aan het hof te verkrijgen en ontving van de koningin-moeder, na proeven der werking van zijn middel te hebben getoond, een geschenk van 150 livres.

Later (1625), wist zekere CONTUGI, met het recht van uitsluitend verkoop van Orviétan II, den titel van „distillateur ordinaire de Sa Majesté” te verwerven; hij en niemand anders mocht dit onfeilbare middel tegen de pest verkoopen. Jammer genoeg, bezweek hij zelf aan die ziekte in 1640.

Het middel kwam zeer in de mode. MOLIÈRE stak er den draak mede in een zijner tooneelstukken getiteld „l'Amour médecin”.

In een samenspraak tusschen den kwakzalver — L'OPÉRATEUR genoemd — en SGANARELLE leest men:

Sganarelle.

„Mijnheer, wees zoo goed mij een doos Orviétan te geven; ik zal er u voor betalen.

De Opérateur.

Zou het goud van alle landen door den oceaanspoeld, toereikend zijn, om dit gewichtige geheim middel te betalen? Door zijn voortreffelijke eigenschappen, is het in staat meer ziekten te genezen, dat men in een jaar zou kunnen opsommen; het geneest schurft, hoofdzeer, koorts, pest, jicht, pokken, breuken, mazelen, ooppermacht van het Orviétan.

Sganarelle.

Mijnheer, ik ben er van doordrongen, dat al het goud van de geheele wereld niet toereikend is, om uw heilmiddel te betalen; hier hebt u echter een daalder, die u wel zoo goed zult willen zijn aan te nemen.”

Na meer dan een eeuw door de familie CONTIGU met voordeel te zijn bereid en geleverd, geraakte het orviétan allengs in verval, en in den tegenwoordigen tijd wordt het nog slechts hier en daar in Normandië door de veeartsen als geneesmiddel tegen sommige ziekten van het vee gebruikt.

Wat de samenstelling aangaat, herinnert het orviétan aan de Mithri datia en Theriara der oude geneeskunst. In Lemery's Lexicon Galero-Chymica-Pharmaceuticum” of „Apothekers woordenboek” te Amsterdam in 1755 verschenen, vindt men niet minder dan 9 voorschriften met den naam orviétanum (Electuarium).

De mededeeling van het aantal en de hoeveelheden daarin voorkomende middelen van de meest uiteenlopende eigenschappen, heeft voor den lezer van den tegenwoordigen tijd, geen betekenis meer.

Op het Orviétanum is ook van toepassing het „sic transit gloria mundi”.

Dr. H. WEFERS BETTINK,
oud-Hoogleraar.

Amsterdam, Januari 1914.

Waarde vriend van Gelder.

Uw jubileum doet mij terugdenken aan de jaren, waarin wij beiden — somtijds met veel moeite — allerlei stof verwerkten voor het „Maandblad”. Dat is reeds lang geleden. In 1889 openden wij den 9en jaargang met een woord van hulde aan onze „Bruinsma's”, waarin ik o.a. lees: „Met onze beste krachten zullen wij

hun voorbeeld navolgen en datgene trachten te volbrengen, wat zij hebben aangevangen, ondanks moeite, ondanks strijd, ondanks tegenwerking van zooveelen die ons terzijde behoorden te staan.” Aan het einde van 1894 liet ik U alleen. Gij waart sterker in uw geloof, dat de strijd dien wij streden eens tot overwinning zou lijden dan ik, en hebt moedig stand gehouden. Vijf en twintig jaren hebt gij inderdaad uwe beste krachten gewijd aan de zware taak, die gij op U had genomen en zoo het iemand's plicht is om nu hulde te brengen aan uwe voortdurende toewijding, dan is het zeker wel dien van uwen ouden strijdmakker

C. N. VAN DE POLL.

Aan den Redacteur.

De Edda zegt, dat eens de goden,
Bijeen in Asgard's heim omhoog,
Den trouwen Heimdall tot zich noodden
En stelden op den regenboog;
Hij werd hun wachter, want zijn ooren
Hoorden zelfs 't groeien van het gras,
Zijn oog kon door elk daister boren
En zag wat mijlen van hem was.
Dies werd hem Asgard's heil'ge vrede
Door Odin's vrienden toevertrouwd.
Geen reus dorst sinds de brug betreden,
Die 't Assenvolk zich had gebouwd.

Zoo stond gij vijf en twintig jaren
Voor onze Asgard op de wacht.
En wakker bleef uw speuroog staren
Door lichten dag en donk'ren nacht.
En dat ons erf toch niet de vrede
Van 't heilig Asenheim genoot,
't Bederf' de vreugd niet, die U heden.
Ons dankbaar hart zoo gaarne bood;
Want wat de booggod had te maken
Is niets bij wat Gij hebt te doen:
Moest Heimdall tegen reuzen waken,
Gij moest ons tegen dwergen hoên.

F. C. FLEISCHER.

Frappez, frappez toujours, mais surtout frappez bien.

Dit was, en is nog het devies van onzen jubilaris.

Ook ik wil niet achterblijven en een woord van hulde en erkentelijkheid brengen op Uw zilveren feest met een gelukwensch met Uw herstel, een gelukwensch niet alleen aan u en de Uwer, beste vriend VAN GELDER, doch ook aan onze Vereeniging die Uwe geestesgaven nog zoo op prijs stelt.

Hoe donker zag het er uit toen Gij Uwen taak aanvaardt en hoe geheel anders gaan wij nu de toekomst te ontmoet! Ook in tijden, toen het Bestuur U minder krachtig ter zijde stond hebt Gij gezorgd dat ons schip — zij 't dan ook soms met gereefde zeilen — de goede richting bleef houden en de klippen ontzeilde, die zoolang allerwegen in onzen moeilijken strijd voorkomen.

Iedereen die U in Uw werk meer van nabij heeft gadegeslagen, dwongt gij waardeering af voor de wijze waarop dat door U werd verriicht.

Moogt Gij nog vele jaren voor Uw gezin gespaard blijven, dan zijn Uwe pennevruchten ook voor onze Vereeniging verzekerd, want, dat weten wij, Gij zijt daarmee als 't ware samengegroeid.
Elfde December 1913.

J. M. VAN ELK.

Aan den heer H. VAN GELDER, Redacteur van het maandblad breng ik hartelijke hulde voor zijn onverdroten werkzaamheid en het volhardingsvermogen in onzen strijd tegen bedrog op het gebied der geneeskunde.

Middelburg, Dec. 1913.

KEG.

Eigen belang en bedrog.

Met den Redacteur, hier gaarne met zijn jubileum en herstel uit eene ernstige ziekte hartelijk geluk gewenscht. Van af de oprichting onzer Vereeniging, heb ik in dat tijdsverloop vele geheimmiddelen in handen gehad en zelf onderzocht.

Meestal bleek, dat deze waren samengesteld uit sinds lang bekende maar in onbruik geraakte geneesmiddelen en waar een of ander nieuw in gebruik genomen geneesmiddel werd aange troffen, werd onder een misleidenden naam zulks als een middel van eigen vinding voorgesteld.

Waar thans mannen van naam voor vrije uitoefening der geneeskunst pleiten en het publiek daaruit licht verkeerde gevolgen kan trekken, vermeen ik in dit feestnummer te mogen doen uitkomen, dat mijne ervaring in dien jaren langen strijd tegen kwakzalverij mij nimmer eenig edel beginsel bij onze tegenstanders heeft doen opmerken, integendeel hunne handelwijze mij steeds aan eigen belang meestal gepaard met bedrog heeft doen denken.

Amsterdam, December 1913.

J. VAN RIEL.

Sum cuique.

Hoe staat 't met de handhaving der wet op de uitoefening der geneeskunst, in 't bijzonder van artikel 1 der wet: het onbevoegd uitoefenen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf?

Volgens de criminieele Statistiek zijn wegens overtreding van een der bepalingen dezer wet onherroepelijk veroordeeld:

in 1906:	8 personen,
in 1907:	5 „
in 1908:	7 „
in 1909:	2 „
in 1910:	7 „
in 1911:	7 „

De Statistiek over 1912 zal, dank zij het krachtig optreden tegen vriend EILERS, misschien iets hogere cijfers te zien geven. Maar dan nog: de talloos velen, die onbevoegd de geneeskunst uitoefenen, hebben d. m. heusch geen klagen. De politie, aan wie het opsporen dezer overtreding is overgelaten, is in dit opzicht blijkbaar zeer „lieflijk van gemoed”. Het „straf in mijn hand” blijft aan den rechter, die hier vrijwel altijd flinke boeten oplegde, een enkele maal zelfs principale hechtenis. Zoo kan ieder uit het bovenstaande de conclusie trekken die hem 't best aanstaat: de voorstander van verscherpt optreden tegen de kwakzalvers kan zich blijven ergeren; zijn tegenstander kan zich blijven verheugen over die „verstandige” politie; de met rust gelaten kwakzalver kan in zijn vuistje blijven lachen.

Leiden 17 December.

A. VAN DER ELST.

Mag dat?

Voor eenige weken werd, onder toezending van een advertentie waarin zij werden aanbevolen, mijna oordeel gevraagd over *Dupuispillen*. Van deze pillen werd in de advertentie gezegd,

dat zij *altijd* genezen, diegenen, die lijden aan : slecht bloed, onreinheden in het bloed ; aan drift ; aan stramheid ; aan verdooving ; aan maagpijn, maagzuur, gebrek aan eetlust ; aan gal, slijm en aan nog een tal van andere ziekten. Probaat worden zij genoemd, zoowel voor de kwalen van dames in de keerjaren, als voor mijnwerkers, die stof in hun longen hebben. Bovendien lezen we in de advertentie, dat deze pillen ongevaarlijk zijn en niet de slechte werking van laxeerpillen hebben.

In mijn antwoord (zie Moleschott 22.11.'13) maakte ik gebruik van het reeds in Juli 1902 in dit Maandblad gepubliceerde onderzoek van den heer J. A. WIJNNE te Rotterdam, en deelde ik mede, dat deze pillen *aloë* en *jalappe* bevatten, dus twee sterk werkende laxeermiddelen, die weleens door geneesheeren worden voorgeschreven, maar die, bij een langdurig en voortgezet gebruik, zeer noodlottige gevolgen kunnen veroorzaken.

Eenige dagen later ontving ik van de zeer ontwikkelde vraagster een brief, waarin zij mij o. a. schreef : „„Ontvangt mijn dank voor de gegeven inlichtingen. Terecht hebt ge voor dit gevaarlijke goedje gewaarschuwd. Ik had n.l. reeds zelf de proef genomen door één pil te gebruiken. Het gevolg was, dat ik ernstig ongesteld werd en het bed moest houden, diarrhee en buikpijn ! Hoe durft men zulk een onwaarheid publiceren ? *Mag dat?*””

De vraag : „*Mag dat?*” wordt den bestrijders der kwakzalverij zoo herhaaldelijk gesteld, dat ik haar tot titel heb gekozen van dit opstel, mijn bijdrage voor het Feestblad ter eere van den Redacteur van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Er wordt in een advertentie bekend gemaakt dat pillen, wier samenstelling een „bijzondere” wordt genoemd, tal van ziekten genezen, dit altijd doen en dat hun gebruik onschadelijk is. Onderzoek en ervaring leeren, dat deze pillen uit twee zeer bekende purgeermiddelen bestaan, wier gebruik geenszins onschadelijk is en dat zij niet in staat zijn de genoemde ziekten en aandoeningen, of slechts één er van, te genezen. Of men dit nu *moet* noemen een „onjuiste voorspiegeling” of bedrog *mag* noemen, doet niet ter zake, de grenzen van een geoorloofd markt-geschreeuw zijn hier zeker ver overschreden.

Onlangs is door leeken beweerd, dat het publiek ten opzichte van geneeskundige zaken nog zoo dom niet is, een feit is het evenwel, dat de ervaring deze bewering niet bevestigt. Zouden anders kwakzalvers aan wier kwade trouw later niemand twijfelt, zoo veel toeloop krijgen ? Zouden anders kwakzalversmiddelen waardoor nog nooit iemand, zelfs niet in schijn, genas, (b.v. het Cozapoeder), zoo ruim gebruikt worden ? Dat het publiek zelfs ten deze opzichte geen ernstig bedrog vermoedt, blijkt wel uit het geloof, dat men den inhoud der aankondigingen schenkt en bovendien uit de vraag : „*Mag dat?*”, welke telkens gesteld wordt, als aange-toond wordt, dat de kwakzalversmiddel-slikker bedrogen is.

De menschen vertrouwen hun medeburgers eerder te weinig dan te veel, zoodat het niet te verwachten is, dat zij zich er over zouden verwonderen, indien zij bemerken, dat men hen trachtte te bedriegen. De dagbladen brengen het publiek zooveel verhalen van bedrog en andere misdaden, dat het geen opzienwekkend feit genoemd kan worden, dat ook een siroop- of pillenfabrikant tot het gilde der boosdoeners behoort.

De telkens met verwondering gestelde vraag : „*mag dat?*” betreft dus niet het feit, maar wel de advertenties, de strooibilletten : de openlijke aankondiging. Men vraagt : „verbieden de landswetten het niet, dat dergelijke gevaarlijke leugens bij herhaling gepubliceerd worden ?” Dat deze vraag met „neen” beantwoord moet worden, stelt het publiek te leur. Het publiek verlangt, de ervaring leert het — en wat ervaring leert, is niet weg te redeneren — dat de Staat het beveiligt tegen boosdoeners, niet alleen tegen zulken, die hun praktijken uitoefenen met schiet-geweren of messen boven een zekere lengte, maar ook tegen gifmengers en de daarmee gelijkstaanden. De laatsten zijn de gevaarlijksten, zij treffen de argeloozen.

Dat bovengestelde vraag : „*Mag dat?*” ? steeds met *ja* beantwoord moet worden, is treurig, maar nog treuriger is het, dat er thans stemmen opgaan om de kwakzalverij wettelijk te sanctioneeren, tegen de adviezen in van hen, die dit onderwerp uit ervaring en literatuurstudie kennen. Zoo hier over gevraagd wordt : „*Mag dat?*”, dan antwoorde ieder, die het wel meent met het Vaderland en zijn landgenooten : „*Neen, duizendmaal, neen.*” en hij wekke ieder, die niet te onbeschaafd of te onontwikkeld is op, zich de moeite te getroosten te weten te komen, wat waarachtige geneeskunde is, zijn moet en alleen wezen *mag!*

Dr. CH. BLES.

Haarhersteller „Octavia” van Professor O. Donnet te Parijs.

Eene mijner kennissen, die mooi haar heeft, maar vrij sterk begint te grijzen, verheugt zich, zooals dat meer gaat, in groote belangstelling van haren kapper. Onlangs werd haar dan al een zeer voortreffelijk middel tot het doen verdwijnen der grijze haren aangeprezen. Het was volgens dien heer geheel onschadelijk, geen vergiftige metaalverbindingen. Dit alles volgens een attest bij de flesch ingepakt, en afkomstig van het Stedelijk Onderzoekings-bureau te Parijs.

Bij een onderzoek dat ik van bovengenoemd middel deed, bleek het volgende :

Van een kleurlooze, waterheldere vloeistof is ongeveer 150 cM³ gevat in een kleine vierkante flesch, waarop als prijs staat aangegeven fr. 3.50, wat den kapper hier in Holland niet belet er *f* 2.— voor te vragen. Het scheikundig onderzoek wees uit, dat het is eene waterige oplossing van azijnzuurlood, salpeterzuurlood en natriumthiosulfaat. Flinkte verdienste dus !

Het eigenaardige is nu, dat bij een flesch van het middel Octavia is ingepakt een papier, waarop staat afgedrukt een officieel attest van het bovengenoemde laboratorium, maar dat bij nauwkeurige beschouwing blijkt betrekking te hebben op een *ander* middel „l'Hadaline.” De oppervlakkige beschouwer meent, dat het attest van onschadelijkheid behoort bij de flesch, die hij uitpakt.

Wat er aan is van de onschadelijkheid van „l'Hadaline” hoop ik later nog eens na te gaan ; tegen het middel „Octavia”, zij men vast gewaarschuwd !

C. HUGENHOLTZ.

Waarde vriend van Gelder.

Op dezen gewichtigen dag moet gij, die al zoolang strijdt tegen leugen en bedrog op geneeskundig gebied, wel met eigenaardige gevoelens zijn beziel.

Gij zijt heden aangeland bij een dier mijlpalen op den levensweg, bij welke men zoo gaarne even verpoost om eens terug te zien op hetgeen men voorbijkwam en te spieden in de toekomst. Het valt mij niet moeilijk Uwe gedachten te raden. Wij die nu gedurende geruimen tijd samen om zoo te zeggen dagelijks den strijd voeren, wij weten wat er gedaan is en wat er nog gedaan moet worden.

Ik begrijp dat een enkel maal u de lust tot verderen strijd dreigt te ontzinken. Wanneer wij toch terugkijken en wij zien het groot aantal bedriegers dat mede door Uw toedoen reeds werd ontmaskerd, het groote aantal middelen dat met Uwe medewerking als bedriegelijk moest worden aangemerkt en wij bemerken dat het publiek nog altijd maar niet wijzer worden wil, ja dan vragen wij wel eens een oogenblik — en 't is begrijpelijk — zullen wij wel verder gaan, loont 't wel alle moeite die er voor wordt gedaan.

Als wij zien hoe door Sequah hier het Nederlandsche publiek, dat naar onze raadgevingen en waarschuwingen maar niet luisteren wilde, is beetgenomen en wij stellen vast dat ondanks de wetenschap van tegenwoordig, ondanks het feit dat bijna ieder thans overtuigd is dat de methode Sequah op bedrog berustte, één advertentie van Macaura voldoende was om eene groote stroom publiek en hulpzoekenden te trekken, ja dan wordt 't ons wel eens moeilijk en zou de neiging den strijd op te geven begrijpelijk worden.

Maar wanneer we dan wat verder terugkijken en wij zien het groote aantal belangstellenden in onzen strijd, het groote aantal verzoeken om inlichtingen en de dankbaarheid van velen, die wij uit des kwakzalvers klauw konden houden, ja dan voelen wij weer iets van dankbaarheid en van moed.

En wanneer wij bedenken hoe wij verschillende doovengenezers in den laatsten tijd onschadelijk konden maken, met welk heerlijk resultaat onzen strijd tegen knochensetzer en tegen Macaura werd gestreden, grootendeels VAN GELDER door uw blad, dat gij maand aan maand vult, dan zeg ik, gij zult niet versagen, ik ken U, gij zult daaruit veeleer moed putten om verder voort te gaan op den ingeslagen weg.

Laat dan enkelen, zij 't geleerde betweters zich beroepen op de resultaten van den Knochen-setzer (die intusschen is verdwenen) de waarheid is ons en de voldoening dat wij door deze menschen onschadelijk te maken, goed werk verrichten voor onze lijdende medemenschen, eveneens. Laat U niet van de wijs brengen, jaarlijks stijgt ons ledental, thans zijn er weer honderd leden meer dan verleden jaar en dat is grootelijks Uw werk.

Kijk dan vooruit en ik weet zeker dat gij onzen strijd zult blijven strijden, met dezelfde kracht, die tot nu toe Uw optreden kenmerkte.

En thans verlaten wij den mijlpaal. Gij moet weer voort want er valt nog veel te doen. Strijdt nog lange jaren tot heil van uwen zieken even-mensch, op onzen steun kunt gij daarbij rekenen.

E. J. ABRAHAMS.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheke, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 373, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Na 25 jaren.

Berichten: Bijgeloof. — Geld gevraagd voor de exploitatie van een geneesmiddel. — Waarschuwing voor een middel tegen drankzucht. — Opbrengst van patentmiddelen in Groot Brittanje. — Een gevaarlijke kwakzalver.

Mededeelingen van verschillenden aard: Het Artsen-monopolieën Psychische geneeswijzen. — Attesten voor den Knochensetzer te Gronau.

Ingezonden: Over het optreden van de politie tegen kwakzalvers.

Uit de Pers: Maag- en nierpillen van E. C. de Wit & Co.

Rechtszaken: J. V. gestraft met hechtenis. — Imitatie-drank van Dr. Roland. — Een kwakzalver te Culemborg. Rectificatie.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Kephadol. — De Roode pillen van Dupuis.

optrad. Toch niet geheel „in naam”. Gedurende 12 jaren waren eerst Dr. v. d. POLL en later Prof. H. BURGER, beide bestuursleden, daadwerkelijk aan de redactie verbonden terwijl eerst daarna de leiding van het blad — en sedert 1904 onder onzen naam — op ons alleen overging. De medewerking van genoemde heeren was hoogst noodig; zonder hun hulp hadden wij het nooit durven wagen het werk, door de heeren BRUINSMA zóo krachtig begonnen en gedurende een achttal jaren zoo vol talent voortgezet, te vervolgen. Verkregen routine maakte het later mogelijk op eigen beenen te staan; dank zij ook de medewerking die wij meermalen van anderen, voornamelijk van bestuursleden ook van oudere, mochten ondervinden. Hoe wij onzen taak meenden te moeten opvatten, hebben wij uiteengezet in het *Gedenkboek*, dat ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan onzer Vereeniging is uitgegeven.

Aan de daarin opgesomde beginselen hebben wij ons steeds gehouden en houden wij ons nog besrijding van die kwakzalverij, welke op den bodem van het bedrog staat. Aanwending, verkoop en aanbeveling van geneesmiddelen en geneesmethodes hetzij door personen bevoegd tot uitoefening van de geneeskunst, tandheelkunde of artseneijbereidkunst, het zij door daartoe onbevoegden, onder valsche voorspiegelingen en kennelijk met het doel om het geld der zieken en lichtgelovigen machtig te worden, ziehier de kwakzalverij waartegen wij steeds te velde trokken.

Of dit doel steeds bereikt is? Het zou dwaasheid zijn zoo iets te willen beweren. Wij zijn ons te goed bewust van de groote lichtgelovigheid van het publiek ter eene zijde en van de macht van de groote vennootschappen, die met duizenden guldens werken, ter anderen zijde, om een volkomen succes van ons streven te verwachten. Doch wij zijn met minder te vreden. Wanneer wij het zoover gebracht hebben, dat wij velen de oogen hebben geopend voor het verderfelijke der kwakzalverij, voor de leugens die in de advertenties dagelijks worden opgedischt, ja zelfs wanneer wij hun vertrouwen in de waarheid van de telkens opnieuw opduikende valsche raadgevingen maar eenigszins hebben geschokt, dan beschouwen wij ons werken, in 't belang van de volksgezondheid en volksveelvaart verricht, als niet te vergeefs geschied.

En zoover zijn wij; dat mogen wij, zonder zelfverheffing, zeggen. Het groote publiek merkt dit niet maar wij hebben de bewijzen, in de bijna dagelijks bij ons inkomende vragen om raad en inlichting naar deze of gene kwakzalverij en de wetenschap dat het antwoord op die vragen doel heeft getroffen. De menschen zijn door het Maandblad wakker geschud.

En deze ervaring heeft ons de kracht geschonken om gedurende een kwart eeuw de strijd tegen de kwakzalverij aan te binden en den moed, om zoolang onze krachten dit gedoogen het strijdperk nog niet te verlaten.

Wij rekenen daarbij op veler hulp.

Onze lezers zullen het niet ten kwade duiden wanneer ik (hier het radactioneële *wij* verlatende) in enkele woorden gedenk, wat mij bij mijn 25 jarig jubileum als redacteur is te beurt gevallen. Het is mij niet mogelijk de eerste maal na dien gedenkwaardigen dag voor de leden onzer vereeniging — en ook voor andere belangstellenden — te verschijnen zonder uiting te geven aan mijn gevoel van groote dankbaarheid voor de vele blijken van waardeering, die ik mocht ontvangen.

Het voor mij zoo verrassende Feestnummer heeft een diepen, onuitsprekelijken indruk op mij gemaakt; de talrijke gelukwensen en waardeerende artikelen in tijdschriften hebben mij ten zeerste verblijd en het zoo prachtige huldeblijk heeft een gevoel van dankbaarheid bij mij opgewekt, dat niet in woorden is weer te geven. Het album, bevattende de namen der gevers zal, mijn leven lang, de meest aangename herinnering voor mij zijn.

Aan allen, die er toe hebben meegewerkt mijn jubilé tot een onvergetelijken feestdag te maken, mijn innigen, hartelijken dank!

HERMAN VAN GELDER.

BERICHTEN.

Bijgeloof. Een groote vermaardheid in Drenthe heeft een vrouw te Yde, die bekend staat als breuken te kunnen genezen en wel op een zeer zonderlinge wijze. De breuklijder of wel zijn vertegenwoordiger, — overkomst van den patient is niet noodig —, die zich bij de vrouw vervoegt om hulp, wordt een oogenblik alleen gelaten in het woonvertrek. De vrouw verwijdert zich even en keert terug met een hamer en een of meer spijkers. De bezoeker wordt verwezen naar een in de buurt van de woning staanden boom en krijgt de opdracht, de spijkers in dien boom te slaan. Deze handeling is voldoende om de breuk te genezen. Aan sommige bezoekers deelt de vrouw mede, dat de breuklijder den breukband moet omhouden tot hij afvalt, anderen verklaart zij, dat de breuk binnen drie maanden na de behandeling genezen zal zijn. Zij eischt voor hare behandeling geen belooning, doch is tevreden met wat men wil afstaan.

Dat van den „tooverboom” veel wordt geprofitteerd, getuigt het zeer groote aantal spijkers, dat zich reeds in den boom bevindt.

(N. Rott. Ct.)

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Met dit nummer worden de postwissels ter voldoening der contributie verzonden.

Evenals altijd beveelt het bestuur de kas der vereeniging voor extra bijdragen aan.

Leden in buitenland of Kolonien wordt dringend verzocht de contributie per postwissel te voldoen, het disponeeren is te omslachtig.

De Secretaris-penningmeester.

E. J. ABRAHAMS.

Als nieuwe leden zijn toetredende de heeren:

L. H. BOGTSTRA, apotheker, Amsterdam.

G. H. DE KLEIJN, arts, Utrecht.

P. LEENDERTZ, Velp.

J. J. TIJL, Zwolle.

Na 25 jaren.

Het feit, dat wij op 1 Januari j.l. den dag beleefden, waarop wij vóór 25 jaren de redactie van dit blad op ons namen, geeft zeker aanleiding een blik te slaan op het tijdperk dat achter ons ligt. Dat wij dit niet in ons vorig nummer deden, zal men berispen: het lag niet op onzen weg rechtvaardigheid aan dit feit te geven. Dat anderen dit gedaan hebben en de wijze waarop, (wij komen er nog op terug) stemt ons tot groote dankbaarheid.

Toen wij 25 jaar geleden de redactie van de Gebroeders BRUINSMA overnamen, geschiedde dit op verzoek van het nieuw gevormde bestuur, dat, om taktische redenen, in naam als redactie

Wie helpt hem?

„f 2000.— ter'leen gevraagd, liefst van particulier door iemand die een nieuw geneesmiddel tegen zekere kwalen heeft, welke al met groot succes zijn toegepast, en bovengenoemde som nu noodig heeft ter uitbreiding. Aflossing elke maand f 100.—. Rentevergoeding 10 %, geen borgens. Brieven No. 813, bur. dezer Courant.

Waarom wendt de steller van bovenstaande advertentie zich niet tot de bekende adressen, die een uitvinder van een middel, dat „met groot succes is toegepast,” al is de uitvinder onbevoegd, vermoedelijk wel zullen steunen?

Waarschuwing voor een middel tegen drankzucht. Het Beysersche ministerie van Binnenlandse Zaken waarschuwt het publiek tegen de aankondiging van een „middel tot genezing der drankzucht”, uitgaande van een „scheidkundig instituut” te Parijs, Rue St. Lazare 23. Op aanvraag kreeg men tegen rembours van 20 fros. een waardeloos geschrift, waarin weer 6 frc. werd gevraagd voor toezending voor het middel. Toen dit geld was gestuurd, kreeg men bericht, dat het middel was afgezonden, en dat men nog 6 fros. had te zenden voor een volgend middel. Er is geen arts enij, die de drankzucht geneest, voegt het ministerie hieraan toe. De drankzuchtige wende zich tot de verenigingen en instellingen, die reeds zoo veel zegen hebben verspreid door drinkers te redden (*Münch. med. Wochenschrift*, door *Moleschott*.)

Opbrengst van patentmiddelen aanden Staat. In 1911 — 1912 heeft de Britsche Staat 43131 vergunningen verleend aan vervaardigers of verkoopers van patentmiddelen. In 1912 — 1913 bedroeg dit aantal 43118. Het vergunningsrecht bracht in dit jaar 10.780 P. St. op, alleen voor Engeland en Schotland. De opbrengst van het zegelrecht op patentgeneesmiddelen bedroeg voor beide landen in 1911 — 1912 327, 857 P. St., en in 1912 — 1913 328, 319 P. St., doch daarvan kwam slechts 2899 P. St. voor Schotland. (*Lancet*.)

(T. v. G.)

Een gevaarlijke kwakzalver werd dezer dag n voor de rechtbank te Spandau ontmaskerd. Een dorpsburgemeester stond terecht wegens belediging van een „gezondbidder”, die hij openlijk in een krant als een gevaarlijk sujet had gesignaleerd. Wat echter ter terechtzitting bleek over de praktijken van dezen kwakzalver was zoo overtuigend, dat de burgemeester werd vrijgesproken. De man deed zich bij zijn getuigenis voor als een godsgesant, die met de geesten van Martin Luther, Leo XIII en anderen in verbinding stond en aldus mededeelingen over het hiernaams kon doen. Het bleek echter, dat hij zijn „geneesmethode” misbruikte om met jonge meisjes geslachtsgemeenschap uit te oefenen. Een harer was na zijn „behandeling” van een tweeling bevallen; zij weigerde te zeggen wie de vader was, maar erkende dat de „gezondbidder” een maandelijksche toelage verstrekte voor het onderhoud der kinderen. Zijn „behandeling” bestond hierin, dat hij de zoo dun mogelijk gekleede meisjes onder het prevelen van gebeden over het lichaam streek. Zijn spreekkamer heette in de wandeling: het liefdespriël.

(Het Volk.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Het Artsen-Monopolie en de Psychische Geneeswijzen.

(Open brief van den heer *Is. Zeehandelaar Jbz., Arts, aan den Secretaris-penningmeester onzer Vereniging, den heer E. J. Abrahams*.)

Aanleiding tot het schrijven van dezen brief was een Ingezonden Stuk geteekend N°. 230, in het Maandblad van December van den vorigen jaargang, waarin de schrijver — een lid der Vereniging — heftig opkomt tegen een artikel, waarin het zoogenaamde artsenmonopolie in bescherming was genomen en dat in het voorafgaand Maandblad was geplaatst. *) Onder verwijzing naar het stuk van N°. 230, dat trouwens reeds in het Maandblad van Januari voldoende is weerlegd, willen wij, tot duidelijk begrip van het volgende, slechts daaruit aanhalen, dat de schrijver zich een besluit tegenstander toont van het z.g. artsenmonopolie en een groot voorstander van de z.g.

psychische geneeswijze en dat hij wenscht, dat de Vereniging zich ook in die richting bewege.

En als gevolg van dit schrijven ontstond de brief van den heer ZEEHANDELAAR, zooals uit het begin blijkt:

„Amice,

Toen we over het artikel van no. 230, den „Abonné” gesproken hadden — keken we elkaar aan en we hebben geglimlacht.

Zij die weten... glimlachen soms stil voor zich heen en in dat enkele oogenblik kruisen zoovele gedachten elkaar, dat het moeilijk wordt ze alle te noteeren. En toen ik je vroeg: „Wil ik er een brief over schrijven?”, vond je het goed en ziehier nu de volgende opmerkingen.”

Tot ons leedwezen laat onze beschikbare ruimte niet toe die o. i. juiste opmerkingen hier alle op te nemen. Wij moeten met een uittreksel volstaan, (waartoe de goedkeuring van schrijver en uitgever is verkregen) maar laten daarbij den schrijver aan 't woord:

„Wanneer men spreekt over artsenmonopolie en het onrecht, dat daarin gelegen is, dan bedoelt men eigenlijk, en je abonné heeft het juist gezegd, dat het zonde en jammer zou zijn, wanneer de psychische genezers niet vrij kunnen practiceeren. Onder die psychische genezers verstaat men in hoofdzaak de magnetiseurs, de somnambules, de Christian Scientisten en de gezondbidders.

„Medici weten van psychische geneeswijzen niets,” dat is niet alleen de onuitsproken, maar ook de reeds dikwerf uitgesproken bedoeling.

„Voor ik nu over psychische geneeswijzen het een en ander in het midden breng, moet ik over het artsenmonopolie in het algemeen iets zeggen, wat anders niet zoo gezegd wordt.

„In de eerste plaats dan over de brutale geldquaestie.

„Het wordt telkens voorgesteld alsof wij geneesheeren uit angst voor onze portemonnaie het artsenmonopolie wenschen te handhaven en volstrekt niet om de zaak zelf.

„Niets is echter meer onjuist dan dit. Heb je niet evengoed als ik, amice, verschillende patiënten behandeld, die tengevolge van het verknoeien door kwakzalvers, zoo lang en zoo vaak behandeld moesten worden, dat ze meer „winstgevend” werden, dan welke van onze gewone patiënten ook.

„Weet jij, amice, waarom ons in dezen toch eigenlijk altijd onedele motieven worden toegeschreven? Ik begrijp het niet. Meenen de menschen nu heusch, dat wij „bang zijn voor ons standje”? Dat b.v. Prof. VAN RIJNBERG, een man die niet eens practiceert, omdat hij physioloog is, dat een TREUB, dat zoovele anderen zich druk maken alleen uit overdreven begrippen, dat ons „standje” wordt aangetast? Meenen ze heusch, dat we zoo verblind zijn, dat we niet kunnen velen, dat ons „heilige huisje” wordt aangeraakt? Geef zelf maar op deze vragen antwoord; ik heb er geen lust in. Ik voor mij verklaar, dat de genoemden en allen die zich voor de zaak van het artsenmonopolie warm maken, dit doen op anderen grond. En de eenigste is: het heil der menschen. Zij weten, dat het moeilijke vak van ziekten herkennen alleen veilig is bij hen, die er voor geleerd hebben; alleen zij, die staan op de schouders der voorgelachten, van een ervaring van enige duizenden jaren, in de boeken neergelegd. Deze opgezamelde wijsheid, die we in onze studie jaren leerden, is onmisbaar voor het herkennen van ziekte. En om een ziekte te kunnen genezen, moet je haar eerst kennen, nietwaar? Ik kom hiermede aan mijn tweede opmerking.

„Ons tegenwoordig streven is: voorkomen. — Voorkomen van ziekten, voorkomen van epidemieën voorkomen van het voortwoekeren van kwalen.

„Geef het artsenmonopolie uit handen en de deur, die thans toe is of nagenoeg toe, wordt wagenwijd opengezet om epidemieën binnen te laten. Welke magnetiseur, Christian Scientist, gezondbidder, herkende pest, roodvonk, (in het aanvangsstadium), pokken, de Aziatische cholera, enz. Zeg, amice, moesten we maar niet een gezondbidder aan het hoofd van onzen duren Gemeentelijken Gezondheidsdienst zeten en een magnetiseur in de plaats van den Directeur van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst. Wat ze voor één persoon kunnen, doen ze voor onze geheele stad ineen: ze bidden, dat er geen epidemische ziekten mogen komen, en komen ze toch, dan treedt de andere dienstak op; die magnetiseert ze weer weg. . .

„Maar badinage à part — wat een gevaar ligt er niet in dit drijven voor onze volksgezondheid?

„Dit gevaar betreft niet uitsluitend het algemeen, maar ook het individu. Ik wees er reeds op, dat we in het teeken staan van de prophylaxe, van het voorkomen. Dat principe wordt nu toch zoo treurig tegenovergesteld door gezondbidders en consorten. Je herinnert je het geval nog wel van nu enkele weken geleden, nietwaar, toen ik je 's middags

sprak en je me vroeg of ik me ergens over geïnteresseerd had; het was duidelijk, dat ik uit mijn humeur was. En toen heb ik je verteld van dat tuberculeuze 18-jarige meisje, dat ik had moeten schouwen, omdat ze zonder geneeskundige hulp genoten te hebben, overleden was. Het is mijn taak als beëdigde doodschouwer in dergelijke gevallen een onderzoek in te stellen of er ook redenen zijn te vermoeden, dat de dood door geweld als anderszins is opgetreden. Ik vond hier een gezin met jonge kinderen, die volgens de bureu ook reeds hoesten en bloed opgaven. Het meisje was wel liefderlijk verpleegd, maar er was nooit een arts bij geroepen. Het meisje, dat aan tering geleden had met groote holtten in de longen (zooals later bij gelaste sectie bleek), dus aan open tuberculose, gaf natuurlijk maanden en maanden lang miljoenen tubercelbacillen op, die niet vernietigd werden. Elke patiënt, die door zijn dokter gezonden, bij de tuberculosevereniging om hulp komt of door een enqûêtrice aan huis bezocht wordt, krijgt een sputumfleschje, waarin de zoo gevaarlijke bacteriën zooveel mogelijk worden opgevangen en door de ontsmettende vloeistoffen worden vernietigd; lucht en licht worden behoorlijk in het vertrek gelaten, de vloer wordt dagelijks gereinigd, alle noodige hygiënische maatregelen worden genomen om te voorkomen, dat andere kinderen in het gezin bezmet worden en om te zorgen door goede voeding, eventueel sanatorium-behandeling e.d. dat de kwaal zooveel mogelijk wordt tegengehouden. Hier niets van dit alles. Al het geneeskundig weten der laatste tientallen jaren, dat zoo'n grooten en gunstigen invloed gehad heeft op de beteugeling van de verbreiding der tuberculose, wordt ter zijde geschoven; de patiënte wordt de eenige genezingskans onthouden, de andere broertjes en zusjes worden besmet. En wanneer men de ouders tracht uit te leggen, dat ze immers toch bidden kunnen of laten bidden, maar dat ze er den dokter ook bij kunnen nemen, het geeft niet. Je stuit op een muur van wanbegrip en bijgeloof. En dat wordt thans erger daar het volk de subtile onderscheidingen der juristen niet begrijpt en meent, dat het voortaan evengoed een kwakzalver of gezondbidder als een arts kan raadplegen.

„Het gaat zoo met de tuberculose, het gaat eveneens zoo met de kanker, die in den aanvang herkend en uitgesneden, een zeer groote genezingskans geeft.

„Een arts kan zich vergissen. Een aardappel vergist zich niet, een mensch wel. Dat artsen zich soms vergissen, wie zal het hen ten kwade duiden; maar men neme niet iemand die er heelemaal niets van weet, die heeft honderdviertigmaal meer kans om zich te vergissen. Wat duizend een geval, zooals van je abonné, waarbij twee doctoren meenden, dat de patiënt sterven zou en dit toch niet gebeurde is. En geloof deze heer, dat de somnabule zijn zoon werkelijk genezen heeft; wie zal hem dit geloof willen ontnemen. Zalig zijn de geloovigen. . . .

„Zoo ben ik nu genaderd tot de psychische geneeswijzen, waarvan de artsen niets weten.” Hoë zegt de abonné het ook weer? „Zij zelven zijn dupes, dupes van hunne materialistische opleiding. Wijsgeerig niet geschoold en historisch niet onderlegd, hebben zij niet genoeg breeden kijk op het leven om te zien, dat er naast hunne grof-stoffelijke, meestal agnostische levensbeschouwing, eene nieuwe, meer geestelijke en meer fijne cultuur aan het opkomen is. Zij groeit naast hen op, maar zij zijn zoodanig in den waan hunner zoogenaamde „wetenschappelijke” opleiding bevangen, dat ze van die opkomende denkbeelden zelfs niets kunnen waarnemen. Voor alles wat men hen mededeelt, hebben zij niets dan de meest botte ontkenning en het meest hardnekkige weigeren der evidentie. Zij meenen wetenschappelijke mannen te zijn, doch — uitzonderingen daargelaten — zij zijn vakmannen, die met wetenschap in aanraking zijn geweest. — En de aard van die wetenschap heeft hen blind en doof gemaakt voor het psychische leven, dat sinds den halve eeuw nu aan het opbloeien is. . . .

„Mij dunkt, dat je abonné niet het recht had zoo afkeurend over je ton te spreken in den aanvang van zijn ingezonden stuk. Jij mag niet eens van de Heeren VAN HAMEL C. S. zeggen: „mijne waarden”, „vrienden”, „houdt U bij Uw vak”, „en al zulke nederbuigende gemeenzame schimpzetjes. Hier viert de ergerlijke artsenminachting voor den leek hoogtij” . . . En N°. 230, de abonné, de leek zegt van de artsen o. m. : „Een arts is meestal een slecht waarnemer”, hij spreekt van „botte ontkenning” en van onze „grof stoffelijke levensbeschouwing”; wij zijn „wijsgeerig niet geschoold en historisch niet onderlegd”; wij behouden onze „groen-materialistische waan” tot het eind onzer dagen. Deze bloemlezing zal voldoende zijn om te bewijzen, dat de abonné met tweerlei maat meet en zelf niet zeer critisch is aangelegd. Anders zou hij een ander niet berispen in het begin van zijn stuk over iets, waaraan hij zich zelf op het eind ervan in veel sterkere mate schuldig maakt. Dit zijn intusschen persoonlijke dingen, die evenwel toch even gezegd mochten worden.

*) De brief was oorspronkelijk bestemd voor het Maandblad; hij is echter daarvoor te uitvoerig geworden. RED.]

„Wij weten dus niets van psychische geneeswijzen wij willen „de psychische geneeswijzen het leven onmogelijk maken.“ Eilieve, zou je abonné wel eens een behoorlijke studie van dit onderwerp hebben gemaakt? Ik moet denken van niet. Nu weet ik wel, dat je het ook kunt weten zonder er studie van gemaakt te hebben, volgens sommige heeren, maar het komt me toch voor dat de historie, waar No. 230 het over had, hier veel licht kan geven. Wie de geschiedenis der psychische geneeswijzen van b.v. Mesmer af tot op onzen tijd toe kent, die zal het met me eens zijn, dat het onderwerp altijd weer door de beste artsen bestudeerd is — ja met voorliefde bestudeerd. Niet uit spiritistische handboeken, maar aan het levende individu, in ziekenzaal en in laboratorium. Daar zijn ze tot de conclusie gekomen, dat de psychische geneeswijzen een zeer groot recht van bestaan hebben. De psychotherapie, de psychische geneeswijze, wordt dagelijks door tal van artsen-specialisten met groot succes beoefend. Ze hebben evenwel gevonden, dat het dierlijk magnetisme als zoodanig niet bestaat en dat de eigenschappen van helderziendheid van somnambules niets bijzonders zijn.

„Nu zal allicht een lezer zeggen: goed, of de magnetiseur of de somnambule mij geneest of een officieel bevoegde, dat laat mij koud, als ik maar genezen word. Hier is het gewichtige punt voor velen in gelegen. Mijn antwoord is: volkomen juist; zoodra goed is vastgesteld, dat gij een nerveus, niet organisch lijden hebt, kan de magnetiseur geen kwaad. De arts herkent echter of er iets anders achter is; dat kan de niet-gestudeerde niet. Bovendien wordt menigmaal een verschijnsel door den arts in het begin voor een nerveuse aandoening gehouden, terwijl hem bij voortgezette observatie blijkt, dat er een organische ziekte aan het opkomen is. De arts kan hiertegen in vele gevallen met goede wapenen strijden; de somnambule, de magnetiseur niet.

„Er is geen magnetisch fluidum, er is geen magnetische kracht uitgaande van den magnetiseur op zijn sujet. Ik moet over dat magnetisch fluidum het een en ander zeggen en ik kan aantonen, dat het nooit of te nimmer in de bijna 150 jaar na Mesmers ontdekking (hij dateert zelf zijn eerste mededeelingen over het bestaan van het dierlijk magnetisme van het jaar 1767) gelukt is dit fluidum aan te toonen. En dat weten de meer ontwikkelden onder de aanhangers van het magnetisme zoo goed als ik. Het ligt heusch niet aan ons, dat we aan geen magnetisch fluidum gelooven. Zoodra het bewijs geleverd zal zijn, dat het er is, zullen wij het na onderzoek aanvaarden. Zolang gij, magnetiseurs en spiritisten, in gebreke blijft dit fluidum aan te toonen, zijn wij zoo vrij uw eigen bewering, dat het niet gelukt is, voor meer serieus te houden, dan uw andere dat het er toch is.

Wij zijn trouwens ook zonder het aannemen eener bijzondere kracht in staat alle verschijnselen te verklaren.”

Wij moeten het bij deze aanhalingen laten. Voor de belangrijke beschouwingen omtrent het aannemen eener magnetische kracht, moeten wij naar den „Open brief,” verschenen bij COHEN ZONEN te Amsterdam, verwijzen.

Eenige attesten voor den Knochen-setzer te Gronau.

Van welwillende zijde meldt men ons: „Vroeger was in Dinslaken (Rheinland) een man genaamd Wienert, die als heelkundige bij beenbreuken, verstuijing enz. een groote beroemdheid bezat. De firma te D. bestaat nog. Sedert dien noemen zich alle z. g. heelkundigen Wienert; aldus ook de heer Benien, een man zonder eenige opleiding of studie, die te Gronau, met zeer veel financieel succes voor zich zelf, heupontwrichting enz. enz. heelt (?)

Ut bijgaand artikel in de Gronauer Nachrichten van 21 Januari 1914 vindt gij in deze eenig materiaal.”

Het bedoelde artikel luidt (vertaald) aldus:

„De ambtelijke Ahauser Kreiszeitung schrijft in N° 152:

Wij ontvingen de volgende mededeeling:
Ahaus 26 December 1913.

Zeër geachte redactie.

Heb de goedheid bijgaande brieven in uw blad openbaar te maken tot leering van hen, die het niet kunnen laten bij elke langdurige en ongeheelijke ziekte bij kwakzalvers te rade te gaan.

Dr. HELMING, Medicinalrat

Hamburg, 20 December 1913.

Den Heer Medicinalrat Dr. Helming.

Ahaus (Westf.)

Hierbij deel ik u mede, dat ik bij W. BENIEN

te Gronau wegens mijn aangeboren Luxatio coxae congenita in behandeling ben geweest. Vooraf had ik schriftelijk gevraagd of genezing mogelijk was, waarop hij, bij mijn eerste persoonlijk bezoek, bevestigend antwoordde. Nadat hij dan in Mei zijn methode in toepassing bracht, verklaarde hij, dat binnen het half jaar de genezing volkomen zou zijn. Daar ik toen echter geen verbetering bespeurde, stelde ik mij in verbinding met het Ortop. instituut alhier, alwaar werd vastgesteld, dat van genezing nooit sprake kan zijn, wat door een Röntgen-opname bevestigd werd. Naar mijne meening schijnt Benien geen te vertrouwen practijk uit te oefenen en daar zijn hulp door honderden personen wordt ingeroepen, zoo zou hier een algemeen belang mee gemoeid zijn en ben ik zoo vrij u te vragen de zaak te onderzoeken, en maatregelen daartoe te nemen.

Naar mij bekend is zijn vele medelijders op dezelfde wijze er slecht afgekomen. Indien gij hunne adressen noodig hebt, zal ik u die gerne mededeelen.

Hoogachtend
Frau Selma Schröder

Bordelmannsweg 51.

Altenessen 13 October 1913.

Gertrudstrasse 46.

Den Heer Medicinalrat Dr. med. Helming,
Ahaus (Westf.).

Ik veroorloof mij u het volgende te berichten:

Sinds mijn geboorte, Mei 1886, heb ik een linkszijdige heupluxatie, de verkorting van het linker been bedraagt ongeveer 5 c.M. In April en Mei werd mij van verschillende zijden meegegeeld dat de aangeboren kwaal te genezen was en wel door een, volgens zijn zeggen, vroegeren veearts Benien uit Wesese. Deze heeft, zooals bekend is, iederen Woensdag zijn spreekuren te Gronau, in het restaurant „Deutsches Haus”.

Ik liet mij, 20 Mei, te Gronau onderzoeken en B. verklaarde de luxatie voor geneesbaar. Hij schreef mij 2 flesschen (à ½ liter) olie voor, die alleen in de „Löwen-apothek” te verkrijgen is, en zeide mij, dat ik met deze olie 3 maanden lang 's morgens en 's avonds de linker liesstreek, waa: de hoofdzenuwen liggen, moest wrijven. Na verloop van dien tijd kon ik terugkomen en dan was hij in staat de heup terecht te zetten.

Daar mij in Gronau van verschillende zijden veel van de gunstige resultaten van Benien's methode werd verteld, geloofde ik inderdaad aan een goeden uitslag en volgde daarom nauwkeurig de gegeven voorschriften op.

Op 13 Augustus bezocht ik dan B. ten tweede male, en toen had (de schrijver vermeldt dit te uitvoerig om hier over te nemen) de z.g. genezing plaats.

In de daarop volgende 14 dagen had ik, ten gevolge van de behandeling, hevige pijnen in de heup. In overleg met mijn geneesheer, Dr. Med. Leugermann-Essen, liet ik een Röntgen-opname maken, welke opname terstond de bewering van B, dat ik genezen was, weersprak.

Ook Dr. Meyer-Essen stelde dit vast.

Daar mij intusschen nog eenige gevallen ter kennis zijn gekomen, waarin eveneens door een Röntgen-opname de onjuiste beweringen van Benien zijn gelogenstraff, *) beschouw ik het als mijn plicht u het gebeurde mede te deelen in de meening, dat het hier een zaak van algemeen belang betreft.

Hoogachtend,
OTTO HEUER.”

Op enkele bijzaken na hebben wij het geheele artikel — met de juiste adressen — opgenomen. Zij die nog genegen mochten zijn te Gronau hulp te zoeken, weten thans waar zij vooraf informatie kunnen inwinnen.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

Het stukje van den heer A. VAN DER ELST te Leiden „Suum Cuique” in no. 1 van het maandblad Uwer vereeniging van dit jaar heeft mij

*) Had de man ons Mbl van Mei 1911 maar gelezen, RED. MBL.]

zeer onaangenaam gestemd. Ik ben het geheel eens met den heer VAN DER ELST, dat er veel hapert aan de handhaving der desbetreffende wet, doch verbaas er mij over, dat de heer VAN DER ELST den moed heeft gehad volgens cijfers van de crimineele statistiek de politie te hekelen.

Wanneer hij den lezers van uw blad, waaronder er wel velen zullen zijn, had willen aantonen, dat in deze alleen de Politie schuld treft, had hij naar mijn bescheiden meening moeten nagaan hoeveel processen verbaal werden opgemaakt, hoeveel daarvan werden vervolgd en in hoeveel gevallen, om welke redenen ook, vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging volgde.

Op grond van een veroordeelingscijfer gaat zijne conclusie mank.

En zelfs wanneer het aantal processen verbaal bleek klein te zijn, zou m. i. de heer VAN DER ELST geen recht hebben eene voor de politie minder vleierende conclusie mogelijk te maken.

Evenals de heer VAN DER ELST ben ik, althans tot nu, een tegenstander van alle kwakzalverij en alhoewel ik mij er niet op kan beroemen zoovele processen verbaal te hebben opgemaakt, ontzeg ik den heer VAN DER ELST toch het recht mij te verdenken, dat ik ten opzichte van de heeren kwakzalvers zoo „lieflijk van gemoed” ben.

Het wil mij voorkomen, dat de heer VAN DER ELST voor het schrijven van zijn stukje niet ernstig heeft nagedacht over de taak der politie, had hij dat wel gedaan, wellicht zou hij wel tot de conclusie zijn gekomen, dat eene goede politie niet alleen verbaliseerend optreedt doch door haar optreden ook voorkomend moet werken.

Met nadruk wijs ik er op, dat mijne bedoeling verre is te beweren, dat de politie doet wat ze zou kunnen doen, doch een woord van protest meen ik te moeten doen hooren waar de heer VAN DER ELST heeft gemeend, op grond van door hem genoemde gegevens, de politie alleen aansprakelijk te stellen.

Met beleefden dank voor de plaatsing.

Uw. dn.

HÜLSCHER.

Commissaris van Politie.

Ik geef den geachten inzender toe, dat de aangehaalde cijfers niet een zuivere maatstaf zijn voor de criminaliteit der kwakzalverij in haar geheel. Maar in de over eenige jaren aansluitende reeks ligt een verhouding opgesloten. Immers nu deze cijfers aldaar zoo gering zijn en blijven, wijzen zij op een in dezelfde verhouding gering aantal onderzoeken naar gepleegde of vermoedelijk gepleegde overtredingen en een naar verhouding even gering aantal vervolgingen. Hierin ligt de waarde der cijfers, die niet is absoluut maar wel relatief. Het beste bewijsmiddel is „Eilers”. Deze is in den laatsten tijd herhaaldelijk, haast van maand tot maand veroordeeld en steeds in hetzelfde arrondissement Alkmaar. Hoe komt dat? Eenvoudig omdat de politie hem stelselmatig achter zijn vodden heeft gezeten. Als de politie ernstig wil, is er wel bewijsmateriaal in handen te krijgen. Het kan echter wel zijn, dat dit in de groote steden minder gemakkelijk gaat dan ten plattelande. Dat de Rijkspolitie meer zou kunnen doen., staat bij mij vast. Ik ken een kwakzalver, die nu al wel twintig jaren lang „praktiseert” en die nooit meer dan tweemaal is geverbaliseerd en dan nog, nadat de justitie daartoe een wenk had gegeven. „Heel verstandig van die politie” zegt immers het groote publiek, dat 't heusch heel kwalijk neemt, wanneer die halve heiligen worden „aangevallen.”

Het maar laten loopen van lieden, die door ieder als kwakzalvers met den vinger worden aangewezen, is toch nog wat anders dan het voorkomen van overtredingen, dat — ik ben het met den geachten inzender eens, de hoofdtak moet zijn van een goede politie.

Leiden 26 Januari A. VAN DER ELST.

UIT DE PERS.

Het Rotterdamsch Nieuwsblad bevatte het volgende „Ingezonden stuk”:

Rotterdam, 14 Januari 1914.

Medicijn of vergif?

Mijn heer de Redacteur!
Door eenige personen wordt aan de huizen een

gratis monster van zoogenaamde nier- en blaaspillen gebracht. Een gebruiksaanwijzing is er bij. De pillen mogen niet gekauwd worden; dit viel mij dadelijk op en ik sneed er een open. De inhoud was gelijk een stukje harde groene verf.

In de gebruiksaanwijzing staat, indien de urine na het gebruik dezer pillen een blauw- of groenachtige kleur aanneemt, wordt hierdoor aangetoond, dat een der bestanddeelen welke uitmuntende antiseptische eigenschappen bezit, behoorlijk werkt.

Daarna heb ik de pil in een glas leidingwater opgelost, en het resultaat was, dat de pil in het glas water behoorlijk gewerkt had. Het leidingwater had dus tot mijn verbazing nier- of blaasziekte, daar het na de oplossing een glas blauwe waterverf leek.

Geheel de mensheid zou bij beproefing dezer pillen gaan meenen, lijdende te zijn aan nier- of blaasziekte, waar toch heusch niet mede te spotten valt. Zij, die de blauwachtige urine reeds waarnamen, zullen zich begrijpelijkerwijze reeds diep ongelukkig gevoelen.

Het doel van dit schrijven is dan ook, om het publiek gerust te stellen, en aan te raden, eerst eens een pil in een glas water op te lossen, voor men er toe over gaat dit medicijn (?) in te nemen.

Dank voor de plaatsing. E. D.

(Een aftreksel van één pil op gewoon leidingwater is in de Tijdingzaal ter expositie gebracht. Men overtuige zich!)

In verband met het bovenstaande nemen wij het volgende bericht over:

„Hedenmorgen zijn in de Meermansstraat te Rotterdam aangehouden vier Engelsche colporteurs die gratis doosjes met pillen uitdeelden, welke heilzaam zouden zijn voor alle kwalen. De vreemdelingen zijn naar het hoofdbureau van politie gebracht.” (N. Rott. Ct)

„Naar aanleiding van het Ingezonden stuk over de maag- en nierpillen, die te dezer stede gratis werden verspreid, ontvangen wij van den directeur van E. C. de Wit & Co., te Londen een schrijven, waarin hij er op wijst, dat het artikel dat die firma in den handel brengt een wereldreputatie zich heeft verworven en dat het preparaat o.m. Methyleen bevat, dat urine kan ontkleuren. Dit middel zal zuigelingen niet schaden.

In de gebruiksaanwijzing staat aangegeven: Vóór het gebruik der pillen leze men dit:

Indien de urine na het gebruik dezer pillen een blauwachtige of groenachtige kleur aanneemt, naar mate de hoedanigheid der urine, behoeft gij niet bevreesd te zijn. Hierdoor wordt aangetoond dat één der bestanddeelen, welke uitmuntende antiseptische eigenschappen bezit, behoorlijk werkt. (Rott. Nieuwsbl.)

En verder:

„De pillen.

Namens de vier in de Meermansstraat aangehouden en naar het hoofdbureau van politie overgebrachte Engelschen, die op straat pillen ronddeden en aan de huizen bezorgden, wordt 't ons medegedeeld dat zij kort na hun aanhouding weer zijn losgelaten. 't Is de politie gebleken, dat de te koop aangeboden pillen reeds lang bij verschillende drogisten hier ter stede in den handel zijn.

Een speciaal onderzoek werd dus overbodig geacht”

Met dit laatste zijn wij het niet eens. Niettegenstaande het feit, „dat de te koop aangeboden pillen reeds lang bij verschillende drogisten in den handel zijn” achten wij een onderzoek naar de samenstelling der pillen, zoo welwillend door een Engelsche firma aangeboden hoogst noodig.

Hier ter stede hebben wij van die pillen, behalve een advertentie, nog niets gemerkt; het zal ons daarom hoogst aangenaam zijn eenige der pillen — met de gebruiksaanwijzing — te mogen ontvangen.

(Red. Maandbl.)

RECHTSZAKEN.

Gestraft met hechtenis

Voor de Rechtbank te 's-Gravenhage stond in hooger beroep wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunde terecht J. V. 41 jaar zonder beroep wonende te Rotterdam. Hij was door den kantonrechter aldaar (zie het Maandblad van Dec. 1913) veroordeeld, tot tien dagen hechtenis omdat hij een persoon (politie-ambtenaar) die zich bij hem had vervoegd, klagende over hoofdpijn, na urine onderzoek, had medegedeeld dat hij last zou krijgen van zenuwpijnen en hem had aange raden o.a. een lauw zitbad te nemen, terwijl hij hem toezond van uit Rotterdam een doosje, inhoudende een fleschje medicijnen met de mededeeling dat daar van driemaal daags 5 druppels moesten genomen worden, voor welke medicijnen bekl. f 1.— in rekening

bracht. Bekl. werd vroeger al eens door den kantonrechter te Rotterdam veroordeeld.

Tegen het vonnis van den Haagschen kantonrechter waren nu in hooger beroep gekomen zowel de ambtenaar van het Openbaar Ministerie, die een maand hechtenis had gevorderd, als de beklagde.

Beklaagde droeg eene uitvoerige in schrift gestelde verdediging voor, terwijl hij later zijne memorie van verdediging aan de rechtbank overlegde. Hij betoogde daarin, dat hij niet in overtreding was, omdat hij de geneeskunde niet als bedrijf uitoefent, maar kosteloos zooals hij ook adverteert in de couranten. Geld brengt hij alleen in rekening — zeide hij — voor de middelen die hij den menschen toezendt en welke hij „consumptiemiddelen” noemde en volgens hem bestaan uit „gemagnetiseerd water”.

Het O.M. eischte bevestiging van het vonnis des kantonrechters en de Rechtbank heeft dezen eisch toegewezen. (Vaderland).

Imitatie-drink van Dr. Roland.

— Voor het kantongerecht te Middelburg is f 10 of 4 dagen geëischt tegen den drogist De R. aldaar, die aan een hoofdagent van politie een flesch imitatie-drink van dr. Roland, leverde.

Weer een slachtoffer van het z.g. artsenmonopolie?

— Voor het kantongerecht te Wageningen was gedagvaard de kwakzalver J. A. S. geb. te Culemborg thans zwervende. Bekl. had te Veenendaal, waar hij verschillende patienten had, zelf verkocht aan C. v. d. D. om daarmede zijn kromme vingers te smeren en aan Mej. M. De K. een drankje tegen zweren in den neus. Zalf en drankje waren waardeloos.

Tegen S. werd voor ieder feit geëischt veroordeeling tot f 100 boete, subs. 30^d dagen hechtenis. (Vaderland).

Rectificatie.

In het artikel van Dr. v. D. POLL in het feestnum. staat: Gij waart sterker in uw geloof dat de strijd dien we streden eenmaal tot de overwinning zou lijden; moet zijn leiden.

In hetzelfde no., in het artikel van Mr. DE KONING, begint de 3e all.: 't Is slechts wantrouwen waar het zelfbedrog den eigenbaat ontmoet.” Dit moet zijn: 't Is slecht waarschuwen enz.

Uit onze ledenlijst is tot onzen spijt de naam van een onzer oudste leden, de heer J. A. J. BRUNSMAN te Breda uitgevallen.

Nijmegen G. J. W. ROSENKRANS moet zijn G. J. W. ROSENKRANZ, controleur grondbelasting.

Haarlem J. E. VAN SCHAKWIJK moet zijn Spaarndam J. E. SCHALKWIJK.

Spaarndam F. G. L. BARON VAN TRIDAGH moet zijn S. G. L. BARON VAN FRIDAGH.

CORRESPONDENTIE

G. v. IJ. te 's-H. Reeds in een der vorige nummers deelden wij mede, dat het geven van geneeskundigen raad niet op onze weg ligt. Indien gij aan de uitspraak van één geneesheer niet voldoende waarde hecht, zouden we u raden een tweede te raadplegen.

M. J. C. M. te G. Eerste voorwaarde voor genezing is het onderzoek van den patiënt. Zoo'n geneeswijze per brief is het werk van kwakzalvers. Het geheele optreden van Mevr. DOROTHEE BOCK, haar advertentie, brieven, circulaire enz. maant tot de grootste voorzichtigheid. Hebt gij nog iets van dat wondermiddel Bokolin? Zoo ja, zend het ons dan en wij zullen het laten onderzoeken. Kosten zijn daaraan niet verbonden.

Onleesbaar te den Helder. Het middel uit Leiden wordt onderzocht. Geef toch s. v. p. uw naam leesbaar op.

E. v. D. te A. en K. D. te R. Dank voor het gezondene.

N. N. te U. Het middel van DE LANGE uit Goudarak is een waterig aftreksel van de bladen van *Orthosiphon stamineus*, waarin, door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, tevens alcohol en suiker werden aangetroffen. De verkleinde bladen lagen nog in ruime hoeveelheid in het fleschje.

L. G. G. te K. Door den heer KEULEMANS is in de pastilles „Xypoliet” van VAN BIJSTERVELD, behalve een roode kleurstof, aangetoond: *broomkalium*, *broomnatrium* en *broomammonium*. Gij ziet 't; niets nieuws. De man gaat, wat de vorm van zijn medicijnen aangaat, met zijn tijd mee.

A. V. te R. Weer wat anders van VAN BIJSTERVELD: *Saeppolin*. Wij kennen het niet. Zoudt gij, als apotheker, het niet eens voor ons willen onderzoeken?

Uw adres was onjuist; zie het hoofd van het Maandblad. Slechts in bijzondere of spoedeisende gevallen antwoorden wij per brief. De rubriek „Correspondentie” is voor de antwoorden bestemd.

W. F. W. te A. Bij het vele, dat over de quaestie van het z.g. artsenmonopolie, psychische geneeswijze enz. in de

dagbladen is geschreven, hebben wij ons voorgenomen daarvan niets in ons blad over te nemen. Wij zouden in ons Maandblad trouwens te laat daarmee komen. Waar uw stuk reeds een paar weken geleden in *De Telegraaf* is verschenen, is er voor ons geen reden het te plaatsen.

Mej. A. B. te 's-G. Het middel van *Winifred Grace Hartland* wordt onderzocht. Wacht het resultaat af; men kan niet voorzichtig genoeg zijn met al die *vermageringsmiddelen*. Die, welke wij, tot nu toe, onder handen hadden behoorden alle tot de rubriek *kwakzalversmiddelen*.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

K e p h a d o l. Op een wijze, die het kwakzalversmiddel terstond verraadt, wordt K e p h a d o l voortdurend in de bladen aanbevolen.

Kephadol, zoo wordt beweerd, wordt als koortswerend middel door geen ander preparaat overtroffen. In dat opzicht werden met Kephadol de beste resultaten verkregen bij influenza, bronchitis, longontsteking, pleuris, longtuberculose, typhus, malaria, roos en andere ziekten als gevolg van infectie en verkoudheid.

De trouwe lezers van onze bladen weten het het nu wel weer, 't is het oude liedje; een nieuw middel dat wordt aanbevolen tegen een groote hoeveelheid kwalen. Een wondermiddel dat helpt tegen alle kwalen van alle organen van de neus tot aan den grooten teen.

Prachtig is de mededeeling dat zelfs de pijn, veroorzaakt door ontsteking voor het ruggemerg, er door worden weggenomen. De bewering dat het middel helpt tegen longontsteking, pleuris en tuberculose is weer een van die schandelijke en schadelijke speculaties op de geloofwaardigheid van het publiek, dat daardoor natuurlijk weer in ruime mate wordt verleid zijn lieve penningkens te offeren.

Zoo'n middel, dat tegen zoovele kwalen helpt, prikkelt natuurlijk ook onze nieuwsgierigheid. De heer KEULEMANS, ditmaal in zijn moeilijken arbeid bijgestaan door den heer J. A. J. HARSEL pharmaceutisch student, was alweer zoo bereidvaardig ons te helpen. Hij onderzocht het wondermiddel en vond dat het bestaat uit:

Phenacetine, salicyl (salic. natrie.), kinine en tarwe-zetmeel als bindmiddel.

Drie heel gewone, vaak voorgeschreven artsenijmiddelen, die echter tegen de opgenoemde kwalen zeker niet afdoende kunnen helpen.

Onnoodig te zeggen dat de attesten niet ontbreken. Jammer dat middelen, die onder omstandigheden goed kunnen werken, op deze wijze in discredit worden gebracht.

De Roode pillen van Dupuis. Reuzenreclames vestigen opnieuw de aandacht op deze kwakzalverij. Reeds in het Maandblad van Juli 1902 hebben wij gewaarschuwd tegen deze pillen, die, als van bijzondere samenstelling, o. m. worden aanbevolen tegen:

„Verstoptheid, moeilijke spijsverteering, maagkwellingen, gallen, slijmen, maagzuren, mangel aan eetlust, verstrammingen, bloedbederf, huidziekte, puisten, bloedzweren, kwade lichaamszappen, jeuksel, geelzucht, schele hoofdpijn, zenuwsmarten, zwijmelingen, bedwelmdheden, aamborstigheid, geraaktheid, rhumatismus, onzuiverheden van het bloed, hartziekten.”

Waaruit bestaan dan wel die wonderpillen? Vermoedelijk uit wat nieuws, want de gewone purgeermiddelen, die op de maag en darmen werken, worden afgekeurd. Om hieromtrent zekerheid te verkrijgen, heeft de heer A. J. WIJNNE, thans te Rotterdam, de pillen onderzocht en wel met het volgende resultaat: Elke pil woog ongeveer een halve gram; daarvan kon een licht rood, later wit omhulsel worden verwijderd, dat 300 mgr. woog en bestond uit *suiker*, *talk* en een roode aniline-kleurstof. Voor de eigenlijke pil bleef dus 200 mgr. over en daarin werd met zekerheid aangetoond kleine hoeveelheden *aloë* en *jalape-stengelhars*, terwijl de hoofdmassa een plantaardig extract was. 't Is waarlijk om te lachen als 't niet zoo treurig ware! Twee van de meest sterk-werkende, eeuwen lang bekende *purgeermiddelen*, die dikwijls door geneesheeren worden voorgeschreven, maar die, bij een langdurig en voortgezet gebruik, zeer noodlottige gevolgen na zich kunnen slepen, al zegt ook DUPUIS, dat zij, „samengesteld uit uittreksels van kruiden, nooit kwaad doen.”

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd, doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur: Jaarverslag en Rekening en Verantwoording over 1913.

Berichten: Boraniumbessen. — Het artsen monopolie. — Eilers aangehouden. — Hoe moet de kwakzalverij worden bestreden? — Een gevolg van de bekende adresbeweging. — Gezondbidderij. — Wandaden van een kwakzalver. — Een beleedigde bestrijder van het artsenmonopolie. — Gedood door een kwakzalver. — Een kwakzalversadvertentie.

Mededeelingen van verschillende aard: DE WITT'S Nieren- en Blaaspillen. — De Drank van Roland.

Uit de Pers: Epidemie en kwakzalverij. — Boerenbedrog.

Correspondentie.

Feuilleton: De beul van Haarlem als chirurgijn I.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:
Mej. J. C. RÜBSAAM, apotheker te Amsterdam,
en de heeren:
Dr. C. SPIJKERBOER, arts te Meerkerk;
Dr. A. VOOGD, arts te Vlaardingen.

Het adres van den Secretaris-penningmeester is van heden af:
Keizersgracht 239, te Amsterdam.

Verbetering.

Op den postwissel, de vorige maand aan de leden toegezonden, staat op de aangehechte strook: Contributie 1913, moet zijn 1914.

Jaarverslag over het jaar 1913 van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Wanneer wij de gebeurtenissen in 1913, die voor onze vereeniging van belang waren, nog eens aan ons geestesoog laten voorbijgaan, dan merken wij in de eerste plaats op de beide zaken, die eind 1912 nog niet geheel waren afgewikkeld. Het was de strijd tegen MACAURA en tegen de *abdijsiroop* die ons toen bezighield.

MACAURA is door onze bekende circulaire overal waar hij in Nederland kwam warm ontvangen; hij is door ons „gepost” en met succes, want hij is spoedig uit ons land verdwenen.

De waarschuwingbiljetten tegen de *abdijsiroop* werden weer in ruime mate verspreid, tevens konden we in het Juni-nummer een aardig bewijs leveren omtrent het feit, dat Akker's reclame met portretten van z.g. genezenen niet op waarheid berust.

Ook EILERS werd hier de grond, dank zij het krachtig aanvatten der justitie, te warm; hij verkoos het buitenland als basis zijner bedriegelijke operaties en zond vandaar eene circulaire waarin hij mededeelde, dat zijne middelen hoofdzakelijk teer en petroleum bevatten. Onze onderzoekers hadden 't dus wel bij 't rechte eind, ondanks de toenmalige ontkenning van EILERS.

Jhr. Mr. DE SAVORNIN LOHMAN deed zich dit jaar opnieuw kennen als beschermheer der kwakzalvers; het vrije woord van verweer, hem in ons blad toegestaan, werd later misbruikt om reclame voor den kwakzalver te maken. Het is ons niet bekend geworden of deze onverbeterlijke nu ook misschien is bekeerd, nu hij weet, dat de beroemde *orviétanose* niet anders is dan aftreksel van *varkensgras*.

Op de tentoonstelling „de Vrouw” hadden ook wij eene inzending, die, naar men van verschillende kanten vernam, goed propagandistisch werk heeft gedaan.

Als belangrijk feit valt de oprichting te vermelden van eene zustervereniging, de Belgische Nationale Bond tegen de kwakzalverij.

Onzen redacteur die gedurende een drietal maanden door ziekte was verhinderd zijne werkzaamheden voor ons blad te verrichten, mochten wij in goede gezondheid weer zijn taak zien opvatten.

Het belangrijkste gebeuren in dit jaar was het adres aan de regering om de uitoefening der geneeskunst vrij te laten; hiertegen is door ons bestuur in verschillende vergaderingen zoowel

als in de pers met de noodige kracht stelling genomen. Gelukkig zien wij uit het jaarverslag 1912 van het staatstoezicht op de volksgezondheid, dat men daar aandringt op verscherping van de wettelijke bepalingen tegen de kwakzalverij, zoodat wij hopen dat de heeren met hunne eigenaardige theoriën geen al te groote onheilen zullen aanrichten.

En besluiten wij dan met te vermelden dat weer vele kwakzalversmiddelen door onze trouwe vrienden werden onderzocht en dat weer een 14-tal lezingen met lichtbeelden plaats hadden.

Een woord van dank aan allen die ons trouw ter zijde stonden. Het ledental steeg van 776 tot 873 een reden tot blijdschap zeker, toch ruste men niet; onze financiën hebben door al wat voor de propaganda benoodigd is een duchtige klap gekregen, wij zijn vergeleken, bij het vorig jaar, een flink stuk achteruit gegaan, en wil men ons in de gelegenheid stellen voort te gaan op den ingeslagen weg, te strijden als tot nu toe, dan zorge men dat wij financieel en moreel verder kunnen.

Daarop vertrouwen wij.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris Penningmeester.

BERICHTEN.

BORANIUMBESSEN, weer een middel tegen zwaarlijvigheid, zijn *geen bessen* maar een soort van *bonbons*. Het middel is in onderzoek. En

Rekening en verantwoording 1913.

INKOMSTEN.

Saldo internationaal comité	f 600.—
Saldo 1912	1717.48
877 Contributies	2631.—
Extra bijdrage 60 leden	108.50
247 abonnementen	308.75
Extra bijdrage 14 abonné's	14.—
117 Boekhandel-abonnementen	117.—
Restitutie inningskosten	26.60
Bijdrage Ned. Maatschappij tot bevordering der geneeskunst	25.—
Idem afd. Den Haag	10.—
Idem afd. Gooi en Eemland	10.—
Bijdrage Ned. Maatschappij tot bevordering der Pharmacie	25.—
Idem Departement Amsterdam (1912)	10.—
Idem „ „ (1913)	10.—
Rente	107.81
Totaal.....	f 5721.14

UITGAVEN.

Secretariaat	f 200.—
Redactie	500.—
Drukken en verzenden van het maandblad	1755.—
Bijdragen Maandblad	64.50
Aankoop en onderzoek kwakzalversmiddelen	65.90
Propaganda	625.82
Tentoonstelling „de Vrouw”	136.20
Inningskosten contributies enz.	40.40
Reis- en verblijfkosten	113.62
Drukkerij	44.05
Porti, Bureaukosten, abonnementen op couranten, tijdschriften enz.	115.75 ^s
Persinlichtingen	25.10
Lidmaatschap Gezondheidscongres	5.—
Idem tentoonstellingsbelangen	5.—
Besluit Algemeene Vergadering 1912	150.—
Provisie Rente Cassa	2.63
Batig saldo	1871.18 ^s
Totaal..	5721.14

Goedgekeurd en accoord bevonden door de commissie tot nazien van de rekening:

(w.g.) A. C. ALBLAS SORBER.
(.) C. HUGENHOLTZ.
(.) J. STÄRCKE.

Aldus opgemaakt in de vergadering van het dagelijksch bestuur, den 3 Februari 1914.

(w.g.) P. W. DE KONING.
(.) A. LIND.
(.) E. J. ABRAHAMS.

de mooie naam en de inhoud van de advertenties, waarin voor het middel reclame wordt gemaakt, geven ons aanleiding onze lezers aan te raden niet te spoedig naar het middel te grijpen maar eerst het resultaat van het onderzoek af te wachten.

Eilers. Naar het *Nieuwbl. v. Nederl.* mededeelt is Eilers te *Zevenaar* door de marechaussee aangehouden; hij zou door de Duitsche regeering over de grenzen zijn gezet.

Het artsen-monopolie. Aangezien gebleken is, dat verschillende Gezondheidscommissies zich wenschen uit te spreken naar aanleiding van het adres der heeren MRS. VAN HOUTEN, VAN HAMEL en JHR. VAN HOLTHE TOT ECHTEN, ten gunste van de vrije uitoefening der geneeskunst, heeft de Centrale Gezondheidsraad, in wier handen dit adres door den Minister van Binnenlandsche Zaken is gesteld ten fine van advies, de hoofdinspecteurs van de Volksgezondheid opgedragen, de Gezondheidscommissies mede te deelen, dat, indien zij het noodig achten, zich over dat adres uit te spreken, zij zulks vóór 15 Maart kunnen doen.

(„N. Rott. Ct.”)

Hoe moeten de kwakzalverij en hare gevolgen bestreden worden? is de titel van een artikel door Dr. J. L. C. WORTMAN, Directeur van den Gemeentelijken Geneeskundigen Dienst te Amsterdam, in „*Het Ziekenhuis*” gepubliceerd.

De schrijver gaat in dit artikel de oorzaak na van het succes van den kwakzalver en vindt die in den suggestieven invloed van zijn optreden en beweren: „t is zijn persoonlijkheid, die hem in 't oog der menschen tot iets bijzonders maakt. In zijn psychische verschijning ligt zijn geheimzinnige kracht.

De toenemende kwakzalverij is, volgens den schrijver, een gevolg van de gebrekkige waardeering van den psychischen factor in de therapie. Dientengevolge moet, zoo beweert Dr. W., „de strijd tegen de kwakzalverij meer naar het psychische terrein worden verplaatst. Daar zetelt haar macht en ligt haar kern.”

„Die strijd kan slechts met succes gevoerd worden, als de medicus aan de psychische behandeling meer aandacht wijdt, dan tot nu toe geschiedt.”

Een gevolg van de bekende adresbeweging. „*De Geldersche Koerier*”, schrijvende over de te verlenen vrijheid tot uitoefening der geneeskunde, besluit zijn artikel aldus:

FEUILLETON.

De Beul te Haarlem als Chirurijn, 1 in de 17e en 18e eeuw.

Een en ander overgenomen uit de Registers van het Collegium Medicum Pharmaceuticum te Haarlem, berustende in het Stedelijk Archief aldaar.

In den ouden tijd toen het beroep van Chirurijn nu juist niet op een hoog peil van ontwikkeling stond, zij nevens het beroep van Chirurijn ook dat van barbier uitoefenden, was het aantal kwakzalvers ook in de stad Haarlem bijzonder groot. Deze beunhazen waren menschen van allerlei slagen allerlei beroep maar voornamelijk waren het barbiers, die, door clandestine behandeling van patienten, hunne inkomsten trachten te vermeerderen tot ergernis en ten nadeele van den Chirurijn, zooals blijkt uit de herhaalde klachten hierover door de chirurijn geuit en uit de herhaalde bekeuringen hen hiervoor door het Collegium med.-pharmaceuticum opgelegd.

Wanneer wij nu echter zien dat meermalen ook de beul van Haarlem geciteerd¹⁾ werd te verschijnen voor Deken en Vinderen²⁾ van het Collegium Medicum, wegens overtreding van de Keuren en Ordenantiën van het Chirurijnsgild, zoo vragen wij ons met verwondering af hoe in den ouden tijd, juist de scherp-rechter, onder wiens behandeling zich wel niemand „vrijwillig” zal hebben begeven, de man kon zijn, tot wien men zich wendde om hulp, in gevallen van vermeende of werkelijk bestaande ontwrichtingen van ledematen of voor andere Chirurgische gebreken, vragen wij ons af hoe hij, de beul, zich de gelegenheid zag gegeven als heilkundige en somwijlen ook als geneeskundige, op te treden.

Zooals thans nog de „Knokenzetter” te Gronau zich mag verheugen in eenen grooten toeloop van patienten met aangeboren of verouderde luxaties³⁾, zoo was in vroegere jaren de beul de persoon die een zeker renommée had als ledenzetter.

In het tijdschrift „de Oude Tijd” van J. ter Gouw Jaargang 1873, is bij de beschrijving van den Stads-Chirurijn uit den ouden tijd o.m. het navolgende vermeld:

„Vrijheid zou hier al dra de sanitaire maatregelen der laatste jaren illusoir maken. Vrijheid zou 't volk opnieuw overleveren aan de onkunde en de plunderzucht der kwakzalversbent.

Vrijheid zou de betere, juistere denkbeelden over ziekte en gezondheid, die toch al zoo moeilijk in geest en overtuiging der massa doordringen, opnieuw doen achterstaan bij de bodemlooze, gevaarlijke ideeën, die onze kwakzalvers er op na houden en bij 't volk steeds meer trachten te cultiveren.

Vrijheid zou 't volk opnieuw vervreemden van de wetenschappelijke geneeskunde, die 't toch al zoo lang en zoo heftig heeft gewantrouwd.

Want heeren kwakzalvers verstaan er zich extra op om met souvereine minachting en imponeerend schouderophalen, aangedikt door een paar „staaltjes”, hun patiënten alle vertrouwen in „de dokters” te ontnemen.

Naar onze bescheiden meening deed men beter om de Vereeniging tegen de Kwakzalverij een flinke subsidie te geven.”

Gezondbidderij. De Berlijnsche correspondent van „*Het Handelsblad*” schrijft d.d. 15 Februari:

Weer is een goede kracht van het koninklijk theater te Berlijn gestorven als slachtoffer van de gezondbidderij. Na NUSCHA BUTZE, een paar maanden her, nu ALICE VON ARNAULD.

Mejuffrouw VON ARNAULD werd geruimen tijd geleden in de kliniek van een bekenden Berlijnschen dermatoloog behandeld voor een ernstige, hardnekkige huidziekte. De geneesheer had haar in den beginne niet veel hoop kunnen geven, doch de behandeling deed de patiënte zoo goed, dat er beterschap geconstateerd kon worden, die mischienen leiden zou tot volkomen genezing. Voor het echter zoover kwam, maakte ALICE VON ARNAULD door tusschenkomst van haar collega NUSCHA BUTZE, kennis met de gezondbidderij — die in Berlijn zeer welig tiert, dank zij de belangstelling van hooge, bigotte kringen — en plotseling verliet de patiënte het ziekenhuis, om de genezing thuis te ontvangen van de bidders en bidsters. Na den dood van NUSCHA BUTZE haalden de collega's, die de lijdensgeschiedenis van mej. VON ARNAULD kenden, haar uit de bidderij weg, brachten haar naar een ziekenhuis, waar natuurlijk geconstateerd werd, dat de huidziekte feller optrad dan ooit te voren. Na weken van lichamelijk en geestelijk lijden is deze knappe actrice gisteren gestorven.

In vroeger eeuwen werd een beul voor den bekwaamsten heelmeeester gehouden vooral waar het gebroken, gekneusde of verrekte leden gold: men meende, dat de pijnkamer voor hem een uitstekende leerschool was, en bovendien liep er een beetje bijgeloof onder. Hij, die de booswichten pijnigde, was het evenbeeld des duivels, en men hield om verschillende redenen, voor zeker, dat hij zelfs met den duivel in betrekking stond; waarom men hem wel is waar verafschuwde, maar waarbij men tevens toch geloofde, dat hij meer kon doen dan een ander. Natuurlijk verschaftte dit geloof den beul veel toeloop en vele voordeelen en even natuurlijk gaf dit den Chirurijn niet zelden stof tot klachten.

Tegenover deze verklaring, in vele opzichten aannemelijk, is het toch zeker ook van belang uit den mond van den beul zelf eene verklaring te hooren, waarin hij de gronden opgeeft, waarop hij voor zich vermeent het recht te hebben niet alleen als ledenzetter maar ook als Chirurijn op te treden. Deze verklaring van den beul, Jan Diepenbroek, te Haarlem, werd door hem, ten verzoeken van en aan den beul Frans Diepenbroek te Utrecht, afgegeven om te dienen als stuk van overtuiging in een geschil dat laatstgenoemde had met het Collegium Chiruricum aldaar, over de vraag of de Scherp-rechter al dan niet gerechtigd was tot vrije uitoefening der Chirurgie.

Het schrijven van het Collegium Chiruricum te Utrecht over deze kwestie gericht tot het Collegium Med.-pharmaceuticum te Haarlem luidt als volgt:

„Heeren en Konstgenooten

„Neemen vrijheyt UEd: ene missive toe te sende „aangaande de Scherpregter deser Provincie die „met sijn heilkunst oeffening vele patienten bedor- „ven en ongelukkig gemaakt heeft en om de Lyders „aan so een man niet bloot te stellen off over te „geven: eenparig goedgevonden hebben, daar over „klagtig gevallen aan Heeren Geccmitteerden „ter zake van Gildens, die hem bij Provisie gelast „hebben de behandeling van die te staken: hier „niet mede te vreden zijnde, heeft hij gisteren aan de „voorn. Heeren een Request ingelevert en daarbij „ene eygehandige verklaring van de Scherpregter te Haarlem wonende gevoegd, dog wij twijfelen „aan de waarheyd (niet denkende dat het Collegium „Chiruricum met de Scherpregter conjungeerd⁴⁾

De gezondbidders zullen nu natuurlijk beweren dat zij het offer werd van de behandeling in het ziekenhuis.

W a n d a d e n v a n e e n k w a k z a l v e r. Een vroegere ziekenhuisbediende, thans „ziekenbehandelaar”, zal vijf maanden zijn vrijheid moeten missen, omdat hij in den geest van nu reeds 70,000 Nederlanders had gehandeld door één persoon met een kniegewrichtsaandoening zóódanig te zalven en te baden, dat het been in het heupgewricht moest worden afgezet, en twee vrouwen met kanker van de baarmoeder op dezelfde wijze had behandeld totdat zij bezweken.

(„Moleschott”)

Een beleedigde bestrijder van het artsenmonopolie. De voorzitter van de Duitsche vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij, Dr. O. NEUSTÄTTER, heeft terecht gestaan wegens beleediging van Dr. Phil. H. E. KRÜGER, „syndicus” van het Deutsche wirtschaftliche Verband en tevens „staatswetenschappelijk raadman” van den „Verband für Parität der Heilmethoden”. Deze laatste betrekking brengt hem 6000 mark per jaar op, doch op grond van de eerstgenoemde betrekking is hij tevens werkzaam in het Rijkministerie van binnenlandsche zaken, in de „Zentralstelle” voor maatregelen ter bevordering der volkswelvaart. Tot den voorzitter van het „Volkswirtschaftliche Verband”, Prof. ALBRECHT, had NEUSTÄTTER een brief gericht, waarin hij vroeg of een betrekking als de laatstgenoemde wel mocht samengaan met een bezoldigd ambt dat ten doel heeft, kwakzalvers te beschermen tegen de bestaande wetten. ALBRECHT, die van deze bijbetrekking van zijn medebestuurder niets had geweten, vond, dat dit niet mocht, en legde zijn voorzitterschap neder, omdat de andere bestuurders het hierin niet met hem eens waren. Door het een en ander kwam het tot een klacht wegens beleediging, en de rechtbank sprak NEUSTÄTTER vrij, niet alleen omdat hij ter wille van het openbaar belang had gehandeld, maar ook omdat hij volkomen gelijk had. Het bleek n.l., dat KRÜGER zich in dienst had gesteld van de kwakzalvers, hen op allerlei wijze door de mazen der wet heen hielp en zich als agitator tegen wijlen het ontwerp „tot bestrijding van misstanden in het bedrijf van genezen” had laten gebruiken. Van zijn „Verband” dat 400 werkende en 350 kunstminnende leden telt, benevens 70 aangesloten vereenigingen, bezitten slechts de werkende leden stemrecht. Deze nu moeten allen

„hebbe het woordelijk gecopieert, vriendelijk verzoekende zo het doenlijk is uyt naam van het „gantsche Collegie, ons gelieve te late weten wat „waarheyd en hoe verre het Collegium Chiruricum „hem permitteert, off wat in Resolutieboek daarvan „aangetekent is, opdat wij ons daarna Reguleeren. „hier mede zult UEd: ons dienst doen en bizonder „verpligten, zoo wij spoedig antwoord Erlangen. „ten allen tijden onze dienst wederom aanbiedende „noemen ons

Heeren en Konstgenooten

U.E.dienstwillige Dienaars

uyt naam en Last van het Collegium Chiruricum als oudste Deken

w. g. G. BOSCH.”

De eygenhandige verklaring gemelt de Brief van Jan Diepenbroek is als volgt:

„Verklare ik onderges. Jan Diepenbroek Mr. van den Scherpenswaarde, bij den Hove van Holland geadmiteerd en Residerende off woonagtig zijnde binnen de Stad Haarlem, ten verzoeken van „frans Diepenbroek en diegenen die het verder zoude „mogen aangaan, omme van de waarheyd getuygenisse te geven, bij deze waar en waaragtig te zijn, „dat niet alleen ik, maar ook zo als mij onderregt is, mijne voorzaten, altoos hebben gehad „en ik ook als nog binne dese Stad Haarlem, kom te hebben de vrijheyd en het vermogen omme als „Ledenzetter en girurgyn te ageren en zulks om „alles te doen wat tot de Konst der girurgie behoort „en die geexerceert word, evenals off ik bij 't Gild „mede waar aangestelt en mijn Proef⁵⁾ gedaan hadde „gelijk ook dat ik deselve binne de voorn. Stad van „Haarlem als nog daaglijks onoverhinderd en zonder „enige de minste tegenspraak van ymand ben exercerende en waarnemende, even en in diert voege „als off ik bij 't Collegie Medicum ofte girurgyn „Gild der Stad Haarlem mijn roef hadden gedaan en geadmitteerd waar geworden.

„Verklare voorts alle 't voorenstaande met de „waarheyd is overeenkomende, alle 't selve Ten „allen tijde desnoods en daartoe verzogt werdende, met Eede solemneel⁶⁾ te bevestigen.

„in Haarlem 3 Juny 1750.

JAN DIEPENBROEK.

„gewissenhafte” uitoefenaars der geneeskunst zijn, en als zoodanig worden ook beschouwd personen die als kwakzalver zijn veroordeeld, mits zij nog maar het burgerrecht bezitten. Onder de 400 „gewissenhafte” heeren bevinden zich 3 artsen en de rest bestaat uit kwakzalvers („Münch. med. Wochenschr.”). Wij mogen nu weldra in ons land ook de ondertekenaars van het adres der 3 H.’s tot kunstminnende leden van zulk een bond zien promoveeren. (T. v. G.)

Gedood door een kwakzalver. De rechtbank te Hanau heeft den kwakzalver Karl Müller wegens het veroorzaken van dood door schuld tot een jaar gevangenisstraf veroordeeld. Müller had bij een patiënt uit de oogen de diagnose gemaakt, dat hij aan galsteen leed en hem daarom sterk purgeerende middelen voorgeschreven. Enkele dagen later overleed de man. (N. Rott. Ct.)

Een kwakzalversadvertentie. In een advertentie in een Engelsch blad werd bekend gemaakt, dat men voor 1 guinea een zeker werkend middel kon krijgen tegen katarh en doofheid. Als het in 10 dagen niet had geholpen, kon men de geld terug krijgen. Een persoon, die in dit geval verkeerde, kreeg op zijn vraag om terugzending van zijn guinea eerst geen antwoord, daarna bericht, dat het geld niet was ontvangen. Toen de post-directie het bewijs had geleverd, dat dit niet waar was, diende de bedrogene een klacht in bij den rechter die den klager preeste, omdat hij in het openbaar belang was opgetreden en den beklagde veroordeelde tot terugbetaling en de kosten. (Tijdschrift v. Geneesk. door Ph. Weekblad)

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

De Witt's Nieren- en Blaaspillen.

In ons vorig nummer konden wij melding maken van het feit, dat te Rotterdam aan de huizen gratis-monsters van bovengenoemde pillen werden rondgebracht, thans kunnen wij mededeelen dat ook Amsterdam dat geluk(?) deelachtig is geworden. Een zekere firma E. C. DE WITT en Co. te Amsterdam treedt op als de leverancier, doch uit alles blijkt — ook uit den naam in de gebruiksaanwijzing: E. C. DE WITT en Co. Ltd. Londen W — en de beschrijving op de proefdoosjes, dat het product weer uit Engeland

De beul beschouwt derhalve zijn optreden als Chirurgyn niet als iets wat hem somwijlen oozgluikend werd toegelaten maar hij vindt dat waar zijne voorvaderen reeds de praktijk hadden uitgeoefend, ook hem dit recht toekomt en hij „Meester van den Scherpswaarde bij den Hove van Holland”! acht zich bekwaam genoeg en ook bevoegd, niet alleen als Ledenzetter maar ook als Chirurgyn op te treden, hij wenschte zich gelijk gesteld te zien met den Chirurgyn, dien de bevoegdheid om als zoodanig op te treden eerst verkregen heeft na het afleggen van een Proef. Het Collegium Medicum te Haarlem oordeelt over deze vermeende bevoegdheid van den beul dan ook anders dan de beul zelf.

Het schrijven van het Collegium te Utrecht wordt door Deken en Vinders van het Collegium medicum te Haarlem beantwoord als volgt:

„Heeren en Konstgenoten,

„In antwoord op de geeerde missive zo dient als „dat wij onse oude Registers nagesien te hebbende, „niets gevonden hebben, dat enige Relatie heeft „om te bevestigen dat een Scherpreger alhier Jan van Diepenbroek, een acte zoude hebben, om als „Chirurgyn te mogen ageren, en zulks wanneer hij „de Chirurgie exerceert, dat doet buyten kennis „van 't Collegie en volgens onze keyren staat het „niemant vrij, de Chirurgie t' exerceeren als na „behooren zijn Tentamen en Examen te hebben „gedaan, ende daaropvolgende Promotie te hebben „ontfangen, zoo dat hij aangaande de Calangie „onderhevig is. Blijve met veel agting,

Mijne Heeren en Konstgenooten,

U. E. dienstwillige Dienaar uyt naam van 't
gantsch Collegie,

w. g. P. LEDEGANGH.

Haarlem, Juny 1750.”

Dezelfde Jan Diepenbroek had eenige jaren te voren, in 1746, een geschil met den heer Hendrik Manvis, Chirurgyn te Bloemendaal. Een van diens patienten zou, volgens beweren van den beul, door hem lijdende zijn bevonden aan eene ontwrichting van het dijbeen, en verklaarde hij dat deze ontwrichting was ontstaan door een val. De patient zoude tevens door zijne behandeling zijn hersteld.

komt en dat Nederland nu eens goed bewerkt moet worden.

Kosten en moeite worden niet gespaard; men ziet het aan de rondzending van de monsterdoosjes en aan de talrijke advertenties, die, meestal onder de dure rubriek van „Ingezonden Mededeelingen” enz., in onze bladen verschijnen. Een paar van die advertenties zullen onze lezers doen zien op welke lijders de firma het gemunt heeft.

„RUGPIJN, NIERSTEEN, JICHT, RHEUMATIEK.

Vormen van Nieraandoeningen en meest andere pijnen.

Alle door vergiftige urinezuren veroorzaakt. Het urinezuur, dat door zwakke of zieke nieren in het bloed wordt gebracht, zet zich in de beenderen en spieren vast, doet de zenuwen steken en veroorzaakt ontzettende pijnen. Verdrijf het urinezuur en de pijn is verdwenen. Men zegt, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan, doch De Witt's Nieren- en Blaaspillen verdrijven beslist het urinezuur uit het bloed door de nieren te versterken en hen in staat te stellen hun werk goed te verrichten.

Deze pillen bevatten een der beste antiseptische bestanddeelen welke de wetenschap kent, en een dat U binnen 24 uur bewijzen zal, dat deze kleine wonderpillen hare genezende aanraking op de zwakke plek hebben gedaan, die zwakke plek zijn de Nieren en de Blaas. Wanneer U het blauw ziet, weet U dat het waar is.”

„EEN GROOTE GENEZING VOOR BLAASZIEKTEN.

Elke lijder, die gekweld wordt door die ontzettende pijnen van Blaasontsteking (cystitis) behoort een onschadelijk plantaardig geneesmiddel te probeeren, wat in negentig van de honderd gevallen een blijvende genezing geeft.

Deze kwelling en pijnen worden door bacteriën in de blaas veroorzaakt en de DE WITT's Nieren- en Blaaspillen bevatten een sterk, zachtwerkend antiseptisch bestanddeel, dat door de wanden en weefsels der blaas dringt, de bacteriën doodt, een wondervolle spoedige verlichting en gemak geeft.”

Wij hebben van deze beide advertenties slechts het eerste gedeelte overgenomen; de namen

De Chirurgijn verklaarde echter het ontstaan van een luxatie op deze wijze voor onmogelijk en tevens voor onwaar dat hij de patient zou genezen hebben.

Om nu eventuele beschuldigingen, welke tegen hem als behandelende Chirurgijn konden worden ingebracht, te kunnen weerleggen, riep de heer Manvis de hulp in van het Collegium medicum te Haarlem. *) Waar ook door de leden van genoemd Collegium het ontstaan van eene dergelijke luxatie, door uitwendig geweld, voor onmogelijk werd gehouden, werd den Chirurgijn Manvis, op zijn verzoek het volgend schriftelijk „Declaratoir” te hand gesteld: „Alle en een ygelijk dien het zoude moogen aangaan „offte daarnaar willen vernemen zij erkennenlijk „dat bij het Coll: Med: binnen de Stad Haarlem „gehoort zijnde het verschil tusschen H. Manvis „Chirurgijn tot Bloemendaal ter eener en Jan Diepenbroek, Scherpreger alhier, ten anderer zijde „over het ontleeden van het os femoris⁸⁾ uit de „holte van het acetabulum van de Ossa innominata⁹⁾ „in zekeren Lyder tot Bloemendaal, welke volgens „voorgeeven van den Scherpreger, door een val „off uiterlijke oorzaak, zodanig eene ontleding „zoude hebben gehad en door hem zoude zijn „herstelt, doch welke naar gedachten van voorsz. „Chirurgijn geensins eene ontleding gehad heeft „en zelfs niet heeft kunnen hebben, zoo is 't dat „wij ondergescr. Chirurgyns, als leden van het Coll. „Med. ¹⁰⁾ van oordeel en advys zijn, dat het niet „mooglijk is, dat het dyebeen op die wijze door uiterlijk geweld off uitwendige oorzaak uit zijne holte kan „ontleedt werden; en hebben wij dienshalvers aen „voorsz. Chirurgyn op zijn verzoek hiervan wel „willen verleenen deze schriftelijke Getuygenis, opdat „hij zich daarvan zoude bedienen, daa' hij het zelve „oordeelt noodig en voeglijk te zijn.”

Actum ¹¹⁾ in Coll. Med: den 15 feb. 1746.

J. VAN DER HULST,

p. t. Scriba. ¹²⁾”

Op 18 feb. 1772 wordt Jan Diepenbroek door het Collegium Med. veroordeeld in eene boete van 50 Caroli Guldens, wegens onbevoegd uitoefenen der

van de depôthouders hebben wij achterwege gelaten, het zijn de bekende kwakzalvershulpers.

De ongelukkige lijders aan niersteen, jicht, rheumatiek en blaasziekten, wier toekomst in de bij de proefdoosjes, gevoegde gebruiksaanwijzing, als hopeloos wordt geschilderd (de ware kwakzalversmethode!) kunnen thans gerust zijn. DE WITT EN CO verklaren beslist: Er bestaat geen reden waarom gij behoeft te lijden” en dan volgt, men raadt het reeds: „gebruikt De Witt's Nieren en Blaaspillen.”

„Duizende en duizende attesten die ongevraagd zijn toegezonden”..... welzeker, die mochten niet ontbreken en nu komt de klap van den vuurpijl:

„Vóór het gebruik der pillen—leze men dit:

Indien de Urine na het gebruik dezer pillen eene blauwachtige of groenachtige kleur aanneemt, naar mate der hoedanigheid der Urine, behoeft gij niet bevreesd te zijn. Hierdoor wordt aangetoond dat een der bestanddeelen, welke uitmuntende antiseptische eigenschappen bezit, behoorlijk werkt.”

In geen enkel opzicht onderscheidt zich het betoog van de firma DE WITT EN CO. van de snorkende reclame van de meeste kwakzalvers; wij willen thans nagaan of haar daden ook aanleiding geven om hier van kwakzalverij te spreken.

Een scheikundig en microscopisch onderzoek van de DE WITT's *Kidney en Bladder Pills*, zoo heeten zij op het proefdoosje, verricht door de heeren N. KEULEMANS, L. H. BOGTSTRA en C. BLOMBERG te Amsterdam, toonde aan de aanwezigheid van *methyleenblauw, infusoriënnaarde*, poeder van *zoethout* en zeer weinig poeder van een vrucht uit de plantenfamilie der Umbelliferen, naar welke laatste de pil ook bij doorbreken riekt. Als omhulsel van de pillen werden *kalk* en *suiker* aangetroffen. *)

Het hoofdbestanddeel was wel het methyleenblauw en dit is ook als het meest werkzame te beschouwen. Wanneer wij in de tweede, door ons overgenomen advertentie lezen, dat er van

*) De aanwezigheid van een kleine hoeveelheid *zink* kon tevens worden vastgesteld. Vermoedelijk was dit voorhanden als verontreiniging van het gebruikte methyleenblauw.

Chirurgie. Hij weigert echter de boete te betalen en ontboden om voor het Collegium te verschijnen, zegt hij niet te weten wat hij voor het Collegium doen moest, verschijnt dan ook niet en blijft ook na herhaalde aanmaningen weigeren te betalen, zeggende geen geld te hebben. Eerst nadat door de Oppercommissarissen van het Collegium ¹³⁾, in overleg met Deken en Vinderen, de Commissaris Klijnenburg naar zijne woning is gezonden om de boeten te innen, onder bedreiging dat bij herhaalde weigering, krassere maatregelen zullen genomen worden, betaalt hij ten slotte de boete.

In hetzelfde jaar wordt de Scherprechter Stughout voor een zelfde feit, eveneens tot eene boete van 50 gulden veroordeeld. Zeggende niet geweten te hebben dat hem het zetten van leden etc. verboden was, komt hij ditmaal vrij van betaling der boete.

In het volgend jaar moet de Chirurgijn Joh. Feughte voor het Collegium Medicum verschijnen, beschuldigd van met den beul J. Diepenbroek samen een patient te hebben behandeld.

(Wordt vervolgd).

1) geciteerd = gedagvaard.

2) Deken en Vinderen = Voorzitter en leden.

3) luxatie = ontwrichting.

4) conjungeeren = zich vereenigen.

5) proef = examen.

6) solemneel = plechtig.

7) Bloemendaal behoorde onder de jurisdictie of het rechtsgebied van de stad Haarlem.

8) os Femoris = dijbeen.

9) acetabulum van de ossa innominata = gewrichtskom van de ongenaamde beenderen (holte waarin de kop van 't dijbeen is besloten).

10) Het Coll. med. pharm. bestond uit 3 doctoren, 2 chirurgijn's en 2 apothekers.

11) Actum = gedaan.

12) p. t. = tijdelijk.

13) De beide opper-commissarissen werden gekozen uit het College van Burgemeesteren.

een *plantaardig* geneesmiddel gesproken wordt, dan mag dit misschien slaan op het poeder van de Umbelliferenvrucht maar de hoeveelheid daarvan in de pillen voorkomende is zóó gering, dat daarvan geen geneeskrachtige werking te wachten is; ook van de *infusoriën* kan hetzelfde worden gezegd, Rest dus zooals gezegd, het *methyleenblauw*. En nu noemen wij het *onverantwoordelijk*, dit middel aan te bevelen tegen de meeste der kwalen, in de advertentie en de andere geschriften genoemd.

Een enkele maal wordt het methyleenblauw inderdaad door geneesheeren voorgeschreven, zelfs is het bij reumatiek beproefd maar bij *nieren blaaslijden* is het gebruik ongetwijfeld *af te keuren*. In STOKVIS, *Voordrachten over geneesmiddelen*, in 1909 herzien door Dr. H. ZEEHUISEN lezen wij op blz. 235, 3e deel: dat *methyleenblauw „dikwijls tot bezwaren bij de urine-loozing, tot prikkelingsverschijnselen der blaas aanleiding geeft.”* En zoo'n middel wordt den goedgelovigen in handen gegeven die lijden of meenen te lijden aan kwalen, waarbij prikkeling van nieren en blaas zooveel mogelijk moet worden voorkomen.

Onze twijfel aan de goede trouw van DE WITT en Co. is derhalve door het onderzoek aanmerkelijk bevestigd, maar er is meer, dat ons in die firma de echte kwakzalver doet zien. De verklaring, te lezen vóór het gebruik der pillen:

Indien de urine na het gebruik dezer pillen eene blauw-groenachtige kleur aanneemt, wordt hierdoor aangetoond dat één der bestanddeelen behoorlijk werkt, is, in één woord, een leugen. Er wordt niets anders door aangetoond, dan dat de patiënt methyleenblauw heeft ingenomen. Dit verschijnsel vertoont zich bij iedereen die gezonde nieren heeft. Juist echter bij zieke nieren (wij citeeren nogmaals STOKVIS) wordt de afscheiding van methyleenblauw vertraagd.

Het zoogenaamde bewijs komt dus faliekant uit.

Wij meenen dientengevolge het recht te hebben onze lezers ernstig te waarschuwen voor het gebruik van de *De Witt's Nieren en Blaaspillen*; de lijders aan nier en blaasziekten zouden van den wal in de sloot raken.

Wij vestigen ten slotte de aandacht op de volgende waarschuwing, die in de *Amsterdamsche bladen* is te vinden:

„Kwakzalverij op straat.

De hoofdcommissaris van politie alhier waarschuwt het publiek tegen het gebruik van zeker soort pillen, welke in doosjes met het opschrift „De Witt's Kidney en Bladder Pills” aan de woningen en op straat gratis worden verstrekt.

Een bijgevoegde gebruiksaanwijzing kan de gebruikers onder den indruk brengen, dat hun nieren of blaas ziek zijn als hun urine na het gebruik van deze pillen blauw gekleurd wordt.

De pillen bevatten echter blijkens mededeeling van deskundige zijde, methyleenblauw, welke iedere vloeistof en dus ook ieders urine blauw kleurt.

Het gebruik moet dus, omdat het vreesachtige lieden noodeloos zou kunnen verontrusten, worden ontraden.”

Wij verheugen ons zeer over dit optreden van de politie. Waarschuwingen van die zijde kunnen veel nut doen.

Nog eens de Drank van Roland.

Naar aanleiding van ons bericht in ons vorig no. — onder de rubriek „Rechtzaken” — omtrent de behandeling voor het kantongerecht van een drogist, die een flesch *imitatiedrank van Dr. Roland* had afgeleverd, schrijft de heer A. J. WIJNNE te Rotterdam, de vroegere Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging, ons het volgende:

„Het is U zeker niet bekend geworden, dat hier ook pas voor 't Kantongerecht een dergelijke zaak heeft gediend. Of liever 3 zaken. Mij was het onderzoek opgedragen, en ik vond al de 3 dranken verschillend. 't Waren dus alle 3 imitaties, of minstens 2 daarvan.

Ik constateerde: in no. 1 533,6 Gr. eener opl. van 2 % Broomammonium en 19 % Broomkalium die bevatte dus 71,4 Gr. Broomkalium. In nr. 2 440,7 Gr. opl. van ruim 16 % Broomkalium die

dus bevatte 70,5 Gr. Broomkalium en in nr. 3 678,5 Gr. opl. van 21,9 % Broomkalium die dus 147,9 Gr. Broomkalium bevatte.

Alle drie waren ze in uiterlijk van verpakking, vorm van de flesch, etiketten enz. min of meer van elkaar afwijkend.

De leveranciers van nr. 1 en 2 zijn veroordeeld tot f 5.— boete (subs. 2 d. hechtenis)

De eisch van den Ambtenaar van het O. M. was f 25.—. De verkooper van Nr. 3 werd... vrijgesproken, omdat de hoeveelheid Broomkalium was boven de 100 Grm, het minimum van de bekende lijst C., boven welke hoeveelheid de verkoop aan ieder vrijstaat.”

Aan deze mededeeling, waarvoor wij onzen dank betuigen, knopen wij de volgende opmerkingen vast:

1e. Dat iemand, die lust gevoelt om te kwakzalveren, dit maar gerust kan doen wanneer hij maar zorgt, dat hij middelen in den handel brengt die geen stoffen bevatten die op lijst C voorkomen of anders de hoeveelheid van die stoffen zóó groot neemt, (al werkt het middel dan ook hoogst schadelijk) dat het minimum, op die lijst opgegeven, overtroffen wordt:

2e. Dat men op de samenstelling van één en hetzelfde kwakzalversmiddel nooit kan vertrouwen.

UIT DE PERS.

Epidemie en kwakzalverij.

In Duitschland, het is bekend, staat het ieder vrij, mits onder verantwoordelijkheid van veroorzaakt onheil, de geneeskunst als bedrijf uit te oefenen. Dat dit tot allertreurigste toestanden aanleiding kan geven, moge blijken uit de volgende mededeelingen, ontleend aan het 38ste jaarverslag van den gezondheidsdienst in Saksen. Voorstanders van de vrije uitoefening der geneeskunde ook hier te lande mogen er leering uit putten.

Het optreden van een kwakzalver te *Auerswalde* gaf den districts-arts aanleiding tot een aanklacht bij het gerecht. De man had de ziekte eener vrouw niet als diphtherie erkend, door verkeerde behandeling waarschijnlijk den dood der vrouw veroorzaakt en door het niet toepassen van de noodige maatregelen er toe bijgedragen, dat de kinderen eveneens door die ziekte werden aangetast en ook het optreden van eenig diphtherie gevallen bewerkt in een bakkersfamilie, waarvan de verspreiding van die ziekte in ruimer kring het gevolg was geweest.

Van September tot December 1908 werden in *Küllstedt*, waar de veel geconsulteerde kwakzalver *Ausmeier* zijn praktijk uitoefent, aan typhus en diphtherie 96 personen ziek met 13 sterfgevallen. Onder deze 13 waren er 8, waarvan de geneesheer geen verklaring wilde afgeven, omdat men hem te laat kennis had gegeven. Menigmaal waren de zieken behandeld met uien, petroleum en tabaksaftreksel, middelen begrijpelijkerwijze geheel onwerkzaam bij de genoemde ziekten.

Enige maanden geleden traden in een dorp bij *Miesbach* verscheidene gevallen van zware diphtherie op, die zich meer en meer uitbreidden. Verschillende van die gevallen kwamen in behandeling van den boer-kwakzalver *Hinterkuishofer*, die zijn wijsheid had opgedaan bij een overleden homoëopaath, die de zomervacantie ten zijnen huize had doorgebracht. Deze laatste had den boer in de geheimen van de homoëopatische wetenschap ingewijd en sinds dien tijd genas H. er maar op los met tincturen en korreltjes, die hij met wisselende prijzen liet betalen. Bij zware gevallen, waarin zijn wijsheid hem in den steek liet, verwees hij naar een anderen kwakzalver in consult. Op zekeren nacht in 1909 werd een geneesheer, ter plaatse waar de kwakzalver woonde, geroepen bij een kind, dat op sterven lag tengevolge van hevige diphtherie. Hulp was niet meer mogelijk; het kind was te voren onder behandeling van den genoemden kwakzalver geweest. In dezelfde familie werd kort daarop een tweede kind door dezelfde ziekte aangetast, dat echter, dank zij den vroegtijdig ingeroepen geneeskundigen bijstand, genas.

Naar aanleiding van deze mededeelingen wordt in het verslag gevraagd: Wat helpen alle voor-

schriften voor de geneesheeren verplichtend gesteld en door dezen ook getrouw opgevolgd, betreffende de aangifte van besmettelijke ziekten, als de kwakzalver zonder zich aan die voorschriften te storen, dergelijke ziekten kan behandelen en derhalve de deur voor verspreiding van die ziekten wagenwijd openstellen? (*Moleschott*).

Kwakzalverij.

't Is Zaterdagavond en, zooals gewoonlijk, is 't dan druk in onze dorpsberg. 't Gaat er heel gezellig toe; een enkelen keer wat al te gezellig.

Terwijl men druk in gesprek is, gaat eensklaps de deur open en...een piek-fijne mijnheer stapt binnen. Doodsche stilte bij het gezelschap. 'n Zacht, voornaam en deftig „goeien avond” van de bezoekers. Alle oogen blijven een oogeblik op den vreemden m'nheer gericht.

M'nheer zoekt 'n alleenstaand tafeltje en gaat zitten. Hij wenkt den herbergier. Deze haastig-zenuwachtig naar m'nheer. M'nheer doet zijn bestelling. Even later zit hij voor een kostbaar maal. Onze achtenswaardige ondermeester, 'n schraal kereltje, werpt een schuinen blik naar het welvoorzene tafeltje van m'nheer. Eén keer had hij het er ook eens van genomen, toen zijn traktement door den Gemeenteraad zoo maar in eens van f 500 op f 512.50 was gebracht. Met een zucht wendt hij zijn oogen van het tafeltje af en mengt zich weer in 't gesprek. M'nheer eet zonder op te kijken door.

Plotseling hoort men: „Au, oei...! Allen richten verwonderd hun oogen op den fijnen m'nheer. Deze springt van zijn stoel en loopt schreeuwend door de gelagkamer, met beide handen tegen zijn hoofd. De bezoekers vormen spoedig een kring om m'nheer en vragen medelijgend, wat er aan mankeert. Doch spoedig weet ieder het voor zich: de pijnlijke gezichten van m'nheer geven hun het antwoord. Hij heeft kiespijn. Welk een vreeselijke kiespijn moet dit niet zijn; daar zoo'n fatsoenlijke m'nheer me zoo in eens begon te doen alsof hij gek werd.

Ongemerkt treedt een koopman binnen met een klein taschje aan de hand. Ook hij heeft een deftig voorkomen. Hij mengt zich in het gezelschap en merkt spoedig wat er gaande is. Hij pakt een doosje uit zijn taschje, beduidt m'nheer een beetje van het poeder, dat zich in het doosje bevindt, aan den vinger te doen en dit op de zieke kies te leggen. M'nheer volgt dien raad en ziet... het gezicht van m'nheer klaart op en de pijn is verdwenen. Slechts twee kwartjes vraagt de koopman en dan mag m'nheer het doosje houden.

„Zoo'n doosje moest ik ook hebben voor m'n vrouw,” zegt ons schoenmakertje. Bijna alle bezoekers namen een doosje, zoodat de koopman er al heel gauw een twintig stuks kwijt was. De ondermeester zou ook wel graag een hebben, maar... die twee kwartjes. Hij heeft ook wel eens last van kiespijn, maar 't kan er niet af; hij moet kiespijn lijden.

Nadat alle voorzien zijn van een doosje, gaan de beide heeren vertrekken, vertrouwelijk met elkaar keuvelend, zelfs zoo vertrouwelijk dat men zou denken: „Die beiden hebben mekaar vaker gezien.”

Den volgenden Zaterdag ging het in de dorpsberg veel luidruchtiger toe. „Die heeren zouden nog eens hier komen, om weer wit krijt te verkopen in doosjes. Ik zou ze mores leeren!” riep de smid en sloeg met zijn zware vuist zoo geweldig op de tafel, dat de glazen rinkelden. Maar... de „heeren” hadden het geld.

T.-A.

H. L.
(Het Volk)

CORRESPONDENTIE.

K. D. te R. Dank voor 't gezonden Nieuwsblad.

Aan allen die ons de *Nier- en Blaaspillen van de Wit & Co.* toezonden, betuigen wij onzen hartelijken dank. Zoo'n medewerking stemt ons blijmoedig.

W. B. C. H. C. te B. Wij danken u zeer voor 't gezonde. Inderdaad was het optreden van deze kwakzalver ons onbekend. De middelen zijn in onderzoek.

Mej. A. B. te 's-G. De z.g. thee, behoorende bij de *Vermageringskuur van Winifred Grace Hartland* bestaat, volgens het onderzoek van den Heer L. H. BOGSTRÅ te Amsterdam, uit *kaneelpoeder* en *nootmuskaatpoeder*, anders niets. 't Is o.i. wel gevaarloos maar zal niets uitwerken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; Mr. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Winschoten*, J. M. VAN ELK, te *Eefde*; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te *Middelburg*; Mr. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Apothekers tegenover de kwakzalversmiddelen

Berichten: De Gezondheidscommissie te 's-Gravenhage en het adres v. Houten c. s. — Waarschuwing van de Comm. v. Politie te Delit tegen De Witt's pillen. — Christian Science. — Humor in de kwakzalverij. — Een geneesbril.

Mededeelingen van verschillenden aard. Van een wonderdokter. — Boranium-bessen. — Middelen tegen bedwateren.

Ingezonden: Bestrijding der kwakzalverij. — Museum voor Ouders en Opvoeders.

Uit de Pers: Wat een kwakzalver kan aanrichten.

Rechtszaken: Weer een slachtoffer? — Een teringenezer. — Drogisten voor het kantongerecht.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden de heer:

A. R. SUYLING, ontvanger der directe belastingen te *Baarn*.

Apothekers tegenover de kwakzalversmiddelen.

„Verkrijgbaar bij alle apothekers” ja zelfs „bij alle goede apothekers” leest men onophoudelijk in de talrijke kwakzalvers-advertenties en toch is niets minder waar. Zeker, er zijn apothekers — en hun aantal is helaas! niet gering — die zich niet ontzien als helpers van kwakzalvers op te treden, maar het getal hunner, dat zich daartoe niet leent, is nog veel grooter dan men denkt. De overtuiging dat het niet strookt met hun eed of belofte bij de uitreiking van hun diploma afgelegd, het streven om hun vak hoog te houden, ook in de oogen van het groote publiek, en bovenal de afschuw om medeplichtig te zijn aan bedrog brengen er hun toe, de aanbiedingen van de kwakzalvers van de hand te wijzen.

Wij weten het, in sommige gevallen is dit moeilijk; er zijn maatschappelijke toestanden, die den apotheker kunnen dwingen tegen zijn zin te handelen, de strijd om het bestaan wordt, vooral bij hem, steeds zwaarder: dit moge tot verontschuldiging dienen, te rechtvaardigen is het niet.

O. i. is de verkoop van kwakzalversmiddelen door apothekers uit den boeze; het ontnemt hem zijn prestige als wetenschappelijk gevormd man en het recht om als raadgever van het publiek in zaken, de hygiëne betreffende, op te treden. Nog daargelaten dat de verkoop in de apotheek aan de kwakzalversmiddelen (zij het

ook ten onrechte) een cachet van deugdelijkheid geeft.

Dit ons gevoelen wordt, zooals gezegd, door vele apothekers gedeeld en het is een verblijvend verschijnsel dat deze daaraan uiting geven. In de vergadering van het Departement *Friesland* van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie is uitvoerig de vraag besproken, welk standpunt de apotheker moet innemen tegenover de kwakzalversmiddelen, wel te onderscheiden van de gewone specialités. Naar aanleiding van de gevoerde discussies heeft een der leden, de heer G. O. A. DE THOUARS, apotheker te *Drachten*, (mede namens den heer apotheker SCHLECHT), een rapport uitgebracht, dat in druk voor ons ligt maar waaruit wij, in ons blad, niet veel willen overnemen omdat het te veel in het intieme pharmaceutische leven ingrijpt.

In 't kort zij hier medegedeeld, dat de steller van het rapport op allerlei, o. i. zeer deugdelijke gronden, den verkoop van kwakzalversmiddelen in de apotheek ten hoogste afkeurt. Hij zegt: „Laat ons eenparig stelling kiezen tegenover de kwakzalvers en den verkoop van hun middeltjes staken!”

Het zal ons zeker geoorloofd zijn het slot van het rapport — waaruit de geest van het gerapporteerde grootendeels is op te maken — af te drukken:

„In verband met het bovenstaande besloten wij de volgende voorstellen in bespreking te brengen:

1°. De leden van het Departement *Friesland* der Nederl. Mij. tot Bev. d. Pharm. verbinden zich geen specialités te zullen verkoopen, waarvan is vastgesteld, dat ze als kwakzalversmiddelen zijn te beschouwen en, indien ze op recept worden voorgeschreven, ze te zullen dispenseren, ontdaan van de origineele verpakking.

2°. Er worde een commissie benoemd, die over oude en nieuwe specialités zooveel mogelijk gegevens verzamelt en adviseert welke als kwakzalversmiddelen zijn te beschouwen, wat door de vergadering wordt vastgesteld. Zij legt een lijst aan, waarop alle kwakzalversmiddelen met de samenstelling ervan worden vermeld.

3°. Er worde een perscommissie benoemd, die tot taak heeft onware berichten in de pers te weren.

Ten slotte zij nog vermeld, wat naar onze opvatting typeerende eigenschappen voor kwakzalversmiddelen zijn:

a. middelen, die op grond van hun samenstelling onmogelijk het therapeutisch effect kunnen hebben dat ervan wordt voorspeld.

(bijv. Abdijstroop voor pleuris, tering, asthma en bronchitis, orviëtanose als antidiabeticum.)

b. middelen, die mogelijk wél geneeskrachtige waarde hebben, doch waarvan de prijs niet in overeenstemming is met de samenstelling, waartoe een bepaalde norm worde vastgesteld. (bijv. Pinkpillen, Drank van Dr. ROLAND.)

c. middelen, waarvoor reclame wordt gemaakt, waarbij de officiële geneeskunde wordt veracht gemaakt. (bijv. Sanguinose.)

d. id. waarvoor reclame wordt gemaakt, met behulp van valsche attesten of portretten. (voorbeeld. Abdijstroop.)

e. id. waarvan in de advertentie wordt vermeld, dat ze bij „eerste” apothekers verkrijgbaar zijn, of dergelijke termen bevatten.

f. id. die op grond van de samenstelling gevaarlijk te gebruiken zijn, bijv. die geneesmiddelen bevatten van lijst A. of B.

(bijv. Pastilles Poncelet, Angina Pastilles.)

g. id. waarvan de ervaring heeft bewezen, dat ze schadelijk werken.

(bijv. Zambuk, Haarlemmerolie.)

h. id. waarvan de samenstelling niet bekend is, doch die met grooten ophef als geneesmiddel worden aangeprezen, terwijl de klinische ervaring niets bewezen heeft. (Granuline.)

i. id. die als een nieuw specificum worden aangeboden en uit de gewone middelen blijken te bestaan.”

Bij de bespreking van dit rapport in de departementale vergadering — waarbij den samensteller oprechte hulde werd gebracht, — werd een actie, zooals in de conclusies is voorgesteld voor het oogenblik niet gewenscht geacht, vooral ook met het oog op de mogelijkheid van een spoedig tot stand komen van een nieuwe pharmaceutische wet. Besloten werd het Hoofdbestuur der Maatschappij te verzoeken bij de bevoegde autoriteiten aan te dringen:

a. op het opnemen in het wetsontwerp, regerende de uitoefening der artseneijbereidkunst, van een algemeen verbod van verkoop van kwakzalversmiddelen;

b. op het benoemen van een commissie, die een lijst van genoemde middelen zal moeten samenstellen en bijhouden.

Men ziet het: de goede geest is er.

BERICHTEN.

Het adres-VAN HOUTEN c. s. De Gezondheidscommissie te 's-Gravenhage heeft gebruik gemaakt van de door den Centralen Gezondheidsraad geboden gelegenheid om zich uit te spreken over het bekende adres van de heeren Mr. S. VAN HOUTEN c. s. in zake wijziging der wetgeving op de uitoefening der Geneeskunst.

De Commissie kan zich met de strekking van dit adres niet vereenigen. Haar conclusie is, dat,

indien wetswijziging gewenscht mocht zijn, de bepalingen tegen de kwakzalverij, welke den laatsten tijd schrikbarend is toegenomen, veeleer dienen te worden verscherpt, dan dat door de toepassing van het stelsel der adressanten de deur wagenwijd worde opengezet voor schromelijke benadeeling onzer volksgezondheid. De tegenwoordige toestand moge niet in alle opzichten volmaakt zijn, hij zou, meent de Commissie, duizendmaal erger worden, indien lieden, die absoluut niet in staat zijn te beslissen met welke kwaal men te doen heeft en hoe daartegen dient ingegrepen, straffeloos iedereen zouden mogen behandelen; om nog te zwijgen van het gevaar voor epidemieën door toepassing van magnetisme, christian science of andere geneesmethoden, die in geval van besmettelijke ziekten geen nut geven. („Alg. Handelsbl.”)

Weer een waarschuwing van een Comm. van Politie. „Kwakzalverij op straat. Onder bovenstaand opschrift verscheen onlangs in de Amsterdamsche bladen een waarschuwing van den Hoofd-Commissaris van Politie te Amsterdam, om het publiek te vrijwaren tegen de gevolgen van het gebruik van zeker soort pillen, welke in doosjes met het opschrift „De Witt's Kidney en Bladder Pills” aan de woningen en op straat gratis worden verstrekt.

Een bijgevoegde gebruiksaanwijzing kan de gebruikers onder den indruk brengen, dat hun nieren of blaas ziek zijn als hun urine na het gebruik van deze pillen blauw gekleurd wordt.

De pillen bevatten echter, blijkens mededeeling van deskundige zijde, methyleenblauw, welke iedere vloeistof, en dus ook urine, blauw kleurt.

Het gebruik moet dus, omdat het vreesachtige lieden noodeloos zou kunnen verontrusten, worden ontraden.

Aangezien heden ook te Delft doosjes met bovenbedoelde pillen huis aan huis worden rondgedeld en op straat het publiek in de hand worden geduwd, vestigt de Commissaris van Politie te Delft de aandacht op bovenstaand, onder verwijzing naar het maandblad tegen de kwakzalverij van Maart j.l., waarin met aandrang het gebruik van die pillen, als nadeelig voor de gezondheid, wordt ontraden.”

N. Delftsche Ct.

Christian Science. De Berlijnsche „National-Zeitung” meldt, dat de officier van justitie een vervolging heeft ingesteld tegen de aanhangers der Christian Science, die den vroegtijdigen dood van twee tooneelspeelsters, NUSCHA BUTZE en ALICE VON ARNAULT PERRIERE, veroorzaakt hebben. Bij het onderzoek moeten schandelijke dingen aan het licht gekomen zijn. Dat er onverantwoordelijk met beide vrouwen gehandeld was, wist men reeds lang. De vervolging is ook daarom interessant, omdat de genezing door gebed ijverige aanhangers heeft tot in de allerhoogste kringen in Berlijn. („N. Rott. Ct.”)

Humor in de kwakzalverij. Naar aanleiding van de bekende reclame voor de „De Witt's pillen” verhaalt het „Dagbl. van Gouda” het volgende:

Een familie te dezer stede had op een avond mer smaak boerenkool gegeten, alleen... papa was na 't eten een beetje onwel, hij voelde zich wat duizelig en ging daarom bijtijds naar bed. Den volgende morgen was er in een zeker slaapkamermeubel een vloeistof van een onmiskenbaar blauwe tint. Wat toch aan die boerenkool kon gemankeerd hebben...?

Alle andere soortgelijke slaapkamermeubels van de vrij talrijke familie werden aan een onderzoek onderworpen, maar geen enkel vertoonde die vreemde blauwe kleur.

Na lang redeneeren bracht papa de oplossing van het raadsel: hij had een van die pilletjes gesnoept, met het bovenvermelde gevolg. De onrust was nu geweken en — praktisch als elke huisvrouw — wierp moeder de vrouw de overige pillen in een tob met water en haalde er de wasch in door....

Een geneesbril. Voor de 3e strafkamer van het kantongerecht III te Berlijn, stond dezer dagen een heerschap terecht, zekere RUDOLF H. GERBER, onder beschuldiging van oneerlijke concurrentie. De man is „directeur van een genees-inrichting” en feitelijk een eenvoudig kwakzalver, die de goedgebouwde menigte bedot met zijn gewaande kennis.

In zooverre is er ook niets bijzonders aan Herrn GERBER.

Maar dit is toch niet van humor ontbloot: hij heeft „ontdekt”, dat bijna alle ziekten voortvloeien uit een gebrek in het... gezichtsvermogen en heeft daartegen een bril uitgevonden, van welks dragen hij genezing belooft bij: „aderverkalking, ontijdig verouderen, asthma, bleekzucht, corpu-

lentie, darmverstopping, suikerziekte, chronische diarrhee, vallende ziekte, idiotie, hartgebreken, hysterie, impotentie, influenza, verlamming, aanleg voor beroerte, doofheid, beginnende tering, drankzucht en... Godsdienstwaanzin!” („Telegraaf.”)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Van een wonderdokter.

De oude wonderdokter DE HAAS heeft dezer dagen zijn veilig kasteel „Habis Perkara” bij de Vink te Zoeterwoude verlaten en zijn hebben en houden naar elders overgebracht. Waarom? Men zegt: „huiselijke omstandigheden”.

Dit bericht is niet zoo belangrijk en gaat den lezer van dit blaadje eigenlijk weinig aan. Maar wat hem wel aangaat is dit: de zaak, de geldzaak, de goudmakerij trachten de achterblijvenden nog zoo goed mogelijk voort te zetten. Want de dagelijksche stroom van bezoekers bleef aanhouden. Een Leidsche winkelier, die daar al lang zijn hulp verleende, deelt er nu met de vrouw des huizes de lakens, of juister: de kruiden en pillen uit. De bezoekers, voor een groot deel oude bekenden, komen er nieuwen voorraad van opdoen, en de pakjes kruiden, merk H of B, weet ik veel, en de doosjes met pillen, liggen kant en klaar voor ieder, die er om vraagt en zijn gulden of rijksdaalder klaar houdt. Gelijk oversteken! Er staat nu politie voor de deur, om de menschen te waarschuwen tegen dezen zwendel of juister: om hen er op te wijzen, dat de wonderdoener hen hier niet meer helpen wil. Men is benieuwd, hoelang dit gedoe nog duren zal.

Leiden 6-3-14.

A. v. D. E.

Boranium-bessen.

Het is verwonderlijk doch nog meer betreunswaardig, hoe ons publiek nog altijd geloof blijft schenken aan de opgeschroefde verhalen van de kwakzalvers ofschoon het onbetrouwbare daarvan er soms boven op ligt. In de laatste maanden zijn verschillende aanbevelingen van z.g. Boranium-bessen in onze dagbladen verschenen, waarvan wij er maar een willen overnemen:

„HOE VERMINDERT MEN ZIJN GEWICHT.

Men moet nooit vergeten, dat een gewichtsafname, verkregen door een verzwakkend dieet, of het houden van lichaams oefeningen, nimmer kan beteekenen genezing van zwaarlijvigheid. Deze methodes putten slechts het lichaam uit, zonder eenig blijvend voordeel te verschaffen. In de meeste gevallen heeft het gestel een neiging tot vetvorming; zal een geneesmiddel blijvende uitwerking hebben dan moet het in staat zijn het onnatuurlijke verlangen der spijsverteringsorganen om vet in plaats van vleesch te vormen tegen te gaan. Natuurlijke geneeswijzen zijn steeds de beste en hebben altijd het meeste succes.

De Boranium-bessen schijnen de vetvorming op krachtige wijze aan te vallen en verwijderen het vet vlugger uit het lichaam dan enig ander bekend middel. Dit practische besje, eerst kort geleden ontdekt, is klein, smaakt ongeveer als pepermunt en is dus een aangenaam en gemakkelijk middel om zwaarlijvigheid op een onschadelijke en natuurlijke wijze te doen afnemen en voor goed te voorkomen.

Plaatselijke navraag toont aan, dat Boranium-bessen in Holland nog weinig bekend zijn; de vraag neemt echter dagelijks toe en iedere apotheker of drogist kan ze gemakkelijk voor u verkrijgen als u er om vraagt. Bij een gebruik van ongeveer twee maanden neemt elk besje circa 30 gram vet uit het lichaam weg.”

„Elk besje neemt circa 30 gram vet uit het lichaam weg.” Bij eenig nadenken moest zoo'n bespottelijke verklaring toch tot nadenken stemmen, maar jawel! Pas waren de annonces verschenen of geneesheeren en apothekers werden van alle zijden gevraagd of het niet raadzaam is het middel aan te wenden. En, daar de samenstelling nog niet bekend was, kostte het moeite de menschen van het koopen af te houden; alleen de prijs, 5 gulden per doosje, was nog voor velen een hinderpaal. Anderen zijn er toch ingeloopt... en hebben,

zooals een geneesheer ons schreef, een flinke diarrhee opgedaan.

'k Kon moeilijk anders, zooals wij zullen zien.

De Boranium-bessen, zoogenaamd eerst kort geleden door een Engelschman ontdekt, zijn geen bessen en geen ontdekking. De heer L. H. BOGTSTRA te Amsterdam was zoo wellwillend het chemisch en microscopisch onderzoek voor ons te verrichten en aan zijn rapport ontleenen wij het volgende:

De z.g. bessen zijn bonbons; ze zijn donkerbruin van kleur, sommige wat bestoven; de inwendige massa is taai en tot draden te trekken terwijl het buitenlaagje harder en versuikerd is. Het geheel riekt naar menthol of pepermuntolie. Het gewicht dezer bonbons is zeer uiteenlopend; de grootste woog 1,803 gram, de kleinste 1,085 gram, dus ruim 700 milligram verschil! De overigen schommelden in gewicht hier tusschen in. (welke bes men moet innemen om 30 gram vet uit het lichaam weg te nemen — men zie de advertentie — wordt niet opgegeven.)

Als bestanddeelen van de z.g. bessen werd gevonden suiker, maïszetmeel, gom en phenolphthaleïne; andere stoffen konden niet met zekerheid worden aangetoond.

Naar aanleiding van dit rapport durven wij gerust te verklaren, dat de Boraniumbessen behooren tot de echte kwakzalversmiddelen en nog wel tot de schadelijke. Het eenige bestanddeel, dat geneeskrachtige werking bezit is de phenolphthaleïne en tegen die werking moeten wij met kracht waarschuwen. Genoemde stof, die, in den laatsten tijd, herhaaldelijk door kwakzalvers in hunne middelen is opgenomen, is een zeer sterk purgeermiddel, waarvan, bij het gebruik, in verschillende gevallen schadelijke naderwerking is geconstateerd.

En zoo iets durft de man van de Boraniumbessen aan te bevelen als een „natuurlijke geneeswijze”!

Wij vreezen, dat de personen, die twee maanden lang dit sterke purgeermiddel gebruiken magerder zullen worden, dan hun zelf lief is.

Middelen tegen bedwateren.

Geen aantrekkelijk onderwerp maar wij hebben er wel ergere te behandelen gehad.

Eenigen tijd geleden werd ons een fleschje ter onderzoek toegezonden, zijnde een geneesmiddel tegen bedwateren, verstrekt door C. OVERSLUYS, firma REYST en KEAK te Leiden. „Eenig adres van dit geneesmiddel” zoo staat er in een bijgevoegden brief van de firma. In dien brief is, behalve raadgevingen omtrent dieet en wassching van enkele lichaamsdeelen, o.a. het volgende te lezen:

„De twee fleschjes druppels worden U toegezonden na ontvangst van een postwissel à f 3.15 of onder rembours 10 cent meer. Zij zijn zonder nadeel voor de gezondheid en werken speciaal op de blaas en toebehooren, waarvan zwakte de gewone oorzaak van in bedwateren is.”

De inhoud der fleschjes, door den heer N. KEULEMANS te Amsterdam onderzocht bleek te bestaan uit een mengsel van gelijke gewichtsdeelen gewoon water en een oplossing van ijzerchloride, deze laatste in de apotheken ook bekend onder den naam van Liq. quorstypticus. Verder bevat het mengsel een geringe hoeveelheid bittere amandelolie of laurierkersolie. De oplossing van ijzerchloride is een zeer sterk, scherp smakend ijzerpraeparaat, dat lang niet onschuldig is en waarvan wij het onschadelijke niet gaarne zouden waarborgen wanneer, zooals de gebruiksaanwijzing luidt, aan kinderen van 4-8 jaar driemaal daags 6 druppels — en wel gedurende geruimen tijd — wordt gegeven. Dat het middel „speciaal op de blaas en toebehooren” werkt, is een verklaring, die de fabrikant speciaal voor zijn doel heeft uitgevonden maar waarvan de waarheid hoogst twijfelachtig is. Onze slotsom is dus: het middel is kwakzalverij.

Die uitvinding komt aan Nederland toe maar 't zou al raar zijn wanneer ons land, dat tot mikpunt van talloze buitenlandsche kwak-

zalvers — en met succes — gekozen is, ook ten opzichte van het z.g. genezen van bedwateren niet de zegening van een vreemdeling was deelachtig geworden. Men zei gerust en leze de volgende advertentie:

„BEDWATEREN.

Directe genezing gegarandeerd. Ouderdom en Geslacht opgeven. Inlichting gratis. *Instituut Aurora, München A 2 Maillingerstr. 52 II.*”

In dit „Instituut” rekent men op Nederlandsche cliënteel. Want alle stukken, die men vandaar ontvangt, allen gedrukt, zijn in ’t Nederlandsch gesteld. En stukken krijgt men genoeg, want het „Instituut” is weer een van die vele inrichtingen, die de lijders per brief behandelen en die wij al zoo menigmaal hebben beschreven.

Bij het schrijven op de advertentie ontvangt men de volgende „Uitvoerige mededeelingen uiteenzetting”, zooals het blaadje vermeldt:

„L. S.!

Uit Uw geeerde van gisteren zien wij met genoegen Uwe belangstelling voor onze gecombineerde methode tegen de zoo lastige kwaal bedwateren en veroorloven wij ons, U door bijliggend prospectus de gewenschte kosteloze inlichtingen te verstrekken.

Met onze methode wordt werkelijk een ongeëvenaard succes bereikt en bijna zonder uitzondering in alle gevallen, zoodat wij zonder bedenken ervoor garanderen kunnen, dat het euvel van bedwateren vanaf het eerste oogenblik van gebruik niet meer kan voorkomen.

De bevrijding van het lijden is dus een onmiddellijke en wij betalen zonder bezwaar de kosten onzer methode terug, zoude dit niet het geval zijn, een garantie voorzeker, die wij niet zouden geven, wanneer wij ook slechts het geringste vermoeden hadden, dat de aanwending onzer methode zonder uitwerking kon zijn.

Volgens opgedane veelzijdige ervaringen kunnen wij nog constateeren, dat bijna alle bij ons aanvragende lijdende personen zich de methode lieten zenden en deze volgden en dat het overgrote deel na weinige maanden genezen was zooals ontelbare dankbrieven betuigen. Dientengevolge zullen wij ons veroorlooven, ter vereenvoudiging en om onnoodige verdere correspondentie en portokosten U en ons te besparen, U onze compleete methode bestaande uit:

1. Een vernuftig geconstrueerd apparaat,
2. Een doos blaasenuwmiddelen en
3. Een uitvoerige gebruiksaanwijzing tot den prijs van fl. 8.— (frcs. 16.—) onder rembours toe te zenden.

Wij verzoeken U daarom in Uw eigen belang deze rembourszending te accepteren, doch bestaat een directe verplichting daartoe natuurlijk niet.

Later kunnen wij U onze methode onder geen voorwaarden meer zoo goedkoop zenden, waarmede wij U verzoeken rekening te houden.

Wij berekenen U hierbij geen emballage, zoodat U uitsluitend de kosten der methode à fl. 8.— (frcs. 16.—) voor rembours en porto te betalen heeft. Wat beteekent deze kleine, bijna onmerkbare uitgave ter verdrijving van een zoo lastige en noodlottige kwaal, voor welker bestrijding reeds zooveel geld zonder genezing uitgegeven werd.

Wij verzoeken U, ons weldra nadere berichten, over het bereikte resultaat mede te deelen en eventueel ons bij Uw kennissen aan te bevelen en verblijven.

hoogachtend

„Instituut „Aurora” München Groh & Co”

Omtrent het „vernunftig geconstrueerd apparaat” kunnen wij niets mededeelen, wij hebben het niet onder de oogen gehad; aangaande het blaasenuwmiddel, genaamd *Enokturin*, lazen wij in het *Pharmaceutisch Weekblad*, dat, volgens den heer A. J. VAN HUFFEL JR. te *s-Gravenhage*, de tabletten in hoofdzaak bestaan uit *talk* of *kaoline*, doortrokken met een sterk *ijzerhoudend*, in alcohol oplosbaar *plantenextract*. Dus hier ook *ijzer*; het resultaat zal wel in werking (of liever in niet-werking) gelijk staan met dat van het middel uit Leiden. Maar de samenstelling daargelaten, is het het geheele optreden van het „Instituut” dat het kwakzalverachtige bepaalt.

Volgens de „Uitvoerige mededeelingen uiteenzetting” hierboven afgedrukt, zijn de kosten f 8.—. Bij de toezending van het verlangde ontvangt men echter een gedrukt brief waarin o. m. staat: slechts willen wij U nu reeds dringend aanbevelen, de kuur met de Enokturin-tabletten volledig door te voeren en niet te onderbreken, *zelfs dan niet, wanneer reeds vroeger een succes bereikt werd*, want zooals overal, zoo heet het ook hier: „*Half werk is geen werk*”

Tot een volledige kuur is echter meestal een verbruik van 6 dozen Enokturin tabletten noodig. Wij leveren U de nog vereischte 5 dozen voor de verminderde prijs van fl. 10.— (frcs. 20.—) franco rembours en verzoeken U bij de bestelling daarvan de bijliggende bestelkaart te willen gebruiken.

En verder: „Wanneer de kuur niet geheel doorgevoerd wordt, is veel eerder een instorten mogelijk en dan moest men van voren af aan beginnen.”

Weet men nu waarom het te doen is?!

Gaat men op dit aanbod niet in, dan komt een tweede — ook gedrukte — brief (men rekent er dus op) waarin wordt aangedrongen om de bestelling alsnog te doen en wel onder de aanlokkelijke voorwaarden:

„Ook wij zullen U zooveel mogelijk tegemoet komen en hebben besloten, U de nog resteerende dozen tabletten voor fl. 6.— (frcs. 12.—) te leveren, want de kuur ware doelloos, wanneer deze langen tijd onderbroken werd. De rest van fl. 4.— (frcs. 8.—) behoeft U eerst na volledig succes te betalen.”

Behoeven wij nog meer over dit Instituut te schrijven?

Laat ons volstaan met de mededeeling, dat de bekende *Gezondheidsraad te Karlsruhe* reeds eenigen tijd geleden gewaarschuwd heeft tegen het *Instituut Aurora*.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

Dezer dagen zocht ik iets in de bekende brochure van Mr. Holthe tot Echten en werd toen getroffen door de daarin voorkomende bewering dat er in onze strafwet slagboomen bestaan, die verhinderen dat door kwakzalvers te veel schade wordt toegebracht; hij noemt dan speciaal artikelen tegen bedrog en tegen het toebrengen van lichamelijk letsel van eenig belang.

Als een rechter dat beweert, moet ik het wel gelooven. Maar als die slagboomen er zijn, dan vraag ik mij af waarom ze altijd open staan. Waarom worden dan kwakzalvers niet op die gronden vervolgd?

Men zou hieruit de conclusie kunnen trekken dat er door kwakzalvers nooit bedrog gepleegd en nooit letsel toegebracht wordt. Maar in het Orgaan onzer Vereeniging behoeft ik wel niet te betoogen dat die conclusie onjuist zou zijn.

Maar wat dan? Ik veronderstel dat de nadruk zal moeten vallen op de woorden: *te veel*. Dan zou de conclusie moeten luiden dat de eischen, door de Wet gesteld aan de grootte van de aangerichte schade, zoo hoog zijn dat ze practisch nooit worden bereikt.

Maar hoe hoog zijn die eischen dan wel? En waarom zijn die hier dan zooveel hooger dan elders, bijv. in Duitschland, waar veroordeelingen op boven genoemde gronden vaak plaats vinden? Langs welken weg zou er kans zijn ook ten onzent die eischen wat lager gesteld te krijgen?

Ik wensch dit hier ter sprake te brengen omdat ik meen dat vervolging op de genoemde gronden de eenige manier is om werkelijk krachtig tegen de kwakzalverij op te treden. Vooral omdat ze daardoor in hare ware gedaante aan de kaak gesteld wordt.

De tegenwoordige methode, vervolging „wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst,” heeft me altijd onaangenaam gehinderd. Vooral omdat daardoor de schijn wordt opgewekt dat kwakzalvers werkelijk geneeskunst uitoefenen en voorts dat hunne vervolging in het belang der medici plaats heeft. En dat zijn twee gevaarlijke dwalingen.

Ik heb echter altijd gemeend dat de Wet op de uitoefening der geneeskunst, die m.i. eene

geheel andere bedoeling heeft, er bij de haren bij gesleept was bij gebrek aan beter; omdat men toch ook gerechtelijk de kwakzalverij niet ongemeid wilde laten en niet over betere wetsbepalingen te beschikken had.

Thans doet echter de passus in de brochure van Mr. v. H. t. O. twijfel bij me opkomen aan de juistheid voor die meening.

Zou wellicht een der Heeren juristen, die we zoo gelukkig zijn in het Bestuur onzer Vereeniging te tellen, zoo welwillend zijn een antwoord te willen geven op de straks door mij gestelde vragen? Ik geloof dat hij daarmede nog meerderen zou verplichten dan mij alleen.

Inmiddels verblijf ik met de meeste hoogachting

Uw. dw. dr.

ADOLF F. MEIJER, *Zenuwarts.*

Gaarne volldoe ik aan het verzoek der Redactie naar aanleiding van het hierboven geplaatste stukje enkele woorden te schrijven:

Noch de titel XXV over bedrog, noch titel XXI „veroorzaken van den dood of lichamelijk letsel door schuld” van het Wetboek van Strafrecht kunnen als voldoende slagboomen tegen het euvel der Kwakzalverij beschouwd worden. De vereischten voor het delict oplichting van art. 326, aanneming van eenen valschen naam of eener valsche hoedanigheid, listige kunstgrepen of een samenweefsel van verdichtsels zijn slechts hoogst zelden bij den praktiseerenden kwakzalver te vinden en ook het bewijs van het oogmerk om zich wederrechtelijk te bevoordeelen is veelal niet gemakkelijker te leveren.

Om een voorbeeld te noemen:

De kwakzalver de Haas matigt zich geen valschen naam of valsche hoedanigheid aan, hij gebruikt geen listige kunstgreep of valsche verdichtsels en heeft die niet noodig omdat de patiënten van zelf tot hem komen.

Misschien zou het verstrakken van een geneesmiddel met de wetenschap, dat dit geneesmiddel ondeugdelijk is als een listige kunstgreep beschouwd kunnen worden, doch hoe die wetenschap te bewijzen?

In de strafrechtspractijk wordt de listige kunstgreep niet spoedig als bestaande aangenomen.

Hoe moeielijk het is een samenweefsel van verdichtsels strafrechtelijk te construeeren blijkt o. a. uit een vonnis van een onzer Rechtbanken, waarbij beslist werd, dat de door beklagde gedane onware mededeelingen, dat zij aan getuige de toekomst kon voorspellen en daartoe gouden tientjes noodig had, geen zoodanig samenweefsel van verdichtsels opleverde als tot eene veroordeeling wegens oplichting vereischt wordt. De onwaarheid was volgens de Rechtbank te doorzichtig.

Het vermoeden ligt voor de hand, dat voor onze rechtscolleges ook de valsche voorspiegelingen van de kwakzalvers te doorzichtig zijn, al vallen dan ook duizenden en duizenden daaraan ten slachtoffer.

Misschien is ook hieraan te wijten, dat de verspreiders van brochures over kwakzalversmiddelen vol met valsche attesten, die voor een leek voorzeker een samenweefsel van verdichtsels opleveren, nooit strafrechtelijk vervolgd worden.

Bij art. 307 v.v. is de moeielijkheid, dat de schuld veelal lastig, zoo niet onmogelijk te bewijzen is. Het causaal verband aan te toonen tusschen letsel en de daad van den kwakzalver levert voor het Openbaar Ministerie bijna altijd onoverkomelijke bezwaren.

Moge bij chirurgische behandeling oorzaak en gevolg nog wel zijn aan te toonen, bij interne behandeling zal de kwakzalver wel bijna altijd vrij uitgaan en het is misschien ook wel daarom, dat onder het legio kwakzalvers weinig zoo geen chirurgen gevonden worden.

In hoeverre de bewakers der slagboomen iets meer konden doen in het vastgrijpen en vervolgen der overtreders laat ik hier buiten beschouwing. Al acht ik vermeerdering van delicten in de strafwet in het algemeen geen verbetering; geloof ik toch, dat eene speciale strafbepaling tegen kwakzalvers een onafwijsbare eisch zal blijken.

Mr. A. LIND.

Als getrouw lezer van uw blad veroorloof ik mij de aandacht te vestigen op een nieuw Instituut. Ditmaal echter geen „instituut” van twijfelachtig karakter, waartegen Uwe Redactie bij herhaling moet waarschuwen aangezien het 't naïve publiek om den tuin tracht te leiden en zich wenscht te verrijken ten koste der lijdende menschheid! Verre van dat! Het Nationaal Reizend Museum voor Ouders en Opvoeders immers, bedoelt juist het publiek op de goede manier vóór te lichten, te ontrukken aan den sfeer van onkunde en misverstand waarbinnen het zich nog al te veel beweegt, voor zoover betreft de opvoeding en verzorging van het jonge kind! Sinds zijne oprichting, nauwelijks twee jaar geleden, heeft het zich reeds een uitstekenden naam verworven. Het kwam reeds twee maal uit: eerst in den zomer van 1913 in Amsterdam op de Tentoonstelling, „de Vrouw”, daarna in de wintermaanden in Zwolle.

En telkens met een goed geheel aan materiaal, het geheele gebied der kinderopvoeding bestrijkkende. Daar waren zeer belangrijke afdelingen, over de lichamelijke ontwikkeling en verzorging van het kind, over kleding, voeding, woning en omgeving van het kind, over zijn geestelijke ontwikkeling, handenarbeid, kennis der natuur, natuurkunde, eerste hulp bij ongelukken, en nog meer. Zooals wel van zelf spreekt was in de afdeling Lichamelijke verzorging van het kind ook een plaatsje ingeruimd aan de bestrijding der kwakzalverij. Een bescheiden plaatsje voorloopig, maar dat met gewaardeerde hulp van uwe vereeniging voor uitbreiding vatbaar is. En op welk eene wijze? Vóór alles door het laten aanschouwen en door het plaatsen van tegenstellingen.

Een tandenhalsbandje ligt er, van bekend merk en hoedanigheid — maar daarnaast in eene reeks verduidelijkende platen de ontwikkeling van het gebit in den kindermond, ja 'zelfs een kunstig opengebijteld praeparaat van den kinderschedel in de wisselperiode met het melkgebit en het blijvend gebit op de juiste plaats in de kaken.

Een fleschje anijs- of slaapstroop met gedrukte waarschuwing tegen het gebruik ervan en een papaverbol om den waren oorsprong aan te geven — even verder een duidelijke schets van de natuurlijke verdeling van slapen en waken bij het gezonde kind. Een zoogenaamden „rechthouder” met waarschuwing tegen de noodelooze uitgaven en het schadelijke van het gebruik — daarnaast een overzicht van wat door goede houding en spierversterking kan worden voorkomen, misschien nog genezen!

En natuurlijk óók de bekende plaat Uwer vereeniging met de schijnogenezing der heupontwrichtingen.

Thans ligt dit alles weer in kisten en kasten verpakt, gereed voor verdere rondzending en tentoonstelling in verschillende plaatsen van ons land. Maar daarvoor is geld noodig, véél meer dan waarover de Vereeniging beschikken kan! Het samenbrengen van materiaal — dat nu reeds eene taxatie-waarde van f 7000 vertegenwoordigt — en het exposeeren op grooten schaal in zulk een kort tijdsbestek heeft veel geld gekost. En behalve de contributie van het, gelukkig! stijgende ledental, zijn de inkomsten schaars en moeten subsidies van Rijk en Gemeenten helaas nog op zich laten wachten. Er is een aanzienlijk tekort en het Bestuur zou tot zijn grooten spijt voorloopig de aanvragen voor uitbreiding en inzending moeten opschorten bij gebrek aan middelen.

Daaraan kunnen Uwe lezers — die toch ook zullen voelen voor dezen praktischen, rationeelen vorm van voorlichting en waarschuwing, tegemoet komen door ieder het zijne af te staan aan den penningmeester Mr. SANDBERG, te Assen. Men kan deelnemen in de rentelooze Obligatielening van 1914, groot f 2400, voor obligatiën groot f 100.— men kan lid-stichter worden voor f 100.— in eens, begunstiger voor ten minste f 5.— en reeds lid (met vele voorrechten) voor een bedrag van f 1.— per jaar. En wie reeds lid is, staat het vrij zijne contributie te verhoogen.

Geachte Redactie — wilt ge deze nuttige ver-

eeniging steunen en onder de aandacht uwer lezers brengen. Dan verplicht ge velen aan U — niet het minst?

Uw. dw.
Dr. N. KNAPPER.

Gaarne voldoen wij aan het verzoek van den geachten Inzender en voegen niet minder gaarne een woordje van aanbeveling aan zijn schrijven toe. Waar door ouders en opvoeders niet altijd de juiste weg wordt bewandeld bij de verzorging van het jonge kind, waar verder, zooals bij de meeste zaken, de kwakzalvers op de loer staan om hierin ook een (kwaad) woord mee te spreken, daar is een Museum, zooals het hierboven beschreven is, als een hoogst nuttige instelling te beschouwen.

Het zou zeer jammer zijn, dat zulk een museum, wegens gebrek aan financieelen steun, niet langer voor het publiek toegankelijk kon worden gesteld. Zóóver mag het niet komen.

REDACTIE.

UIT DE PERS.

Wat een kwakzalver kan aanrichten. Een kwakzalversproces, dat vooral de armere landsbevolking tot voorzichtigheid moet aansporen werd voor korten tijd behandeld voor de strafkamer te Darmstadt. Aangeklaagd was de ongeveer 65-jarige vroegere boekdrukker en tegenwoordige „Heilkundige” JULIUS EGELING uit Gotha. Hij wordt beschuldigd, het in Januari van dit jaar plaats gevonden hebbend sterven van den 25-jarigen PETER KLEIN te Walldorf door onkundige behandeling te hebben veroorzaakt. De aangeklaagde oefende vroeger zijn praktijk uit te Coblenz en werd door de strafkamer aldaar in 1911 eveneens, voor sterfgeval wegens onkunde van een jong meisje in verbinding met bedrog, tot 9 maanden gevangenisstraf veroordeeld. De 12 jaren oude zoon van een landbouwer te Walldorf, die aan een armgezwel leed, kwam bij E. in behandeling. De „Heilkundige” eischte als eerste voorschift een geneeskundig honorarium van 2.50 M. per dag, schold op den arts, die de juiste diagnose „beentuberculose” had gesteld, terwijl E. de ziekte „Blutschwamm” noemde, en begon nu met alle mogelijke middeltjes, vooral zalven en drankjes, den jongen te „behandelen”, zoodat de wonde al erger werd. De verschrikkelijke pijnen van het knaapje brachten er de ouders toe er een arts uit Frankfort bij te roepen doch ook nu konden zij er niet toe besluiten, de als beenziekte vastgestelde ziekte door hem te laten opereeren. Toen het in 't geheel niet meer ging, werd een geaprobeerde heilkundige geroepen, die de operatie deed, terwijl E. de wonde verder op de lichtvaardigste wijze behandelde, zoodat bloedvergiftiging optrad, die een spoedigen dood van den knaap veroorzaakte. De ambtenaar van het O.M. eischte een jaar en zes maanden gevangenisstraf wegens de algemeene gevaarlijkheid en de vroegere straf van den aangeklaagde. De rechtbank veroordeelde hem tot 10 maanden, aannemende dat E. bij het geven van zijn raad uitgegaan was van de vaste overtuiging dat zijn middelen zouden helpen.

(T. v. G.)

RECHTSZAKEN.

Weer een slachtoffer van onze wetten?

Tegen een bewoonster van de Paarlstraat te Rotterdam is proces verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

(N. Rott. Ct.)

De teringgenezer te Leeuwarden.

Te Leeuwarden stond de vorige maand terecht JELKE BOONSTRA, handelsreiziger te Leeuwarden, beschuldigd van het niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van een beroep, waartoe de wet een toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefenen, tweemaal gepleegd.

Beklaagde ontkende het hem ten laste gelegde; hij beweerde, aan de getuige alleen te hebben gezegd, dat hij wel wat voor haar zou koopen,

dat hij dit had gedaan, haar dit had gegeven en den prijs van haar had terug ontvangen, dat hij wel eene gebruiksaanwijzing er bij gegeven had, maar geen 5 gld. voor een consult had ontvangen.

De getuigen verklaarden, dat wel degelijk 5 gld. voor het consult was betaald, dat beklagde de patiënten had onderzocht, door hen in de oogen te zien en op de vingertoppen, dat hij gezegd dat hij ze wel wat zou geven, dat ze verschillende fleschjes met vocht hadden ontvangen en betaald, hetgeen na het gebruik heftige kramp en diarrhee verwekte.

De Ambtenaar van het openbaar ministerie, het wettig en overtuigend bewijs geleverd achtend, eischte tegen den beklagde, in aanmerking nemende, dat deze reeds eerder voor een gelijk feit is veroordeeld, (Men zie ons Maandbl. van Augustus en December 1913) het maximum der daarop staande boete n.l. tweemaal 300 gld. boete, subsidair 60 dagen hechtenis voor elke boete.

Bij de uitspraak op 23 Maart, werd beklagde veroordeeld tot 2 maal 150 gld. boete of 2 maal 30 dagen hechtenis.

(Leeuw. Ct.)

Drogisten voor het Kartongerecht.

Voor het kartongerecht te Middelburg werden de vorige maand de laatste drie van een reeks zaken behandeld, waarin drogisten uit Middelburg of Vlissingen als beklagde waren gedagvaard. De eerste zaak betrof een drogist uit Vlissingen, die pillen van dr. Martin verkocht, welke aangekondigd worden als middel voor abortus, doch slechts een gewoon laxeer-middel blijken te zijn. De bediende van dezen drogist was de tweede beklagde. Hij had wonderzalf „De Walvisch” afgeleverd, maar daarvoor geen geld ontvangen. Er was slechts sprake van ruilen. Deze beklagde hoorde dan ook vrijspraak voor hem eischen.

De laatste was echter minder gelukkig. Deze beklagde, een drogist uit Middelburg, die aan den verbaliseerenden marechaussee verkocht had vier wormkoekjes, een wormpatroon en een verpakt Engelsch artikel, waarop de aankondiging dat het dienstig is voor het dooden van schadelijke dieren, maar waarop tevens het woord „poison”, als bewijs dat het vergift bevat voorkomt. De verbalisant had gevraagd om rattenkruid. Bekl. echter zeide dit niet te verkoopen en gaf de andere artikelen. Beklaagde zeide dat hij thans toch gedagvaard is voor rattenkruid en dat dit artikel op de lijst C, die de verboden artikelen opgeeft, voorkomt onder den naam van Arsenigzuur, terwijl het verkochte nitras strychnini bevat, zooals ook de getuigedeskundige verklaarde.

De kantonrechter wees er beklagde op, dat ook dit artikel op lijst C voorkomt en hij dus toch in ieder geval in overtreding was. Ook wees bekl. er nog op, dat een ander scheikundige niet heeft kunnen vaststellen uit welke bestanddeelen het Engelsche artikel bestaat. De eisch luidde f 20 boete subsidair 5 dagen hechtenis.

In verband met de groote actie welke den laatsten tijd is gevoerd tegen de drogisten, verneemt onze correspondent dat deze van hooger hand is bevolen en dat de vergiftigingszaken, die verleden jaar in ons land voorkwamen, daaraan niet vreemd zijn.

(Alg. Handelsbl.)

CORRESPONDENTIE.

W. B. C. H. C. te B. Het was ons niet mogelijk de samenstelling van den inhoud der fleschjes vast te stellen. 't Zijn zeker aftreksels van eenige waardelooze planten; bederf was reeds ingetreden. 't Is jammer.

Van B. te D. De brochure om het begeleidend schrijven zouden wij gaarne van u ontvangen; eerst dan kunnen wij nagaan, of wij er iets tegen kunnen doen.

D. T. te D. Dank voor het gezondens, van uw aanbod zullen wij gaarne gebruik maken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Vertrouw nu op kwakzalvers. Visnervin.

Berichten: 50-jarig jubilé van het Pharm. Weekblad. — E. Th. Smeets overleden. — Weer een middel tegen dronkenschap. — Bedrog door een ziekenbehandelaarster. — Wat een mensch al kan slikken.

Mededeelingen van verschillenden aard: De advertentie van Akker in Duitschland.

Ingezonden: Hemmes te Hilligersberg.

Uit de Pers: De oorzaken van de bloei der kwakzalverij.

Boekbeschouwing: Broeckaert, Rond en om het kraambed.

Correspondentie.

Feuilleton: De beul te Haarlem als Chirurgijn. II.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

De Nederlandsche vereeniging het Groene Kruis.

De afd. Alkmaar van de Ned. Mij. tot bevordering der geneeskunst en de heeren:

Dr. H. MULDER te Warmenhuizen,
Dr. R. G. C. SCHRÖDER te Alkmaar.

Vertrouw nu op Kwakzalvers.

VISNERVIN.

In het Maandblad van Juni 1912 plaatsten wij een hoofdartikel getiteld: *Handelingen van moderne kwakzalvers*, waarin wij aantoonde, dat het meermalen voorkomt, dat kwakzalversmiddelen onder verschillende benamingen en als zijnde door verschillende personen uitgevonden worden aanbevolen terwijl het later blijkt, dat in werkelijkheid één en dezelfde persoon aan het lijntje trekt.

Wij stelden hier als voorbeeld een zekeren „Kommerzienrat” MARLIER te Berlijn en brengen nog eens kort in herinnering wat wij over de handelingen van dezen „mijnheer” schreven: „Onze getrouwe lezers zullen zich misschien den naam *Antipositine* herinneren, een middel tegen *vetzucht* en waarover wij o.a. in de Maandbladen van Nov. 1905, Juli en October 1906 en Februari 1907 het noodige hebben gezegd.

Als vervaardigers van *Antipositine* traden op een z.g. DE WAGNER en de „Kommerzienrat” MARLIER te Berlijn. Als gevolg van het resultaat der onderzoekingen werd de *Antipositine* in Duitschland op de geheimmiddelenlijst ge-

bracht en mocht aldaar derhalve niet in het openbaar worden aanbevolen.

Er moest dus iets anders worden gevonden en zoo verscheen een *Levathine* ter wereld, uitgevonden door Dr. med. ERHARD, doch verkrijgbaar te Berlijn W. 35, Magdeburgerstrasse, het adres van MARLIER. Hoe het zij, of *Levathine* niet pakken wilde, of dat er een andere oorzaak was, in Nov. 1911 verschenen er op de kwakzalversmarkt *Vitalito*-tabletten van de naam. vennootschap PROF. DR. VON GANTING als universeel ontvettingsmiddel. De brochure, waarin dit middel werd aanbevolen was woordelijk gelijkloidend aan de *Levathine*-brochure, terwijl de tabletten verkrijgbaar werden gesteld te Berlijn W. 35, Magdeburgerstrasse, dus nog hetzelfde adres.

Omtrent den Professor bovengenoemd schrijft men uit Berlijn:

De oprichting van de naam. vennootschap PROF. DR. V. GANTING heeft in October 1909 plaats gevonden. PROF. DR. V. G. is geen medicus, maar professor in kunst- en muziekgeschiedenis aan de philosophische faculteit der universiteit te B. Bern. Hij had op een advertentie in een te Weenen verschijnende courrant geschreven en gaf tegen betaling van 2000 Mark zijn naam aan de vennootschap. Reeds 15 minuten nadat de zaak met MARLIER beklonken was werd den Professor duidelijk gemaakt dat hij met de firma nu niets meer te maken had. De firma had oorspronkelijk ten doel het handeldrijven in toiletartikelen, het ontvettingsmiddel *Vitalito* is er eerst later, zonder voorkennis van den Prof.; bijgenomen. Deze heeft nu een aanklacht bij de justitie ingediend.

De „Kommerzienrat” MARLIER is een veelzijdig man; hij is, volgens ingewonnen vertrouwbare inlichtingen, nog bezitter van de volgende firma's:

1e. Dr. Hartmann's *Antineurasthine*, een middel, dat hij heeft getracht ook hier te lande, door een schandelijke reclame, ingang te doen vinden en waartegen wij in de Maandbladen van December 1908 en Januari 1909 hebben gewaarschuwd.

2e. N. V. Dr. Schroeder's *Renascine* en

3e. N. V. Dr. Arthur Erhard's *Visnervine*.

In het Erlanger Tageblatt van Januari 1912 verscheen een officieele waarschuwing tegen deze beide laatste middelen, terwijl wij tegen *Visnervine* in het Maandblad van Maart 1911 waarschuwd.

Hoe MARLIER aan al die namen van „Doktoren” (die dienen moeten om het publiek in den waan te brengen, dat het met geneesheeren te doen heeft) gekomen is, leert het voorbeeld van Prof. GANTING; terwijl wij verder nog kun-

nen mededeelen dat Dr. SCHROEDER, van de *Renascine* reeds lang dood, en Dr. ERHARD, de man van de *Visnervine*, geen geneesheer maar een literator is.

MARLIER heeft nog meer pijlen op zijn boog. De apotheek „Zur Mariahilf” te Weenen heeft het Generaal-depôt van de *Vitalito-pastilles* van Prof. Dr. v. Ganting. Pachter van die apotheek (dat schijnt in Oostenrijk mogelijk te zijn) is..... „Kommerzienrat” MARLIER.

De Redacteur van de *Gesundheitslehrer*, aan welk blad wij deze mededeelingen te danken hebben, heeft het zoover weten te brengen dat de „Kommerzienrat” voor den rechter moest verschijnen, zoodat wij in ons nummer van Augustus 1913 konden berichten, dat MARLIER verklaard had zijne handelingen niet verder voort te zetten.

Maar verklaren en doen zijn twee; tenminste van één van de artikelen der firma hebben wij het schriftelijk bewijs dat de zaak nog ongeveer op denzelfden voet wordt voortgezet. En dat wel bij onstelande;

Wij hebben voor ons brochures, attesten, een proefdoosje, alles dienende om reclame te maken voor het bovengenoemde *Visnervin*) en in de brochure een bestelkaart met het adres: Den Heer Dokter ARTHUR ERHARD Moolenstraat, 49 Roosendaal. Moeten wij hier nog iets bijvoegen?

Laten wij volstaan met de volgende waarschuwing uit ons blad van Maart 1911 over te nemen: „Tegen *Visnervin* naar opgaaf een panacée tegen zenuwachtigheid, neurasthenie en zenuwzwakte, waarvoor in Duitschland een monsterachtige reclame wordt gemaakt en waarvoor, volgens ons welwillend gezonden bewijsstukken, ook hier te lande slachtoffers worden gezocht, is reeds door den *Gezondheidsraad* te Karlsruhe in November 1907 gewaarschuwd. Het middel bestaat uit pastilles, in hoofdzaak bevattende meel, suiker, vanille en eiwitstoffen en met chocolade overtrokken. Het is, volgens deze waarschuwing, *absoluut onwerkzaam*. Ook de President van Politie te Berlijn heeft in 1908 ernstig tegen dit product gewaarschuwd.”

*) De naam is Duitsch gebleven; wij zouden *Visnervine* zeggen. RED.

BERICHTEN.

Vijftigjarig jubileum van het Pharmaceutisch Weekblad. Op 3 April was het 50 jaar geleden, dat dit Weekblad werd opgericht. Gaarne maken wij melding van dit heuchlijk feit, ook omdat het blad veel tot de bestrijding der kwak-

zalverij heeft bijgedragen en teven de verkoop van kwakzalversmiddelen door apothekers met kracht heeft tegengegaan.

De redactie-Commissie van het weekblad heeft ter gelegenheid van het jubilé een feestnummer uitgegeven, waarin overzichten werden gemaakt van de „ontwikkeling gedurende den tijd, dat het Weekblad bestond, van die maatschappelijke verschijnselen en van die wetenschappen, waarmede de apotheker in hoofdzaak bij uitoefening van zijn beroep in aanraking komt.” Zoo vinden wij daarin dan ook een artikel over „De bestrijding van de kwakzalverij gedurende de laatste vijftig jaren.” Wij bieden, al is 't begrijpelijkerwijze wat laat, de Redactie-Commissie en haren volijverigen Hoofredacteur, PROF. P. VAN DER WIELEN, ook op deze plaats onze hartelijke gelukwenschen aan.

E. Th. SMEETS †. Te Amsterdam is overleden de heer E. Th. SMEETS, gepens. Controleur van het kadaster. Van de oprichting af lid onzer Vereeniging was de overledene een ijverig propagandist voor hare beginselen terwijl hij, als Bestuurslid van de vroeger bestaande Afdeling Amsterdam, ook op andere wijze van zijn groote belangstelling in den strijd tegen de kwakzalverij deed blijken. Zijn nagedachtenis zal bij ons in dankbare herinnering blijven.

Weereen middel tegen dronkenschap.

Men herinnert zich den zwendel met het Coza-poeder. Het heette afdoende te zijn tegen de dronkenschap: wie het gebruikte, was genezen. Een doos poeders kostte f 6.—, terwijl de handelswaarde nog geen cent was. Het bracht den handelaar baat, den ongelukkigen drankslaf hielp het niet.

Thans is een nieuw product aan de markt gebracht, dat onfeilbaar heet. Het is de „Wa-Ka-Na”, die in de bladen geadverteerd wordt.

Men zij op zijn hoede.

Tegen de dronkenschap bestaan nu eenmaal geen poeders. (De blauwe Vaan).

Wij zijn in het bezit gekomen van dit middel, het wordt onderzocht. Misschien kunnen wij in het volgend no. al iets meer ervan mededeelen.

Bedrog. Te Karlsruhe had zich voor eenigen tijd een ziekenbehandelaarster voor de strafkamer te verantwoorden wegens bedrog. Zij gaf voor de ziekten uit de urine te erkennen. Haar geneesmiddelen bestonden uit: Jerusalemolie, Haarlemmerolie, zwavel-lijnolie. Het honorarium schommelde tusschen 20 en 150 Mark. De rechtbank veroordeelde haar tot anderhalfjaar gevangenisstraf en een boete van 500 Mark.

(Moleschott.)

Een tegenstander van het artsenmonopolie. Een der correspondenten schrijft aan de Telegraaf:

Op de grens van ons gewest in een bloeiende veenkolonie sprak ik dezer dagen een arbeider, die door een hevige kouvatting was aangetast en sedert eenige dagen huisarrest had. Van genees-

FEUILLETON.

De Beul te Haarlem als Chirurgijn, in de 17e en 18e eeuw.

II.

Reeds in het laatst van de 17 de eeuw (en waarschijnlijk ook wel vroeger) kwamen bij het Collegium Medicum klachten in over het optreden van den beul als chirurgijn. Wel eigenaardig is het dat hij in de meeste gevallen of niet of althans niet streng gestraft en beboet wordt in tegenstelling met de straffen welke gewoonlijk aan andere personen voor gelijke overtreding werden opgelegd.

Wel is waar trachtte het Collegium in deze en andere gevallen de naleving van de gildewetten krachtig te handhaven, werd de delinquent, zoo hij na herhaalde aanmaning onwillig bleef de boete te voldoen gedagvaard tot verschijnen voor Burgemeesteren, doch de zoo noodige en krachtige steun van de Stedelijke Overheid bleef vaak uit.

Zoo moet de beul Mr. Benedictus of Benedicty herhaalde malen, wegens onbevoegd uitoefenen der chirurgie, niet alleen voor het Collegium maar ook voor Burgemeesteren verschijnen. In plaats dat in deze gevallen de door het Collegium opgelegde straf of boete ook door Burgemeesteren werd gehandhaafd, kwam hij er meestal met eene berisping af of werd het Collegium te kennen gegeven met de vervolging van den delinquent niet tot de uiterste middelen zijn toevlucht te nemen. In 1697 toch wordt Benedictus door het Collegium veroordeeld in eene

kundige hulp moest de man niets hebben. Hij is z'n eigen dokter. Op m'n vraag wat hij ter bestrijding zijner ziekte aanwendde, antwoordde hij mij: „k heb gusteravond 'n flessie wondereulie, 'n maotje traon, 'n koppie vol peper, twai lepels vol petroleum en 'n glas brandewien mit kokend waoter innomen en daor hek dadelijk ontzet van kregen”. Ik kon m'n ooren niet gelooven en toen ik met verbazing uitriep: „Kerel, hoe kreeg je 't in je hoofd, zoo'n mengeldrank naar binnen te werken!” antwoordde hij leuk: „Ik denk zoo bie mie zulf, je kent nooit waiten, daor kon as wat bie wezen, dat hölp”. Zoo'n arbeidersmaag is op het punt van voeding' toch zeker niet verwend of verweekelijkt. Ik heb den man van harte beterschap toegewenscht.

MEDEDELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD

Een advertentie van Akker in Duitschland.

In het Bürgerblatt, een dagblaadje, dat te Emmerik wordt uitgegeven komt herhaalde malen de onderstaande advertentie (voor welker toezending wij onzen dank betuigen) voor:

„ERKÄLTUNG. — HUSTEN. — BRONCHIAL KATARRH.

Man vernachlässige nie eine Erkältung. Man vernachlässige nie einen Husten. Man vernachlässige niemals das geringste Räuspern, den geringsten Hustenanfoss, denn ernsthalft Brustkrankheiten, können die Folgen derselben sein. Man beuge ernstere Folgen vor, indem man sofort Akker's Abteisirup anwendet. Man lese, was Frau Wilhelm Heinemann, Opladen (Rheinland), Lindenstrasse 4, darüber schreibt:

Von einer heftigen Erkältung ergriffen, die mit Halsschmerzen verbunden war, wurde ich von herzerschütternden Hustenanfällen gequält, die mich nachts nicht schlafen liessen, weil der Schleim sehr fest sass. Da hörte ich von den vortrefflichen Eigenschaften von Akker's Abteisirup und wendete diesen gegen mein Leiden an. Sofort lösten sich grosse Schleimklumpen, der Husten nahm ab und von Tag zu Tag ging es mir besser. In der Zeit von acht Tagen nach dem Gebrauch von einer einzigen grossen Flasche Akker's Abteisirup war ich so gesund wie je zu vor.

AKKER'S ABTEISIRUP.

hat sich als ein wirksames Mittel bewährt bei hartnäckigem Husten, bei heftigen Erkältungen, bei Asthma, Bronchial-Katarrh, Influenza und bei Brust-, Hals- und Lungenleiden. Unschädlich, reinigend, bruststärkend, beugt schlimmeren Erkrankungen der Atmungswege vor.

Preis d. Flasche von 230 Gr. M. 2 —

„ „ „ „ 550 „ „ 4.—

„ „ „ „ 1000 „ „ 6.50

boete van 6 gulden, omdat hij tegen het verbod van den chirurgijn Lensingh een patiënt behandeld en verbonden had. Benedictus was echter onwillig de boete te betalen en werd nu voor Burgemeesteren ontboden.

Na verhoor, oordeelen Burgemeesteren echter dat de scherpreechter de patiënt waarover hij op den 27 November is gecondemneert, wel heeft behandeld en werd „het Collegium aangeseyt hem over een en ander niet te panden of te executeren”.

Dat ook het Collegium niet altijd even streng tegen genoemden Benedictus is opgetreden bewijst wel het navolgende geval dat eenige jaren te voren had plaats gehad.

Op 6 Sept. 1694 verschijnt Benedictus voor het Collegium met Cornelia Pauls (eene patiënte die onder zijne behandeling was geweest.)

„Deken en Vinderen hebben na onderzoek van „hun geschil over de betaling van een som voor „gedane heekundige diensten van eerstgenoemde, „verklaard dat Cornelia Pauls aan Mr. Benedicty „voor gedane visitaties en verbanden aan haren „arm, boven de reeds uitgekeerde 12 dukatons nog „2 dukatons zal betalen, mits dat zij en Mr. Bene- „dicty elk een halve ducaton zal uitkeeren aan de „armen.”

Niet alleen te Haarlem, maar ook in andere steden van ons land, o.a. te Dordrecht was men blijkbaar niet gesticht over het optreden van den beul als Ledenzetter. Het Collegium Chirurgicum te Dordrecht richt zich in een schrijven van 26 Dec. 1693 tot het Collegium Medicum te Haarlem om inlichtingen aangaande den beul aldaar. Zij deelen in dit schrijven mede dat, bij appointement van den jare 1591-1682, bij den Heere van den Geregte aan den beul was toegestaan bij zijn ambt ook het restau-

Also je grösser die Flasche, je vorteilhafter ist der Einkauf. Man fordere den roten Streifen mit. Unterschrift des General-Agenten: L. J. AKKER.

Engrosvertrieb Handelsgesellschaft „Noris” Zahn & Co., KÖLN. Zu haben in den Apotheken.

Bestandteile: 20 Ko. mexik. Honig, 48 Ko. Zucker, 400 Gr. Nussblätter extr., 200 Gr. Salmiakstein, 550 Gr. Gerstensirup (zehnfache Stärke), 150 Gr. Extr. v. spanischem Saft, 200 Gr. destilliertes Wasser, 5 Gr. Salmiakgeist, 92 L. Fenchelwasser, 3 L. Weingeist 96% 201 Gr. Salicylsäure, 150 Gr. Acetyl-Salicylsäure, 18 Gr. Zimmtöl, 45 Gr. Zitronenöl mit Fenchelöl, àà 300 Gr. Anistropfen und 3 Gr. Vanillinum (pur)”.
In hoofdzaak komt deze advertentie overeen met die leugenachtige annonces, die wij dagelijks, in onze bladen kunnen lezen. Toch zijn er eenige verschillen op te merken.

Met de brutale leugen van het Klooster Santa Paulo durft AKKER in Duitschland niet, voor den dag te komen. Hij zou direct een strafvervolging oploopen wegens „bedrog en oneerlijke concurrentie”. En verder vindt men een soort van opgaaf van de bestanddeelen. In hoeverre een dergelijke opgaaf door de Deutsche wet vereischt wordt, kunnen wij niet zeggen maar vermoedelijk geschiedt de opsomming om de volgende reden. Geheimmiddelen worden in Duitschland bij invoer belast met een recht van 500 Mark per 100 Kilo, dus van f 3.— per kilo. Dien ten gevolge zou het middel duurder moeten verkocht of zou een deel van de winst verloren gaan. En dat zou jammer zijn voor den menschlievende levensredder.

Maar die opgaaf geeft te denken. Wij hebben de flesschen, voor Duitschland bestemd, niet onderzocht; 't is dus mogelijk, dat de inhoud verschild van het wondermiddel, dat in Nederland wordt verkocht. En dat mogen wij van den anderen kant weer niet veronderstellen. Waar AKKER al gedurende tal van jaren aan ons publiek vertelt, dat het product van het Klooster Santa Paulo het meest werkzame, het meest geneeskrachtige in 't kort, het meest wonderdadige is van alle middelen, waar hij dit laat bevestigen door honderden attesten, daar mogen wij niet aanemen, dat hij den Duitschers een ander fabrikant zou leveren, dat, uit den aard der zaak, minder goed moet zijn dan het beste. Maar wanneer er dan geen verschil mocht zijn in de samenstelling van het mengsel, hier en in Duitschland, dan verklaren wij de opgaaf in de bovenvermelde advertentie voor valsch. Naar alle samenstellende deelen konden wij niet zoeken maar het viel ons niet moeilijk te constateeren, dat b.v. geen Salmiak en geen geest van Salmiak in de alhier verkochte Abdij-siroop was aan te toonen. Ook reuk en smaak

reeren van dislocatiën waar te nemen op voorwaarde dat hij niets mag uitoefenen, de chirurgie betreffende, op boete van 12 gulden en den patient aanstands te verlaten”.

In hun antwoord aan het Collegium Chirurgicum te Dordrecht deelen de leden van het Collegium Medicum alhier mede dat de scherpreechter, bij gelijk appointement als te Dordrecht, alleen is gequalificeerd „het ontledene te herstellen zonder meer, maar dat dat slag van volk briesk en stouwt zich in Haarlem ook wel eens bezig hield niet alleen met herstellen van dislatien *) maar ook met de exercitie van de behandeling van racturen en ander slag van Chir operation zonder dat men daartegens veel heeft connen uytregten. Het enigste 't geen we tegen dat volk kunnen doen is wanneer Sij imand over schuld roepende, haren eis aen 't gilde werd geranvoierd, deken en vinderen alsdan doen blijken van hoe gering een verdienste Sij hunnen arbeid achten.

Meerdere des aengaande weten we Uwe niet te melden als alleen dat sulks als Uwe van Uwen scherpregter klaagt, w.j. genoodsaakt worden te verdragen van een groot deel scharlatans en beunassen die tegens alle aengewende devoiren daeglijks toemen, en van welke het volk liever wil late bedriegen, als van een regtschape cheirurgeon doen genezen.”

In 1721 beklagt de chirurgijn Mr. A. v. d. Hulst zich bij het Collegium over den beul. „Hij verzoekt aan het Coll. Med. om advies over een gepostemeerde arm van zekere smidsvrouw, die niet gerust zijnde over de behandeling van haren chirurgijn den beul geconsulteerd had en waarbij de beul „gelijk doorgaens tegen den Meester adviseerde.”

„Deken en Vinderen hierover gesproken hebben-

*) Dislocatiën.

waren uitstekende hulpmiddelen om te bevijzen dat het mengsel, in Nederland afgeleverd, geenszins gelijkt op het product, zooals volgens het voorschrift moest worden verkregen.

Levert AKKER dan in Duitschland hetzelfde praeparat, waarmee hij ons Nederlanders begiftigt *) dan bedriegt hij het Duitse publiek en wij dachten nog wel, dat hij die eer alleen voor het Nederlandsche had weggelegd.

*) Niet vergiftigt, zetter!

INGEZONDEN.

Kethel, c.a. 8 April 1914.

Geachte Redactie!

Een merkwaardig staaltje van brutaal boerenbedrog kan ik u uit mijn praktijk melden.

Een patiënte van mij, lijdende aan suikerziekte, gaat op aandringen van vrienden (!) naar de inrichting van L. J. HEMMES te Hillegersberg. Volgens haar verhaal dat zij mij gisteren deed, wordt daar geen onderzoek ingesteld, alleen haar urine in een buisje getoetst met een of ander toevoegsel en de diagnose galsteen is klaar, hoewel patiënte meedeelde aan suikerziekte te lijden. Zij krijgt een doosje pillen en een klein fleschje medicijnen volgens haar zeggen de eerste purgeerpillen, het tweede hondenvet! In de 8 dagen die zij doorbrengt met deze medicijnen te gebruiken, gaat haar eetlust schrikbarend achteruit, voelt zij zich ellendig en bezwaard o.a. ook door 't absolute verbod van koud drinken daar de kleine slokjes lauwe vloeistof, haar toegestaan, haar dorst niet in 't minst lesschen.

Tot zoover is 't wellicht de gewone ervaring met kwakzalvers. Maar nieuw is toch zeker de reclame die daarnaast gemaakt wordt voor de heeren VAN HAMEL c.s.

Zou het dan toch waar zijn dat door het voorstel dezer heeren de kwakzalvers vrij spel krijgen. Ik meende toch dat zij dit ontkenden? Ik voeg de beide aan patiënte uitgereikte biljetten hierbij omdat de patiënte na 8 dagen weer tot de vroegere behandeling is teruggekeerd.

U kunt van dit schrijven gebruik maken voor zoover u het wenschelijk vindt.

Hoogachtend: G. SAUER.
arts.

Van de beide, ons toegezonden biljetten bevatte het ene, ondertekend door L. J. HEMMES eenige quasi-geleerde mededeelingen over galsteenen en de middelen om die te genezen; wij moeten onze lezers de kennisneming daarvan — wegens plaatsgebrek — onthouden. Zij verliezen er trouwens niets bij.

de committeeren de fratres Chirurgi omme Mr. A. v. d. Hulst te assisteren."

Welk advies de H. H. Chirurgijns over de patient van hunnen collega hebben uitgebracht, wordt niet vermeld.

Niet alleen de scherprechters maar zelfs diens vrouwen en weduwen meenden het recht en de bevoegdheid te hebben tot het zetten van leden en het ureeren van allerlei kwalen en gebreken.

Sommige van deze vrouwen bezaten zelfs buiten de stad harer inwoning, eene zekere vermaardheid. In de „Oude Tijd, jaargang 1873" wordt melding gemaakt van eenen koetsier, wiens neus bij een vechtpartij in tweeën was gespleten en na te vergeefs hulp te hebben gezocht bij twee chirurgijns op aanraden van velen zich wendde tot de „beulin" van Leeuwarden. Hij vond bij de Friesche beulin, ondanks haar vermaardheid, ook al weinig baat. Zij beloofde hem wel zijn neus in goede staat te brengen maar maakte slechts de wond grooter zonder die te kunnen helen. Daarna nam hij zijn toevlucht tot den beroemden Hendrik van Roonhuysen, onder wiens chirurgicale behandeling man's neus in acht dagen geheel was hersteld, of zooals er staat geschreven dat de operateur na het uithalen van de laatste hechting op den 8 sten dag „bevond dat dese monstreuse en gekielde neus volkomen aan malkanderen was gene en."

In 1724 verzocht Helena Claesse, weduwe van den scherprechter Hermanus Voges te Haarlem, aan Burgemeesteren permissie tot het exerceeren der Kunst van Leede setten en verdere vrouwelijke gebreken."

Dit request wordt door Burgemeesteren in handen gesteld van het Collegium Medicum om advies.

Het andere echter moeten wij in zijn geheel overnemen; men zal begrijpen waarom.

„SCHEIKUNDIG EN MICROSCOPISCHE INRICHTING

(Opgericht 1570 Oranjehof Middelburg)
Villapark 8 en 9, L. J. HEMMES. Hillegersberg.

Den Lezer Heil!

Wij vestigen hiermede Uwe aandacht op het Comité tot verkrijging van wijziging der wet op de Geneeskunst, hetwelk zich ten doel stelt te trachten langs wettelijken weg te bereiken, dat de wet op de uitoefening der Geneeskunst in dier voege worde gewijzigd, dat ook voor hen, die niet volgens de wet tot genezen bevoegd zijnde, toch bewezen hebben in staat te zijn, door hunne eigenaardige gaven, genezingen tot stand te brengen, hetgeen zelfs vaak geschied is, waar de hulp van officieel erkende Doctoren te kort schoot, plaats worde gelaten in de Maatschappij, opdat zij zonder gevaar voor vervolging, ook verder in de gelegenheid zijn, hunne geneeswijze toe te passen en geneesmiddelen te verstrekken waar zulks noodig wordt geacht.

Onder de huidige wetgeving komt het vaak voor, dat zij juist worden veroordeeld in gevallen, waarin de gave, hun geschonken, heeft mogen dienen om zieken te herstellen, dus waar zij nuttig en heilzaam werkten.

Het Comité is ervan overtuigd, dat dergelijke „onbevoegden" niet handelen in strijd met het algemeen belang, doch integendeel een werkzaam en nuttig aandeel hebben in de bevordering van de volksgezondheid.

Het is aan U, het Comité in zijn streven naar eene rechtvaardige behandeling van dergelijke bevoegde „onbevoegden", door wetswijziging, te steunen, door U als lid op te geven.

De contributie bedraagt ten minste één gulden per jaar en is bij vooruitbetaling te voldoen tegen kwitantie.

Hier bestaat gelegenheid U als lid op te geven.

Hoogachtend,

L. J. HEMMES.
J. KIMMEL P.Az.
Arts.

De ondergeteekende verlangt Lid te worden van de „Vereeniging tot vrije Uitoefening der Geneeskunde."

Het lidmaatschap bedraagt minstens f1 — per jaar bij vooruitbetaling en wordt gerekend te zijn aangevangen 1 Januari 1914.

Naam: Woonplaats: Dagtaak: "

Ziethier een voorspraak van wat er gebeuren zal wanneer de heeren v. H. c. s. hun zin krijgen.

Dit advies van Deken en Vinderen luidt begrijpelijker wijze ongunstig. Zij wijzen in hun schrijven Burgemeesteren erop, „dat zelfs wackere en deftige Chirurgijns, van haer jeught aff in de konst geoeffent, vrij veel werk hebben aan de dislocatie en Fracturen soo van schouderen, armen als beenen nae de konst te komen herstellen en wederom te recht te brengen." Toch hebben Burgemeesteren op het adres van vrouw Claesse gunstig beschikt!

Bij de resolutie van Burgemeesteren van 29 Mei 1724 werd haar bij provisie en tot nader order vergunning gegeven tot „Leeden setten en cureeren van hymelijcke gebreken en tevalen der vrouwen, op dezelfde voorwaarden zooals een en ander vroeger ook aan de dochter van Corstiaen Corstiaense was toegestaan. Eene van die voorwaarden was dat zij geen bordje aan hare woning mocht uithangen waarop haar beroep vermeld stond.

Werd den beul oogluikend toegestaan als ledenzetter, ja zelfs bij andere gebreken als chirurgijn op te treden, de vrouw van den beul bracht het nog verder, zij toch verkreeg van de stedelijke Overheid, al was het dan ook maar tijdelijk, eene officieele aanstelling als ledenzetter en tevens de bevoegdheid tot behandelen van geheime kwalen en gebreken bij vrouwen.

Toen deze weduwe, later hertrouwd zijnde met Francois Voges (haren zwager?) overleed, verzocht ook laatstgenoemde aan Burgemeesteren toestemming tot het mogea zetten van leden en het cureeren van heimelijke gebreken der vrouwen. Blijkbaar had de uitoefening van het beroep van ledenzetter en cureerster van vrouwelijke gebreken vrouw Claesse nog al wat opgebracht.

Naar aanleiding van dit verzoek, dat om advies door Burgemeesteren in handen was gesteld van het Collegium Medicum, werd door genoemd College

UIT DE PERS.

Het Nieuwsblad van het Noorden bevat o.a. een rubriek „Medische Brieven."

Een dezer brieven vonden wij zóó belangrijk, dat wij den inhoud gaarne onder de oogen van onze lezers wilden brengen en op ons verzoek, verleenden schrijver en uitgever ons daartoe verlof.

Onder dankbetuiging voor deze bereidwilligheid laten wij het artikel hier volgen:

„Ik eindigde mijn vorigen brief met de mededeeling, dat wetenschappelijke boeken over ziektebehandeling van voor plm. 80 jaar thans een indruk op ons maken alsof we met de geleerd-doenerij van een kwakzalver te doen hadden, Zóó enorm is de medische wetenschap in dien tijd veranderd, dat we in de boeken van voor 70 à 80 jaar nauwelijks meer wetenschap herkennen kunnen. De overeenkomst van hun inhoud met de reclamepaperassen van kwakzalvers behoeft ons des te minder te verbazen, omdat deze heeren bij voorkeur hun wijsheid uit zulke oude boeken halen, wel wetend dat zij daarmee aan hun mededeelingen een schijn van geleerdheid geven, die groote kans heeft door het groote publiek voor zoete koek te worden opgegeten, omdat juist door die oude geneeskundige theorieën die door de wetenschap reeds sinds lang verworpen werden, onder het lekenpubliek nog voortleven en van mond tot mond gaan. De resultaten der medische wetenschap drongen tot nu eerst laat tot het groote publiek door, tengevolge waarvan dit steeds op oude inzichten teerde. Hierdoor vindt de leek veelal in kwakzalversadvertenties en -brochures, in schijnbaar geleerden vorm dezelfde verouderde theorieën, die hij reeds vaker hoorde en waarmede hij dus reeds eenigszins vertrouwd was geraakt, en wordt er te gemakkelijker door bedrogen.

Naast 't gebrek aan critiek en het verwarren van ziekteverschijnselen met de ziekte zelf, is in het bovenstaande een belangrijke oorzaak gelegen voor den bloei der kwakzalverij.

Nóg weer een andere oorzaak is de vrees voor het mes. Deze werkt bij een aantal menschen zoo verstandbenevelend, dat zij zoo gauw als ze vernemen dat een operatie noodig is, den dokter verder vermijden en zich naar een kwakzalver begeven, van wien ze niets anders weten, dan dat hij zelf beweert, die en die ziekten te kunnen genezen, en dat er eenige verhalen van door hem verrichte genezingen in omloop zijn, waarvan 't niet meer is na te gaan, wat er van

het navolgend schrijven aan Burgemeesteren verzonden:

„Aan de Ed: Gr: Aghb: Heeren.
„Burgemeesteren en Regeerders der Stad Haarlem.
„t Collegium Med: geleesen hebbende het Request van Francois Voges neevens apostillen van UED.
„Gr: Aghtb. van advys. Dat alnoewel het UE: Gr: Aghb: aan des supplianten over Leeden huysvrouw „doenmaal weed: van de overleedene Scherpregter „Hermanus Voges, als weed: van de Scherpregter „is geaccordeert te mooge Leeden setten en cureeren „hymelijcke gebreeken der vrouwen, sulcx niet be- „hoort te werden geconsenteert aen de suppl. voor als „hebbende geen relatie tot den overleedene Scherp- „reghter aengaende het Leeden setten als nogh veel „minder tot het cureeren der hymelijcke gebreeken „der vrouwen, 't welk Laeste UE.: Gr: Aghtb: „soowel als het Colleg: Medic: sonder twijfel ridicuul „isvoorgekomen, 't welk doende etc.

N. VAN BEMMEL

P. T. S."

Deken en vinderen, wijzen er derhalve in hun antwoord Burgemeesteren op dat inwilliging van dit verzoek onmogelijk is en dat het verzoek wat betreft het cureeren van geheime gebreken der vrouwen, gewoon bespottelijk is. Het verzoek aan vrouw Claesse is destijds alleen door Burgemeesteren geaccordeerd omdat zij was de weduwe van eenen scherprechter. Deze relatie was in de oogen van Burgemeesteren een voldoende waarborg, dat zij dezelfde bekwaamheden (?) als haar man de scherprechter zou bezitten.

(Slot volgt.)

waar is. Trouwens deze verhalen te controleeren, daar wordt gewoonlijk absoluut niet over gedacht, in de enkele gevallen, waarin men dat doet, blijken ze gewoonlijk geheel of grootendeels onwaar. Wil men een voorbeeld van den invloed van de vrees voor het mes? Voor jaren behandelde ik een man van ruim 30 jaar, die mij raadpleegde voor een kleine hardheid in de onderlip. Het was voor mij niet moeilijk om uit te maken, dat het een kankerknobbeltje was, en tevens, dat het nog maar zóó klein en zóó jong was, dat van operatie met zeer groote waarschijnlijkheid volslagen genezing verwacht mocht worden, een operatie, die bovendien absoluut ongevaarlijk was en zeer gemakkelijk uitvoerbaar was en geen leelijke misvorming zou achterlaten. Ik stelde dus den man een operatie voor, doch hij weigerde. Daarop deelde ik hem mede, dat het zonder twijfel kanker was, en dat er haast bij de operatie was, daar 't anders misschien niet goed meer zou kunnen geschieden. Ik schilderde hem zoo duidelijk mogelijk de ellende, die hem te wachten stond, als hij niet liet opereeren, en wees tevens op de zekerheid van een vroegen dood, die ook zijn vrouw en drie jonge kinderen in het ongeluk zou storten.

Het was echter alles te vergeefs; de man ontrok zich aan mijn vermaningen, en begaf zich naar een „kankervrouwtje” van wie eenige wonderen verteld werden, die hij natuurlijk niet de moeite nam eens goed te controleeren. 't Vrouwtje beweerde brutaalweg, dat zij 't wel genezen zou en droeg op deze gewetenlooze wijze het hare er toe bij, om den armen man te weerhouden van een tijdige operatie. De gevolgen bleven helaas niet uit. Na een paar maanden had de ziekte reeds het grootste deel van de onderlip vernietigd en veroorzaakte al verder woekereend een vreeselijk lijden waaruit de stakker na eenige maanden door den dood werd verlost. Ziedaar, wat die ellendige operatievrees kan uitwerken, en men denke niet dat dit geval een zeldzame uitzondering is: Er is geen dokter, met eenige jaren practijk, die niet meer dan eens soortgelijke ervaringen opdeed.

Dergelijke dingen te moeten aanzien, met de wetenschap, dat tijdige hulp heel goed mogelijk ware geweest, wanneer het onverstand van den patiënt en de gewetenloosheid van den kwakzalver het niet hadden belet, is ellendig, en dergelijke droeve ervaringen zijn het vooral, die maken dat de geneesheeren zulke felle tegenstanders zijn van de kwakzalverij.

Wanneer de soms hoogstaande lichtzinnige oordeelaars, die zoo gemakkelijk de meening uitspreken, dat de strijd tegen de kwakzalverij enkel uit concurrentiezucht van de geneesheeren voortkomt, ook eens van nabij zulke ellende konden aanschouwen, zouden ze eerder willen gelooven, dat niet baatzucht de oorzaak van dien strijd is. Waarlijk, men behoeft nog niet te meenen, dat de artsen nu juist allen zoo bijzonder edel zijn om te begrijpen, dat ze door de aanschouwing van allende, die 't gevolg is van de kwakzalverij, er toe komen moeten met op volkomen onbaatzuchtige gronden den strijd er tegen te voeren.

Doch ik ben aan het afdwalen, en zou bijna vergeten, dat ik nog bezig was aan de bespreking van de oorzaken, waardoor de kwakzalverij zoo welig tieren kan. Men vergeve 't mij; de herinnering aan zooveel gewetenloos verwekte ellende werd mij te machtig, en ik moest mijn gemoed even ontlasten.

Mocht 't mij gelukken mijne lezers allen te overtuigen, dat de hoofdzaken van 't welig tieren der kwakzalverij, die zijn, waaraan de patiënten zelf zich schuldig maken: hun domme goedgeloovigheid in alles wat hun door bedriegers wordt opgedischt als deze 't maar handig inkleeden, en hun even domme angst voor de maatregelen, die de dokter op goede gronden ter genezing voorschrijft.

Het is werkelijk onbegrijpelijk hoe ver die domme goedgeloovigheid gaat; terwijl men er niet aan denken zou een timmerman bij een defecten kachel te halen, of een schoen ter verzoeking aan een horlogemaker aan te bieden, vertrowt men zijn lichaam en zijn gezondheid maar toe aan den eersten den besten die beweert verstand van te hebben, en die er gewoonlijk nog minder van weet dan een horlogemaker

van 't repareren van schoenen. Wanneer het leekenpubliek deze domheid eens aflegde, wanneer het bij iederen raad dien 't in dagen van ziekte krijgt, eerst eens vroeg naar de waarborgen voor de kennis van den raadgever, dan was 't met al dat gevaarlijke geknoei in eens uit. Maar het is een fantastisch idealist, die meent, dat zóó groote wijsheid binnen afzienbaren tijd der menschheid deel zou worden. De mensch zal zeker nog lang willen worden bedrogen en zijn slechte broeders zullen daarvan stellig nog lang misbruik maken. Wanneer men bedenkt, dat voor meer dan 2000 jaren, door den beroemden Griekschen geneesheer Hippocrates reeds precies dezelfde klachten werden gevoelt over de domheid van 't publiek en de gewetenloosheid der kwakzalvers, dan kan men geen groote illusies koesteren dat het binnen redelijken tijd anders zal worden.

Wanneer we trachten een verklaring te zoeken voor 't opmerkelijke verschijnsel, dat zóó veel menschen altijd maar weer hun hoop op geheel ondeskundige kwakzalvers vestigen, dan stuiten we in de eerste plaats op deze gedeeltelijke verklaring, dat de meesten leeken geen flauw vermoeden hebben, hoe uiterst samengesteld en fijn bewerktuigd het menschelijk lichaam is. Men weet daardoor ook niet hoe enorm veel kennis er voór noodig is om bij bepaalde ziekteverschijnselen, uit te maken welke ziekte daarvan de oorzaak is; en dit moet men noodzakelijk weten om een doelmatige behandeling te kunnen instellen. Wanneer b.v. iemand pijn heeft in een bepaald gedeelte van het lichaam, dan moet men om de oorzaak te kunnen vinden, natuurlijk in de eerste plaats den bouw van 't lichaam door en door kennen, zoodat men niet alleen weet welke organen, op de pijnlijke plaats gelegen zijn, maar bovendien met welke andere organen zij in betrekking staan. Want in menig geval kan 't ééne orgaan ziekteverschijnselen vertoonen door stoornissen in een ander orgaan, dat soms op grooten afstand ligt. Kennis van den bouw van het geheele lichaam moet dus voorop staan, maar evenmin mag kennis van de levensverrichtingen der organen ontbreken, de aanstaande artsen hebben bijna 2 jaar (min een vacantie) noodig om deze dingen te leeren.

Doch verder moet men weten bij welke ziekte het aanwezige verschijnsel kan voorkomen. Dit zijn er soms maar een paar, doch soms ook 10 of meer. Van al die ziekten moet de dokter de verschijnselen, waaraan ze herkend en van elkaar onderscheiden kunnen worden, kennen om te kunnen uitmaken, welke der natuurlijke ziekten aanwezig is. En al kent hij die kenteekenen nog zoo goed uit zijn hoofd, daarmee komt hij nog niet ver, wanneer hij niet ter dege geoefend is in de toepassing van handgrepen en andere middelen, die tot het onderzoek van den patiënt noodig zijn. In veel gevallen kan men enkel en alleen door dat onderzoek vaststellen welke ziekte aanwezig is, en daarom is de geleerdste dokter die niet goed geoefend is in het onderzoeken der patiënten voor de geneeskundige practijk nog maar weinig waard. Om al deze dingen te leeren heeft de aanstaande arts nog weer 3 à 4 jaar noodig en de wetenschap breidt zich voortdurend zoo uit dat de tijd nabij schijnt, dat alleen de knapsten in staat zullen zijn het in 4 jaar goed te volbrengen. Al die kennis is n o o d i g om zieken goed te kunnen behandelen en daarvoor in de plaats meent men dan zich aan een volslagen ondeskundige te kunnen toevertrouwen!!!

MEDICUS”.

BOEKBESCHOUWING.

Rond en om het Kraambed. Onze bakkers bij de verzorging van moeder en kind, door Dr. WILFRIED BROECKAERT van Antwerpen.

Het bovengenoemd boek werd ons aangeboden met verzoek om het te bespreken en gaarne hadden wij aan dat verzoek uitvoerig voldaan, wij lazen het wer. n.l. met veel genoegen, ware het niet, dat het onderwerp grootendeels buiten het kader van ons blad valt. Bijna op elke bladzijde worden er — op bevattelijke wijze — wenken en raadgevingen verstrekt

die, worden zij door de baker en haar omgeving gevolgd, niet anders dan nuttig kunnen werken voor moeder en kind. Daar de Schrijver Bestuurslid is van den Belgischen Bond tegen de Kwakzalverij is het te begrijpen, dat hij met kracht te velde trekt tegen alle kwakzalversmiddeltjes, die sommige bakkers (vooral de oudere) nog o! zoo gaarne aanwenden. Wij kunnen ons het genoegen niet ontzeggen hier over te nemen wat o.a. gezegd wordt over:

„Heulbollen en slaapdrankjes.

Vergift dat duizende kinderen op het kerkhof heeft gebracht! Wanneer de kinderen lastig zijn, 's nachts de rust der huisgenooten storen door hun gestadig schreeuwen, of kermen omdat zij of wel slecht verzorgd, of wel ziek zijn — vliegt de baker of schoonmoeder naar den apotheker of drogist om heulbollen of slaapkoppen. De drooge vrucht wordt in stukken gesneden, en in een halven liter water op het vuur geplaatst. Dit afkooksel, dat alle bestanddeelen van den heulbol bevat, wordt nu aan den kleinen schreeuwer gegeven. Met welk gevolg? Dat de kleine spoedig tot bedaren komt, maar tot groot nadeel zijner gezondheid. Deze vruchten bevatten inderdaad opium in tamelijk groote hoeveelheid, en 't staat bekend, dat opium vergift is, dat bijzonderlijk op de kinderen zeer schadelijk werkt. Maar de vlugge vergiftigingen door heulbollen zijn doorgaans zeldzaam; de vrouwen dienen het in geen te sterke dosis toe, om geen spoedigen dood te verwekken, en niet te moeten voor den rechter verschijnen. Neen, het kind wordt langzamerhand vergiftigd, door het dagelijksch innemen van dit hetsch afkooksel; 't vermagert, 't krijgt den „ouden man” en staat na eenige weken of maanden aan den boord van 't graf. Dan zeggen de moeders dat het gestorven is van een kou..... als 't van de tandjes niet is!

Uw kind is vermoord, door die heulbollen! En wie de grootste schuld ervan draagt, of gij die het vergift aan Uw kind hebt gegeven, of diegene welke U den heulbol heeft ter hand gesteld, wil ik hier niet bespreken.

En wat van de heulbollen moet worden gezegd moet herhaald worden nopens die paaiende medicijnflesschen tegen koliek, zuur, slapeloosheid, tandenkrijgen enz. die insgelijks opium inhouden, en door gewetenlooze specialiteiten-fabrikanten ter markt worden gebracht.

Moeders, bakkers, de slachtoffers zijn niet te tellen! De redding ligt nochtans bij de hand; verfoeit het gebruik dier heulbollen, onder wier verdorde kruin ik telkens een grijnzenden doodskop ontwaar; laat overal hooren dat het vergift is, en ge zult aan sociale menschlievendheid hebben medegewerkt.

In China hebben sinds 1 Januari alle opiumverkoopen volkomen opgehouden: het is ginder met den opiumhandel gedaan. Ik lees vandaag nog dat te Tsjomsga, een vrouw die opium rookte, op bevel van den gouverneur doodgeschoten werd. In België wordt niemand, om de kindermoorderij door opium op groote schaal verontrust, de heulbollen prijken steeds op straat achter de schouwvensters. Wanneer zal een strenge wet dit kindermoorden door slaapgoed verbieden?...”

Wij wenschen het aangenaam geschreven boek (dat blijkbaar Belgische toestanden op het oog heeft,) vele lezeressen toe. Maar ook lezers zullen met genoegen met het werk kennis maken.

CORRESPONDENTIE

K. S. te R. Geen onderwerp voor ons blad.

W. V. te E. De *zalf* is in onderzoek; gij hoort er dus spoedig meer van. Dank voor uwe medewerking.

C. M. H. te V. Naar *Jodhydrine* is ons al meer gevraagd; wij kennen het middel niet. Kunt gij ons het boekje zenden? Vermoedelijk is er, bij lezing, voor ons wel aanleiding om de zaak nader te onderzoeken.

Dr. H. G. H. te G. Hartelijk dank voor uwe toestemming, ook voor de volgende stukken. Wij zullen er, bij gelegenheid, gaarne gebruik van maken.

T. v. E. te A. *Enokturin-tabletten* bestaan in hoofdzak uit *talk* of *kaoline*, doortrokken met een sterk *ijzerhoudend*, in alcohol oplosbaar *plantenextract*. Zie het Maandblad van April j.l.

H. M. te A. Orviétanose is — zie het Maandblad van Januari j.l. — een afkooksel van *Varken-gras*.

Voor de verzending van Maandbladen en alles wat de *administratie* betreft, verzoeken wij u, te wenden tot den secretaris-penningmeester onzer Vereeniging, de heer E. J. ABRAHAMS, Keizersgracht 239, Amsterdam.

J. C. v. d. G. H. te L. Te laat voor dit No. ontvangen. Ongetwijfeld is hier kwakzalverij in het spel; wij zullen nader onderzoeken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Nog eens Elmer Shirley.

Berichten: Tentoonstelling te Hilversum. — Lezingen over kwakzalverij. — Prof. de Haas. — Macaura veroordeeld. — Het artsenmonopolie.

Mededeelingen van verschillenden aard: Sprutol. — Wa-ka-na. — Hu'p van de Gorredijkster Courant — Brutale reclame voor Visnervin.

Ingezonden: Een breukzalf.

Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening der geneeskunst.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boom's maagpoeder.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Aan onze buitenlandsche leden wordt dringend betaling der contributie verzocht. Het disponeeren in het buitenland levert te veel bezwaren op.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mevrouw M. GROSKAMP-SMEDING, Hilversum.
Mevrouw M. HEYBROEK-MEETER, Hilversum.
Mevrouw M. C. JELTES-VAN BEUNINGEN VAN HELSDINGEN, Hilversum.

de heer A. SMEDING, gepens. Generaal der Cavalerie, den Haag.

Nog eens Elmer Shirley.

In ons Maandblad van Januari j.l. hebben wij een uitvoerig artikel aan dezen kwakzalver gewijd en wij spraken daarbij de hoop uit, dat wij ons voor 't laatst met hem behoefden bezig te houden. Dit mocht echter niet zoo zijn. Aanleiding tot de noodzakelijkheid om nog eens op den man terug te komen vonden wij o.a. in een artikel in de *Haagsche Post*, getiteld: *Advertenties van een Britsch kwakzalver*, dat wij hier in zijn geheel laten volgen, onder dankbetuiging aan de Administratie voor de ons daartoe verleende toestemming.

„Ook in de Hollandsche bladen wordt thans met groote advertentiën, de aandacht gevraagd voor zoogenaamd onfeilbare middelen tegen doofheid en catarrh, waarvan natuurlijk ieder beschaafd mensch op goede gronden, ook zonder eenig nader onderzoek kan vermoeden, dat ze totaal waardeloos zijn. De exploitant van deze wondermiddelen noemt zich thans ELMER SHIRLEY. We hebben de zaak van genoeg belang geacht, om de moeite van een nader onderzoek loonend te maken.

De redactie van het weekblad *Truth* was zoo vriendelijk om op ons verzoek zeer volledige, inlichtingen te zenden omtrent den persoon en de antecedenten van dezen ELMER SHIRLEY. Daaruit blijkt dat deze naam niet de eerste is waaronder hij een aanslag op de beurs van de goedgelovigen onderneemt. Jaren geleden figureerde hij in mede gewillig door de bladen opgenomen advertenties als „professor KEATH HARVEY”. Daarna dook hij op als ERASMUS COLMAN en „AURAL REMEDIES Co.” ook hield hij eenmaal een obscuur kantoortje voor beurs-speculaties onder den naam „ARNOLD and BUTLER” erop na. In werkelijkheid heet de man wiens gelaatstrekken, tot een ridiculen grijns van ernst en wereldwijsheid vertrokken, men boven de advertenties in de bladen aantreft, MARR, een naam die bij de Londensche rechtbanken in den laatsten tijd zeer bekend is. Want in Engeland zijn zijn slachtoffers althans eenige malen zoo ondernemend geweest, hem bij zijn woord te houden, en toen het bleek dat ze geen baat vonden bij zijn kwakzalversmiddelen, de gestorte gelden terug te eischen op grond van MARR's verzekering in de aan reflectanten toegezonden paperassen, „dat hij niet met hen zal kibbelen” zoodra ze van een dergelijk verlangen mochten blijk geven. Waren althans enkele onder zijn clientèle zoo verstandig hunnerzijds wél te gaan kibbelen, de Engelsche rechters bleken van hun kant niet minder menschen die een ander aan zijn woord plegen te houden. Ze veroordeelden MARR herhaaldelijk tot terugbetaling van de gestorte sommen.

Dat zijn echter uitzonderingen. De groote massa van de clientèle van den grofadverteerenden kwakzalver zijn eenvoudige lieden, die wilden ze al, het geld niet hebben om een actie te beginnen. Bovendien hoe zal een slachtoffer bijvoorbeeld in Nederland met eenige kans zelfs op moreele voldoening een civiele procedure beginnen tegen den geheimzinnigen heer „ELMER SHIRLEY, catarrhspecialiteit” die morgen misschien wel „professor WASHINGTON” of „dr. MACKINTOSH” heet, en in elk geval zeer ervaren is in de trucs, die noodig zijn om het goedgelovig publiek veilig bij den neus te kunnen nemen? Men kan dus als vaststaand aannemen, dat wie in Nederland op een der advertenties van MARR schrijft, en verder ingaat op het zeer aanlokkelijk ingekleed verzoek om behalve een nauwkeurig ingevulde vragenlijst ook zooveel en zooveel voor voorloopige kosten over te maken, er onvermijdelijk inloopt. Dat er dat niet weinigen zijn blijkt wel uit het fraai uitzienend drukwerk — en de vermoedelijk wel

zeer gereede betaling der aanzienlijke kosten van advertenties, waarmee de kwakzalver de wereld overstroomt. Ten einde diens figuur ten voeten uit te schetsen, zullen we hieronder nog een en ander mededeelen omtrent zijn methode, — wel te verstaan niet die tot genezing van catarrh en doofheid, doch die volgens welke hij het publiek in de fuik lokt. Alle brieven ter beantwoording van op annonces ingekomen aanvragen werden beantwoord met drukwerken in imitatie machineschrift, zoodat het den schijn heeft alsof ze persoonlijk tot den adressant zijn gericht. In een eersten brief wordt met quasi wetenschappelijke ernst gewezen op het gevaar gelegen in het verwaarloozen van catarrhale doofheid, die omschreven wordt als „een van de leelijkste van alle kwalen, die ten slotte het geheele gestel ondermijnt.”

De tweede aan de reflectanten gezonden brief herhaalt nog eens de geheel onjuiste verzekering dat deze „correspondentie persoonlijk aan U gericht is” en zonder speciale machtiging niet door een ander mag worden gebruikt. De derde brief vermaant den adressant, dadelijk een pond st. te zenden, aan het Shirley instituut, teneinde zich de ontvangst van de noodige heilmiddelen te verzekeren, voorts wordt erop gewezen dat hij zich in gevaar bevindt zijn gehoor geheel te verliezen. Komt op deze aanmaning nog geen antwoord, dan volgt een vierde brief, waarin verzekerd wordt „dat uw geval nog al gecompliceerd is, en dat, ofschoon de kwaal nog geen belangrijke organen heeft aangetast, het daarmee toch wellicht zal eindigen.” Voor zeven shilling wordt dan ten slotte in de in 't Nederlandsch gestelde brieven aangeboden een „volledige uitrusting”, bedoeld is, natuurlijk een voorraad geneesmiddelen, die van zulk een samenstelling zijn dat niemand er baat bij vinden kan. De brieven gaan voorts nog gepaard met een boekje waarin allerlei inhoudloos gezwets over: „catarrh, doofheid en oorsuizen” is opgenomen, en van heele bladen vol met portretten van dankbare patiënten die allerlei wonderen van MARR's kunst verhalen. Eindelijk wordt er een vragenlijst bijgevoegd, die de patiënten hebben in te vullen. Vermoedelijk wordt deze vragenlijst zoodra hij op MARR's kantoor arriveert naar den prullemand verwezen. Het is den man slechts om postwisseltjes te doen.

Uit het bovenstaande blijkt reeds voldoende, dat MARR's methode zelfs niet de deugd der originaliteit heeft. Ook de Spaansche schat-graversfirma werkt sedert ongeveer een halve eeuw op de manier die hij nu in toepassing brengt. Het spreekt dan ook wel van zelf, dat

de man in de kringen der ontwikkelden geen slachtoffers zal maken. *) Indien we dan ook onzen lezers eenigszins wijzen op de details van deze kwakzalverij is het om hen duidelijk te maken welk een perfiede aanslag zulk een omvangrijke advertentie die men niet eens pleegt te lezen, vormt op de gemoedsrust van onontwikkelde lijdens, die met een vol cynisme saamgestelde serie, „persoonlijke brieven”, die MARR bij duizenden laat drukken, worden achtervolgd, — totdat ze in verklaarbare angst voor 'n zeer duister afgeschilderde toekomst ten slotte hun geld opzenden, — om geneesmiddelen te ontvangen, die, als ze er vertrouwen instellen, hun beletten den eenigen weg te bewandelen, die nog beterschap brengen kan, n.m. de weg die naar den medicus voert. Behalve de spaarpenningen van onze kleine burgerij, brengen dus deze kwakzalveradvertenties ook onze volksgezondheid in gevaar.

Daarbij komt dan nog een gewichtige overweging. Door een drietal zeer hoogstaande mannen is de strijd aangebonden tegen het zoogenaamde „doktersmonopolie”. Met hoeveel argumenten de heeren HOLTHE TOT ECHTEN, Mr. S. VAN HOUTEN en professor VAN HAMEL hun standpunt ook verdedigd hebben, een bezwaar verloren ze in elk geval klaarblijkelijk uit het oog: dat een zoo ostentatief zich uitende twijfel aan de absolute heerschappij der officieele wetenschap bij ontwikkelde menschen, zich spoedig, in 't brein van meer onontwikkelde omzet in wantrouwen en cynisme tegenover den medicus, en vertrouwen in den kwakzalver. Thans reeds wordt door menig eenvoudige plattelandsbewoner gezegd: „de dokters weten er niets van. Het is een professor in Amsterdam, die het zegt”. Zoo drijven de ongelukkigen zich zelve in de armen van den kwakzalver. De tijd van oogsten schijnt dan ook voor hem in den laatsten tijd weer aangebroken.

Het is daarom dat we wederom de zoo vaak gestelde vraag herhalen: is er tegen de kwakzalversadvertentie niets te doen? Het eenig middel waardoor de kwakzalver in staat is tot het publiek te komen is de groote en de kleine courant. Helaas, nog zijn onze bladen zoo onvoorzichtig de advertenties van onbekende buitenlandsche wonderdoeners op te nemen: ze denken er klaarblijkelijk niet aan dat ze zich daarmee feitelijk maken tot medeplichtigen van de Marr's.”

Aan het bovenstaande hebben wij weinig bij te voegen. Veel wat er in geschreven is komt overeen met onze vroegere waarschuwingen; het kan echter geen kwaad, dat onze lezers in kennis gesteld worden met 't geen anderen dan wij over het onderwerp te zeggen hebben.

Iets nieuws intusschen, ook nieuw voor ons, is de mededeeling dat ELMER SHIRLEY voorheen was opgetreden als Prof. KEITH HARVEY. Daar kwam op eens een oude kennis (geen goede) opdagen en herinnerden wij ons tevens den naam van MARR en van dat effectenkantoor te Londen. Reeds in April 1909 had in ons blad een waarschuwing gestaan, overgenomen uit de Staatscourant en van niemand minder afkomstig dan van den toenmaligen Minister van Buitenlandsche Zaken.

Wij laten die waarschuwing hier nogmaals volgen:

„De minister van buitenlandsche zaken brengt ter algemeene kennis, dat de naam van zekeren „Professor” Keith Harvey te Londen, die op groote schaal middelen tegen doofheid adverteert in de Nederlandsche bladen, niet voorkomt in de lijst der personen die in Groot-Britannië en Ierland bevoegd zijn de geneeskunst uit te oefenen. Zijn ware naam is Edward Marr; hij woont in n°. 156 Tulse Hill te Londen en heeft te zamen met zekeren Thomas Reece een effectenkantoor onder de firma Arnold & Butler. Belanghebbenden die omtrent de betrouwbaarheid van deze firma inlichtingen wenschen te bekomen, kunnen zich daartoe wenden tot de eerste afdeling van het departement van buitenlandsche zaken. (St. Ct.)”

Hierin vergist de schrijver zich. Wij hebben de bewijzen van het tegendeel. (Red. Mbl.)

Men leze nu in plaats van KEITH HARVEY, ELMER SHIRLEY en men weet waaraan men zich te houden heeft.

Ook andere mededeelingen geven ons aanleiding nog eens op den Engelschen kwakzalver terug te komen.

Men zal zich misschien uit onze vroegere waarschuwingen herinneren dat ELMER SHIRLEY de terugbetaling garandeert „van de geheele voor zijn volledig systeem betaalde koop-som, indien de koper volgens zijn eigen meening geen baat heeft gevonden bij de proefbehandeling”. Op welke wijze de kwakzalver die garantie opvat wordt duidelijk uit de twee onderstaande Ingezonden Stukken die in De Gelderlander (Nijmegen) voorkomen: „Middel tegen de doofheid.

Mijnheer de Redacteur.

Verleen mij s.v.p. een plaatstje in uw veelgelezen blad, naar aanleiding van de advertenties over het Sherry-systeem, doofheid, enz. Herhaaldelijk leest men advertenties over bovengenoemd systeem om doofheid enz. te genezen. Daar wordt dan aan toegevoegd dat men alles kan krijgen met veertien dagen proefbehandeling.

Wat is nu het gevolg?

Wanneer men naar Londen schrijft, dan krijgt men heel wat papieren, een gedeelte om in te vullen wat de kwaal eigenlijk is, een ander gedeelte wat het geld aangaat, en ook over de veertien dagen proef. Wanneer het ziektegeval in dien tijd niet genezen is naar eigen goedvinden, dan kan men om het geld schrijven. Wanneer het bestelde komt, dan kost dat f 15.40 franco thuis. Het bestaat uit circa vijf dozen pillen, gebruiksaanwijzing en twee kleine toestelletjes, 't geheel van weinig waarde. De hoeveelheid is voldoende voor drie weken circa. Schijver deze heeft ook bovengenoemde bestelling gedaan, maar na veertien dagen kwam niet de minste beterschap. Het overschot van het geneesmiddel (?) werd nu opgebruikt en na drie weken schreef ik om de 15 gulden. Toen kreeg ik een brief dat ik de garantie niet goed gelezen had, dat de proefbehandeling maar veertien dagen duurde en ik koper geworden was van 't bovengenoemde. Wel kon ik tegen verminderden prijs nog geneesmiddelen (?) krijgen, maar ik had er genoeg van.

Wanneer iemand op die advertenties wil ingaan wordt hij in eigen belang attent gemaakt, het bovenstaande goed te lezen. R”.

„Middel tegen doofheid.

Mijnheer de Redacteur.

Verleen mij s.v.p. een plaatstje in uw veelgelezen blad, naar aanleiding der waarschuwing van zekeren R. dd. 10 en 11 dezer over het Shirley-systeem, doofheid, enz. Wat hij geschreven heeft, daar kan ik mij geheel en al mee vereenigen want dat is zeer juist. Ook ik heb zoo iets gehad als hij, doch het is met mij beter uitgevallen dan bij hem. Ook ik kreeg, evenals hij, uit Londen heel wat papier en een boekje, eindelijk ook brieven en een garantie, als bewijs van teruggave groot f 15. ingeval de uitslag van de 14 dagen proefbehandeling mocht mislukken. Toen verzond ik mijn bestelkaart naar Londen, echter met het verzoek mij de uitrusting noodig voor de genezing, liefst niet tegen rembours, doch per postpakket te willen zenden, belovende het verschuldigd bedrag eerst na mijn genezing te zullen sturen.

Wat is nu het gevolg? Na acht dagen nog niets ontvangen te hebben, zie ik de waarschuwing van R. in de „Gelderlander”, Onmiddellijk schreef ik naar Londen, verweet den heer Elmer Shirley, zoo heet de persoon te Londen, in krachtige woorden zijn daad tegenover R. Ook ik heb het ingezonden stuk van R. mee aan hem, Elmer Shirley, gezonden hem met nadruk er op wijzende, dat hij in elk geval aan R. het bedrag moet terug sturen, des te meer, daar hij, E.S., met geen enkel woord gewezen heeft op de ongeldigheid der garantie na een verloop van 14 dagen, hem tot slot verklarende, niets te willen weten van zijn uitrusting voor de genezing.

Uit beide gevallen van R. en ondergeteekende, kan men zeer duidelijk zien, dat een ieder op zijn hoede moet zijn waneer hij een proef wenscht te nemen met Elmer Shirley's systeem te Londen.

U, mijnheer de redacteur, dankzeggende voor de mij verleende plaatsruimte, teeken ik

Hoogachtend, X.”

Dat bovenstaande brieven slechts met een letter geteekend zijn, beteekent weinig; de Redactie van de Gelderlander zal zeker de namen der schrijvers kennen.

Uit die brieven kan men echter helaas! nog meer zien. Men kan er uit lezen dat er nog velen in den lande zijn, die altijd maar weer geloof slaan aan de opgeschroefde verklaringen van hun geheel onbekende personen en daar, waar het geneesmiddelen of geneesmethodes betreft, maar zonder eenige informatie, zonder eenigen waarborg hun geld beschikbaar stellen.

Worden de menschen dan nooit wijzer?

BERICHTEN.

Tentoonstelling te Hilversum.

De afd. Hilversum der Ned. Vereeniging voor Huisvrouwen en het departement Hilversum van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen hebben van 11 tot 14 Mei een tentoonstelling van vervalschte levensmiddelen, handelswaren en kwakzalversartikelen gehouden waarbij medewerking is verleend door de Vereeniging tegen de Kwakzalverij te Amsterdam, het Rijksbureau tot onderzoek van handelswaren te Leiden en den gemeentelijken gezondheidsdienst te Amsterdam. De tentoonstelling is zeer goed geslaagd.

Lezingen over Kwakzalverij. In het afgelopen winsterseizoen zijn door den Secretarispennigmeester onze Vereeniging lezingen gehouden te: Amsterdam in Ons Huis (Rozenstraat), Borculo voor het Groene Kruis, Castricum voor Belang en Ontwikkeling, De Bildt voor het Groene Kruis, Goor voor het Groene Kruis, Klundert voor het Groene Kruis, Leeuwarden voor het Groene Kruis, Zetten voor het Groene Kruis.

Prof de Haas. De bladen melden thans het volgende: „De wonderdokter De Haas heeft zijn villa „Habis Percara” aan den Haagweg wegens huiselijk ongenoegen verlaten. Op verzoek van den heer De Haas heeft de Burgemeester van Zoeterwoude een politiepost voor de villa geplaatst om te verhinderen dat de geneeskundige practijk buiten de wonderdokter wordt voortgezet.”

Wij vestigen er de aandacht op, dat reeds in ons Maandblad van April van dit feit is melding gemaakt.

Macaura die nog met tien anderen vervolgd werd wegens ongeoorloofde uitoefening der geneeskunst en oplichting, door den verkoop van een vibreerend massagetoestel, is te Parijs tot 3 jaren gevangenisstraf benevens 3000 francs boete veroordeeld.

Negen helpers en assistenten kregen gevangenisstraffen van twee maanden tot een jaar en boeten van 100—500 francs.

Een beschuldigde werd vrijgesproken.

Het artsenmonopolie. CLEMENT, die in de Zeitschr. f.d. ges. Strafrechtswiss. een statistische studie publiceert, komt o.a. tot de conclusie, dat de kwakzalverij toeneemt door gebrek aan artsen. In plaatsen waar per 10000 inwoners slechts 2 à 3 artsen gevestigd zijn, treft men 28.8 kwakzalvers per 100 artsen aan, terwijl in andere plaatsen, waar meer dan 6 artsen per 10000 inwoners gevestigd zijn, slechts 18.4 kwakzalvers gevonden wordt.

Wie meent, dat — zoo vrije uitoefening der geneeskunde ook in ons land toegestaan werd, — daar slechts spaarzaam gebruik van gemaakt zou worden, moge weten, schrijft Moleschott, dat per 100 artsen in Dresden 55 en in Leipzig 80 niet-gediplomeerden hun beroep uitoefenen.

Verder vond Clément, dat de sterfte in die streken het grootst is, waar de meeste kwakzalvers gevestigd zijn. Dat de kwakzalvers deze grootere sterfte veroorzaken is niet onmogelijk, maar nog niet bewezen. Het kan immers even goed, dat zoowel het groot aantal der kwakzalvers als de groote sterfte dezelfde oorzaak hebben: gebrek aan artsen, grooter ziekte-cijfer e.d.

Dat — en dan nog wel in Duitschland — een gebrek aan artsen bestaan zou, klinkt vreemd. De schrijver bedoelt hiermede niet, dat het totaal aantal artsen in het Deutsche Rijk, berekend op het totaal der inwoners, te klein zou zijn, maar dat er minder dicht bevolkte srteken of wel armoedige plaatsen zijn, waar geen of slechts weinig artsen een bestaan kunnen vinden.

Vergelijkt men Leipzig met Amsterdam, dan zou het opheffen van het zoogen. artsenmonopolie de vestiging van 320 kwakzalvers in de hoofdstad van ons vaderland ten gevolge hebben. Wanneer ieder dier

kwakzalvers per jaar den dood van 10 menschen op zijn geweten kreeg, zou hierdoor het sterftcijfer slechts met 0.5 (een half procent) beïnvloed worden en daar het sterftcijfer voortdurend daalt (van 3.9 pCt. tot 1.2 pCt. ongeveer in 100 jaar) zou men deze 3200 moorden in één jaar in één stad niet in het sterftcijfer terug kunnen vinden.

Dit laatste zij gezegd voor hen, die meenen, dat de nadeelige invloed der vrije uitoefening der geneeskunst in de sterftcijfers gevonden moet worden en uit de niet al te hooge sterftcijfers in Duitschland tot het gevaarlooze der vrije uitoefeningen der geneeskunst concludeeren. (Vaderland).

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Sprutol.

De Chemische fabriek *de Aesculaap te den Helder* levert een zalf tegen zonneproeten die op de volgende wijze wordt aanbevolen :

L. S.

Daar het uiterlijk schoon van gelaat en handen bij vele dames door die onoogelijke zonneproeten wordt bedorven is het zeer belangrijk dat het eindelijk gelukt is een praeparaat samen te stellen dat uitstekend voldoet en zelfs de grootste en donkerste zonneproeten doet verdwijnen. Het praeparaat is in den handel gebracht onder den gedeponeerden naam „Sprutol”. Deze crème wordt om den anderen dag *savonds* aangewend en goed in de huid ingewreven op dat gedeelte waar de sproeten zich bevinden. Door deze regelmatige inwrijving dringt de crème onder de huid en binnen enkele dagen ziet men reeds de zonneproeten verbleeken om spoedig daarna geheel te verdwijnen. Verdere raadgevingen zijn : voiles dragen, liefst van roode, gele of bruine kleur. De hoeden zooveel mogelijk met breeden rand en ook de voering dient genoemde kleur te hebben, zoo ook parasol en blouse, maar de laatste mag niet á jour bewerkt zijn.

Sprutol kost 60 cent per pot en is verkrijgbaar bij alle goede drogisten, coiffeurs en parfumeurs.

WAARSCHUWING.

Tegen het gebruik van allerlei aanbevolen kwakzalversmiddelen wordt ten eerste gewaarschuwd, men betaald voor die middelen gewoonlijk het tienvoudige van haar waarde en de weking is nul.

Eischt daarom beslist „Sprutol. ! En g'os chemicaliënhandel „de Aesculaap” Helder : waar niet verkrijgbaar franco toezending na ontvangst van postwissel, verhoogd met 10 cent voor porto.”

Op deze waarschuwing moeten wij een andere doen volgen, n.l. deze : *Weest uiterst voorzichtig met het gebruik van Sprutol en wendt het niet aan zonder voorkennis van uw geneesheer ! Want Sprutol is een zeer gevaarlijk mengsel. Volgens het onderzoek van den heer C. BLOMBERG te Amsterdam bevat de zalf bismuth- en kwikverbindingen en wel de laatste verbinding in den meest vergiftigen vorm ; ook uitwendig gebruikt werkt deze dikwijls hoogst schadelijk, vooral in een zalf, „die onder de huid dringt.”*

Schandelijk noemen wij de wijze waarop deze crème in den handel wordt gebracht en bij z.g. „drogisten, coiffeurs en parfumeurs door de Chemische fabriek” wordt verkrijgbaar gesteld. Aan apothekers stelt de wet den eisch, dat geneesmiddelen voor *uitwendig* gebruik worden afgeleverd voorzien van een *blauw* etikette terwijl, bij aanwezigheid van vergiftige stoffen, alleen geneesmiddelen door hen mogen worden afgeleverd op voorschrift van een geneeskundige of onder zekere voorwaarden, bij de wet bepaald.

Deze voorzorgsmaatregelen zijn genomen om het publiek voor vergissingen of andere ongelukken te vrijwaren ; de chemische fabriek „de Aesculaap” vindt het blijkbaar niet noodig op het schadelijke van den inhoud te wijzen. En dit is des te gevaarlijker, waar de zalf het uiterlijk heeft van witte boorzalf en het bekend is, dat de menschen een geneesmiddel gaarne een uitgebreider toepassing geven dan zijn bestemming.

Wij bepalen ons tot deze waarschuwing. De vragen of *Sprutol* tot de kwakzalversmiddelen behoort en of het inderdaad te verwachten is, dat het praeparaat, zelfs de grootste en donkerste zonneproeten doet verdwijnen, willen wij maar onbesproken laten ; de zaak is zò al erg genoeg.

Wa-Ka-Na.

Zoo heet het nieuwste middel tegen dronkenschap, gelijk wij in het vorig no. konden mel-

den. Wij beloofden toen tevens, zoo mogelijk, spoedig iets over de samenstelling van het middel mede te deelen. De heer C. BLOMBERG te Amsterdam was zoo welwillend ons te helpen in het vervullen dier belofte ; hij heeft *Wa-Ka-Na* onderzocht en bevonden dat het evenals al die middelzjes bestond uit een *niemendalletje. Suiker*, doortrokken met een of ander tinctuur, (misschien gentiaantinctuur) en daarna weer gedroogd.

Het middel laat zich zeer goed met jenever gebruiken en is dus zeer geschikt om te worden *een middel ter bevordering van dronkenschap.*

De hulp van de Gorredijkster Courant.

Wij ontvingen — en wij zeggen voor die toezending hartelijk dank — de *Gorredijkster Courant* van 30 April en 14 Mei j.l. in welke no's telkens een hoofdartikel voorkwam getiteld : *Kwakzalverij*. Met genoegen en instemming hebben wij deze artikels gelezen en met groote ingenomenheid de opneming daarvan gezien. Immers het nut voor het algemeen van dergelijke, goed gedocumenteerde waarschuwingen in plaatselijke bladen, die in de omgeving veelvuldig gelezen en ook dikwijls gewaardeerd worden, is niet te betwijfelen.

Het is te begrijpen, dat voor de getrouwe lezers van ons Maandblad in de bedoelde stukken weinig nieuwe gezichtspunten worden geopend, zoodat wij geen aanleiding vinden, om de artikelen in ons blad over te nemen. Een paar aanhalingen mogen hier echter plaats vinden. De eerste, omdat het daarin vermelde feit ons onbekend was en dus voor verschillende onzer lezers waarschijnlijk wel nieuw zal zijn.

In verband met *suggestie*, zegt het blad „Zoo is het mogelijk dat, vooral bij zoogenaamde verbeeldingsziekten, maar ook wel in andere, in enkele gevallen alleen de suggestie, het blinde vertrouwen in iemand, een ziekte kan genezen.

Ook daarvan kunnen we een staaltje mededeelen, dat wij op onze beurt hebben van een zeer vertrouwbaaren man, die geenzins tot de ongelovigen, maar daarentegen tot de zeer geloovige menschen behoort.

Bij dien man vervoegde zich eens een kennis, die voor een ander naar een zeer bekend wonderdokter moest (wij noemen geen namen, om alle persoonlijkheden te vermijden). Die kennis had een fleschje met urine van den patiënt bij zich, alleen het zien van die urine moest den wonderdokter den aard van de ziekte doen kennen.

Op de terugreis kwam diezelfde kennis weder bij onzen zegsman aanloopen, om ook hem verslag van zijn reis naar den wonderdokter te doen. Welnu, deze had dadelijk gezien — aan het meegebrachte water — wat den zieke mankeerde en een drankje meegegeven. Het drankje werd getoond, op de tafel gezet en ... in den loop van 't gesprek het fleschje, waarin het zich bevond, gebroken ! Het kostelijke drankje vloede weg, en de man, die 't voor den zieke gehaald en zich daarvoor zoo'n zware reis getroost had, was natuurlijk wanhopig.

Geluklijk wist de man, in wiens huis hij zich bevond, raad. Deze zei : ik heb wel wat in huis, waarvan we een nieuw drankje kunnen maken ; zeg maar niets aan den patiënt, maar geef dien het door ons klaar te maken geneesmiddel. Enfin, hoewel de aangesprokene daar eerst niet voor te vinden was, moest van de nood wel een deugd gemaakt worden ; zonder drank bij den zieke komen, gaf ook al een naren indruk. Van een beetje terpentijn, een beetje mosterd, wat theewater enzoovoort werd een drankje gefabriceerd, dit in een ander fleschje gedaan en voor den patiënt medegenomen.

't Resultaat was dat, na dit drankje gebruikt te hebben, de patiënt zich beter gevoelde en de wonderdokter een nieuwe bewonderaar en verbreider van zijn roem meer had !

De tweede „aanhaling” is voor onze lezers niet nieuw. Wij hebben 't al zoo dikwijls gezegd, maar het kan nooit te dikwijls zijn. Daarom geven wij het woord aan de *Gorredijkster Courant* :

„Voor al onze dagen, nu, na jarenlang onderzoekingen van hoogstbekwame, gestudeerde en voor de menschheid alles over hebbende menschen, enkele tot dusver ongeneeslijke

ziekten door langdurige rustkuren en nauwgezette inachtneming van bepaalde levensregelen te genezen zijn, als *tijdig* hulp van *bevoegden* wordt ingeroepen — wij denken b.v. aan de gevreesde tuberculose — kan kwakzalverij, onder welken vorm ook, meer dan eens een indirecte moord zijn en handelt ieder onverantwoordelijk, die zijn lichaam of die zijner huisgenoten daaraan bloot stelt.

Voor al in dezen verzaakt de koningin der aarde, de Pers, verschrikkelijk haar roeping, want in stede de kwakzalverij tegen te gaan, bevordert ze die, door niet alleen gewone advertenties maar zelfs „ingezonden mededeelingen”, die door minder nauwkeurige lezers voor *redactionele* mededeelingen worden aangezien, ten haren gunste, ter wille van 't lieve geld, op te nemen.

Inplaats van de wetenschap te steunen, die al zulk een zwaren kamp heeft tegen ingekankerde gewoonten en vooroordeelen, werkt ze die tegen en niet zelden breekt ze op de eene plaats in 't eigen blad af, wat ze in 't andere opbouwt.

Niet zelden toch leest men in een blad behartenswaardige mededeelingen inzake gezondheidsleer, b.v. aansporingen om frissche lucht zooveel mogelijk in de woningen te laten toetreden, reinheid in acht te nemen, enz., enz. en... aanbevelingen van kwakzalversmiddelen !

Daartegen gaat ons protest, al zal het ook vrijwel gelijk aan dat eens roependen in de woestijn zijn. En onzer lezers roepen wij toe : wantrouwt voor vast alle middelen, die tegen alle mogelijke kwalen tegelijk worden aangeprezen. Zulke middelen bestaan er voor vast niet.”

Brutale reclame voor Visnervin.

In ons vorig no., in het hoofdartikel, hebben wij opnieuw het een en ander over dit reeds eenige jaren bekende kwakzalversmiddel en zijn uitvinder medegedeeld en er toen tevens op gewezen, dat, naar aanleiding van ingestelde onderzoekingen, de *Gezondheidsraad te Karlsruhe* het middel verklaard heeft als zijnde *absoluut onwerkzaam*. Dit neemt niet weg dat thans, nu aan *Nederland* — speciaal *Roosendaal* — de twijfelachtige eer is te beurt gevallen van als hoofdzetel van de *Visnervin* te zijn aangevozen, (wijl het in Duitschland niet meer gaat men zie ons vorig artikel) het middel met de brutaalste leugens in onze, vooral kleinere bladen wordt aangeprezen. Als voorbeeld daarvan nemen wij een gedeelte over van een reclame, door ons in de *Leeuwarder Courant* aangetroffen :

DE MAN MET 365 KWALEN.

„Hoeveel menschen zijn er niet, die jaar in jaar uit zich ziek gelooven, die altijd iets mankeeren en elken dag een andere kwaal meenen te hebben.

Heden lijden ze aan hoofdpijnen, morgen hebben ze geen eetlust, overmorgen klagen ze van slapeloosheid, enz., kortom zoo iemand weet eigenlijk niet juist wat hem mankeert.

Hij is niet gezond en ook niet ziek, en is slechts een last voor zich zelve en zijne medemenschen.

Deze toestand is niets anders dan een gevolg van zenuwzwakte, die ten huidigen dage nog veel te veel verwaarloosd wordt en die tot het hevigste lijden voert in de meeste gevallen.

Een zenuwlijder denkt er dan ook bij die lichte kwalen niet aan, dat deze slechts de voorbode zijn van zwaardere pijnen en iedere dokter zal u zeggen hoe een zenuwlijder zich in zijn begin vertoont.

Pijnen in 't hoofd, voortdurende vermoeidheid, overgevoeligheid in 't gehoor, opvliegendheid en slecht humeur (dit laatste vooral voortkomende uit de maag), bevingen der handen en andere ledematen, slapeloosheid, verlies van geheugen, angstaandoeningen, aarzelen in het spreken, verslapping der spieren en ledematen, maagkrampen, toevallen, borstkwalen, overcreven geslachtsverhitting, idiotisme, verlamming, verslaafdheid aan den drank, droefgeestigheid, walg aan het leven, hartkloppingen, duizeligheid, oorsuizingen, neiging tot zelfmoord, zijn de verschijnselen die aanduiden, dat uwe zenuwen zijn aangetast en in groot gevaar verkeeren.

Het voornaamste deel van het zenuwstelsel bestaat uit de hersenen en het ruggemerg.

Hiervan gaan alle zenuwdraden uit, die het geheele lichaam doorkruisen.

Zenuwpijnen komen dus bijna altijd voort uit de hersenen of het ruggemerg en in ernstige gevallen voeren zij tot KRANKZINNIGHEID, indien zij haren oorsprong vinden in de hersenen tot algemeene verlamming, indien zij haren oorsprong vinden in het ruggemerg, en in het uiterste geval (dat helaas maar al te dikwijls voorkomt) tot den dood.

Iedere voortbrengende arbeid vraagt verbruikstoffen. Een stoommachine verbruikt kolen, de arbeid der spieren verbruikt eiwit, de arbeid der zenuwen (vooral der hersenen) verbruikt phosphor en lécithine, in organisch samengestelden vorm.

Men is er in geslaagd deze edele en dure zenuwvoeding in groot aantal rein en zuiver te vervaardigen en Dokter Arthur ERHARD brengt een zoodanig samengesteld preparaat onder den naam van „Visnervin” (gepatenteerd) in den handel.

Dit preparaat is niet te vergelijken met zoveel andere, die met groote reclamen worden aanbevolen, maar die meestal tot niets leiden en ook veel duurder en kostbaarder in het gebruik zijn.

De „Visnervin” bevat lécithine uit verse kippeneieren getrokken en is nauwkeurig onderzocht door staats-chemikers en experts. Al deze heeren hadden een schitterend oordeel over de „Visnervin”! *)

De „Visnervin” is geen geheim middel, daar men in elke brochure de analyses der scheikundigen lezen kan.

Men verlange daarom slechts per postkaart de toezending van een kosteloze proef, welke onmiddellijk wordt toegezonden met daarbij gevoegd een zeer interessante brochure over de zenuwen en hare verzwakkingen, verklaringen en aanwijzingen, die voor iederen zenuwlijder van het grootste belang moet zijn.

Wanneer men het bovenstaande leest en dan bedenkt dat een hoogstaand, onpartijdig lichaam het middel bestempelt als absoluut onwerkzaam, dan zou men de advertentie nog eerder misdadig dan brutaal noemen.

INGEZONDEN.

ENKHUIZEN, 3 April 1914.

Den Heer Redacteur v. h. Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Door tusschenkomst van een vriend kwam ik in 't bezit van eenige doosjes zalf, waarvan ik zoo vrij ben, één aan U, hierbij ingesl., toe te zenden. Ze zijn afkomstig van een mannetje hier in den omtrek, nl. Twisk, die ze, zoo ik vernam, al sedert jaren tegen wisselprijzen van de hand doet, bij kris en bij kras verzekerende, dat het een onfeilbaar middel is tegen breuk. 's Avonds voor 't naar bed gaan heet men flink te moeten smeer en dit gewoonlijk ½ jaar zoo vol te houden en de breuk geneest onherroepelijk, door een sterk weefsel, dat zich boven over de breukpoort vormt, dat — aldus moet de man, zeker om er een fantastisch tintje aan te geven, beweerd hebben — zoo sterk is, dat een breuk op diezelfde plaats later zelfs onmogelijk is!!!

Ik ken hier ter plaatse enkele mensen, die aan breuk lijden, welke zich van dit kwakzalversmiddeltje bedienen. Van radicale genezingen is mij echter tot dusver nog niets ter oore gekomen. Op den reuk afgaande schijnt het product kamferzalf te bevatten, en daar het mij niet bekend is, dat dit tegen breuk werkzaam zou kunnen zijn, noch dat er als zoodanig in onze geheele artsenijnschat ook maar een enkel middel bekend is, zou ik U willen verzoeken, den inhoud van het doosje in onderzoek te geven, en zoo mogelijk het resultaat in het volgende nummer van het Maandblad te laten verschijnen, hetgeen mij in staat zal stellen, om zooveel 't mij mogelijk is, in 't belang der Vereeniging op te treden, om althans bovengenoemde mensen te overtuigen.

Hopende, dat U mij, als abonné van het

Maandblad, mijn vriendelijk verzoek, dat in 't belang van 't algemeen gedaan wordt, zult inwilligen, verblijf ik

U Ed. Dw. Dnr.
W. V.

De geachte schrijver heeft goed gezien; de zalf, onderzocht door den heer L. H. BOGSTRÄ te Amsterdam, bleek overeen te komen met de gewone kamferzalf, in alle apotheken verkrijgbaar. Deze is, zomin als andere zalven, in staat een breuk te genezen, al wordt het nog zoo dikwijls beweerd. Integendeel, door het inwrijven met zalven laat men den goeden tijd voor doelmatige hulp menigmaal voorbijgaan.

De heer V. heeft een goed werk gedaan, door zijn ervaring bekend te maken en wij danken hem voor zijn medewerking.

RED.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

De 32jarige G. T. koopman, wonende aan den Bergweg te Rotterdam, had zich te verantwoorden ter zake:

dat hij te Rotterdam, hoewel niet toegelaten tot de uitoefening der geneeskunst, waartoe de wet een toelating vordert, buiten noodzaak het beroep heeft uitgeoefend, door in de uitoefening van dat beroep tot de personen van Nicolaas V. en zijn Echtgenoot, beiden wonende te 's-Gravenhage, ongeveer medio December 1913, toen zij zich tot hem beklaagde aan diens woning aan de Bergweg, te Rotterdam, wendden en hem mededeelden, dat zij zich ziek gevoelden en zijn hulp inriepen om hun te genezen, te zeggen, na hen goed in de oogen te hebben gezien, dat zij lijdende waren aan zenuwen en dat zij een drank genaamd Vina Medicata moesten gebruiken, welke drank genezing brengen zou, en waarvan hij beklaagde, aan genoemde personen 2 fleschjes tegen betaling van f 1.25 althans van eenig bedrag aan geld verstrekt heeft met voorschriften, dat zij des avonds voor het naar bed gaan, daarvan ieder een eetlepel moesten innemen; en door in de uitoefening van voormeld beroep op aanvraag van dezelfde personen op of omstreeks 10 Januari 1914 ieder van genoemde persoon nog een fleschje Vina Medicata te leveren tot hetzelfde doel als voormeld, waarvoor hij een bedrag van f 1.25 voor elk fleschje althans eenige bedrag aan geld heeft gevorderd en ontvangen, zulks gepleegd, terwijl hij op 15 Augustus 1913 door het kantongerecht te Rotterdam contradictoer wegens gelijke overtreding onherroepelijk was veroordeeld.

Als gemachtigde van beklaagde trad op jhr mr. Pompe van Meerdervoort.

V. en zijn vrouw deelden mede, dat zij bij bekl. in de spreekkamer waren gekomen. Zij hadden verteld dat zij ziek waren; bekl. had hen in de oogen gekeken en aan de vrouw gevraagd hoe het met haar ontlasting ging. Hij zeide hun, dat zij zijn middel moesten gebruiken, waarvoor zij iederen avond vóór het naar bed gaan, een lepel moesten innemen. Het middel zou hun genezing brengen.

De kantonrechter vroeg o.m. aan de vrouw van V.: waarom kwam u naar Rotterdam, in den Haag zijn kwakzalvers genoe.

Get. wist dat niet, zeide zij, en antwoordde op de vraag of zij al eens een dokter had geraadpleegd: o, ja!

Daarna werden drie getuigen à décharge gehoord, een verzekeringsagent, een fabrikant van suikerwerken en een musicus.

De eerste verklaarde, dat hij zeer ernstig ziek is geweest, zóó dat de dokter reeds alle hoop had laten varen. Een vriend van get. was naar den bekl. gegaan en had dezen verzocht, hem den zieke, eens op te gaan zoeken. Dat is niet noodig had bekl. toen gezegd: laat mijnheer het middel maar gebruiken. Get. had dit gedaan en er baat bij gevonden.

Jawel, zei de kantonrechter, natuurlijk, dat middel helpt immers voor alles. Men moest het maar bij voorbaat nemen, dan wordt men nooit ziek. Misschien als je het veelvuldig gebruikt, dat je nooit dood gaat.

De tweede get. à déch. vertelde, dat hij aan een maagaandoening had geleden. Hij had het drankje van bekl. gebruikt en was radicaal genezen.

Helpt het voor alles? informeerde de kantonrechter.

Get. dat weet ik niet, maar als ik iets mankeer, neem ik er direkt mijn toevlucht toe.

Kantonr.: hoe kuit u zoo lichtgeloovig zijn.

De derde get. gevoelde zich niet wel, had meer malen gehoord van bekl. en dezen verteld wat hij mankeerde. Bekl. had hem een brochure gegeven; get. was het middel gaan gebruiken en radicaal genezen.

De ambtenaar van het O. M. mr. Massink, herinnerde dat bekl. de vorige maal is veroordeeld tot f 150 boete en in dat vonnis heeft berust. Thans schijnt dat anders te zijn en wil men blijkbaar aantoonen, dat bekl. geen diagnose heeft gesteld en slechts verkoopt. Bij de get. à charge heeft, meende de ambtenaar, bekl. wel degelijk een diagnose gesteld; voor iemand die uitgaat van de meening dat er maar één middel is voor alle ziekten, is een diepgaande diagnose niet noodig.

De ambtenaar achtte bekl. een eerste klasse kwakzalver en vroeg zijn veroordeeling voor elk van de beide hem ten laste gelegde overtredingen, tot een hechtenis voor den tijd van een maand.

Jhr. mr. Pompe van Meerdervoort wat het absoluut niet met den ambtenaar eens omtrent de qualificatie van het feit, Van geneeskundigen raad of bijstand is hier geen oogenblik sprake geweest; zelfs geen begin van diagnose is hier gesteld.

De jurisprudentie is van oordeel dat er meer noodig is dan een bloote vraag. Pl. verwees in dit verband naar een arrest van den Hoogen Raad van 3 Juni 1907, weekblad 8561, een vonnis van de rechtbank te 's-Gravenhage van 29 Maart 1888 weekblad 5555, en een vonnis van den kantonrechter te Zwolle van Maart 1910, weekblad 7405.

Pl. trachtte aan te toonen, dat men hier te doen heeft met een eenvoudige handelsfirma; bekl. noemt zich uitvinder en eenig fabrikant van Vina Medicata, en verkoopt dit, een verkoopen dat niet strafbaar is. Pl. concludeerde tot ontslag van rechtsvervolgving en meende, dat in geval van veroordeeling in deze geen aanleiding bestaat, hechtenis op te leggen. In het vorige vonnis heeft bekl. niet berust, maar hij hoorde eerst van een veroordeeling toen het vonnis geëxecuteerd werd, dus te laat om in hooger beroep te gaan.

Uitspraak 2 Juni.

(N. Rott. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

Dr. R. te H. Dank voor uwe zending. *Maxima doctrina* is door ons reeds herhaalde malen als kwakzalversmiddel aangewezen.

B. te A. De advertentie was ons niet opgevallen. Wij zullen informeren en u, zoo mogelijk, in het volgend nader inlichten. Uwe opmerking, omtrent de gratis verspreiding van het Maandblad hebben wij den Secretarispenningmeester toegezonden.

R. A. B. O. te A. In het z.g. middel tegen borstkanker heeft de heer N. KEULEMANS te Amsterdam gevonden de kenmerkende bestanddeelen van een *Allium-bol*, vermoedelijk *knoflook*. Verder is aangetoond suiker en koolzure-kalk.

C. M. H. te V. Dat *jodhydrine* lijkt ons meer een specialité dan een direct kwakzalversmiddel. Door de wijze van aanbeveling echter wordt het kwakzalverij. Een onderzoek van het dure middel zou ons niets verder brengen.

J. C. v. d. G. H. te L. Het onderzoek is nog niet afgelopen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. BOOM vroeger te Middel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middeltje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te 's-Gravenhage, heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders was. 't Was een mengsel van *carbonas calcis* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismulhi* en poeder van *orangeschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen lievelvel de verzekering gelooven van den heer BOOM, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slpende* ongesteldheid van de maag behoeft ook jaarlijks niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

*) Ook de Gezondheidsraad te Karlsruhe?

(Red.)

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; Mr. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; Mr. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheeker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; Dr. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Hoofdartikel: Artsenmonopolie en Geneesvrijheid. Berichten: Van het Congres voor openbare gezondheidsregeling.

Mededeelingen van verschillenden aard: Die goede kwakzalversmiddelen! Uit het Verslag van het Centraal-laboratorium van het geneeskundig Staatstoezicht. Uit de Pers: Medische brieven. — Pinkpillen.

Boekbeschouwing: E. J. ABRAHAMS, Kwakzalverij.

Rechtszaken: Vina medicata. — Genezing van een leverkwaal. — Drank van Dr. Roland. De praktijken van een kankerjuffrouw. — Wed. van Gelderen.

Correspondentie.

„Artsenmonopolie en Geneesvrijheid.”

Een dertigtal Opstellen overgedrukt uit het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde. Eerste Helft No. 22.

Wel dankbaar mogen wij zijn aan de Heeren VAN HAMEL c.s., want de door hen veroorzaakte beweging in den lande is de aanleiding geworden voor de uitgave van het belangrijke boek, dat thans ter bespreking voor mij ligt.

Bedoeld als een protest en waarschuwing tegen deze lichtvaardige belagers der volksgezondheid is het werk meer, veel meer, geworden: een grootsch „j'accuse” van wetenschap en practijk tegen den kanker der kwakzalverij, in al hare voor de samenleving gevaarlijke uitingen.

Dit gulden boek, geschreven door vijf-entwintig voormannen der wetenschap heeft voor ons onschatbare waarde als steun voor onzen strijd, als rechtvaardiging van ons streven.

Na „een woord tot inleiding” is de voorrang verleend aan twee juristen.

In het eerste stukje „De strijd tegen de artsen” van Mr. B. J. POLENAAR wordt nog eens scherp in het licht gesteld hoe onjuist en misleidend de door de artsenbestrijders telkens herhaalde tegenstelling „monopolie” tegenover „vrijheid” is.

Hoevelen van de 7700 zouden wel door die valsche vrijheidsleus tot onderteekenen van het adres zijn verlokto?

Voorts wordt de stelling, dat ieder zieke de bekwaamheid van den geneesheer kan beoordeelen met klem van argumenten als „zeer beslist onwaar” verworpen.

Eindelijk worden de artt. 307—309 Sr. en 326 Sr., volgens VAN HAMEL c.s. voldoende barrière tegen het euvel der kwakzalverij, gewogen en te licht bevonden, op gelijke gronden als door mij voor eenigen tijd in dit Maandblad ontwikkeld.

Terecht zegt Mr. POLENAAR: „Prof. VAN HAMEL zal de eerste zijn te bekennen, dat het willens en wetens aan een lijder verzekeren, dat zijn (stellig ongeneeslijke) ziekte kan genezen, nog geen „listige kunstgrepen” vormt”.

Mr. POLENAAR eindigt met de aardige opmerking: Men spreekt van het vertrouwen van den patient, dat den geneesheer aan zijn ziekbed roept. Moest men niet liever spreken (als regel) van het vertrouwen der omgeving, ja soms ook van dat der buurvrouw?

De kundige Amsterdamsche Rechter, Mr. J. SLINGENBERG, geeft in „Het Artsen-Monopolie in andere landen” een goed gedocumenteerd en uitvoerig overzicht van a de speciale wetgeving en b de gemeenrechtelijke bepalingen op deze materie in andere landen bestaande.

„Nog eens samenvattend is dan gebleken, dat Frankrijk de volmaakte vrijheid op dit gebied heeft gekend, doch zich gehaast heeft tot de onvrijheid terug te keeren; dat België dezelfde ervaring heeft opgedaan; dat Italië en Oostenrijk-Hongarije er niet aan denken het absoluut verbod aan onbevoegden op te heffen; dat Duitschland in afwijking van wat vroeger rechtens was, nu 45 jaar geleden het beroep vrij gaf, en dat het Deutsche volk daarvan wrange vruchten heeft geoogst; dat de Deutsche regeering heeft moeten erkennen, dat de aan die vrijlating ten grondslag liggende onderstelling: dat het volk een graad van beschaving had bereikt, die het in staat zoude stellen den kwakzalver van den waren genezer te onderscheiden, is gebleken een dwaling te zijn; dat Zwitserland — met zijn twee „Freiegebungs-kantone” een spiegelbeeld van de staten van Europa — heeft moeten zien, dat die twee zijn geworden de „Hochburgen der Medicasterei” — dat in het ontwerp van een algemeen strafwetboek een verscherpte strafbepaling wordt voorgesteld; dat de Vereenigde Staten van Amerika de vrijheid van uitoefening der geneeskunde hebben gekend, doch daarvan zijn teruggekomen en dat laatstelijk de straffen in eenige dier staten zijn verscherpt”.

Na de beide juristen zijn drie medische hoogleraren aan het woord, die van hoog standpunt uit de quaestie in algemeen zin behandelen.

Laat ons van elk der drie stukken een karakteristiek citaat inlasschen:

Prof. PEKELHARING schrijft: „Wie geneeskunst wil uitoefenen en van geneeskunde als natuurwetsontwerp geen verstand heeft, met hare gegevens geen rekening kan houden, moet al is het dan niet maatschappelijk, toch als eerlijk mensch schipbreuk lijden”.

Prof. WINKLER zegt van de poging om „de geneeskunst los te maken van den bindenden dwang der geneeskunde”: „Dit experiment — want het is niet anders — zal met veel menschenlevens betaald worden, eer men opnieuw tot de reeds verkregen ervaring komt, dat de geneeskunst een kunst is, die zonder de gebiedende leiding der medische wetenschap,

ophoudt nuttig te zijn voor de samenleving en haar schaadto.”

Prof. TREUB geeft als kernachtige conclusie: „De vrije genezer en de kwakzalver zoeken of beweren te zoeken iets dat zij ten eenenmale niet kennen, als volslagen blinden in een volkomen donker vertrek.”

Een zevental schetsen op geschiedkundig gebied van de Heeren K. KUYPER, J. W. BECK, M. A. VAN ANDEL, J. TE WINKEL, G. VAN RYNBERK, E. C. VAN LEERSUM en P. VAN DER WIELEN leveren interessante „Streiflichter” op de vrije geneeswijze en de kwakzalverij zoo in Hellas en Rome als in de Nederlanden der zestiende en zeventiende eeuw.

Op het groote gevaar van z.g. populaire boeken over geneeskunde, van kwakzalvers uitgaande, wijst de arts P. MUNTENDAM, die aan 't slot zegt: „En ik koester groote vrees, dat tegelijk met eene eventueele opheffing van het z.g. artsenmonopolie, met het opkomen van een stand van vrije genezers, deze voor de volksgezondheid schadelijke literatuur eveneens in Nederland op groote schaal haar intrede zal doen.”

Een reeks artikelen van MEYBOOM (Christian Science) STÄRCKE („Natuurgeneeswijze), VAN RYNBERK (Somnambulisme en Dierlijk Magnetisme) en PINKHOF (Homoeopathie) behandelen verschillende vormen van kwakzalverij en daarmee nauw verwante behandelingswijzen en ontdoen ze van den luister, eraan toebedeeld door lichtgelovigen, ook onder de zeventiende eeuw.

Last not least een serie stukken, die de nadeelige gevolgen der kwakzalverij op elk gebied der samenleving helder in 't licht stellen, voor ons alzoo de belangrijkste der verzameling.

Hoe de vrije uitoefening der geneeskunst voor de bestrijding der besmettelijke ziekten een gevaar oplevert stelt Dr. RINGELING in 't licht.

Hoeveel kwaad de vrije genezer bij kanker en geslachtsziekten kan opleveren, vraagt het Prof. ROTGANS en Prof. MENDES DA COSTA.

Prof. SLEESWIJK in zijn „Vrije uitoefening der Geneeskunst en Volksgezondheid” komt tot de slotsom: „Zoo kan ook de sociale geneeskunde, en daarmee tevens de sociale hygiëne allerminst verlangen naar een algemeene geneeskundige bedrijvsvrijheid”.

Prof. NOLEN roept in zijn „De Toekomst der Geneeskunde” den artsen een Caveant Consules toe, opdat zij niet de waarheid zouden vergeten van het woord „C'est la foi qui guérit.”

Inderdaad, het psychische element bij de geneeswijze wordt door den modernen arts, die den deftigen hokus-pokus met gouden bril en stok met gouden knop van den vroegeren gemoedlijken huisdokter overboord heeft geworpen, wel eens wat veel verwaarloosd!

Ten slotte een waarschuwing uit de praktijk van F. H. SCHREVE en een studie van onzen secretaris, die „de oeconomische beteekenis der Kwakzalverij” helder en scherp belicht.

Zoo trekt deze phalanx van uitstekendsten in den lande met de wapenen hun door studie en praktijk verschaft in gesloten gelederen op om den aanval van de beschermers der kwakzalverij zoo mogelijk te keeren.

Geen halfweten en schijnvrijheidsdrang kan door deze verdedigingslinie heenbreken.

Ik voorzie de mogelijkheid, dat de Heeren VAN HAMEL c.s. door deze bazuinen der wetenschap uit hun auto-suggestie wakker geschud, zullen inzien, dat Zaublehrlinge beter doen de geesten die zij niet kennen, niet op te roepen.

Dit moge zoo zijn!

Mr. A. LIND.

BERICHTEN.

Het Ned. Congres voor openbare gezondheidsregeling, de vorige maand te Maastricht vergaderd, is door den Voorzitter, MR. DR. A. F. BARON VAN LIJNDEN, geopend met een rede, waarin hij het bekende adres van de heeren Van Houten c.s. aan een uitvoerige beschouwing onderwierp. Onze ruimte laat niet toe deze belangrijke rede hier op te nemen; wij moeten volstaan met de conclusie:

„Dit alles samengenomen zou mij geen prijs doen stellen op een gunstig onthaal van het hier besproken adres bij de Regeering en Volksvertegenwoordiging. Heil voor de volsgesondheid is daarvan niet te wachten.

Op den weg van deze vereeniging ligt het, naar mijn oordeel, meer, bevorderlijk te zijn aan eene zoo degelijk en wetenschappelijk mogelijke opleiding van de geneeskundigen, aan verbetering en aanvulling, waar noodig, van die opleiding, aan de waardeering en instandhouding van een onafhankelijken artsenstand en van de uitsluiting van onbevoegden van de uitoefening der geneeskunst als bedrijf.”

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Die goede kwakzalversmiddelen!!

(Een ware geschiedenis.)

Boraniumbessen, een middel tegen zwaarlijvigheid, zijn *geni bessens*, maareen soort van *bouillons*. Het eenige bestanddeel, dat geneeskrachtige werking bezit is de phenolphthaleine, en tegen die werking moeten wij met kracht waarschuwen.

(Dit Maandblad No. 3 en No. 4, 1914).

Wij zaten aan een tafeltje in een drukke restauratie van Amsterdam.

De oogjes van mijn vriend, een joviale dikkert van 109 kilogr. 6 ons, glinsterden van genoeg, toen hij de reusachtige karbonade zag, dien de kellner voor hem neerzette.

Dat lokte mijnerzijds de vraag uit, of hij niet bang was nog dikker te zullen worden. Eigenlijk wist ik wel, dat hij trotsch is op zijn welgezonder buikje, maar toch aan den anderen kant met eenige bezorgdheid den voortdurenden aanwas gadeslaat.

Hij was er evenwel heelemaal niet bang meer voor. Gebruikte hij niet een prachtmiddel daartegen: Boraniumbessen, altijd één na het eten!

Reeds in den tijd van één week, was hij negen en een half ons afgevallen. Een familielid van een zijner klerken was er in eenige weken tijds meer dan tien kg. lichter door geworden.

Gelukkig had die klerk hem er opmerkzaam op gemaakt, en eenige van die bessens voor hem meegebracht. Nu kocht hij ze zelf in een kruidenierswinkel. Ze waren zoo goedkoop, een zak vol voor één dubbeltje.

Voor dat laatste hoorde ik met verbazing aan: een kwakzalversmiddel, en goedkoop. Wie reimt sich das zusammen.

Toch was de oplossing eenvoudig.

Vóór wij heengingen, haalde hij een glazen buisje uit zijn vestzakje. 't Is immers het voorschrift: altijd één boraniumbes na het eten.

En toen zag ik, dat hij er één uitnam, voorzichtig op de tong bracht, goed fijn kauwde en doorslikte.

Maar ook zag ik, dat de inhoud van het buisje bestond uit heel gewone. jeneverbessen.

Mijn schaterlach heeft hij eerst kunnen vergeven, toen hij de nummers 3 en 4 van dit maandblad had ingezien.

Welke gevolgtrekking kan men hieruit wel niet maken?

Om er maar eenige te noemen:

Dat elk kwakzalversmiddel, wat het ook zij, als er maar reclame voor wordt gemaakt, altijd wel patiënten zal ontmoeten, geneigd om het gebruik ervan aan te bevelen.

Dat de eigenlijke samenstelling van een kwakzalversmiddel slechts bijzaak is.

Dat de werking van een kwakzalversmiddel zóó heilzaam kan zijn, dat het helpt, zelfs al gebruikt men er heel iets anders voor.

Enz. enz.

V. D. M.

Uit het verslag van de verrichtingen van het Centraal Laboratorium ten behoeve van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over het jaar 1913.

De volgende kwakzalversmiddelen werden door den Centralen Gezondheidsraad ingezonden ter onderzoek:

1.) *Orricitanose*, een vloeistof, bestaande uit een aftreksel van planten. Uit de weinige plantenresten, die nog aanwezig waren, kon niet opgehaald worden, welke planten voor de bereiding gebruikt waren. Door den Raad werd bovendien gevraagd of de inhoud der 12 toegezonden flesschen in samenstelling overeenkwam. Het s.g. der 12 monsters bleek slechts geringe schommelingen te vertoonen.

2.) *Pleister „Magic Foot Draft”*. De pleister woog 13,5 G. en bestond uit 2 stukken pleistergaas van 10 bij 8,5 cM., waartusschen zich een zwart-bruine weke massa bevond tot een gewicht van 3,5 G. De pleistergasen waren met colophonium aan elkander gehecht; aan de buitenzijde konden bestanddeelen van teer worden aangevoeld. De binnenmassa bleek te bestaan uit teer, gemengd met een plantenpoeder, dat kon herkend worden als van hout afkomstig te zijn; welke houtsoort dit was, kon niet met zekerheid worden vastgesteld. Alkaloiden en zware metalen waren afwezig.

3.) *Pastilles „Magic Foot Draft”*. De 13 pastilles wogen te zamen 2,9 G.; zij bestonden uit een bruin binnengedeelte en een door een roode kleurstof gekleurde candeerlaag. In de laatste werden gevonden: maïsmeel, rietsuiker, arabische gom en een roode organische kleurstof. In het binnengedeelte konden door microscopisch onderzoek poeder van gentiaanwortel, van Spaansche peper en van drop worden herkend; reuk en smaak waren met deze bevindingen in overeenstemming. Alkaloiden waren niet aanwezig. In de asch werden aangetoond: ijzer, sporen mangaan (waarschijnlijk afkomstig van het sterk mangaanhoudende poeder van Spaansche peper), calcium, magnesium, natrium, kalium, zwavelzuur, fosforzuur en chloor.

4.) *„Kephaldol”*. Ontvangen werd ter onderzoek een tube met 36 pastilles, genaamd: „Dr. STOHR's Kephaldol.” Gemiddeld woog elke pastille 370 mG. Bij onderzoek bleek, dat elke pastille ongeveer bevatte: 140 mG. phenacetine, 150 mG. natriumsalicylaate en geringe hoeveelheden chinine. Met tarwemeel en arabische gom als bindmiddelen waren genoemde stoffen tot pastilles gecombineerd.

5.) *„De Witt's Kidney and Bladder Pills.”* Ontvangen werd een fleschje met 40 pillen; elke pil woog 375 mG. en bestond uit een blauw gekleurde binnenmassa en een grijswitte candeerlaag als buitenomhulsel. De binnenmassa bestond uit een mengsel van aluminiumsilicaat (klei), palmitinezuur, tarwemeel en methyleenblauw. De omhullende candeerlaag was samengesteld uit tarwemeel, suiker en krijt.

6.) *„Coryzol”*. Het ter onderzoek gezonden fleschje bevatte 30 cM³. eener melkachtige vloeistof, die bleek te bestaan uit eucalyptusolie, formaldehyde en natronzeep (zie het Maandblad tegen de kwakzalverij, 1912, 3).

Op verzoek van den Inspecteur Dr. GOESTER werden de volgende 4 kwakzalversmiddelen, afkomstig van de Mij. Sanitas, den Haag, onderzocht.

1). Een doosje „wonderzalf, de Walvisch”, gevuld met 15 G. eener vetachtige grauw-zwarte massa, welke bestond uit: 81,9 pCt. gele vaseline; 2,7 pCt. zinkoxyde; 0,5 pCt. koolstof; 8,3 pCt. zetmeel (rijstmeel) en 7,4 pCt. water.

2). Een doosje met 18 pillen, genaamd: „*Pilules du Dr. Heilmann.*” De pillen wogen te zamen 3,9 G. De binnenmassa bestond uit tarwemeel, aloë, zoethoutpoeder en drop. Als conspergeermiddel was lycopodium gebruikt.

3). Een fleschje met 40 parels, genaamd: „*Perles de Santal (essence pure) du Dr. Fest.*”. De parels waren gevuld met olie en wel tot een hoeveelheid van 0,175 G. per parel. Het onderzoek leerde, dat de olie was: West-Indische sandelolie.

4). Een fleschje met 30 pillen, genaamd: „*Pilules des Dames du Dr. Norton.*” Deze pillen wogen te zamen 9,27 G. Het buitenbekleedsel der pillen bestond uit rietsuiker en zilverblad; in de binnenmassa werden gevonden: tarwemeel, aloë, zoethoutpoeder, saffraan, lycopodium en sulfas chinini. Per pil was 26,5 mG. sulfas chinini aanwezig.

Op verzoek van denzelfden Inspecteur werd nog onderzocht:

Een flesch, gevuld met 390 cM³. eener groen gekleurde vloeistof. Op het etiket stond: *Anti-épileptique Uten*, préparé par M. Uten, Pharmaciën, Liège, etc. De reactie der vloeistof was neutraal op lakmoes. Het verdampingsresidu (bij 105° C) bedroeg 13,45 G. per 100 cM³. vloeistof. Qualitatief konden worden aangetoond: kaliumbromide (KBr) en sporen alcohol. Het destillaat, uitgeschud met aether, liet sporen van een kamferachtige, naar gember riekende stof achter. Gewichtsanalytisch werd het KBr-gehalte bepaald op: 13,4 G. per 100 cM³. Als groene kleurstof was waarschijnlijk aanwezig het natriumzout van het dimethyldibenzylidiamidotriphenylcarbinoltrisulfozuur (zie KÖNIG, Chem. der menschl. Nahr. u. Gen. Mittel III 1, 560). De oplossing bestond uit een broomkali-oplossing, groen gekleurd door bovengenoemde kleurstof en vermengd met een kleine hoeveelheid gembertinctuur.

Het zal onzen getrouwen lezers zijn opgevallen, dat vele van de door het Laboratorium onderzochte middelen reeds vroeger vanwege onze Vereeniging zijn onderzocht en dat de van beide zijden verkregen resultaten vrij goed overeenstemmen.

Toch vonden wij het gewenscht, deze officieele mededeelingen hier een plaats te geven, onder opmerking dat wij het onderzoek van het *Anti-épileptique Uten*, dat in het Maandblad van den Centr. Gezondheidsraad van Dec. j.l. was opgenomen, reeds in ons Maandblad van Januari j.l. hebben vermeld.

Eveneens hebben wij in hetzelfde no. melding gemaakt van het onderzoek van *Crvi tanose*, dat ook in het December no. van het Maandblad van den Centr. Gezondheidsraad was behandeld doch toen uitvoeriger dan thans in het „Verslag” is geschied.

UIT DE PERS.

MEDISCHE BRIEVEN. (*)

KWAKZALVERIJ. III.

In mijn vorigen brief toonde ik aan, hoe dom het is zooveel geloof te hechten aan kwakzalvers, en te meenen, dat zij ziekten kunnen beoordeelen, alleén omdat zij zelf dat in advertenties beweren. Het zou mij niet verwonderen als menige leek hierop zou willen antwoorden: „Maar is het dan niet zeer goed mogelijk, dat een leek eens een middel ontdekt, dat bijzonder goed helpt voor een of andere kwaal, en dat aan de geneesheeren onbekend is?”

Hierop antwoord ik: Zeker, dat is niet alleen heel goed mogelijk, maar het is zelfs herhaaldelijk gebeurd, de geneeskunde is in den loop der eeuwen vaak genoeg door leeken met uitnemende geneesmiddelen verrijkt. Doch dat is geen reden om vrouwen te stellen in kwakzalversadvertenties of -brochuren, en ik zal u zeggen, waarom

*) Met welwillende toestemming van den Schrijver uit het *Nieuwsblad van het Noorden* overgenomen. [Red.]

niet. Zie, zulke advertenties maar eens goed aan, en u zult zien, dat daarin bijna zonder uitzondering de volgende eigenaardigheden op te merken zijn :

1. Worden de geadverteerde middelen aangeprezen voor een aantal zeer verschillende ziekten, en 2. wordt het aan de zieken zelf overgelaten om uit te maken of hij aan een ziekte lijdt waartegen het middel helpen kan? Stel nu, dat in zoo'n advertentie eens een middel wordt aanbevolen, dat tegen een bepaalde ziekte werkelijk goed is, zal dan daarom de advertentie betrouwbaar worden? In geen deele. Want ten eerste is er geen geneesmiddel dat tegen een heele reeks van kwalen helpt, en iemand, die adverteert, dat hij er wél een heeft, liegt opzettelijk, daarvan kan men zeker zijn. Maar bovendien, welke waarborg heeft men, dat iemand, die op zoo'n advertentie 't middel koopt, nu juist die ziekte heeft, waarbij 't goede diensten kan bewijzen? Immers geen enkele: integendeel, men kan zeker zijn, dat de meerderheid der koopers er niets aan zullen hebben, soms er onmiddellijk door geschaad zullen worden, maar in ieder geval gevaar loopen er hun kostbaren tijd door te verzuimen en dus te laat bij den dokter komen. Daarom, al is 't middel in bepaalde gevallen zeer bruikbaar, een advertentie van 't beschreven gewone type is er niet minder bedriegelijk en gevaarlijk om.

Geneesmiddelen helpen slechts tegen een of enkele ziekten, en alléén dan wanneer zij worden aangewend in gevallen, waarin door geneeskundig onderzoek is vastgesteld, dat de ziekte waartegen 't nuttig is bij den zieke aanwezig is. Wie in advertenties of brochures iets anders beweert, begaat een onwaarheid, soms misschien te goeder trouw, maar zeker bijna steeds willens en wetens.

De leeken, waarvan ik boven sprak, die in den loop der tijd de geneeskunde met uitstekende middelen hebben verrijkt, waren dan ook steeds een heel ander soort menschen, dan de heden-daagsche kwakzalvers. Zij hielden hunne middelen niet geheim, en exploiteerden ze niet ten eigen bate, maar maakten ze bekend, zoodat iedereen, ook de geneeskundigen ze konden onderzoeken en nagaan of ze werkelijk goed waren. Meestal bleek dan, dat de leeken de waarde hunner middelen hadden overschat, maar soms bevond men ook, dat ze een uitstekende werking hadden, en dan werden ze in den artsenschat der geneeskundigen ingelijfd. Maar geen van deze middelen hebben we te danken aan lieden, die door kostbare advertenties het publiek tot zich lokken, met de duidelijke bedoeling zooveel mogelijk van hun middel te verkoopen.

Boven zei ik, dat de echte kwakzalversadvertenties bijna steeds willens en wetens gelogen zijn. Dit schijnt misschien kras, want er worden toch genezen patiënten met naam en woonplaats en portret in de advertenties genoemd, en dat zou men toch er zoo maar niet in durven zetten, als het niet waar was. Het is waarlijk niet onbegrijpelijk, dat eenvoudige brave menschen zóó denken. Wie zelf niet in staat zou zijn tot een opzettelijke leugen, al was 't een veel minder erge, kan zich eenvoudig niet voorstellen, dat zoo brutaal bedrog gepleegd wordt als de kwakzalvers doen.

Een braaf man komt er niet licht toe te veronderstellen, dat zijn medemensch een doortrapte schurk is, en hiervan maken juist de schurken allerhandigst gebruik. Zij redeneeren aldus bij zich zelf: „wanneer wij er maar brutaalweg namen en portretten van zogenaamd genezen patiënten inzetten, zal de brave burgerij geen oogenblik denken, dat dat allemaal gelogen is, en dus zullen ze 't niet eens onderzoeken.”

In den regel gelukt hen dit maar al te goed. Wie van mijn lezers mocht meenen, dat ik 't nu toch wel wat te zwart voorstel, kan niet beter doen, dan eens een tijdlang te schrijven aan alle personen, die in de advertenties genoemd zijn: hij zal dan zeer zonderlinge ervaringen opdoen: n.l. dat slechts in enkele gevallen de attesten met medeweten der zieken zijn geplaatst, en wat voor waarde men daaraan hechten moet zullen we nog nader zien. In de meeste gevallen weten de personen niets van 't geheele geval af, of bestaan ze niet, in niet zeldzame gevallen zijn ze zelfs al overleden aan de kwaal, waarvan ze volgens 't attest zouden zijn genezen.

't Meest grootscheepsche voorbeeld van zoo'n leugenadvertentie, dat mij bekend is, is al een 12-tal jaren oud. Naar aanleiding in de Tweede Kamer gesproken woorden kwamen toen enkele ingezonden stukken tegen de kwakzalverij in de N. Rotterd. Courant, in een van welke door den heer v. d. B. apotheker te 's-Gravenhage een en ander werd medegedeeld over den bekenden piskijker van Bijsterveld te Rotterdam. Vlelend waren deze mededeelingen niet: zij kwamen in hoofdzaak hier op neer: dat beide gebroeders van Bijsterveld loopjongen waren geweest in den apotheek van den heer v. d. B. en daarna zonder eenige medische kennis waren gaan „praktiseeren”. Als antwoord hierop verscheen weldra in alle groote bladen een advertentie, waarin de heer v.d.B. hevig werd uitgescholden, en van Bijsterveld als een weldoener der menscheid werd geprezen door vijf en twintig dankbare patiënten.

Alle namen en toenames mitsgaders de adressen dier 25 onderteekenaars stonden er bij. Dat maakte indruk op 't groote publiek natuurlijk: zelfs ondergeteekende vermoedde niet dat deze advertentie zoo erg gelogen was, als later bleek.

Het begon doordat een dokter op een dorp in de buurt van Rotterdam bij een zijner patiënten die er onder stond, eens ging informeeren, en daar hoorde, dat hij niets van de advertentie wist en evenmin door v. B. was behandeld. Toen dit bekend werd gingen ook anderen op onderzoek uit, dat ten slotte door de vereen, tegen de Kwakzalverij werd voleindigd, en wat bleek: dat van de 25 onderteekenaars er maar 3 met hun medeweten en goedkeuring onder stonden, en van deze 3 waren er 2 handlangers van B.

Van de overige 22 waren er enkele niet te vinden en de anderen wisten er niets van en waren meereendeels zeer verontwaardigd.

Wie betwijfelt, dat dit leugenstuk door v. B. zelf was ingezonden? Sindsdien is in talloze gevallen zoowel door de Vereen, tegen de Kwakzalverij, als door geneesheeren onderzoek gedaan, naar in attesten genoemde personen, en in de groote meerderheid der gevallen bleken ze valsch. Zelfs, zijn de er in genoemde personen vaak reeds dood. Een merkwaardig staaltje hiervan deed Dr. E. J. ABRAHAMS van Amsterdam mede: In de Prov. Drentsche en Asser Courant van 4 April 1907, verklaart iemand onder het hoofd „Nog een Overwinning,” dat hij door Foster's Rugpijn Nierenpillen prachtig is genezen. Bij navraag blijkt echter, dat de genezene reeds vóór 8 jaar is overleden. Dit belette echter niet dat een jaar later in een ander plaatselijk blaadje, weer een advertentie verscheen, waarin werd medegedeeld, dat deze patiënt het best maakt.

Niemand mijner lezers behoeft mij te gelooven, dat het zóó erg is, ieder kan het zelf onderzoeken, door te schrijven aan de personen, die in de attesten genoemd worden, of naar hen onderzoek laten doen door kennissen, die in dezelfde plaats wonen. Men zal dan bevinden, dat slechts in een klein aantal gevallen de attesten met medeweten en goedgevinden van de betrokken personen zijn geadverteerd. Ook dan verdienen zij echter niet het minste vertrouwen daar het zeer veelvuldig voorkomt, dat dergelijke attesten worden gekocht. De prijs, die er voor wordt betaald, bedraagt gewoonlijk f 2.50 à f 5. Dikwijls hebben de betrokkenen 't geneesmiddel niet eens gebruikt. Het zijn bijna steeds zeer eenvoudige lieden, die gaarne enkele guldens op zóó gemakkelijke wijze verdienen en zich bovendien laten vangen, omdat ze het wel eens aardig vinden, ook eens in de stadscourant te staan.

Dat attesten, die zogenaamd van geneeskundigen afkomstig zijn evenmin enig vertrouwen verdienen, spreekt vanzelf. Men lette maar eens op, dan zal men zien, dat ze bijna zonder uitzondering van vreemde geneeskundigen zijn. Dat zou zeker anders zijn als de zaak zuiver was. Maar een valsch attest van een Nederlandsch geneesheer, of een verzonnen Nederl. arts zou te gevaarlijk zijn. Geneesheeren zouden dit spoedig genoeg te weten komen, en dan was 't spoedig gedaan met 't crediet van den kwakzalver, daar zij er zeker werk van zouden maken.

MEDICUS.

Pinkpillen.

Men schrijft aan de *Amstelbode* :

Het artikeltje, dat ik laat volgen, is nu niet, wat men noemt, een reclamemakerij voor de Pink-Pillen, het is er ook geen, dat er tegen pleit. Ware ik deskundige, ware ik dokter of professor, ik zou er misschien anders over schrijven. Ik zou een analyse der bestanddeelen van de Pink-Pillen onder het oog van het publiek brengen en misschien zooals zoovele geleerden al geconcludeerd hebben, ook concluderen: . . . de Pink-Pillen zijn goed. . . of . . . de Pink-Pillen zijn niet goed. En juist deze tweestrijdige begrippen tusschen doktoren en kwakzalvers, worden, dunkt mij, tot elkaar gebracht door de resultaten, die in het onderhevige geval de Pink-Pillen hebben bereikt. Er was een vader, iemand, die men noemen kan een goeden „pater familias”. De man werd beroerd, ontzettend beroerd. Hij had pijn in de lever, in de maag, of in den grooten teen. Waar het hem juist haperde, wist hij niet.

Enfin, de Pink-pillen zijn het middel, waartoe men in dergelijke gevallen zijn toevlucht kan nemen, als men tenminste niet dadelijk naar een dokter wil loopen.

De man in quaestie betrok een doos Pink-Pillen en slikte ze. Hij bleef dezelfde. Niet beter, ook niet slechter. Hij zou het nog eens probeeren met een tweede doos ad f 6.50. Hij borg de doos in zijn gewone huishoudelijke kast. Twee had hij er van de nieuwe bezending verorberd, en hij herborg de doos weer zorgvuldig in dezelfde kast, reeds genoemd.

Zijn zoontje, een manneke van drie jaar, had de exercitie van vader met het doosje gezien. Hij wou er het zijne van hebben. En toen vader, die een groote fabriek bestuurt, naar zijn bezigheden was, schoof het kleine manneke, dat — tusschen twee haakjes, *zoo gezond* was als twee vischjes in het water — zijn stoeltje bij de kast, bemachtigde het doosje pillen, en deed, net als vader had gedaan, met dien verstande, dat het baasje, in plaats van een of twee pillen te nemen, het heele doosje leegmaakte.

Vader komt 's middags thuis, wil, voordat hij gaat dineeren, eerst een pil nemen. Tot zijn verbazing ontdekt hij, dat de doos verdwenen is. Een onderzoek wordt ingesteld en uit dat onderzoek blijkt, dat zoontjelief lustig speelt met de doos, die van haar kostbaren inhoud geledigd is, en dat het zoontje den heelen inhoud der doos heeft geslikt.

Moeder wordt er bij geroepen. Een standje volgt, omdat moeder niet beter op de kast met haar kostelijken inhoud, de Pink-Pillen, heeft gelet, en daarmee op de gezondheid van den kleinen, gezonden, levenslustigen kleuter.

De moeder ondervraagt den kleine, en deze bekent eerlijk, de heele doos te hebben. . . leeg-gemaakt.

Goede raad is duur. Wat zal er van terecht komen?

Een gezond manneke van drie jaar met een heele doos Pink Pillen in zijn maag!

Zullen we naar den dokter hollen, vraagt vader.

Doe dat niet en laat ons nog even afwachten, adviseert moeder, want je kunt toch tegen den dokter niet gaan vertellen, dat je aan de Pink-Pillen bent.

Moeders raad werd opgevolgd. Men wacht af, in groote spanning. Een uur verloopt. Het jongetje begint zeldzame teekenen van levenslust en vroolijkheid te geven. Zóó hadden vader en moeder hem nog nooit gezien. Ze observeerden hem met de meest strikte nauwkeurigheid, maar. . . er volgde niets anders dan dat de jongen uitbundig vroolijk bleef, totdat hij ten slotte naar zijn bedje werd gebracht. Hij sliep als een roos. Den volgenden morgen stonden vader en moeder, bezorgd, zocals vaders en moeders zijn, aan zijn nestje. Hij werd wakker en lachte. . . .

Toen vroeg moeder: „Manneke, waarom heb je zoo'n plezier sinds gistermiddag?”

Lachend en vroolijk herhaalde het manneke, klappend in zijn handjes: „omdat ik net heb gedaan als vader en zijn heele dooske heb leeg-gesnoept.”

De pillen hadden hem blij gemaakt of liever

de truc dat hij vaders heele doosje had verorbard. Vader heeft er deze les uit getrokken, dat hij zelf, deze pil voor pil gebruikte, er nu wel buiten kan, waar zijn zootje de heele doos had leeggemaakt in eens, met gevolg, dat zijn levenslust en vreugde, omdat hij vader zoo lekker had nageaapt, zij het dan ook op ruimer schaal, zoo verhoogd werd.

Vader is vast besloten geen Pink-Pillen meer te nemen, maar heeft zich ook even vast voorgenomen, om voor zijn zootje, als dit eens ooit lastig mocht worden, een heele doos Pink-Pillen te koopen en ze hem te doen slikken. Of het manneke dan van zijn eventueel lastig humeurzal genezen... Zie lezer, dat is nu de groote vraag, waarop het gebruik der Pink Pillen in deze antwoord zal geven.

Zoodra ik het antwoord proefondervindelijk van mijne kennis zal hebben vernomen, zal ik het u wel weer eens melden. Maar het allermerkwaardigste van het heele geval is dit, dat vader van zijn kwaal is genezen, omdat het zootje de heele doos Pink-Pillen in eens heeft opgesnoept. Het feit is historisch.

BOEKBESCHOUWING.

E. J. Abrahams, Kwakzalverij is de titel van een boekje, dat deze dagen verschenen is in de *Volk-bibliotheek*, uitgegeven door de *Mut-schappij van Goede en Goede Uiteren te Amsterdam*. De nauwe betrekking, waarin de Schrijver tot ons blad staat, weerhoudt ons, tot ons leedwezen, uitvoerig uiting te geven aan het gevoel van sympathie, dat de lezing van de brochure bij ons heeft opgewekt. Wij beperken ons derhalve tot de mededeeling, dat het o. i. den Schrijver uitstekend gelukt is het onderwerp op een dusdanig bevattelijke wijze te behandelen, dat het volkomen moet beantwoorden aan het doel, waarmede deze reeks van boekjes die per deel slechts 10 cent kosten, worden uitgegeven. Wij bevelen de lezing iedereen aan.

RECHTSZAKEN.

Vina medicata.

De kantonrechter te *Rotterdam* heeft uitspraak gedaan in de zaak tegen den 32-jarigen koopman G. T. van daar, die aan twee personen, die zich aan zijn woning aan den Bergweg aldaar in December van het vorige jaar hebben gevoegd, twee fleschjes met een drank genaamd Vina Medicata heeft verkocht, nadat zij hem hadden medegedeeld dat zij ziek waren en bekl. hun daarop, na hen goed in de oogen te hebben gezien, gezegd zou hebben dat zij lijdende waren aan zenuwen en Vina Medicata moesten gebruiken, welke drank hun genezing zou brengen. (Zie ons vorig no.)

De kantonrechter heeft overvogen, dat de wet van 1 Juni 1865 (n°. 60) onder uitoefenen der geneeskunst verstaat het verlenen van geneeskundigen raad of bijstand als bedrijf; dat daarbij niet wordt omschreven, wat zij onder geneeskundigen raad of bijstand verstaat; dat zij niet den eisch stelt dat deze raad moet worden verleend na voorafgaand onderzoek of daarop gevolgde diagnose of herkennen eener ziekte; dat zulks ook volstrekt niet uit den aard de zaak noodzakelijk is; dat integendeel het zeer wel mogelijk is, en zulks waar het de uitoefening der geneeskunst door onbevoegden betreft, ook wel gewoonlijk het geval zal zijn, dat die raad en bijstand, hetzij zonder enig voorafgaand, hetzij na zeer oppervlakkig onderzoek verleend wordt, alleen na mededeeling dier raad- en bijstandzoekenden wat hun scheelt; dat nu onder geneeskundigen raad of bijstand moet worden verstaan elke raad of bijstand die de werkelijke of voorgewende bedoeling heeft, iemand van zijn werkelijke of vermeende kwalen te genezen; dat nu daar bekl. aan got., na hun mededeeling te hebben gehoord wat hun scheelde, en na zelf daaromtrent aan get. E. eenige vragen te hebben gesteld, haar de onderwerpelijke drankjes heeft ter hand gesteld, met mededeeling hoe zij die moesten gebruiken en dat zij door dat gebruik zouden genezen, zulks was het verlenen van geneeskundig raad in bovengenoemden zin.

Op grond van die overwegingen heeft de kan-

tonrechter den bekl. veroordeeld tot één boete van f 150, subs. 30 dagen hechtenis.

Geëischt was tweemaal een maand hechtenis.

Voorts heeft de kantonrechter den 41jarigen koopman M. de R., eveneens wonende aan den Bergweg aldaar, (die ook een week geleden heeft terechtgestaan), ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, veroordeeld tot f 15 boete, subs. 5 dagen hechtenis.

De veroordeelde had in December 1913 in zijn woning aan een persoon, die hem kwam raadplegen over een leverkwaal waaraan de vader van dien bezoeker lijdende was, geraden ter genezing van die kwaal den zieke kruiden te laten gebruiken, waarvoor hij eenige pakjes aan deze menschen had verkocht. (*N. R. Ct.*)

Wegens verkoop van den z.g. „Drank van Tr. Roland” heeft een drogist voor de Rechtbank te *Breda*, in hooger beroep, terecht gestaan, die door den kantonrechter te *Tilburg* tot 10 gulden boete was veroordeeld. Hij is door de Rechtbank van rechtsvervolging ontslagen. Die uitspraak, waarvan de motieven ons niet bekend zijn, bevreedt ons zeer.

De praktijken van een kankerjuffrouw.

Voor den kantonrechter mr. HÖFELT te Amsterdam heeft terechtgestaan mej. L. L. VAN GANZEWINKEL, een zoogenaamde „kankerjuffrouw”, die, naar bleek uit voorgelezen rapporten, patiënten behandelt die lijden aan kanker of aan andere kwalen. De juffrouw houdt drie keer per week zitting in haar woning, 2de Helmersstraat 48. Zij onderzoekt geen van hare patiënten, dat laat zij over aan den arts, die haar assisteert. Het middel, dat de juffrouw tegen kanker in haar bezit heeft, is afkomstig van haar vader en haar overtuiging is het, dat over het algemeen de menschen liever worden geholpen door niet-deskundigen dan door deskundigen. Hoe de behandeling van de kankerpatiënten geschiedt, kan zij niet verklaren. Ook wenscht zij niet mede te deelen, hoe de samenwerking geschiedt tusschen haar en den arts. Zij zelf legt de verbanden, maar ze neemt alléén die patiënten onder behandeling, van wie de dokter heeft verklaard, dat ze lijdende zijn aan kanker. Zij krijgt salaris van den arts, die haar hulp verleent. Deze geneeskundige heeft zich bij haar aangediend, toen zij een advertentie plaatste om zich van geneeskundige hulp te verzekeren.

Als getuige werd gehoord de juffrouw, die onder behandeling van mejuffrouw GANZEWINKEL was geweest en nadien in het ziekenhuis moest worden opgenomen.

Getuige lag in het begin van dit jaar in het ziekenhuis aan de Ter Haarstraat, nadat ze pas een buikoperatie had ondergaan. De dokter had haar medegedeeld, dat later nog een operatie moest volgen. En toen las getuige in de krant een vet gedrukte advertentie, waarin werd medegedeeld, dat kanker kon worden genezen zonder operatie, onder toezicht van een geneesheer. De juffrouw is toen met haar man naar het adres gegaan en daar maakten ze kennis met die vrouw in wier vermogen het staat — volgens haar eigen verklaring — menschen van kanker te genezen, zonder operatie.

Getuige vertelt dan hoe de juffrouw haar heeft behandeld; rond de wonde heeft ze gestreken met zalfjes en zeide, dat dit moest geschieden „opdat het stuk uit het lichaam zoude vallen”. Voor de behandeling moest tien gulden worden neergelegd. De in de kamer tijdens de behandeling aanwezige dokter (het was dr. DUNNEWOLD van den Amstelveenschen weg) sprak geen woord en bemoeide zich nergens mede; hij las ijverig de krant. Telkens om de veertien dagen moest getuige terugkomen. Toen tenslotte de wonde zóó groot was geworden (16 bij 12 centimeter) dat getuige bijna niet meer kon loopen, raadde de juffrouw haar aan, dit ook maar niet meer te doen. Ze kon getuige natuurlijk wel aan huis behandelen, maar dan kostte elk bezoek veertig gulden. Het laatste advies dat de juffrouw haar gaf luidde: „Als de pleister van de wonde valt, moet ge deze bestrijken met versche boter zóó van de karn en daarover een linnenlap spreiden”. Maar zoover kwam het niet. De toestand van

getuige werd zóódanig, dat ze in het Binnen-gasthuis moest worden opgenomen. Daar bleef ze elf weken en thans is ze nog loopende patiënte.

„En bent u nu ten slotte een beetje genezen van uw liefde voor kwakzalvers?” vroeg de kantonrechter.

„Ja, ja,” antwoordde getuige, „dat ben ik nu wel!”

De ambtenaar van het O. M. noemde dit geval een zeer ernstige overtreding van de geneeskundige wet. Bij de behandeling door de juffrouw was een arts aanwezig, een zekere meneer DUNNEWOLD, die sindsdien naar Indië is verdwenen en die als een wassen neus bij de behandeling z'n tegenwoordigheid verleende.

Spreeker vraagt een geldboete van f 300, subsidiair drie maanden hechtenis voor Juffrouw GANZEWINKEL.

Uitspraak 6 Juli.

(„Handelsbl.”)

Onbevoegde geneeskundige behandeling.

Een echtpaar te Groningen, zoo lezen wij in *De Tel.*, bezat een dochttertje van 16 maanden. Het kind was zwak en wilde niet groeien. Nadat het reeds geruimen tijd onder behandeling van een medicus was geweest, zonder dat de ouders verbetering in den toestand bespeurden, werd hun door kennissen te Groningen den raad gegeven hun heil te probeeren bij een zekere mevrouw de wed. VAN GELDEREN, te Amsterdam, die patiënten genezen kon door het zien van een haarvlok.

De vader riep per brief de hulp van mevrouw VAN GELDEREN in en ontving daarop eenige dagen later een brief met het verzoek een haarvlok van de kleine, gewikkeld in een zijden lapje, te willen zenden. Dit is geschied en daarop schreef mevrouw VAN GELDEREN, naar wij in *De Tel.* lezen, een brief, waarin, naast verschillende raadgevingen omtrent behandeling, in een „P.S.” gezegd wordt „medicijnen worden gezonden.”

Gedurende langen tijd ontvingen de ouders elke week, onder rembours, één flesch medicijnen, waarvoor f 2.85 moest worden betaald. Op het pakje stond steeds mevrouw VAN GELDEREN als afzender vermeld.

Ondanks dezen zoogenaamden heilzamen drank is het kind den 12den November j.l. overleden en had mevrouw de weduwe VAN GELDEREN zich voor den kantonrechter te Amsterdam te verantwoorden ter zake dat zij, ofschoon niet toegelaten tot de uitoefening der geneeskunst, buiten noodzaak als bedrijf geneeskundigen raad en bijstand heeft verleend ten behoeve van genoemd kindje.

Mevrouw de weduwe VAN GELDEREN was niet ter zitting verschenen. Gehoord werden de ouders van het inmiddels overleden kindje, die het hierboven uiteengezette bevestigden.

De zaak werdt tot 3 Juli a.s. uitgesteld.

(*Tijd.*)

CORRESPONDENTIE.

K. S. te R. Niet geschikt voor ons blad.

D. te 's-G. Dank voor het gezondene; de advertentie van *ARKER* in de *Duitsche bladen* is besproken in het *Maandblad van Mei j.l.*

H. M. M. 's-G. Wij zijn u ten zeerste dankbaar voor uwe waardeerende woorden en de toezending van *Truth Cautionary List*. Wij kenden het boekje niet, zooals gij terecht veronderstelt.

De samenstelling van die *tabletten* weten wij niet, ook niet of deze op kwakzalverachtige wijze worden aanbevolen. Misschien zijt gij in de gelegenheid ons een advertentie te bezorgen, waarin dit middel wordt aangekondigd; gij zult ons daarmee zeer verplichten.

Dr. H. M. H. te 's-G. De pillen worden onderzocht; een onderzoek vanwege de Vereeniging geschiedt steeds *kosteloos*. Kunt gij ons ook eenige nadere bijzonderheden omtrent die pillen, b.v. gebruiksaanwijzing, fabrikant, verkooper enz. mededeelen?

A. S. te 's-G. De bezending hebben wij ontvangen en uw brief met belangstelling gelezen. Wij zullen trachten door een onderzoek uit te maken waaruit de vloeistof bestaat. Een dusdanig onderzoek is in den regel zeer moeilijk en voert lang niet altijd tot een resultaat.

N. N. Het boekje, waarin in 20 talen de goede werking van het *Elixir Godineau* wordt verkondigd, is een zeer oude bekende. Reeds 22 jaar geleden hebben wij — en o.a. ook de *President van politie te Berlijn* — tegen het Elixir gewaarschuwd.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Winschoten*, J. M. VAN ELK, te *Eefde*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.2/

INHOUD.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Een gevaarlijk Sanatorium te Godesberg.

Berichten: De Haas verhuisd. — Niet officieele Geneeskunde. — Een kwakzalver als afgevaardigde. — Uit het land der vrije uitoefening van de geneeskunst. — Reclame op lucifersdoosjes. — Een apotheker-piskijker.

Mededeelingen van verschillenden aard: Dr. van Renterghem over de vrije uitoefening der geneeskunst. — Een medisch attest voor Orviëtanose.

Uit de Pers: Het onbeschermd gezond verstand. — Twee boeken voor leeken ongeschikt.

Rechtszaken: De „kankerjuffrouw” veroordeeld. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunst. ... en meined? — Correspondentie.

de physische afkeerigheid van morphine bij-bracht.”

Inderdaad was beterschap te bespeuren, maar op den duur kwam, toen het gebruik van het middel gestaakt werd, de zucht naar morphine terug en ten slotte overleed de lijder. Na zijn overlijden werden nog twee flesschen van het geheimmiddel gevonden, die ons welwillend ter onderzoek werden gezonden.

Dit onderzoek, verricht door onzen getrouwen helper, de heer N. KEULEMANS te *Amsterdam*, bracht aan het licht, dat het *Americaansch plantenmiddel* bevatte 39 % ALCOHOL en alle bestanddeelen van *Opium*, waaronder 1,3 % MORPHINE. Vermoedelijk hebben wij hier te doen met een sterk alcoholisch aftreksel van opium, waarbij ter conserveering tevens nog een beetje *salicylzuur* is gevoegd.

Schandelijk! in alle opzichten. Is het te verwonderen, dat men, bij het aanwenden van dit *gevaarlijk middel* tijdelijk het gebruik van alcohol of morphine kan laten om, bij onthouding daarvan, weer in de oude kwaal te vervallen?

Van genezing is geen sprake.

delijke geneeskrachten kunnen worden opgespoord, waardoor aan de lijdende menschheid een grootere kans tot genezing van ziekten door artsenijen gegeven worden en de kwakzalverij op eene meer afdoende wijze kunnen worden bestreden.

Door dertig Politievereenigingen en één burgerlijke vereeniging wordt, door adressen aan de Regeering en aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal in te dienen, instemming (adhaesie) betuigd, benevens nog door een aantal handteekeningen aan de Tweede Kamer.

Voorzitter der Vereeniging en leider der actie is G. Bruijn, de Wittenstraat 119, Amsterdam.

(De *Niederlander*).

Een kwakzalver als afgevaardigde. Een beenzetter uit een dorp in Savoye, die reeds herhaaldelijk was veroordeeld wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, heeft zich doen verkiezen tot kamerlid, en heeft natuurlijk een groote meerderheid verkregen. Hij verklaart openlijk, dat het hem slechts er om te doen was, van die vervelende gerechtelijke vervolgingen af te komen. Nu immers zou daartoe de toestemming van de Kamer noodig zijn, en die wordt nooit verleend; men laat een medeafgevaardigde niet in den steek. Met zijn 15000 frs. toelage en vrij reizen hoopt hij nu zijn beroep eens rustig te kunnen uitoefenen.

(T. v. G. door *Moleschott*.)

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuw lid is toegetreden:

Het Dep. *Wijk bij Duurstede* v. d. Mij. tot Nut van 't Algemeen.

Een gevaarlijk Sanatorium voor lijders aan drankzucht en morphinisten.

In sommige van de Deutsche geïllustreerde tijdschriften, die hier te lande worden gelezen, vindt men een advertentie van den volgenden inhoud:

„MORFIUM etc. Entwöhnung ohne Zwang Prosp. „frei, Sanator. Schloss Godesberg b. Bonn-Rh. „Rheinblick Dr. Mueller Entwöhn-kur. Erholungs-bed-Nerv. (Schlaflose) Gegr. 1899 ALCOHOL.”

Nu weten wij wel, dat de meeste lezers van die bladen, op de daarin voorkomende advertenties niet letten, maar dit ontslaat ons niet van de plicht om te waarschuwen, omdat ons uit ervaring is gebleken, dat er wel personen zijn, die op die annonces acht slaan.

Zoo ontvingen wij, kort geleden, van geachte zijde (die wij daarvoor hartelijk dank zeggen *) een uitvoerig schrijven, waarin deze ons het lijdend mededeelde van een familielid — morphinist — die in bovenbedoeld Sanatorium van Dr. MÜLLER te *Godesberg* baat had gezocht. „Men baseert zich daar,” zoo luidt o. a. het schrijven, „op — behalve een regelmatig dieet — groote vrijheid van beweging tot aanwakking der zelfstandigheid. Doch dit zou niet kunnen, indien niet een *Mexicaansch (?) plantenmiddel* aan de patienten

*) Het zou zoo wenschelijk zijn, dat velen — *vertrouwende op onze discretie* — ons op de hoogte stelden van voorkomende gevallen, die konden dienen om het publiek te waarschuwen.

BERICHTEN.

Zoo tart men de Justitie. In het Nieuws v. d. Dag lazen wij de volgende advertentie:

„Verhuisd: A. J. de Haas Villa „Habis Perkara,” Haagweg bij Leiden., naar Noordwijk aan Zee, Schoolstraat 81.

Brutaalweg laat deze wonderdoener doorschemeren dat hij voortgaat de geneeskundige wetten te overtreden. Zal hij nu ook de hulp van de justitie inroepen?

Niet officieele Geneeskunde. Aan de Nationale Vereeniging tot Propaganda voor Wijziging der Wetten betreffende de uitoefening der Geneeskunst. „Voor onderzoek van Staatswege”, opgericht te Amsterdam, 19 November 1913, is bij Koninklijk Besluit van 22 Juni 1914, No. 74, de Koninklijke goedkeuring verleend.

Het doel der Vereeniging is: actie te voeren, wat ten gevolge moge hebben dat de Gezondheidswetgeving gewijzigd worde waardoor dan door eene van Staatswege te benoemen Commissie van Geneeskundigen, de aan die Commissie door iedere wel of niet bevoegde geneeskundige en niet-geneeskundige tot onderzoek naar de deugdelijkheid aangeboden geneesmiddelen, en tot het bewijzen van bekwaamheid afleggen in het genezen van ziekten, door niet wettelijk bevoegde geneeskundigen, onderzoek kan worden gedaan.

In eene door genoemde Vereeniging uitgegeven brochure, wordt die actie nader toegelicht: bij het instellen van eene zoodanige Geneeskundige Staatscommissie, zullen door het „Onderzoek van Staatswege” vele bij de gemeenschap verborgen deug-

Uit het land der vrije uitoefening van de geneeskunst. Wij ontleenen aan de Frankfurter Zeitung het volgende:

Een weduwe te Dresden, die zich al geruimen tijd ziek gevoelde, liet zich in October 1908 in de vrouwenkliniek onderzoeken, bij welk onderzoek werd vastgesteld, dat in de baarmoeder een klein kankergezwel voorhanden was, in een dusdanig stadium, dat door spoedige operatie genezing te verwachten was. Uit vrees voor het mes begaf zij zich den volgenden dag naar een zekeren SCH. vroeger ziekenoppasser van beroep, die zich reeds sedert 1880 met de behandeling van kanker bezighield.

Deze ontkende, zelfs nadat hem het oordeel uit de kliniek was meegedeeld, de aanwezigheid van kanker en zeide: dat de geneesheeren altijd terstond naar het mes grepen en dat de weduwe, wanneer zij verlangde tegen Kerstmis op het kerkhof te liggen, zich maar moest laten opereeren.

Het gevolg was, dat de vrouw tot 9 Januari 1909 bij SCH. in behandeling bleef, die haar zitbaden en uitspoelingen voorschreef. Herhaaldelijk verklaarde hij hierbij, dat er geen sprake was van kanker. Toen de pijn intusschen steeds heviger werden wendde de vrouw zich eindelijk tot een geneesheer, die een ver gevorderden baarmoederkanker vaststelde, en — om niets te verzuimen — den 28ste Januari tot operatie overging. Dit mocht echter niet meer baten; een aanvankelijk herstel hield niet lang aan en in Maart 1910 volgde de dood.

De natuurgeneeskundige SCH. is 7 Januari j.l. tot vijf maanden gevangenisstraf veroordeeld welk vonnis den 9den Juni, in hooger beroep is bevestigd.

Reclame op lucifersdoosjes.

De reclame voor goede en kwade zaken, zoekt steeds naar nieuwe middelen. Nu is het kleine lucifersdoosje aan de beurt. De Vereenigde Nederlandsche Lucifersfabrieken beplakken hun doosjes aan de eene zijde met een molentje, aan de andere zijde met de reclame van een kwakzalversmiddel, n.l. de kruiden van een zekere juffrouw Jacoba Maria Wortelboer!

Huisvrouwen, die kwakzalversmiddelen willen weeren, zullen wel geen reclames van die middelen in huis- en studeervertrek of keuken dulden — en weten dus welke lucifers zij dan ook niet moeten kopen!

Wij ontleenen dit bericht aan het Maandblad van de Nederlandsche Vereeniging van Huisvrouwen, een blad, wij vermelden het gaarne, dat — o.a. ook wat betreft het opnemen van kwakzalversadvertenties — geheel aan onze zijde staat. Met de raadgeving aan het slot zijn wij het volkomen eens.

Een goed zaakje met een verdienden afloop. Te Altenburg is de „Harnalytiker“ (vrijwel synoniem met ons „piskijker“) apotheker Timmler wegens bedrog veroordeeld tot 1½ jaar gevangenisstraf. Rondtrekkende oefende hij het beroep van ziektenbehandelaar uit. Vast werd gesteld, dat hij de op zich genomen urine-onderzoekingen voor een deel in 't geheel niet, voor een deel zeer oppervlakkig deed, en desondanks daaruit diagnose op ziekten stelde en zijn klanten waarde-looze geneesmiddelen, hoofdzakelijk kruiden, aanpreeps en tot bovenmatig hooge prijzen verkocht. Hoe lucratief dit baantje was, kan men beoordeelen hieruit, dat hij voor ongeveer 3000 Mk. materiaal inkocht, daarvoor echter 60.000 Mk. had teruggekregen.

(Med. Wkbl. door Moleschott.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Dr. van Renterghem over de vrije uitoefening der geneeskunst.

In een zeer lezenswaardig artikel geeft Dr. VAN RENTERGHEM in *De Gids* zijn oordeel over het verzoek der bekende drie rechtsgeleerden. *) Hij komt tot de conclusie, dat zeker soms menschen bij onbevoegden baat vinden en hij zet de redenen daarvan uiteen.

Hij onderscheidt in het tweede deel van zijn betoog drie vormen van vrije uitoefening der geneeskunst en wel de godsdienstige, de mystische en de echte kwakzalverij.

Aan de godsdienstige overtuiging wil hij natuurlijk niet tornen, de mystische middelen, waaronder o. a. magnetisme, somnambulisme, belesen, handopleggen worden door hem teruggebracht tot suggestie en telepatie.

En de kwakzalverij als piskijken, natuurgeneeskunde, beenzetten, intuïtie-genezers, komen er slecht af.

Wij zouden gaarne veel van dit leerrijk artikel overnemen, doch onze plaatsruimte laat dit niet toe; ieder die belang in deze zaak stelt, zal verstandig doen het origineel te lezen.

De eindconclusie is: Naar onze meening, zijn magnetiseurs, somnambules, natuurartsen en de overige onbevoegde genezers, deels bewust deels onbewust bedriegers, onkundigen, die vaak grove schade toebrengen aan de personen die zich ter genezing aan hen toevertrouwen. v. R. vergelijkt het toelaten van deze vrijbuiters bij de wet, met het toevertrouwen van het scheermes aan de handen van het kind.

Hij wenscht de wet onveranderd, de Vereeniging tegen de Kwakzalverij behouden om tegen het grof bedrog te waarschuwen en de wet met mildheid toegepast om geen martelaren te maken. Maar daarnevens hoopt hij dat de geneesheeren meer dan tot nu toe studie zullen maken van de psychische geneeskunde.

Een medisch Attest.

„Mij. Orviëtanose Nicolaïstraat 23—Den Haag. Bericht aan de Lijders v. d. Suikerziekte.

Orviëtanose is op 't oogenblik het middel, wat het doeltreffende kan worden aangewend, tegen de veelvuldig voorkomende Suikerziekte. De resultaten hiermede proefondervindelijk bereikt, zijn van dien aard, dat ik meen dit middel met de meeste gerustheid te kunnen en mogen aanbevelen.

*) Voor de toezending van een afdruk betuigen wij onzen hartelijken dank.

Waar nu hier te lande een dergelijk middel met zoo'n gunstige werking voorradig is, behoeft men dáárom niet naar 't buitenland te gaan om hulp te zoeken waar „die“ nabij te bekomen is.

Bij de gunstige werking komt nog het groote voordeel, dat men, voor zoo ver mogelijk aantoonbaar, nimmer bij de toediening ervan, ooit eene schadelijke nevenwerking in het menschelek organisme heeft kunnen constateeren.

De officiële wetenschap heeft tot heden nog geen medicament tegen dit lijden kunnen aanwenden wat het beoogde doel teweegbracht, en daar ik beslist overtuigd ben, dat de werking van de vele onzer „geijkte“ geneesmiddelen, n.l. het „hoe“ en „waarom“ onbekend is, en alleen de „uitkomst“ het resultaat van de toepassing is, zoo meen ik ook met volle gerustheid het geneesmiddel „de Orviëtanose“, speciaal den lijders aan Suikerziekte, te mogen aanbevelen.

Wat mede een belangrijke aanwinst bij de aanwending is, is dat de keuze der spijzen beduidend kan worden uitgebreid, vergeleken bij het tot heden gevolgde régime, waardoor tevens onweerspreekbaar de gemoedstoestand van de lijders gunstiger moet en zal worden.

Deze belangrijke factor dient wel ad notum te worden genomen, daar volgens de theorie mede over het ontstaan der Suikerziekte, de schokkende, aangrijpende en ontstemmende ervaringen van het gemoeds- of geestesleven, een niet te gering te schatten aanleiding tot het ontstaan van dit lijden zouden en kunnen geven.

Op grond van het bovengenoemde meent dáárom ondergeteekende in het belang van de vele lijders aan suikerziekte, de Orviëtanose te mogen aanbevelen als een doeltreffend geneesmiddel, dat uiterst zeldzaam faalt in de verlangde uitwerking.

Haarlem, 24 Juni 1914, Kleverparkweg 78.

F. LOCHNAAR DOKTER, Arts.“

Dit bericht vindt men als advertentie in de couranten, terwijl het ook als strooibiljet wordt verspreid. Wij zullen er niet veel van zeggen; onze lezers weten, dat het middel is onderzocht en aftreksel van varkensgras bleek te zijn.

Thans gevoelt zich weer een dokter geroepen reclame te maken voor dit middel en wel deelt hij mede dat het een medicament is, dat uiterst zelden faalt. Het zou wel van belang zijn te vernemen over hoeveel patiënten zich de ervaringen van dezen arts wel uitstreken. Het zullen er heel veel moeten wezen, wil hij met een eerlijk en gerust geweten verklaren kunnen, dat men nimmer schadelijke nevenwerking heeft kunnen constateeren, maar vooral, dat men het met het dieet niet zoo nauw behoeft te nemen.

Het is wel een ietwat zonderlinge publicatie; de *Nederlander* juicht ze natuurlijk toe, als een stap vooruit, maar de menschen die er wat van weten zullen zich toch afvragen waarom deze geleerde zijn openbaring niet heeft geplaatst in het Nederlandsch tijdschrift voor geneeskunde. Indien hij het heil van het mensdom op het oog heeft, zou hij daarmee een goed werk hebben verricht, want de voor treffelijkheid van het middel werd dan aan verschillende doktoren aangetoond.

Het is waar, in dit tijdschrift komt men er niet alleen met beweringen, maar wordt naar cijfers en feiten gevraagd, en wil men de ziekte-geschiedenissen van de nauwkeurig gecontroleerde zieken gaarne zien en zoo noodig de mededeeling kritisch beschouwen.

Maar daarvoor kan deze man van „ervaring“ toch niet zijn teruggedeinsd in een geval, waar zoo gemakkelijk als hier de goede resultaten onomstootelijk aantoonbaar zijn.

Of zou het feit, dat hij den Haarlemschen doktoren, op hun verzoek om inlichtingen, niet wenschte te antwoorden, op iets anders wijzen? Wij laten onzen lezers het oordeel.

UIT DE PERS

Het onbeschermd gezond verstand.

Daar zijn er telkens weder, die meenen, of althans beweren, dat de bevolking niet noodig heeft, tegen de kwakzalvers te worden beschermd, omdat men genoeg vertrouwd moet hebben in

haar gezond oordeel om bedrog van echtheid te onderscheiden.

Een geding voor het Landesgericht te Frankfurt a/M. heeft de ongegrondheid dezer bewering weer eens duidelijk aan het licht gebracht. Daar stond een apotheker terecht, die aan het hoofd stond van „dr. Thisquens Ambulatorium“, een gelegenheid, waar syphilislijders, of wie dit vreesden te zijn, hulp konden vinden. Dr. Thisquens, de schoonvader van den apotheker, was werkelijk arts, doch vertoefte nu in een krankzinnigengesticht. De schoonzoon zet het zaakje voort, voor den vorm bijgestaan door een arts, terwijl in andere steden nog filialen van de firma bestaan. De voornaamste handelingen in het ambulatorium zijn: diagnose van syphilis uit de urine en salvarsaan-behandeling met suppositoria. Het spreekt van zelf, dat bij iederen patiënt syphilis werd gevonden en dat de behandeling steeds, volgens de verzekering van den apotheker, een volledig goed gevolg had. De patiënten betaalden, naarmate hun draagkracht werd geschat, 375 tot 14000 mark voor de behandeling. Tegenover de verzekering der deskundigen, dat syphilis niet uit de urine kan worden gediagnostiseerd, hield onze reeds vroeger wegens bedrog, valsheid in geschrifte enz. tot gevangenisstraffen veroordeelde kwakzalver staande, dat dit een geheim van zijn schoonvader was. De rechtbank veroordeelde den man tot twee jaren gevangenisstraf, 3000 mark boete en 5 jaren eerverlies. Het pijnlijkste bij dit geding waren de getuigenissen van eerbare kleine burgers, een stoker, een postbode, die door den oplichter waren beroofd van alles wat zij hadden kunnen besparen op hun karig inkomen, sommen van honderden guldens. Er valt hieruit nog iets anders te leeren, dan dat men de bevolking niet weerloos mag overleveren aan de kwakzalversbende. Wie genezing zoekt, is niet zuinig, en zijn vertrouwen in een behandeling is dikwijls evenredig aan wat hij er voor moet betalen. De gewone dokter of de „Kassenartz“ van de slachtoffers van den Frankforter bedrieger was daarom niet goed genoeg. Het moest hooger op, d. w. z. duurder op. En zonder nu onze hooggroemrijke faculteit aan te bevelen, in haar tarieven de kwakzalvers op zijde te streven, dient men toch, naar het Ned. Tijdschr. voor Geneesk. meent, te bedenken, of het wel in het belang der bevolking is, aan steeds uitgebreider kringen daarvan de geneeskunst bijna te geef aan te bieden. Terwijl men meent, dat guldens voor regelmatige hulp en middelen door kringen niet kunnen worden opgebracht, worden door hen evenveel rijksdaalders aan geadverteerde kwakzalversmiddelen verspild, en weten sluwe oplichters hen te verleiden tot het laatste pandje ter wille van hun wonderkuren weg te brengen.

(Haagsche Ct.)

Boekentafel.

Grondoorzaken der ziekten en de ware geneesmiddelen, door dr. G. Riedlin.

Mannenleed, oorzaken en genezing door dr. Gustav Riedling, prac. geneesheer te Freiburg.

Baarn, Hollandia-drukkerij.

Bovenstaande, uit het Duitsch vertaalde werken, bespreken we tezamen, niet alleen omdat ze zijn van denzelfden schrijver, maar ook, omdat onze voornaamste opmerkingen beide boeken gelden.

Op den basis der atoomleer geeft de schrijver in het eerstgenoemde werk een uiteenzetting der ziekten en der ware geneesmiddelen. In het tweede werk geeft hij een uiteenzetting van de toepassing der beginselen bij de genezing van enkele ziekten.

Het standpunt van dr. Riedlin wijkt aanmerkelijk af van dat der officiële wetenschap. Hier tegen is natuurlijk niets, ook al doen zijn beschouwingen vaak verdacht veel denken aan de oude en verouderde „theorie der kwade sappen“.

In zijn voorwoord tot het eerste der genoemde werken (en dit zal ook wel voor het tweede gelden), zegt de schrijver, dat het boek is geschreven voor collega's en leeken.

In dit zinnetje zit iets, dat bij de leeken vertrouwen moet wekken.

Maar is het boek ook inderdaad geschreven voor dr. Riedlins collega's?

Wij zouden meenen, dat die collega's op een ietwat minder populaire behandeling van wetenschappelijke stof recht hebben.

De leeken echter zullen er door dit zinnetje al te spoedig toe komen, aan te nemen, dat zij met een werkelijk wetenschappelijke verhandeling te doen hebben en dit is te ernstiger, waar de schrijver voor verreweg de meeste gevallen de zijns inziens juiste behandeling aangeeft. Die behandeling is, behalve bij „kanker, ruggemergstering, vergevorderde suikerziekte en dergelijke zware ziekten” een vastkuur. Simple comme boujour.

Aangegeven werd hoelang zoo'n kuur mag duren; aangegeven wordt ook een vruchtendieet voor bepaalde gevallen.

Hier opent de schrijver de deur voor allerlei knoeierijen van leeken, die toch zoo graag liefhebbers op medisch gebied.

Maar ernstiger nog is het, dat de schrijver voor het leekenpubliek critiek uitoefent op de uitwerking van bepaalde geneesmiddelen voor bepaalde ziekten en in plaats van die middelen weer zijn alleen zaligmakende vastkuur aanbeveelt. Zoo bespreekt hij de aanwending van kwik bij zekere ziekte en zegt, dat deze ziekte bij niet-zwakke en niet-ziekelijke patienten ongevaarlijk is en dat gevallen met doodelijken afloop slechts ontstaan door misbruik van kwikzilver. Waar dan de schrijver zelf weer de volgende hem eenige goede kuur aangeeft, wordt zijn werk een bepaald gevaar voor patienten, die er maar al te licht toe komen een lastige, langdurige behandeling op te geven en op zich te gaan toepassen een geneeswijze, waarvan (om het zoo zacht mogelijk uit te drukken) de juistheid nog in geen deele is vastgesteld.

Nog één opmerking zouden we naar aanleiding van beide werken willen maken.

De medische wetenschap is nog niet volmaakt zooals niet één wetenschap volmaakt kan zijn. Nieuwe ontdekkingen zullen worden gedaan en oude middelen verdringen; herhaaldelijk zullen de meeningen van groote mannen met elkander in botsing komen.

Dit kan natuurlijk niet anders, maar in het algemeen belang moet worden geacht, dat de strijdvragen niet voor het groote publiek worden geworpen.

Het leekenpubliek is ten eerste toch tot oordeelen onbevoegd, maar dan ook, door het naar voren brengen dier wetenschappelijke quaesties, gaat het publiek, dat geen oordeel kan vellen, twijfelen; het verliest zijn vertrouwen in den geneesheer en waar, naar elk medicus zal willen toegeven, het vertrouwen in zijn kennis heel vaak een machtige factor ter genezing is, wordt door boeken als de hier besprokene, een betreurenswaardigen, zij het door den schrijver niet bedoelden ongunstigen invloed uitgeoefend.

(Bredasche Courant).

RECHTSZAKEN.

De „kankerjuffrouw” veroordeeld.

Mej. L. L. GANSEWINKEL is veroordeeld tot f 300.— boete, subs. 60 dagen hechtenis. Wegens de belangrijkheid der zaak — en ook ter waarschuwing aan eventuele slachtoffers — laten wij het vonnis, ons welwillend verstrekt, in zijn geheel volgen:

V O N N I S.

Wij. Rechter in het Kanton Amsterdam;

Gezien het exploit van dagvaarding van den zesden Juni jongstleden, waarbij aan LOUISE LUCIE VAN GANSEWINKEL, destijds oud 28 jaren, zonder beroep, wonende te Amsterdam, 2e Helmersstraat No. 48, tegen wie op Onze terechtzitting van den vijftienden Juni l.l. verstek is verleend, te laste is gelegd, „dat zij te Amsterdam in Januari, althans in de eerste helft van 1914, zonder toegelaten te zijn tot de uitoefening van de geneeskunst, het beroep van geneeskundige buiten noodzaak a's bedrijf heeft uitgeoefend, door in perceel 48 aan de 2e Helmersstraat, de buik van Goertruida Hermana van Zwol, die ter genezing van kanker, welke zij meende te hebben, haar hulp had ingeroepen, te bezichtigen, die met een zalf of stof te bestrijken, daarover een

stuk zeemleer te leggen en dit met hechtpleisters te bevestigen, voor welke behandeling zij geld in betaling heeft aangenomen, en haar te zeggen, dat zij na 14 dagen moest terugkomen”;

Gelet op het te Onze terechtzittingen van 15 en 22 Juni l.l. gehouden onderzoek;

Gehoord het requisitoir van het Openbaar Ministerie, daartoe strekkende, dat de beklagde wordt schuldig verklaard aan de haar telastgelegde overtreding en diensgevolge veroordeeld tot betaling van een geldboete van Drie Honderd Gulden, met bepaling, dat de boete bij niet-betaling binnen twee maanden na den dag, waarop de rechterlijke uitspraak kan worden tenuitvoergelegd, vervangen zal worden door een hechtenis van drie maanden;

Overwegende, dat de navolgende getuigen ter terechtzitting onder eede o. m. hebben verklaard:

1°. GEERTRUIDA HARMEN VAN ZWOL, weduwe van Foppe Jan Scheltema: „Ik sukkel al jaren lang met een buikkwaal en ben reeds meermalen geopereerd; in de maand December van het vorige jaar, toen ik na de laatste operatie nog in het ziekenhuis lag aan de Ter Haarstraat alhier, las ik in het alhier verschijnend dagblad „De Courant” eene advertentie, inhoudende dat juffrouw Van Gansewinkel, wonende in de 2e Helmersstraat No. 48 alhier, onder toezicht van een arts kanker kon genezen, zonder operatie; ik sprak er over met mijn man en wij kwamen overeen, dat wij, wanneer ik uit het ziekenhuis ontslagen zou zijn, naar die juffrouw zouden toegaan; in het laatst van Januari of in het begin van Februari l.l. hebben wij aan dit plan gevolg gegeven en zijn wij, zonder onzen huisdokter, den heer Drielsma, erin te kennen, op een Donderdagmorgen om ongeveer tien uur naar bovengenoemd adres gewandeld; ik gevoelde mij toen weer vrij goed en had alleen nog een wondje op mijn buik, dat met een guldenstuk gemakkelijk bedekt kon worden; nadat mijn man had aangebeeld, werd de deur geopend door eene oude juffrouw, die ons binnen liet en in een kamertje bracht, dat vol zat met menschen; toen wij daar eenigen tijd gewacht hadden, kwam dezelfde oude juffrouw ons roepen en geleidde ons naar een andere grotere kamer, waar een mij onbekende juffrouw en heer aanwezig waren; deze laatste juffrouw was mager en donker van uiterlijk en had een groote neus en groote oogen; ongeveer in 't midden van dit vertrek stond een tafel; aan de eene zijde daarvan zat bedoelde heer met zijn rug naar de tafel gekeerd een courant te lezen, terwijl aan de andere zijde een stoel stond, waarin de laatstbedoelde juffrouw mij verzocht plaats te willen nemen; nadat ik aan deze juffrouw (de oude juffrouw was inmiddels heengegaan) had meegedeeld, dat ik de hierboven aangeduide advertentie gelezen had, gaf ze mij te kenne, dat zij de juffrouw was, die in die advertentie was genoemd; ik zei toen tegen haar, dat ik meende kanker in de buik te hebben en vroeg haar, of zij die ziekte zonder operatie kon genezen, waarop zij antwoordde: „Ikke wel”, en zich tegeijkertijd op de borst sloeg; ik maakte daarna op haar verzoek mijn buik bloot, waarop zij deze bekeek en betastte; op mijn vraag, of het kanker was, gaf zij geen bepaald bevestigend of ontkennend antwoord, maar zei slechts: „Ik kan je genezen, de buik zit vol”; ze deed daarop uit een doosje, dat op tafel stond, een beetje poeder op een schoteltje, voegde daarbij uit een fleschje, dat zij uit een zak van haar schort haalde, eenig vocht, maakte van dat poeder en dat vocht een deegje en streek daarvan met behulp van een penseel een kleine hoeveelheid rondom het wondje op mijn buik, daarbij zeggende, „dit stuk moet eruit vallen”; vervolgens legde zij een zeemleeren lapje over de wond en maakte dat door middel van hechtpleisters vast, waarna ik mij weer aankleedde; op de vraag van mijn man, hoeveel wij haar schuldig waren, antwoordde zij: „tien gulden”; mijn man reikte haar toen een bankbiljet van dat bedrag toe, waarop zij zei: „geef u 't maar aan den dokter”, daarbij wijzende op den heer, die nog altijd op zijn oude plaats de courant zat te lezen; deze draaide zich toen halverwege om en nam het bankbiljet in ontvangst; overigens heeft bedoelde heer ons niet de minste opmerkzaamheid geschonken; bij het weggaan zei de juffrouw nog, dat

ik over veertien dagen terug moest komen; mijn man en ik zijn daarop weer te voet naar onze woning gegaan, in perceel No. 115 aan de de Wittenstraat alhier; ik ben daarna in 't geheel nog vier maal bij de hierbovenbedoelde juffrouw geweest, de tweede, derde en vijfde keer, telkens op verzoek van de juffrouw veertien dagen na het vorig bezoek, de vierde maal daarentegen reeds een week na het derde bezoek, omdat de zeemleeren lap toen van de wond afgevallen was; elke keer ben ik op dezelfde wijze als bij mijn eerste bezoek door de juffrouw behandeld; de wond was intusschen veel grooter geworden, ten slotte bijna zoo groot als een teeschoteltje en deed mij veel pijn, vooral onder het loopen; ik ben namelijk telkens te voet naar de juffrouw toegegaan en van haar teruggekeerd; in Maart l.l. ben ik er voor 't laatst geweest: ik had toen mijne stiefschoon dochter Johanna Petronella de Leur meegenomen; ook toen heeft de juffrouw, na mijn buik weer bekeken en met een deegje bestreken te hebben, een stuk zeemleer over de wond gelegd en dit met hechtpleisters bevestigd; voor elke behandeling is tien gulden betaald geworden, welk bedrag gewoonlijk op tafel werd gelegd, maar ook nog wel eens door den hierbovenbedoelden heer is aangenomen; toen ik bij mijn laatste bezoek aan de juffrouw vroeg, hoe dikwijls ik nog terug zou moeten komen, gaf zij ten antwoord: „nog een paar keer” maar ried mij tevens aan, om niet meer te voet tot haar te komen; op mijn vraag, wat het zou moeten kosten, als zij tot mij kwam, antwoordde zij: „veertig gulden”; op Zondag den 22en Maart l.l., toen ik thuis was, bemerkte ik plotseling, dat mijn buikwand doorgebroken was en dat de darmen niet alleen eruit puilden, maar ook op sommige plaatsen gaatjes vertoonden, waaruit de darminhoud naar buiten kwam en over mijn buik vloeide; ik heb toen onzen huisdokter laten komen, die zei, dat ik zoo spoedig mogelijk in een ziekenhuis moest worden opgenomen, hetgeen dan ook reeds twee dagen daarna geschied is”

2°. JOHANNA PETRONELLA DE LEUR, echtgenoot van Pieter Scheltema: „Op een Donderdagmorgen in de maand Maart l.l. ben ik met mijne stiefschoonmoeder (de vorige getuige) gegaan naar perceel No. 48 aan de 2e Helmersstraat alhier: nadat ik had aangebeeld, werd de deur open gedaan door een oude juffrouw, die ons binnen liet en in een kamertje bracht, waar eenige menschen zaten; nadat wij aldaar eenigen tijd gewacht hadden, kwam de oude juffrouw ons roepen en geleidde ons naar een andere kamer, waarin een heer en een juffrouw waren, die ik geen van beiden kende: de oude juffrouw was intusschen weggegaan; de tweede juffrouw zag er veel jonger uit dan de eerste, was lang en schraal, had zwart haar en sprak met een enigzins vreemden tongval zij verzocht mijn stiefschoonmoeder plaats te nemen en zich te ontkleeden; deze maakte daarop haar buik bloot, waar een groote wonde op was, die de juffrouw nauwkeurig bekeek en daarna met een blauwachtige vloeistof afwaschte; vervolgens deed zij een beetje bruinachtig poeder op een schoteltje, mengde dat aan met een vloeistof en smeerde met behulp van een penseel een hoeveelheid van het aldus ontstane deegje rondom de buikwond van mijn stiefschoonmoeder; ten slotte legde zij op de wond een zeemleeren lap, die zij met hechtpleisters vastmaakte; mijne stiefschoonmoeder kleedde zich daarop weer aan en gaf mij een bankbiljet van tien gulden, dat ik op tafel legde; de hierboven bedoelde heer, die gedurende de geheele hiervorenomschreven behandeling aan de andere zijde van de tafel met zijn rug naar ons toe een courant had zitten lezen, mompelde daarop zoo iets van „dank u”: een ander levensteeken heb ik niet van hem waargenomen;

3°. MARCUS JAN KETSER, buitengewoon veldwachter der gemeente Amsterdam: „dat beklagde mager is en een smal en bleek gezicht, een groote neus en donker haar heeft”;

Overwegende, dat een ter Terechtzitting voorgelezen door den Rechter-Commissaris, belast met de Instructie van strafzaken in het arrondissement Amsterdam, Mr. Van Geer, opgemaakt proces-verbaal van verhoor o. m. het navolgende inhoudt:

„dat hij, bijgestaan door den waarnemend

Griffier bij de Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam, W. F. Eijsten, op den veertienden April 1914 voor zich heeft doen komen de persoon van L. L. van Gansewinkel, aangeklaagd van het door schuld veroorzaken van zwaar lichamelijk letsel, die desgevraagd, op gaf te zijn: LOUISE LUCIE VAN GANSEWINKEL, geboren zeventien Juni 1885, kamerverhuurster en te wonen 2e Helmersstraat No. 48¹¹ te Amsterdam, en die voorts verklaarde dat zij ongeveer twee jaar bovenstaand adres bewoont en vóór dien tijd achttien maanden in Amerika heeft gewoond dat haar vader in het bezit was van een middel tegen kanker; dat haar zuster Marie drie jaar geleden dat middel reeds had toegepast op menschen, die zich onder haar behandeling stelden en dit samen deed met den arts DUNNEWOLD; dat zij (Louise) in het begin van het vorige jaar weer in aanraking kwam met den arts DUNNEWOLD en toen met dien arts heeft afgesproken, dat ze zou trachten om met hulp van voormeld middel patienten, die zich bij haar zouden aanmelden, te genezen zonder operatie; dat zij sedert April van het vorige jaar aldus samenwerkte met DUNNEWOLD; dat zij elken Donderdag zitting houdt in hare woning van 10 tot 3 uur; dat zij in de couranten geadverteerd heeft, dat zij zonder operatie menschen kon genezen van kanker; dat elken Donderdag Dunnewold dan in hare woning komt; dat zich verschillende menschen uit het publiek aan hare woning vervoegen; dat deze dan worden te woord gestaan door den arts en haar tezamen; dat zij echter niet precies kan zeggen, hoe de samenwerking tusschen den arts en haar is geregeld; dat zij alléén kan vertellen, dat zij de verbanden aanlegt; dat zij meent in Januari l.l. ook een zekere juffrouw Scheltema onder hare behandeling te hebben genomen en dat dit geschied is in samenwerking met den arts; dat deze vrouw een open wonde op haar buik had, doch dat ze niet weet, of ze kanker had; dat zij met den arts Dunnewold herhaaldelijk patienten aan hunne woning gaat bezoeken; dat Dunnewold, wat de zittingdagen betreft, zeven gulden vijftig cent per dag berekent en hetgeen hij op zulk een zittingdag overhoudt van hetgeen de patienten hem betaald hebben aan haar geeft, dat zij niet toegelaten is tot het uitoefenen van de geneeskunde;

Overwegende, dat een mede ter terechtzitting voorgelezen op ambtseel opgemaakt en op den tweeden April 1914 gesloten proces-verbaal van genoemden buitengewoon-veldwachter o. m. inhoudt, dat hij op den 30en Maart 1914 heeft gehoord Louise Lucie van Gansewinkel, zonder beroep, en wonende 2e Helmersstraat No. 48, 2 hoog, alhier, die toen desgevraagd verklaarde, dat zij weet, dat ze onder behandeling heeft gehad een zekere juffrouw Scheltema, wonende de Wittenstraat No. 115 alhier;

Overwegende, dat wij door de in onderling verband en samenhang beschouwde aanwijzingen, voortvloeiende uit de voormelde getuigenverklaringen en uit den voormelden inhoud der aangehaalde processen-verbaal, wettig en overtuigend bewezen achten, dat beklagde in de eerste helft van dit jaar, zonder toegelaten te zijn tot de uitoefening der geneeskunst, het beroep van geneeskundige buiten noodzaak als bedrijf heeft uitgeoefend door in perceel No. 48 aan de 2e Helmersstraat te Amsterdam de buik van Geertruida Harmen (niet Hermans, zooals in de dagvaarding staat) van Zwol, die ter genezing van kanker, welke zij meende te hebben, haar hulp had ingeroepen, te bezichtigen, die met een stof te bestrijken, daarover een stuk zeemleer te leggen en dit met hechtpleisters te bevestigen;

Overwegende, dat wij daarentegen al hetgeen méér of anders aan beklagde te laste is gelegd dan hierboven als bewezen is aangenomen, niet wettig en overtuigend bewezen oordeelen, zoodat beklagde daarvan moet worden vrijgesproken;

Overwegende, dat uit het als bewezen aangenomene tevens beklagdes schuld daaraan voortvloeit;

Overwegende, dat ingevolge artikel 1 der Wet van 1 Juni 1865, Stbl. No. 60, de uitoefening der geneeskunst, d. w. z. de uitoefening van het beroep van geneeskundige, alléén geoorloofd is aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend;

Overwegende, dat het als bewezen aangenomen feit mitsdien een overtreding oplevert van artikel 436 van het Wetboek van Strafrecht, in verband met artikel 1 der Wet van 1 Juni 1865, Stbl. No. 60, en gequalificeerd moet worden als:

„niet toegelaten tot de uitoefening van een „beroep, waartoe de wet eene toelating verdt, „buiten noodzaak dat beroep uitoefenen”;

Gezien, behalve de reeds hierboven aangehaalde artikelen, ook nog artikel 23 van het Wetboek van Strafrecht en artikel 216, in verband met artikel 253 van het Wetboek van Strafvordering;

RECHTSPREKENDE IN NAAM DER KONINGIN!

Verklaren wettig en overtuigend bewezen, hetgeen hierboven als bewezen is aangenomen, alsmede beklagdes schuld daaraan;

Qualificeeren het bewezen verklaarde, zooals hierboven is omschreven;

Veroordeelen de beklagde te dier zake tot een boete van DRIE HONDERD Gulden, met bepaling dat deze boete bij niet betaling daarvan binnen twee maanden na den dag, waarop dit vonnis kan worden tenuitvoergelegd, vervangen zal worden door een hechtenis van ZESTIG dagen;

Verklaren ten slotte niet bewezen, hetgeen aan beklagde méér of anders te laste is gelegd, dan hierboven bewezen is verklaard en sprekende den beklagde daarvan vrij;

Aldus gewezen en in het Openbaar uitgesproken ter Terechtzitting van het Kantongerecht te Amsterdam, van den zesden Juli negentien honderd en veertien, door Ons, Mr. I. A. Höfelt, Kantonnier, in tegenwoordigheid van Mr. J. C. W. Evenblij, Substituut-Griffier.

Geteekend: I. A. HÖFELT, K.

„ J. C. W. EVENBLIJ, S.-Gr.

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Meineed?

Voor het kantongerecht te Roermond zijn twee verstekzaken behandeld tegen G. H. W., zich noemende pract. natuur-geneesheer, wonende gemeente Melick-Herkenbosch, bekeurd wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Wachtmeester Smits van de Kon. marechaussee deelde bij het getuigenverhoor een en ander mede over zijne bevindingen ten huize van W.

In de gang stond op ééne deur „sprekkamer” op de tweede „wachtkamer”, op de derde „Beter een eerlijke strijd dan een valsche vrede”.

In de wachtkamer hing tegen een muur het volgende schrijven met het opschrift Waarschuwing:

Ingeval U een beambte (gendarm, politieagent of veldwachter) zou vragen: Bij welken dokter zijt U in behandeling? of welke dokter behandelt uw vrouw of uw kind? of wat heeft dokter W. u gezegd, enz. enz., antwoord dan op deze vragen eenvoudig en kort:

Mijnheer! daarvan leg ik U geen rekenschap af. Indien gij deze woorden blijft volhouden, moet mijnheer onverrichterzake heengaan, vanwaar hij gekomen is en zoodoende zult ge U zelve en ook mij vele onaangenaamheden sparen.

Hoogachtend.

(Volgt onderteekening.)

Verder was er het opschrift: geneesmiddelen worden niet anders dan tegen gereede betaling verstrekt; hetzelfde was in de gang aangekondigd.

Bekl. had op elke vraag van den wachtmeester geantwoord: Daar geef ik U ge n rekenschap van.

Getuige J. Pangels, 23 jaar, arbeider te Linne, die door getuige Vossen, rijtuigverhuurder, op 2 en 3 Februari per rijtuig naar W. was vervoerd wegens hoofdpijn en algemeene ongesteldheid verklaarde niet te weten, dat hij bij W. geweest was, noch dat hij in het rijtuig had gezeten, noch wie bij hem was.

De heer mr. Geradts, kantonrechter wees get. herhaaldelijk op het gewicht van den eed, op zijn gewetensplicht om de waarheid te zeggen.

Hem werd de vraag gesteld: Zijt gij naar W. geweest?

Antwoord: Ik weet het niet.

De kantonrechter wijst nogmaals op den plicht om de waarheid te zeggen.

Pangels: Ik was in zulk een toestand, dat ik er niets van weet.

(Na nog eenige andere vragen gesteld te heb-

ben, schorste de kantonrechter de zitting om Pangels' verklaringen te doen vaststellen).

Na heropening der zitting werden get.'s verklaringen voorgelezen en door dezen ondertekend.

Deze zaak werd vervolgens geschorst, tot een onderzoek zal zijn ingesteld in zake meineed.

Vervolgens werd de tweede zaak tegen W. behandeld.

Maria Jeurissen, 17 jaar, uit Melick-Herkenbosch, H. Peeters, 52 jaar, landbouwer te Melick-Herkenbosch, vrouw G. Engelen, 48 jaar, te Melick-Herkenbosch en F. J. Cuypers, 29 jaar, Pannenfabrikant te Pey-Echt, verklaarden o. m. allen door W. in zijn spreekkamer onderzocht te zijn en van hem medicijnen te hebben ontvangen. Allen hadden f 1.80 of f 1.70 moeten betalen.

Andere getuigen bevestigen hunne verklaringen voor zoover zij de feiten hadden kunnen waarnemen.

De ambtenaar van het O. M., de heer mr. van Löben Sels, achtte de feiten der dagvaarding in hoofdzaken bewezen. Verschillende getuigen hebben bewezen, dat W. geneeskundige hulp verleende. Dat hij geen wettelijke bevoegdheid heeft, bewijst de verklaring van den Inspecteur der Volksgezondheid. Bewezen is, dat er in geen geval kwestie van noodzaak was om naar W. te gaan.

Spr. legde aan W. één voortgezette handeling in plaats van iedere handeling afzonderlijk ten laste, omdat hij, door het optreden van W. vreesde, niet voor elk geval twee getuigen te kunnen krijgen, die een voldoende verklaring aflegden.

Thans is te volstaan met één getuige voor elk feit, omdat alle feiten samen de verboden handeling vormen en om de verboden handeling te bewijzen maar twee getuigen noodig zijn.

Bij het ten laste leggen van afzonderlijke handelingen had spr. meerdere boeten kunnen eischen, doch thans slechts één boete, nl. van f 300, het maximum der straf.

Spr. dringt er bij den kantonrechter op aan, geen mindere straf te geven, daar W. reeds eenmaal zonder succes gestraft is, want hij gaat door tegenover het publiek op misleidende wijze de geneeskunde onbevoegd uit te oefenen.

Het behoeft geen betoog, dat het moeilijk wordt feiten te bewijzen, waar de getuigen stelselmatig worden opgeruid. Ook daarmee is rekening te houden.

Spr. denkt daarbij aan de treurige zaak van heden morgen en kan niet nalaten de overtuiging uit te spreken, dat door W. de getuige er toe is gekomen om niet de waarheid te spreken.

Nieuwe Koerier (Roermond.)

CORRESPONDENTIE

Merr. J. C. v. J. G. H. te L. Gij kunt gerust tegen het middel van Dorothee Bock waarschuwen. Uit het onderzoek is gebleken, dat hier echte kwakzalverij in het spel is. In het volgend no. zullen wij dit duidelijk maken. Thans was er geen ruimte voor beschikbaar.

Dr. H. M. H. te 's G. Het onderzoek van de pillen is nog niet afgehoopen. Het valt erg tegen.

Mr. C. W. J. J. P. te 's G. Wij danken u zeer voor het gezondene. Wij zullen spoedig eens op die Sanguinose, waartegen wij al dikwijls gewaarschuwd hebben, terugkomen.

Postmerk 's Hertogenbosch. Tegen Vismervin hebben wij nog het laatst gewaarschuwd in het no. van Mei 1914. Wij konden u geen exemplaar zenden, omdat uw brief niet ondertekend was. Waarom toch? Wanneer men onze voorlichting inroept, dient men ons ook te vertrouwen. Op onze stilzwijgendheid kan men staat maken.

Over Dorothee Bock in ons volgend no.

W. G. E. V. te A. Wij begrijpen die briefkaart ook niet. Wees echter voorzichtig met de boeken van den z.g. Prof. Schoondermark.

Red. Bildtsche Ct. Dank voor de toezending; wij lazen het artikel met genoegen en instemming.

A. H. te N. Een artikel over dien Herbarist vindt gij in het Maandblad van Januari 1914.

P. N. v. K. te A. Wij betuigen onze hartelijken dank voor de toezending van de afdrucken uit De Gids.

J. K. B. te B. Wij kregen van het bestaan van die werkjes eerst kennis door uw blad, voor welks toezending wij u dank zeggen. Ons waren geen exemplaren gezonden; misschien om verklaarbare redenen. Wij zijn nu zoo vrij geweest, omdat ook o. i. waarschuwing noodig was, uw artikel in ons blad over te nemen.

B. W. Th. S. te A. De verantwoording in het volgend no.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheke, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, AMSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Hoofdartikel: De oorlog.

Berichten: Het kwakzalversvraagstuk op de school. — Een wet die gunstig kan werken. — Kwakzalvers als gerechtelijk deskundigen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Bokolin. — Kalmine.

Uit de Pers: Kwakzalvers en reizende meesters in de 17e eeuw.

Ingezonden: Museum voor Ouders en Opvoeders.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Haarlemmerolie.

Feuilleton: De beul te Haarlem als Chirurgijn. (Slot).

De Oorlog.

Het zal menigeen verwonderen dat in ons blad, dat zich op een speciaal terrein beweegt en zich steeds buiten de politiek houdt, enkele woorden aan den tegenwoordigen toestand worden gewijd maar ook wij hebben, zij het ook indirect, sommige gevolgtrekkingen te maken naar aanleiding van hetgeen wij thans rondom ons waarnemen.

Ofschoon onze Vereeniging steeds in oorlog is, ons blad onophoudelijk strijdt voert tegen een geweldig leger, sterk uitgerust en van taai volharding, betreuren wij, even als bijna iedereen, den huiden strijd ten zeerste. Toch kan er, voor ons doel, wel iets goeds uit te voorschijn treden; er zullen n.l. verschillende oorzaken zijn, die den handel in kwakzalversmiddelen kunnen beperken.

Invoer uit het buitenland zal ongetwijfeld bemoeilijkt worden en de bekende Nederlandsche helpers van uitheemsche kwakzalvers zullen hun voorraad allens zien afnemen, zonder voor nieuwen voorraad te kunnen zorgen.

De talrijke militairen te velde, waaronder ongetwijfeld vele gebruikers van kwakzalversmiddelen, zullen deze thans niet meester kunnen worden, nu zij onder de rationeële behandeling van bevoegde geneeskundigen zijn gesteld.

Hierbij komt de oeconomische toestand hier te lande en elders. Iedereen weet, dat kwakzalversmiddelen duur veel te duur zijn. Mag men, onverstandig genoeg, in gewone tijden over dit bezwaar heen stappen, thans, nu een ieder tot bezuiniging gedwongen is, zal men zich allicht onze telkens herhaalde waarschuwing herinneren, dat het geld, aan kwakzalverijen besteed, als weggesmeten kan worden beschouwd.

En wanneer dan eenmaal de vrede en betere toestanden zullen zijn ingetreden, zal men tot het besef komen, dat het niet-inwinnen van den raad en de hulp van den kwakzalver in geen enkel opzicht schade heeft gedaan aan het algemeen welzijn. Integendeel, men zal zich aan den

kwakzalver ontwend hebben tot eigen geluk en dat van de maatschappij.

Zóó kan uit het kwade nog het goede geboren worden.

BERICHTEN.

Het kwakzalversvraagstuk op de school.

Op aandrang van prof. Pierson wordt op de middelbare scholen te La Fayette de proef genomen om de leerlingen op de hoogte te stellen van den gevaarlijken en bedriegelijken aard der kwakzalverij. Hiertoe worden kwakzalversadvertenties uit de couranten in de les besproken. *The Brit. med. Journ.* juicht de bedoeling dezer maatregel toe, maar hoopt dat men met de keuze der te bespreken advertenties zeer voorzichtig zal zijn, want vele daarvan geven licht aanleiding tot een voor de jeugd gevaarlijke nieuwsgierigheid. Ook stelt het blad zich niet te veel voor van den invloed, dien de lessen zullen blijven uitvoeren, omdat de meeste van die jongemenschen gelijk aan bijna al hun natuurgenoeten, later wel behoefte er aan zullen hebben, zich te laten beetnemen. (T. v. G.)

Een wet die gunstig kan werken. Te New-York is een wet ingevoerd, waarbij met boete van ten minste 25 dollars of gevangenisstraf van 5 dagen tot 6 maanden, of beiden, wordt bedreigd ieder, die een advertentie plaatst, bevattende beweringen, die onwaar, bedriegelijk of misleidend zijn. Te Chicago heeft een soortgelijke wet goede diensten gedaan ter bestrijding van de kwakzalverij met middelen tegen venerische ziekten. De gezondheidscommissie te New-York tracht nu van de nieuwe wet hetzelfde gebruik te maken. (T. v. G.)

Kwakzalvers als gerechtelijk-deskundigen.

De zoo voorbeeldig georganiseerde Deutsche kwakzalversbond, zich noemende vereeniging voor gelijkstelling der geneesmethoden, geeft telkens blijk van een oorspronkelijkheid, die op een ander gebied nuttige in plaats van schadelijke vruchten zou hebben kunnen dragen. Nu weder heeft de bond zich tot een aantal rechtbanken gewend met de vraag, of de „vrije” uitoefenaars der geneeskunst niet ook als deskundigen in gerechtelijke zaken moeten worden toegelaten. Op die vraag zijn min of meer onaangename antwoorden ontvangen, bijv. van een Landgerichtsrat, die mededeelt, dat schoenmakers niet als deskundigen worden geroepen, als er kleermakerszaken vallen te berechten, en dat hij hoopt, dat het thans tot de rechtbanken gerichte verzoek den Rijksdag er toe moge bewegen de zoo gevaarlijke kwakzalverij den kop in te drukken.

Dr. O. NEUSÄTTER tracht in de *Munch. med. Woch.* een schatting te maken van de geschiktheid der leden van de gelijkstellingsvereeniging voor de bediening van gerechtelijk-deskundige. Deze vereeniging tracht als leden te winnen die kwakzalvers, die een straf hebben behouden of erdoor worden bedreigd. En zóó kan de kleine vereeniging bogen op 32 leden, die

éénmaal wegens het teweegbrengen door schuld van zwaar lichamelijk letsel, al of niet door den dood gevolgd, tot boeten of gevangenisstraf waren veroordeeld, 6, wien dit meer dan eens was overkomen, 10 die waren veroordeeld wegens diefstal, afdrijving, valsheid in geschrifte, bedrog of verkrachting en 8, die wegens oneerlijke concurrentie waren gestraft.

Men moet bij de beoordeeling van de vrijmoedigheid, waarmede deze heeren tegenover de rechtbanken zijn opgetreden, in aanmerking nemen, dat zij al eerder, met beter gevolg, bij de leden van den Rijksdag hadden aangeklopt, zoodat zij op dit punt een weinig zijn verwend. Aan alle leden van dit lichaam hebben zij een briefje ter invulling en onderteekening gezonden, luidende: „zoudt gij uw stem weigeren aan een wet, die de vrijheid der geneeskunst óf geheel, óf — gelijk het door den Rijksdag begraven ontwerp — „niet openlijk, langs omwegen, of ten deele zou opheffen?” En op die vraag hebben 59 afgevaardigden bevestigend geantwoord, zoodat de kwakzalvers krachtiger in den Rijksdag zijn vertegenwoordigd dan de agrariërs, die slechts 35 man in den Rijksdag hebben zitten. (*Munch. med. Wochenschr.*) (T. v. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Bokolin.

„IK WIL ELKE VROUW die zwak en nerveus is, zich ellendig voelt, helpen krachtig, ontwikkeld, aantrekkelijk en gelukkig te worden, voor mijne rekening”

(hier volgt nu een damesportret, zeker dat van Mevrouw Dorothee Bock, dat onze lezers vermoedelijk wel uit de couranten kennen).

„Lees dit wonderbare aanbod.

Wanneer ik U slechts 2 minuten kon spreken, in plaats van te schrijven en U tegelijkertijd een pakket van mijn nieuw preparaat tegen zwakte en zenuwachtigheid kon overhandigen, dan zoudt ge U ongetwijfeld tien jaar jonger voelen en zou in de eerstkomende dagen erkennen en zeggen, dat U zoo iets nimmer voor mogelijk had gehouden.

Ja, mijn lieve, ik heb werkelijk een preparaat ontdekt, dat binnen korten tijd een wonderbaarlijke uitwerking geeft en ik zou gaarne willen, dat U het voor mijn rekening eens zou probeeren.

MIJN GEHEIM, om zwakte en nervositeit, hoofdpijn, neuralgie, hartkloppingen, neerslachtigheid, aandrang om te huilen, geheugenzwakte, neurasthenie, storingen in de spijsvertering, magerheid, angstgevoel, prikkelbaarheid, slaaploosheid, overspanning, gebrek aan eetlust, slechte dromen, hysterie, bleekzucht, of elke andere zwakte of ongemak te overwinnen, heeft honderden vrouwen gelukkig en tevreden gemaakt, nadat zij reeds de hoop hadden laten varen, ooit

weder haar jeugd en levenskrachten terug te bekomen.

Mijn preparaat is geen medicijn, pillen of iets dergelijks, waarvan 't innemen Uw tijd in beslag neemt of onaangenaam in te nemen is. U kunt het bij Uwe maaltijden gebruiken en U dadelijk beter gevoelen.

IK BIED 'T U GEHEEL GRATIS AAN,

zoodat ge U er zelf van overtuigen kunt, dat 't geen ik en honderden vrouwen er van zeggen, absoluut juist is. Wanneer 't ook bij U uitwerkt, 't geen ik beweet, verzoek ik U vriendelijk, dit aan andere U bekende vrouwen te willen mededeelen.

Schrijf mij eenvoudig 't volgende en ik zal U een proefpakje van mijn preparaat absoluut gratis zenden.

Mevrouw DOROTHEE BOCK, Haarlem, Dept. 88 A. Zendt mij s.v.p. geheel gratis een proefpakje van Uw voortreffelijk Bokolin.

Schrijf s.v.p. Uw naam en adres zeer duidelijk opdat geen vergissing mogelijk is en sluit 10 cents in postzegels voor porto en verpakking in. Schrijf nu, U zal vermoedelijk niet spoedig een gelijke gelegenheid worden aangeboden."

In tal van couranten, maar vooral in de kleinere, plaatselijke bladen, kwam bovenstaande reclame in den laatsten tijd — min of meer gewijzigd — voor en het gevolg was (zoo verstandig is men toch in vele gevallen) dat velen bij ons om inlichtingen kwamen. We hebben ons daarom tot Mevrouw Bock gewend, begrijpelijkerwijze langs een omwegje. Gaarne hadden wij Mevrouw B. in de gelegenheid gesteld ons „slechts 2 minuten te spreken" en ons tegelijkertijd het nieuwe preparaat te overhandigen (al was 't alleen om ons tien jaar jonger te voelen), maar dat ging moeilijk. Uit de uitdrukking in de annonce „Ja, mijn lieve," meenden wij te mogen opmerken dat de advertenties tot daarmee gericht was. Wij volgden dus den weg, aan het slot der advertentie aangewezen, en lieten per briefkaart een proefpakje van het „voortreffelijk Bokolin" aanvragen. En wij ontvingen het, voorafgegaan door de toezending van verschillende schriften. Bij de lezing daarvan, vonden wij terstond dat er een luchtje aan was. Alles leek zoo echt kwakzalverachtig. Een brochure getiteld: Het geheim der gezondheid. Gewichtige raadgeving en vriendschappelijke vermaningen voor het vrouwelijk geslacht, brengt op de eerste bladzijde het portret van Mevrouw DOROTHEE BOCK te Haarlem met opschrift: Mit freundl. Gruss. Verder een opsomming van honderd en dertig kwalen, waartegen Bokolin als het geneesmiddel zou optreden en een beschrijving van vele dezer. Onze lezers zullen ons die opsomming wel sparen: voor de curiositeit willen wij enkele opnoemen: Beenachtige nek, doofheid, slecht figuur, zwakke borst, aambeien, jicht, rheumatiek, baarmoederontsteking, gebrek aan eerzucht, huiduitslag, Engelse ziekte, maagziekte, malaria, diarree, ver-

lamming, keelziekte, St. Vitusdans, onderkin, slechte voeding. 't Is zoo wél.

Zooals te verwachten was brengt vervolgens de brochure allerhande attesten van dankbare lijdereessen en ten slotte (o.i. onnoodig, daar Bokolin het middel bij uitnemendheid is) een Prijslijst van de Praeparaten van DOROTHEE BOCK:

„Bokolin, een doos	f 2.25
Bokolin, bij eene viervoudige hoeveelheid ..	7.50
Moederhulp	3.50
Boktol	1.25
Schoonheidscrème	1.25
Tono-tabletten	1.50
Thee voor vrouwen.....	1.25
Borstvormer	7.—
Middel tegen aambeien	1.50"

Behalve de brochure ontvangt men nog eene verzameling dankbetuigingen met portret en de hoofdzak: zoo'n echt lieven brief van Mevrouw Bock; jammer dat de brief gedrukt is, wat hem veel van zijn hartelijkheid ontnemt.

Het schrijven is te lief om het hier niet te laten volgen:

„MEVROUW DOROTHEE BOCK

Haarlem-Weenen-Berlijn.

HAARLEM.

Hooggeachte Dame.

Ik heb Uwe aanvraag om een monsterzending van mijn Bokolin ontvangen, en doet het mij genoegen, U die te kunnen zenden. Ik dank U voor het vertouwen in mij gesteld door Uw schrijven, en kan ik U verzekeren dat ik zulks weet te waardeeren. U zult ondervinden, dat „Bokolin" alles inhoud hetgeen ik beloofde. Ik verzoek U mijn boek nauwkeurig door te lezen, want U zult daarin ophelderings vinden, welke groote waarde voor U hebben. Leest U eveneens de getuigschriften van vrouwen welke Bokolin gebruikt hebben, nadat alle andere middelen faalden. Ik zou gaarne zien dat U van het monsterpakket Bokolin, hetwelk U ontving s' morgens en 's avonds een halve theelepel innam hetzij in melk, koffie, cacao of in eenig ander alcoholvrije drank, die U goedvindt. De beste resultaten worden dan verkregen, wanneer Bokolinge regeld ingenomen wordt. Indien U het slechts eenige dagen gebruikt, kunt U natuurlijk niet verwachten, dat Uw kracht en gezondheid volkomen en voortdurend weer hersteld zijn. U moet het ongeveer een maand achtereen gebruiken, dan zult U gevoelen, welk nieuw gezond bloed door Uw aderen stroomt, en een rose tint op Uwe wangen komt: de glans Uwer oogen sterker wordt en het leven U werkelijk beter toeschijnt. U zult natuurlijk reeds een kleine verbetering bespeuren, indien U het proefpakje opgebruikt hebt, doch zoo U er mee ophoudt, zoo valt U spoedig weer terug in het oude gevoel van vermoeidheid, overspanning en zwakte.

Bokolin is inderdaad een wonderbare ontdekking. Het is het resultaat van jaren langen arbeid en ernstige studien er naar te streven, het beste natuurlijke versterkingspraeparaat in beknopten vorm samen te stellen.

Bokolin bestaat uit zuiver melkeiwit en het meest wonderdadige van alle kracht voortbrengende producten n.l. „Haemoglobin". Het is een samenstelling van natuurlijke krachtchenkende versterkingspraeparaten in poedervorm, en is zoo klaargemaakt, dat het de natuurlijke versterkingszouten behoud. Zonder deze

versterkingszouten die leven en groei aan onze zenuwen en bloed geven, zouden wij allen zenuwachtige- en geestelijke stakkers worden.

Indien U goed zuiver bloed en krachtige zenuwen bezit, dan zult U niet door ziekte, vermoeidheid en overspanning gekweld worden en U kunt voortdurend tot op hoogen leeftijd de vreugde van het leven genieten die U God toegedacht heeft.

Bokolin is volkomen onschadelijk. Een kind kan het evenzoo goed als een volwassene innemen, daarvoor sta ik in. Talm dus niet, het elken dag 's morgens en 's avonds te gebruiken tot zolang U weer geheel en al hersteld zijt en U zich in een normale lichamelijke gesteldheid kunt verheugen.

Ik, weet lieve vriendin, dat gij wenscht gezond en krachtig te zijn met goede zenuwen, zuiver bloed, prachtig figuur en gezonde gelaatskleur. Bokolin zal U daaraan helpen, indien U het maar geregeld gebruikt. Spoedig zult U mij dan schrijven en mij bedanken, dat ik U aangespoord heb mijn Bokolin te gebruiken, zooals dit reeds honderde Dames deden.

Bedenk slechts hoe gelukkig U zult zijn de verloren levenskracht weer geheel te hebben teruggekregen, en er zoo zult uitzien en gevoelen als in de dagen toen U nog een meisje was. Uw huiselijk leven en alles rondom U schijnt opgewekter en vrolijker. U wordt bemind en bewonderd door hen, die U liefhebben en dierbaar zijn, want door een goede gezondheid, krachtige zenuwen, en magnetische aantrekkingskracht zult U anderen voor U winnen. Doch indien U voortgaat zwak, nerveus, prikkelbaar, en ontevreden te zijn, dan stoot U anderen van zich af, en niemand wenscht met U om te gaan. Dit overkomt iedereen, doch hebt U daarop wellicht geen acht geslagen. Vrij te zijn van pijnen, zenuwachtigheid, zwakte, en de vele ziekten waaraan wij vrouwen te lijden hebben, is meer waard dan alle schatten der aarde.

Bijna elke Dame aan wien ik een monsterpakje Bokolin gezonden heb, schrijft omgaand en besteld mij een origineel pakket voor circa een maand toereikend; want U weet van hoeveel gewicht het is, geen enkelen dag meer te verzuimen, nadat gij eenmaal met het gebruik van mijn Bokolin begonnen zijt. Om U spoedig te helpen, zoodat U het 's morgens en 's avonds circa een maand lang kunt innemen besloot ik U een maandelijksche hoeveelheid onder rembours toe te zenden. Ik moet U verzoeken om f 2.25 daarvoor te betalen, indien het pakket komt; want het is duur Bokolin samen te stellen, afgezien de tijd en de kosten die ik heb om met mijn vele afneemsters, die thans mijn vriendinnen zijn te correspondeeren. Ik weet, U wenscht het, en wilt het direct hebben, anders zou ik niet zoo veel moeite en kosten er aan besteden, om het U te zenden.

Indien U zich echter krachtig en gezond genoeg gevoeld, en de maandelijksche hoeveelheid niet noodig hebt, zoo verwacht ik van U, dat U mij daarvan onmiddellijk in kennis stelt. Indien ik niet omgaand van U hoor, zoo neem ik voor zeker aan, dat U uwe levenskracht wenscht terug te verkrijgen, en zal ik U dan het pakket per post toezenden. Het wordt zorgvuldig verpakt en in een eenvoudige omslag verzonden, zoodat niemand weet of behoeft te weten, dat U het gebruikt.

Antwoordt U mij nu niet dat U niet kunt besluiten Bokolin in te nemen; want indien U dit doet, berokkent U Uzelve nadeel, en ik verlies misschien daardoor een andere goede vriendin. Besluit U het pakket aan te nemen, wanneer de brievenbesteller U het bezorgt, dan zult U zich er altijd over verheugen, dat gij het hebt gedaan.

U mijne beste wenschen voor Uwe gezondheid en

FEUILLETON.

De Beul te Haarlem als Chirurgijn, in de 17e en 18e eeuw.

(Slot).

In 1787 werd de scherprechter Jacobus van Anholt of Aanhout, herhaaldelijk door de leden van het Coll. Med. onderhouden over zijn onbevoegd optreden als chirurgijn en eindelijk beboet tot een bedrag van f 75.—. Hij verdedigt zich met de bewering „dat Burgemeesteren nog zeer onlangs hem hadden gezegd, dat hij niet zoo openbaar maar zoo veel mogelijk bedektelijk zijne Lijders moest behandelen, zonder de Chirurgijns, als 't waren in den moed te loopen."

In een rekwest van dato 9 Febr. 1791, richt Jacob Aanhout of Anholt zich tot Burgemeesteren met verzoek, hem, Meester van de Scherpenzwaarde van Holland en Westfriesland, eene verklaring te willen geven dat de kunst door hem uitgeoefend en bestaande in het cureeren van beenbreuken, ontledingen, ontwrigtingen, verlammingen en dergelijken, als van ouds door zijn praedecessoren geëxerceerd zijnde, gebruik makende van de kundigheden tot die bediening vereischt wordende en van ouds daaraan

verknogt, zoo veel in zijn vermogen was, dezelve had aangelegd en steeds wilde aanleggen, om te dienen tot nut en welzijn van zijn evenmensch, eigenlijk niet direct behoort tot de kunst der Chirurgie en dat hij derhalve niet valt in de termen van de Ordonnantien en Reglementen van het Chirurgijns-gilde.

Hij beklaagt zich er over dat hij door het Collegium numet eene zoo hooge boete is gestraft geworden, terwijl hij en zijn voorgangers in vroegere jaren in deze bedieningen ongestraft zijn wekzaam geweest, dat in vele gevallen patienten, die door den Chirurgijn voor incurabel waren verklaard, door hunne behandeling hersteld waren of althans aanmerklijke verlichting van hun lijden hadden ondervonden.

Op advies van het Collegium Medicum wordt echter dit verzoek van Anholt, gewezen van de hand.

Niettegenstaande deze weigering en de hem door het Collegium Medicum opgelegde hoge boete, blijft hij door gaan met zijne ongeoorloofde praktijken.

In 1799 moet hij dientengevolge wederom voor het Collegium verschijnen, aangeklaagd door drie Chirurgijns te Haarlem.

Uit de hierbij gaande verklaringen van deze Chirurgijns blijkt dat Anholt wel degelijk zich niet alleen onledig hield met behandeling van ontwrigtingen en beenbreuken maar ook onder behandeling nam patienten met andere kwalen.

De verklaringen van de Chirurgijns luiden als volgt:

„Aan de Leeden van het Collegium Medicum geef ik ondergeteekende te kennen dat ik op den 8ste Deeser maand Geroepen ben bij zekere bakkersknecht woonende bij Isak Croessen met een zwelling en induratie in de geheelen omtrek van het kniegewrigt, hiertoe heb ik De noodigen hulpmiddelen aangewend Dog dit niet tot Genoegen van de patient Schielijk genoeg reussierende na haar 3 vicietens Gedaan te hebben wierd ik bedankt en Den patient heeft De scherprechter Deeser stad bij hem Laten haalen, Die mijna verband heeft opgenoomen en middelen van hem heeft aangewend, hierin verzoek ik behoortlijk Gementineerd te worden.

P. A. JELTES, Chirurgijn.
Haarlem, 21 Maart 1799.

2de verklaring. Medeburgers!

Op den 13 Febr. l.l. ben ik verzogt geworden door Lodewijk Lemens, slagersknecht bij de slager H. Kam, om zijn ongemak te behandelen bestaande in een ulceratie aan het Been, waarover hij mij zijde, dat reeds had gegaan de scherprechter de-er stad en hem had afgeeischt voor ider verband agt st., een potje unguent¹⁾ van 1 once, 1 gl. 16 en een lavement of potus²⁾ van 5 once, 3 Gl. 6 st.

Hetwelk ik ondertekende getuige mij voor waarheid te zijn opgegeven door voornoemden Persoon.

TEKELENBURG.

¹⁾ Unguent, zalf. ²⁾ Potus, drank.

goed succes aanbiedende, verzeker ik U dat ik mij altijd zal verheugen iets van U te vernemen.

Met de beste groeten, verblijf ik Uwe toegene-
DOROTHEE BOCK.

Wanneer men dien brief met aandacht leest, valt het gemakkelijk na te gaan, waarom het te doen is. Het is het gewone praatje: „U zult natuurlijk reeds een kleine verbetering bespeuren, indien U het proefpakje opgebruikt hebt, doch (wij cursiveeren) „Zoo U er mee ophoudt, zoo valt U spoedig weer terug” enz.

Is men intusschen zoo „dom” aan de aanmaningen in den brief geen gevolg te geven, dan komt er een tweede, ook lief en ook gedrukt, waarin nogmaals op het gebruik van Bokolin wordt aangedrongen.

Als ook dit niet helpt, wordt aan het koopen van Bokolin een premie verbonden. Aan een derden brief aan „Mijne lieve Vriendin!” ontleenen wij het volgende:

„Tegelijk met dit schrijven zend ik U een Circulaire, hetwelk een onderwijskursus beschrijft die mij vele honderde guldens gekost heeft om samen te stellen. Dezelve is op zulk eene bevattelijke wijze geschreven, dat het voor ieder gemakkelijk te begrijpen is.

Deze onderwijskursus die het werk van specialisten op elk gebied bevat, bestaat uit vier afdelingen, n.l.:

- I. hoe men het karakter van anderen kan lezen;
- II. hoe men persoonlijk magnetisme beoefent en in het maatschappelijke en private leven succes heeft;
- III. hoe men gezondheid verkrijgt en ziekte overwint;
- IV. hoe men schoonheid en proportiën der figuur behoudt.

Ik weet hoeveel deze onderwijskursus waard is, en wat hij voor U waard zal zijn; doch ik ben besloten U dezelve geheel gratis te geven. Ik doe dit om twee redenen: ten eerste U te bewegen mijn Bokolin te probeeren en ten tweede omdat ik weet dat u mijn Bokolin gaarne aan andere zwakke en lijdende vrouwen op Uw plaats zult aanbevelen, zoodra U zelve daardoor Uwe gezondheid en sterkte weer verkregen hebt. Ik zal dan voor alle moeite en kosten beloofd zijn, welke ik noodzakelijk moest maken, in het belang mijner patienten. Mijn aanbieding aan U is, dat ik U deze onderwijskursus geheel gratis wil geven indien U een pakket Bokolin voor f 2.25 besteld. Bedenkt slechts welke voordeelen U daardoor boven anderen verkrijgen zult, en wat voor een groot voordeel U van dezen cursus in het leven zult hebben. Ik heb slechts een bepaald aantal van deze boeken tot mijn dispositie en verzoek U derhalve vriendelijk Uwe bestelling op bijgevoegde briefkaart of per postwissel zoo spoedig mogelijk in te zenden. Ik heb een exemplaar voor U gereserveerd, doch kan niet langer dan hoogstens drie weken van den dag af dat U dezen brief ontvangt voor instaan.

Welnu, de drie weken zijn voorbij gegaan, zonder dat wij een pakket Bokolin hebben besteld. Wij hadden aan het proefpakje genoeg. Niet dat wij het hebben ingenomen, maar wij hebben het gegeven aan den heer N. KEULEMANS te Amsterdam, die zoo welwillend was het voor ons te onderzoeken. Deze vond daarin een groote

hoeveelheid, ongeveer 50 % eiwit — grootendeels oplosbaar — zeer weinig *bloedkleurstof* veel *suiker* en weinig *zouten*. De samenstelling kwam, in hoofdzaak, overeen met *gecondenseerde melk*; de geringe hoeveelheid bloedkleurstof bewees, dat, indien waarlijk Haemoglobine (zie den eersten brief) aanwezig was, de quantiteit daarvan zoo luttel was, dat daaraan niet de minste betekenis kan worden gehecht.

Nu is gecondenseerde melk in vele gevallen, een goed voedings- en versterkingsmiddel, maar dat het — al wordt het als Bokolin nog zoo duur betaald — het middel bij uitnemendheid zou zijn tegen de 130 kwalen waarvoor het wordt aanbevolen, is een besliste onwaarheid.

Integendeel, het kan somwijlen zeer gevaarlijk werken. Wanneer men bij doofheid, huiduitslag, malaria en diarree — om niet meer te noemen — zijn toevlucht zou nemen tot Bokolin en andere doelmatige hulp zou verwaarloozen, dan zou men de verergering van zijn kwaal aan Mevrouw Dorothee Bock te danken hebben.

Kalmine.

Door een Fransch apotheker — voor ons land geholpen door een Nederlandsch collega — wordt, onder bovenstaanden naam een middel in den handel gebracht als: „een eenig pijnstillend middel”. Het praeparat ziet er zeer verlokkelijk uit en is niet duur. Voor 15 ct. ontvangt men een blikken doosje, waarin een capsule is bevat, om welke capsule een papier is gewikkeld, waarop men o.m. het volgende kan lezen:

„Kalmine is volgens een speciale formule samengesteld.

Zijne uitwerking is onvergelykbaar met die van welk ander middel ook. Het is een eenig pijnstillend middel onverschillig de oorzaak van de pijn, zooals: Migraine aangezichtspijn, hoofdpijn, tandpijn, reumathische pijnen, koorts, rugpijnen, zenuwpijnen, enz. . . Een of twee capsules „Kalmine” doen die pijnen geheel verdwijnen, terwijl de uitwerking bovendien opwekkend en versterkend is.

De dosis voor een volwassene is een capsule, maar bij overigens sterke gestellen kan een tweede capsule soms noodig zijn.

Men neme echter de tweede capsule pas één uur ná de eerste in.

(Iedere capsule is berekend voor een volwassene en mag niet aan kinderen beneden de vijftien jaar toegediend worden.)

De uitwerking is onmiddellijk of nagenoeg. Indien de pijnen terugkomen, neme men opnieuw een capsule Kalmine maar in geen geval overschrijde men de hoeveelheid van twee of drie capsules per dag!

De Kalmine capsules kunnen op onverschillig welk uur en met onverschillig wat ingenomen worden.

Het gebruik van dit geneesmiddel wordt bijzonder aanbevolen aan personen met een zwakke maag.

De uitwerking ervan veroorzaakt niet het minste nadeel aan dat orgaan en het gebruik ervan kan veelvuldig geschieden, zonder dat er eenigen vrees behoeft te bestaan voor onaangename gevolgen.”

Wij moeten tegen enkele beweringen, hierboven geuit opkomen en er tevens een waarschuwing aan vastknoopen. Dat het middel volgens een *speciale formule* zou zijn samengesteld, zou doen vermoeden, dat het iets zeer bijzonders was; niets is minder waar. Het onderzoek, welwillend verricht door Mej. FRANCINE SWART en den Heer C. BLOMBERG te Amsterdam, heeft geleerd dat het hoofdbestanddeel van de capsule is *pyramidon*; verder is aanwezig een *kinineverbinding* en *poeder van opium*. De geheele inhoud van elke capsule woog 600 milligram. Nu geven wij toe, dat deze combinatie van zeer bekende stoffen, door geneesheeren meermalen afzonderlijk of vermengd voorgeschreven, in enkele gevallen inderdaad pijnstillend kan werken maar wij voegen er terstond bij, dat een geregeld en veelvuldig gebruik van Kalmine met het grootste gevaar kan gepaard gaan.

Het is *onverantwoordelijk* van dit middel te verklaren, dat het is: „een eenig pijnstillend middel *onverschillig de oorzaak van de pijn*”; er zijn pijnorzaken, waarbij de aanwending van pyramidon en opium hoogst nadeelig is.

Er zijn verder oorzaken, die een dadelijk ingrijpen van den medicus noodig maken en waarbij dus het gebruik van Kalmine, op gezag van den Franschen apotheker, de ernstigste gevolgen na zich kan slepen.

Maar er is meer; ook daar waar een enkele Kalmine-capsule, of zelfs twee, met succes tegen pijn kunnen worden genomen, zal een veelvuldig gebruik van de *vergiften pyramidon* en *opium* niet ongestraft blijven en zal het ook te bezien staan of personen „met een zwakke maag” „niet het minste nadeel” zullen ondervinden.

Wij moeten derhalve met kracht tegen het gebruik van Kalmine *waarschuwen!*

Den apothekers brengen wij in herinnering dat zij, wanneer zij Kalmine *zonder recept*, als gewoon handverkoopmiddel afleveren, zooals de leverancier hun aanraadt, zij zich schuldig maken aan *wetsovertreding*, wanneer zij niet de formaliteiten in acht nemen voorgeschreven in art. 13 van de Wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst.

UIT DE PERS.

Kwakzalvers en reizende meesters in de 17e eeuw.

In de Vereeniging voor Geschiedenis der Genees-, Natuur- en Wiskunde te Amsterdam heeft dr. H. A. VAN ANDEL een lezing gehouden over het onderwerp: „Kwakzalvers en reizende meesters in de 17de eeuw”. Spreker wees er in het

*) Tot ons groot leedwozen heeft gebrek aan ruimte ons tot nu toe verhinderd dit merkwaardige verslag, reeds in Februari in de „N. Rott. Ct.” verschenen, over te nemen.
(RED. „Mbl.”)

3de verklaring.

Aan het Collegium Medicum
deser Stad Haarlem.

Alzo op zaterdag den 10 dezer der scherpregger de stoutheid heeft gehad om het verband door mij geappt aan eenen Harmen Vlaskamp, woonende in de Lange begynestraat in de oude St. Joris, eigener Autoriteit af te neemen en het zijne in plaats te Leggen, en de patient onder zijne Besorging te neemen, zo vinde ik mij verplicht u Lieden dese te communiqueeren ten einde 't affront mij aangedaan behoorlijk werde gerepareerd, waarmede na toewensing van Heil en aanbod van Broederschap met veel agting blijve.

Uwe Medeburger,

Haarlem 19 Maart 1799.

GILLES VAN LIJTEN.

De weinige steun die het Collegium Medicum, een College destijds door de Stedelijke Overheid zelve in het leven geroepen, in deze maar ook in andere gevallen van Burgemeesteren ondervond, was oorzaak dat in 1786 Dr. Willemse, een der assessoren van het Collegium, zich in een uitvoerige memorie tot het Collegium Medicum wendt, tevens verzoekende deze memorie, in haar geheel, in het memoriaalboek van het Collegium op te nemen, opdat ook aan het nageslacht zou kunnen blijken dat zij als leden van het College in deze niet inactief waren gebleven. Dr. W. wijst er in deze memorie o.m. op dat van

af 1693, bij het vaststellen van het Nieuwe Reglement voor het Collegium medico-pharmaceuticum, het Collegium altijd de grootste activiteit heeft getoond om alle kwakzalverijen te weren doch helaas steeds zonder succes. Tot staving van dit beweren noemt hij o.m. het geval op van Claes Tilly, waarbij, tegen het ingebracht ernstig protest van de kant van het Collegium, hem en zijne even, bij openlijke akte vergund werd zijn balsem te vervaardigen en te verkoopen.

Het Collegium was in deze wel actief maar werd door de Overheid niet gesteund.

Dr. W. zegt verder „Hoe heeft het Collegium zich nog steeds verzet tegen de praktijken van de scherprechters, die door Burgemeesteren nog eenigszins als „ledenzetters” werden gequalificeerd totdat eindelijk, op herhaald aandringen van het Collegium, op grond van bestaande wetten, zij konden worden bekeurd en gestraft.

Ik zie wel, zegt Dr. W. dat het geheel uitroeijen van de kwakzalverij (waaronder ik alle Infractiën en ongepermitteerde handelingen, zoo van gequalificeerde als ongequalificeerde Persoonen begrippe) wel nuttig maar uiterst moeilijk, zoo niet onmogelijk is.

In overweging nemende alle vruchteloos bij Burgemeesteren aangewende pogingen, zooveel bij mondelinge verzoeken als schriftelijke memories, zoo kunnen wij van den kant van Burgemeesteren niet verwachten dat het kwaad met wortel en tak zal worden uitgerooid.

Overwege ik bedaarlijk de algemeene ligtgeloovigheid der menschen en derzelve overhelling tot kwakzalverijen van allerlij aard, herinner ik mij de aanhoudende klagen der eerlijksten en bekwaamsten zoo Genees als Heelkundigen in andere Landen over dit zoo algemeen heerschend kwaad en derzelve weinige hoop tot ontworteling van het zelve: betuigende dat er nog Eeuwen moeten verlopen, aler men alle vooroordeelen der menschen tegen onze konst zal te boven komen en hen ontzetten van de verduwaasde lichtgeloovigheid aan alle kwakzalverijen; dan voorzeker durve ik mij niet vermeeten, dat wij die Lieden zullen zijn, van welke de Geneeskundige Dag-Registers aan het volgend geslacht dit getuigenis zullen geven: Haarlem was de eerste, die de kwakzalverij heeft overwonnen.

De vele onaangenaamheden en verkeerde toestanden die hij als lid van het Collegium moet ondervinden en die hij geen kans ziet te ontwijken of verbeterd te krijgen zijn oorzaak dat hij in September 1797 ontslag vraagt als vinder van het Collegium, tegelijk met zijn medelid van Varenen. Hij wenscht niet langer (15½ jaar lid geweest zijnde) de verantwoording te dragen voor een behoorlijke handhaving der keuren en ordonantiën van het Gild.

Bloemendaal, Aug 1912.

Dr. H. B.

begin van zijn voordracht op, dat de geschiedenis der reizende meesters en kwakzalvers ten tijde der republiek nauw samenhangt met de geschiedenis van de praktische geneeskunde in dien tijd, een stelling, die hij voor den tegenwoordigen tijd, hoewel er teekenen zijn, dat zijn meening geen algemeene is, niet gaarne zou onderschrijven. Echter geldt die stelling voor den tijd, die hij wenscht te behandelen, niet voor het heele gilde; ook tijdgenooten zijn met de klasse der reizende meesters lang niet onverdeeld ingenomen.

Een bepaalde categorie echter, de rondreizende chirurgen, voorzag in een bepaalde behoefte. De gevestigde chirurgijns toch, in gilden vereenigd, voerden over 't algemeen geen ingrijpende operaties uit, de eischen van de chirurgische examens gingen, wat het praktische gedeelte betreft, niet verder dan de behandeling van wonden, tumoren en fracturen, terwijl de aderlating met hare indicaties en contra-indicaties het grootste deel van het programma vulde.

De grootere en meer technische vaardigheid vereischende operaties, zooals breuk-, steenen cataractoperaties werden door de rondreizende chirurgen, die op jaar- en weekmarkten hun tent opsloegen, verricht. In verband daarmee bevatten de meeste chirurgische gildebrieven bepalingen, waarbij aan deze meesters meestal onder toezicht van het gilde, verlof werd verleend hun kunst uit te oefenen.

Zelfs gaf het gilde in enkele gevallen deze vrijheid aan niet-chirurgisch ontwikkelde personen, die den naam hadden een bepaalde kwaal te kunnen behandelen, zoodat naast de gevestigde chirurgen tal van anderen als pok-, kankerfijt-, hoofd-, en pestmeesters, ledezetters, kopsters, scheursel- en zeere hoofdenverbinders voorkomen.

Ten aanzien van de eigenlijke reizende chirurgen, citeerde spr. verschillende posten uit de Gorcumsche en Middelburgsche chirurgijnsrekeningen, waarin de ontvangsten van het gild voor het gegeven verlof te mogen praktiseeren of opeereeren zijn verantwoord.

Niet altijd echter werd dit verlof gemakkelijk gegeven. Zoo verwijderde in 1634 het Middelburgsche chirurgijns-gilde, naar de scriba oneerbiedig opmerkt, „een rekel, die men noemde de heer Thomasius met zijn donna Isabella van de markt. In tal van andere posten is sprake van dergelijke zonderlinge personages, wien de praktijk werd belet.

Dat die reizende chirurgen er manieren op nahielden, die ons weinig in overeenstemming lijken met de waardigheid van den medischen stand, blijkt ook uit de biljetten, waarin ze zich zelf en hun kunst aanbevalen. Deze prijken aan hun hoofd met den naam van den meester, meestal gevolgd door een reeks van titels en een opgave van de landen, waar hij gereisd en zijn kunst uitgeoefend had. Daarop volgde een opsomming van de kwalen, die hij wist te genezen en een lijst van personen, met naam, woonplaats en ouderdom, die door hem waren behandeld. Wat de operaties, betreft, zijn hoofdzakelijk de meergemelde breuken cataractoperaties genoemd, terwijl voor het morbum gallicum, in tegenstelling met de officieele geneeswijze een aangename en vlugge behandeling wordt beloofd.

Behalve de hier genoemde kunstbewerkingen pasten, blijkens schilderijen en kluchten van tijdgenooten, de reizende chirurgen ook nog een andere toe n.l. het keisnijden. Hierbij werd den aan hoofdpijn of psychose lijdenden patient een incisie in de schedelhuid gemaakt waarna de meester daaruit de z.g. oorzaak van de ziekte, meestal een kei, soms echter een worm of een ander klein dier te voorschijn haalde. Een dergelijke opvatting n.l. dat het een of ander dier in het lichaam de oorzaak van pijnen en ziekte zou zijn, heerscht op het oogenblik nog in de volksgeneeskunst en de geneeskunst van primitieve volkeren en werd in de 17e eeuw door de reizende meesters met vrucht geëxploiteerd.

Ook in de uroscopie was de reizende meester niet minder bedreven dan zijn tegenwoordige vakbroeder, en hij zag in de urine, zonder der patient te zien of iets te vragen, duidelijk wat dezen scheelde. De diagnoses die hij maakte (bijv. „dat de nieren geheel week en door de blaas uitgedropen zijn”) vertoonen een treffende over-

eenkomst met die van de tegenwoordige uroscopen. Ook in dien tijd, toen dat kwaad nog heel wat uitgebreider was, verzetten de eerlijke artsen zich met kracht tegen deze: „snode schandvlek in de godlijke artzenij.

Vol valsche orakelzang en logenprofecy.

Van vuige buiken, die de waterenier molken.”

Op welke wijze trachtten nu deze meesters het noodige pubiek bijeen te brengen? In de eerste plaats door biljetten rond te brengen, in de huizen te werpen en aan te plakken, waarop hun komst werd aangekondigd. Talrijk zijn dan ook de keuren, waarin dit „stroyen en smijten van briefkens” wordt verboden. Bovendien maakten zij gebruik van de hulp van tusschenpersonen, die de huizen, waar zich zieken bevonden, binnengingen en hoog opgaven van de kunde van „den edelen Medicijn of Mahumethist, nu versch uit Turkyen aenghekomen”.

Een volgend middel was een plechtige intocht, te paard of in een reiskoets, zoo mogelijk door een groot gevolg vergezeld, waarbij in de eerste plaats een harlekijn, vervolgens muzikanten en livreeknechts aanwezig waren. Zelfs kwam het voor dat de meester een troep tooneelspelers in zijn gevolg had, die voor en na afloop zijner werkzaamheden het pubiek moesten vermaken.

Was het pubiek op deze wijze voorbereid dan trad de meester zelf op zijn stelling, die beladen was met medicamenten, opgezette dieren, steenen en andere voorwerpen, bij vroegere operaties verwijderd en certificaten en attestatiën van zware zegels voorzien, als bewijzen van zijn kunde en bekwaamheid. Vaak was het tooneel zijner werkzaamheden nog versierd met banieren, zilveren laatbekkens en groote geschilderde doeken met de beeltenissen van door hem behandelde lijders.

Hoe zij ook op het pubiek trachtten te werken door hun concurrenten te kleineeren, blijkt uit hun strooibiljetten en talrijke gegevens uit de chirurgijnsrekeningen. Zoo deed het Middelburgsche gilde in 1633 „eene stouten quacksalver die de chirurgijns zeer lasterde ende calomnieerde,” van de markt verwijderen. Onder de middelen die door hen werden aangeprezen, komen voor de schorpioenolie, verkregen door schorpioenen in olie te koken, waardoor men een middel tegen alle vergiften en infecties kreeg, de theriac, een middel uit meer dan 60 ingrediënten bestaande en reeds door Mithridates, koning van Pontus, als universeel tegengif uitgevonden; „den kostelijken orvielaen van Romon”, een 17e eeuwsch geneesmiddel, dat nog meer samengesteld was dan de theriac; slangenvet voor verstuikingen en rheumatische aandoeningen en geneesmiddelen, die volgens hun zeggen „peerlen, kostelycke Ghesteenten en speceryen” bevatten, waaraan toen geneeskrachtige werkingen werden toegeschreven.

Een mercurialische kramping is een tegenhanger van onze tegenwoordige elektrische ceintuurs en dergelijke middelen.

Ook voor razernij, door minnedranken veroorzaakt, of „Impotentia Venerea”, door bovennatuurlijke oorzaken ontstaan, werd door hen genezing beloofd.

Onder de dii minores behooren de eksteroogsnijders en tandentrekkers, waarvan er een belooft „als iemand beladen mochte zijn met kwade kiezen, stukken, brokken of wortels, die neem ick weg met mijn Husarenpallas” (sabel). Geen wonder dat de overheid het kwaad, dat die vagebondeerde chirurgen konden stichten, zooveel mogelijk trachtte te beperken, zooals de Enkhuizensche vroedschap: „overwegende, dat vele goede inwoonders dezer stede door sulcke Landtloopers bedrooghen, ja dickwyls van levende lyve ter doot gebracht worden”.

In vele steden werd hun dan ook de praktijk in den loop der tijden ontzegd, of werden zij onder streng toezicht geplaatst, waarbij de chirurgijns-gilden gaarne de behulpzame hand boden.

Dat desniettemin staande het oude kwakzalvers gilde stand hield tot in het begin der vorige eeuw moet ten deele aan de niet gecentraliseerde bestrijding worden toegeschreven, maar voor het grootste deel aan de omstandigheid, dat de vroegere evenals de tegenwoordige kwakzalver, door met aplomb op te treden, en te beloven, wat de ernstige medicus niet kan, het pubiek gemakkelijk tot zich trekt.

Op het oogenblik kan nog, evenals in de 17e eeuw, de kwakzalver uitroepen:

„Hoch prang ich her, und ruhme sehr
Mein grosze Kunst, Reichthum und Lehr.
Ja grosz Geschrey und wenig Woll
Bey mir ist, wenn mans glauben soll”.

INGEZONDEN.

(Nationaal Reizend-) Museum voor Ouders en Opvoeders.

De penningmeester van bovengenoemde Vereeniging zendt ons onderstaande verantwoording:

Sedert 1 Januari ll. ontvangen (of toegezegde) bijdragen voor eens: Dr. R. te O. f 10.—, Jhr. M. te G. f 2.50, mevr. v. d. M. te R. f 10.—, mevr. M. te R. f 40.—, mej. D. te K. f 25.—, mevr. V. te G. f 10.—, een paar onderwijzeressen aan de P. school te A. f 2.50, Bsse. M. v. L. te 's H. f 25.—, hr. K. te K. f 5.—, Jonkvr. S. te Z. f 10.—, mevr. d. J. v. B. en D. te 's H. f 10.—, hr. Y te 's H. f 10.—, mevr. B. te R. f 200.—, rentelooze obligatie hr. v. K. te V. f 100.—, $\frac{1}{4}$ id. mevr. S. te U. f 25.—, Obligatiën ad 4 % mevr. de B. te A. f 100.—, Dr. K. te A. f 200.—; bijdragen voor eens: Onbekende uit 's Hage f 25.—, N. N. uit Utrecht onder 't motto: „na lezing aanbev. in Tutere” f 10.—, N. N. te A. f 2.—, v. V. te A. f 2.50, mevr. N. M. Z. te O. f 25.—, mej. M. D. te O. f 10.—, Dr. B. A. te O. f 2.—, mej. A. W. L. te O. f 10.—, mevr. M. te L. f 250.—, hr. A. J. S. te A. f 10.—, mej. M. te A. f 1.—, mej. L. te A. f 100.—, dames D. f 2.50. Samen 1235.—.

Voorts 113 nieuwe begunstigers of leden, met een gezamenlijke contributie van f 242.50 en verhooging van contributie van 7 leden met f 10.50. Totaal f 1488.—.

Veel dank voor al dien steun. De financieele toekomst der vereeniging kan thans hoopvoller worden tegemoet gezien. Het tekort is van \pm f 2600.— teruggebracht tot \pm f 1100.—. Er is nog veel steun nodig, n.l. financieele, want andere steun is gelukkig volop ondervonden.

De minimum contributie van f 1.— behoeft haast niemand af te schrikken. Is er nog iemand die onze vereeniging met een bijdrage wil verblijden?

De Penningmeester,
Assen, 11 Juli 1914. B. W. TH. SANDBERG.

CORRESPONDENTIE

J. H. D. te IJ. Dank voor het gezondene. Naardat Instituut wordt geïnformeerd, dus later meer er over.

F. B. te A. Kloosterbalsem bestaat uit vaseline en terpentijn; gij ziet dus dat het wondermiddel van AKKER niets bijzonders is.

Dr. H. M. H. te 's-G. In de gezonden pillen tegen suikerziekte vond de heer C. BLOMBERG, te Amsterdam, eiwit (gluten?) en veel looistof. Geen plantenpoeder. Vermoedelijk dus een extract met veel looistof; de soort van het extract was niet vast te stellen.

N. te G. Wij kunnen Urodonal, niettegenstaande de kwakzalverachtige wijze, waarop het wordt aanbevolen, geen kwakzalversmiddel noemen. Het is meer een *spécialité*, een van die talrijke middelen, die bijna dagelijks door chemische fabrieken of enkele personen, met goede bedoelingen in de artsenschat worden ingevoerd, maar waarvan de meeste ook weer spoedig verdwijnen. Hoe het met Urodonal zal gaan weten wij niet. Wij moeten echter ernstig waarschuwen tegen het gebruik van dit middel zonder advies en goedkeuring van den medicus.

H. J. L. P. te S. Brief en pakje ontvangen; het middel wordt onderzocht.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te *Winschoten*, J. M. VAN ELK, te *Eefde*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te *Middelburg*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te *Amsterdam*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *'s-Hertogenbosch*; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, NESTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar / 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Het Instituut „Psychicus” in den Haag en nog wat.

Berichten: Een medicus, die zich in verbinding wil stellen met een onbevoegde. — Door kwakzalvers tot misdadiger gemaakt. — De specialités in het Fransche wetsontwerp op de uitoefening der artseneijbereidkunst.

Mededeelingen van verschillenden aard: Tandheelkundige inrichting van H. W. Valkenaar. — Brutale overtreding van de geneeskundige wetten. — Visnervin. De man met 365 kwalen. — D. D. D. — Iets over Kola Dultz.

Ingezonden: Kola Dultz voor de militairen.

Rechtszaken: Kruiden tegen leverkwalen. — Vina Medicata.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boraniumbesen. — Sanguinose.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Aan de Leden!

Op voorstel van het dagelijks bestuur heeft het Algemeen bestuur der Vereeniging besloten de algemeene vergadering, die in October zou moeten worden gehouden, uit te stellen. Het bestuur is van meening, dat het beter is deze vergadering te houden wanneer de rust en normale toestanden zijn weergekeerd.

De Secretaris-Penningmeester
E. J. ABRAHAMS.

Het Instituut „Psychicus” in den Haag en nog wat.

Van belangstellende zijde werd onze aandacht gevestigd op de volgende advertentie, voorkomende in de *Acadpost* van 30 Augustus j.l.:

„Instituut „Psychicus”, Huygenspark No. 46, Den Haag. Consultations, Medici-Psychicus. Behandeling van alle ziekten. Spreekuur van onze Psychicus-Physician. Dinsdag, Woensdag, Donderdag van 2—4 uur n.m. Op aanvraag worden bezoeken aan huis afgelegd.

P.S. Wij hadden den laatsten tijd zeer veel succes in het behandelen van Zenuwzieken, Geestelijk zwakken etc. Prospectus op aanvraag gratis.”

Naar aanleiding van deze annonce werd per briefkaart een prospectus verzocht en, zoomogelijk, opgaf van de condities voor bezoek aan huis. Als antwoord werd een hoop papier ontvangen; allerhande stukken, waarvan het volgende, dat het doel van het „Instituut”, voor zoover begrijp-

pelijk, eenigszins nader aangeeft, hier een plaats moge vinden:

„INSTITUUT
J. RAGER
Huygenspark 46.

M. M.

Het leven in den tegenwoordigen tijd is, zooals elkeen dagelijks ondervindt, een aaneenschakeling van gejaagdheid en zenuwachtigheid. Tijden, gebeurtenissen vliegen als schaduwen voorbij; men beziet, voelt, begrijpt ze vluchtig, om dan weer steeds nieuwigheden in zich op te nemen. Statistieken wijzen dan ook uit, dat de zenuwziekten, welke den mensch sloopen, zich dagelijks schrikbarend uitbreiden—steeds grooter omvang aannemen tot in het monsterachtige. De „struggle for life” is tegenwoordig moeilijk zeer moeilijk, en als men dan ook niet in alle opzichten zijn kalme vastberadenheid bewaart, is men al spoedig medeslachtoffer van die vreeselijke z.g. stille kwalen. De mensch merkt het in den beginne niet, elke dag brengt hem echter dichterbij en dichterbij daartoe, totdat hij om 't hardst mee wedijvert in den maastroom des levens.

Het is evenwel van genoegzame bekendheid dat men, niettegenstaande het gejaagde leven in den tegenwoordigen tijd, zeer goed daarbij zijn kalmte en helderheid kan behouden.

Indien men een ernstige wil bezit en zich traint in het kalm blijven, is men verzekert, meer te kunnen presteeren dan een ander: En toch is daarvoor niet veel moeite noodig. De hoofdzaak is evenwel, dat men een goede leiding heeft. Het gaat hier net als bij studeeren. Velen nemen zich voor, zich zelf te onderwijzen, denkende dat evengoed zal gaan alsof men een onderwijzer heeft. Het blijkt echter al spoedig, dat men niet zoo maar zichzelf beheerschen kan. Het is dus een uitgemaakte zaak, dat men vooral leiding noodig heeft. Vreemde oogen dwingen, zegt het spreekwoord. Doch, we zullen ons hier houden bij de oorspronkelijke zaak. Ons Instituut heeft daarom gedacht goed te doen een Informatie-Bureau te openen voor al dergelijke geestelijke zwakheden. Het doel is den mensch innerlijk te versterken tegen alles wat hem op zijn weg door het leven hinderlijk kan zijn. Eenige der ziekten laten wij hier volgen, welke zoo veelvuldig het leven vergallen en sterk in waarde doen dalen o.a. nervositeit, zwakte des vleesches, daar toch volkomen bewezen is, dat men volkomen buiten sexueelen omgang kan het licht maar aan de leefwijze. Verdere kwalen welke uit bovengenoemde dingen voortkomen als: onvoldoende ademhaling welke tot tering leidt, zwakte van oogen, terugstootend uiterlijk, zwak van lijf en leden in het algemeen. Ons Instituut stelt zich ten doel, den mensch de macht te geven, die dingen tegen te gaan en te genezen.

Alle mogelijke vragen en inlichtingen worden U gratis door het Instituut beantwoord en gegeven. Een oproep dus aan allen, die minder behagen scheppen in het leven dan vroeger, levensmoeden enz. enz. enz.

Men wende zich tot Instituut Psychicus:

Huygenspark 46.

Spreekuren:
Woensdag en Donderdag van 2—4 uur 's namiddags.”

„PSYCHICUS”
DEN HAAG.

Uit de verder bijgevoegde stukken o.a. gericht „Aan mijn studenten”, „Aan onze leerlingen” enz. kan men opmaken, dat vanwege het „Instituut” een cursus wordt gegeven in allerlei bijzondere zaken en de volgende circulaire laat daaromtrent geen twijfel over.

M. M.

Wij geven U hier de *conditien* van onze verschillende cursussen.

Elke cursus en les is geheel *volledig*.

Aan onze afdeling, *Geestelijke Lessen*, hebben wij 3 cursussen en wel:

De cursus *Magnetisme*, eene Innerlijke-ontwikkeling.

De cursus *Hypnotisme*.

„ „ *Clairvoyance*, dat is de ontwikkeling van het zesde Zintuig het *Helderzien* — *Clairvoyance*.

Dan hebben wij nog voor hen die reeds *Hoog Geestelijk ontwikkeld* zijn de cursus *Mysterie van het Leven*.

Met deze cursus volgt de cursus *Mentale-theraphie*. Genezing van Ziekten door *Zielskracht*.

Dan nog de cursus *Psychische Genezing*, dat is door bemiddeling van *Handen, Adem, Oogen, elke Ziekte* van welke aard ook *gezezen*”.

Wij bepalen ons tot het overnemen van dit gedeelte van de circulaire, zij is te uitgebreid om in haar geheel te plaatsen. Slechts vermelden wij nog, dat deze circulaire is ondertekend door een zekeren Prof. Mr. BURTON GRAY en dat elke cursus een half jaar duurt, 12 gulden kost en dat f 2 per maand moet worden betaalt. Bij de door ons ontvangen papieren bevond zich dan ook reeds een postwissel-formulier voor dit laatste bedrag.

Intusschen, wij willen het gaarne bekennen, zijn wij door de lectuur van al de paperassen niet veel wijzer geworden; het eenige wat wij er mee bereikt hebben is, dat ons vertrouwen in het „Instituut”, al erg geschokt door de hierboven afgedrukte advertentie, er nog minder hecht op is geworden. En om dat vertrouwen wel geheel weg te nemen kwam onder de talrijke papieren nog het volgende te voorschijn:

INSTITUUT „PSYCHICUS”
J. RAGER,
Huygenspark 46.
DEN HAAG.

Verbonden aan ons Instituut *Mevrouw Urance* onthult door *Clairvoyance* (Helderziendheid) de toekomst in alle zaken. Dagelijks te consulteren van 2—8 uur n.m. doch niet aan het Instituut, maar aan de *Pieter Botstr.* 32. (Bezuidenhoutwijk).

Wij stellen geen consult-geld dus U kunt geven wat U wilt. Wij verzoeken U echter, *alleen het bedrag*, in het daar ter plaatse aanwezig boek in te vullen, en een *bewijs* van storting te vragen.

Wij doen dit voor *administratie*.

De Directie

Instituut
„Psychicus”

Een onzer leden had nog de welwillendheid ter plaatse van het „Instituut”, Huygenspark 46, een nader onderzoek in te stellen maar dit leidde tot geen resultaat.

Aan bedoeld adres stond een andere naam dan die van RAGER aan de deur.

Wij kunnen derhalve niet verder gaan dan onze lezers de grootste behoedzaamheid tegenover dit Instituut aan te bevelen.

Of het „Instituut” succes zal hebben of reeds heeft? Wij weten het niet, maar 't is best mogelijk.

Onze residentie is in dit opzicht een vreemde stad waar het geheimzinnige veel aanhangers telt. Wij meenen tot die uiting gerechtigd te zijn, door overneming van de hier volgende advertentiereeks, voorkomende in één nummer (van 7 September j.l.) van de Haagsche Courant:

„Somnambulisme.

Mevr. Adrino, clair-voyante, geen deskundige, onthult de toekomst in alle zaken, is alhier dag te consult v. 10—10 uur. Nieuwe haven 11, bovenh. Consult vanaf 25 cent. Ook Zondags.

Groenendalstraat 18. Mej. H. B. ber. in den Haag en omstreken op het gebied van planeetk. wonderuitkomsten, geeft raad en opheldering in alle zaken. Is dagelijks te spreken ook Zondags, alleen v. dames. Groenendalstraat 18.

Mej. A. L. planeetk. astrol. lijnk., de nieuwste methode, alleen voor dames, ook aan huis te ontbieden, is verhuisd v. K. Molenstraat 40, naar Paviljoensgracht 21, werkt met 7 spel kaarten.

No. 13. Mej. J. R. ber. planeetk. werkt ook op portret, dagelijks te spreken van 10 — 10 uur, ook Zondags. Adres Oog in 't Zeilstr. 13, bij de Paviljoensgracht.

Mej. M. D. planeetk. geeft raad in alle duistere zaken, hoe geheim ze ook zijn, werkt op portret. Vroeger Stille Veerkade 38, thans Pastoorswaranda 7a. Men lette op het adres. Consult van 2 tot 10 uur 's avonds, ook Zondags.

De ber. planeetlezeres geeft opheldering in alle duistere zaken, is dagelijks te spreken van 10 tot 10 uur, ook Zondags. Adres: P. Krugerlaan 131 bovenhuis.

Uw lot staat in de sterren of planeten. Raadpleeg Mej. Algonda, de ber. planeetlezeres, is dagelijks te spreken, consult vanaf 25 cent. Adr. Hoefkade 551, bij lijn 6 en 12.

Het wonder dezer eeuw is Mej. Fenna, de eenige in geh. ons land en werkt ruim 40 jaren als Madame Leonard, die keizer Napoleon's toekomst heeft voorspeld. Sterkundige, overzeesche onthullingen, op 10 jaar zienster, verder met het ei, gezicht en handlijnkunde. Hekkelaan 6, boven.

M. T. Ö. Planeetkundige, geeft raad in alle duistere zaken, hoe geheim ze ook zijn, zoo in het verleden, heden en toekomst, werkt op portret. Is dagelijks te spr. van 10—10 uur, ook Zondags. Adres: Doubletstr. 22, bij de Paviljoensgracht.

Mej. V. planeetkundige, onthult uwe toekomst werkt op portret. Is dagelijks te spreken v. 10 tot 10 uur, ook Zondags, prijs 25 cent, ook aan huis te ontbieden, alleen voor dames. Adr. Bothastraat 52, bij de P. Krugerlaan”.

Tien stuks; als de inzenders dezer advertenties geen goede zaken maakten zou de concurrentie niet zoo groot zijn.

't Is treurig!

BERICHTEN.

Een hooge opvatting van zijn beroep. Het *Handelsblad* van 4 September bevatte de volgende advertentie:

„Een rustend Medicus, die door den Oorlog een gedeelte van zijn inkomen verloren heeft, wenscht in aanraking te komen met bevoegden of onbevoegden om gezamenlijk een Medische zaak te exploiteeren. Brieven fr. No. 31005 Bureel *Handelsblad*.”

Waar moet het heen?

Tot misdadiger gemaakt door de kwakzalvers. Een ambtenaar bij de politie in Duitschland heeft terecht gestaan wegens verduistering van ambtelijk toevertrouwde gelden. Hij was daartoe geraakt doordat zijn vrouw, die aan tuberculose had geleden, alle daartegen in de courante aangeprezen reclamemiddelen bestelde, hetgeen den man geheel had uitgeput.

(T. v. G.)

De spécialités in het Fransche wets-ontwerp op de uitoefening der artseneijbereidkunst. De afgevaardigde HENRI SCHMIDT heeft eenige aanvullingen voorgesteld op het sedert 25 jaren aanhangige ontwerp tot herziening der wet op de artseneijbereidkunst, welke reeds 110 jaren oud is. Hij wenscht den drogisten toe te staan, alle geneesmiddelen en pharmaceutische preparaten te verkoopen, ook al staan zij niet in de pharmacopee, mits zij een opschrift dragen, waarop de samenstelling van het middel vermeld is. Wenscht een of andere inrichting eenig eenvoudig of samengesteld middel in gesloten verpakking voor het publiek verkrijgbaar te stellen, dan mag dit slechts worden verkocht door een apotheker, een maatschappij, waarvan een der beheerverende leden apotheker is, of een firma, waarvan de leider apotheker is, of een uit apothekers bestaanden aamlooze vennootschap. De bedoelde middelen moeten zijn voorzien van een opschrift, bevattende naam, woonplaats en titel van den apotheker en de namen en hoeveelheden der in het middel bevatte werkzame stoffen, waarbij moet worden opgegeven, hoe groot de hoeveelheid dier stoffen per prijs-éénheid is. Verder moet het opschrift een nummer bevatten, verwijzende naar het register voor zulke middelen, dat bij de Académie de médecine moet berusten. Alleen de gerechtelijk deskundige pharmaceuten mogen dit register raadplegen.

Verkoop en aankondiging van geheime middelen wordt verboden. Als geheime middelen worden beschouwd die middelen, die niet een opschrift dragen als hierboven genoemd, en verder middelen, die niet in een der bestaende pharmacopeeën, ook in vroegere uitgaven, voorkomen en bij de aflevering niet voorzien zijn van een opschrift, vermeldende de kenmerkende eigenschappen van het middel en zijn graad van vergiftigheid.

(Ph. Weekbl.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Tandheelkundige inrichting van H. W. Valkenaar.

Die VALKENAAR is toch een veelzijdig ontwikkeld mensch. Wie onze rubriek „Rechtszaken” getrouw heeft gelezen, zal zich zijner herinneren. Als scheikundige is hij in *Amsterdam* opgetreden, verder als uroloog of piskijker, met en zonder hulp van den bekenden DUNNEWOLD, terwijl hij ook bij verschillende ziekten met hulp en raad gereed stond.

Wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst werd hij meermalen vervolgd en ten slotte in April 1913 door den Hoogen Raad veroordeeld tot f 40.— boete

Of hij na dien tijd zijn „praktijk” te *Amsterdam* heeft neergelegd weten wij niet; aan zijn vroeger adres, *Kloveniersburgwal* 100, is hij niet meer te vinden maar wij vermoeden, dat hij naar *den Haag* is verhuisd.

Ons werd n.l. de volgende circulaire welwillend toegezonden, ontvangen door een geneesheer te platte lande:

„Amerikaansche
Tandheelkundige Inrichting.
Dir. H. W. Valkenaar.

's-Gravenhage,
datum postmerk.
Prinsstraat 40a.

L. S.

Aangezien het ons is gebleken, dat verscheidene personen, woonachtig op plaatsen, waar geen tandarts is gevestigd, dringend tandheelkundige hulp of kunststanden noodig hebben, nemen wij de vrijheid U WelEd. Zeergel. onze diensten op dit gebied voor uwe praktijk aan te bieden.

Op een eventueele ontbieding van Uwe zijde zijn wij bereid uwe patienten ter plaatse te behandelen, indien de reis voor hen te bezwaarlijk is.

Gaarne zouden wij Uwe bemoeiingen in deze met 20 procent van het om te zetten bedrag honoreeren en zijn wij bereid alle gewenschte inlichtingen te geven.

Hoogachtend,

H. W. VALKENAAR.”

Dat slot is kenmerkend en dom. Menig geneeskundige tot wien de faam van den *Directeur VALKENAAR* nog niet is doorgedrongen, zal daaraan wel bespeuren, dat aan het heele zaakje een luchtje is.

Brutale overtreding van de geneeskundige wetten.

Op één bladzijde van het *Nieuws van den Dag* van 16 September 1914 troffen wij de volgende advertenties aan:

„Geheime ziekten, ongeregelde heden en vertraging in ieder gestel worden volkomen genezen door de beroemde geneesmiddelen van D. Holborn, Consult van 11—3 en 7—9 uur. Zondags tot 2 uur. Inlichtingen ook per brief.

Heerenmarkt 22 huis, b/h Centr. Station, Amsterdam.”

„Geheime ziekten, ongeregelde heden en vertraging in ieder gestel worden volkomen genezen door de beroemde Geneesmiddelen van Dr. Stephanie. Consult dagelijks, Zondags tot 2 uur, ook per brief. Prins Hendrikkade No. 66 (bovenh.) over het Centraal Station. Amsterdam.”

„Geheime ziekten, ongeregelde heden en vertraging in ieder gestel worden volkomen genezen door de beroemde geneesmiddelen van Prof. LOHNSTELJN. Consult van 11—3 en 7—9 u. Zondags tot 2 uur. Inl. ook per brief.

Nieuwe Achtergracht 29, huis. over het W.P. Station Amsterdam. Tel. 5137 Noord”.

Deze advertenties, ook opgenomen in verschillende plaatselijke bladen buiten Amsterdam, (wij zagen enkele daarvan o.a. in de *Weesper Courant* en in de *Leeuwarder Courant*) treffen door haar *gelijkluidendheid*. Men zou waarlijk denken, dat een en dezelfde persoon hier aan 't woord was, die voor zijne z.g. geneesmiddelen maar een fantasie-naam had gekozen. Maar voor het oogenblik doet dit hier niet ter zake evenmin als een nadere beschouwing van den zeer verdachten aard van de aangeboden hulp. Waarop wij thans willen wijzen is op de ongehoorde brutaliteit waarmee de stellers (of steller?) dezer advertenties in het openbaar verklaren, dat zij de geneeskunde uitoefenen.

Consult wordt aangeboden; of zij daartoe bevoegd zijn? Wij weten het niet, maar betwijfelen het zeer. Dit ligt intusschen niet op onzen weg om te onderzoeken; wij moeten volstaan met de aandacht te vestigen op hun optreden.

Een paar opmerkingen willen wij hier echter aan toevoegen:

Zou de plaats van het Consult bij de Stations, niet ten doel hebben om vreemdelingen het bezoek gemakkelijk te maken?

En, zouden de plaatsers van de advertenties zoo brutaal hebben durven optreden, wanneer niet de heeren *Van Houten* e.s. het voor de „onbevoegden” hadden opgenomen?

VISNERVIN.

De man met 365 kwalen.

In verschillende bladen en geïllustreerde tijdschriften treft men tegenwoordig een brutale reclame van *Visnervin* aan, onder het opschrift „De man met 365 kwalen”. In ons no. van Juni j.l. hebben wij de aandacht op deze advertentie gevestigd en daaraan een waarschuwing tegen het middel verbonden. Intusschen schijnen die „365 kwalen” een belangrijken indruk op het publiek te hebben gemaakt, want het getal aanvragen om inlichtingen, in de laatste dagen ontvangen, is opmerkenswaardig groot.

Het is daarom dat wij hier nogmaals laten volgen hetgeen wij in ons hoofdartikel van Mei j.l. over *Visnervin* schreven. Wij hebben thans de gelegenheid daarop terug te komen, ook op andere reeds vroeger beschreven middelen, omdat zich in deze dagen het eigenaardig verschijnsel voordoet, dat in de Couranten bijna geen nieuwe kwakzalvers-middelen worden aangekondigd; dientengevolge zijn er geen spoedeisende zaken te bespreken.

In het Maandblad van Juni 1912 plaatsten wij een hoofdartikel getiteld: *Handelingen van*

moderne kwakzalvers, waarin wij aantoonde, dat het meermalen voorkomt, dat kwakzalversmiddelen onder verschillende benamingen en als zijnde door verschillende personen uitgevonden worden aanbevolen terwijl het later blijkt, dat in werkelijkheid één en dezelfde persoon aan het lijntje trekt.

Wij stelden hier als voorbeeld een zekeren „Kommerzienrat” MARLIER te Berlijn, en brengen nog eens kort in herinnering wat wij over de handelingen van dezen „mijnheer” schreven:

„Onze getrouwe lezers zullen zich misschien den naam *Antipositine* herinneren, een middel tegen *vetzucht* en waarover wij o.a. in de Maandbladen van Nov. 1905, Juli en October 1906 en Februari 1907 het noodige hebben gezegd.

Als vervaardigers van *Antipositine* traden op een z.g. Dr. WAGNER en de „Kommerzienrat” MARLIER te Berlijn. Als gevolg van het resultaat der onderzoekingen werd de *Antipositine* in Duitschland op de geheimmiddelenlijst gebracht en mocht aldaar derhalve niet in het openbaar worden aanbevolen.

Er moest dus iets anders worden gevonden en zoo verscheen een *Levathine* ter wereld, uitgevonden door Dr. med. ERHARD, doch verkrijgbaar te Berlijn W. 35, Magdeburgerstrasse, het adres van MARLIER. Hoe het zij, of *Levathine* niet pakken wilde, of dat er een andere oorzaak was, in November 1911 verschenen er op de kwakzalversmarkt *Vitalito*-tabletten van de naaml. vennootschap PROF. DR. VON GANTING als universeel ontvettingsmiddel. De brochure, waarin dit middel werd aanbevolen was woordelijk gelijkloidend aan de *Levathine*-brochure, terwijl de tabletten verkrijgbaar werden gesteld te Berlijn W. 35, Magdeburgerstrasse, dus nog hetzelfde adres.

Omtrent den Professor bovengenoemd schrijft men uit Berlijn:

De oprichting van de naaml. vennootschap PROF. DR. V. GANTING heeft in October 1909 plaats gevonden. PROF. DR. V. G. is geen medicus, maar professor in kunst- en muziekgeschiedenis aan de philosophische faculteit der universiteit te Bern. Hij had op een advertentie in een te Weenen verschijnende courantschreeven en gaf tegen betaling van 2000 Mark zijn naam aan de vennootschap. Reeds 15 minuten nadat de zaak met MARLIER beklonken was werd den Professor duidelijk gemaakt dat hij met de firma nu niets meer te maken had. De firma had oorspronkelijk ten doel het handeldrijven in toiletartikelen, het ontvettingsmiddel *Vitalito* is er eerst later, zonder voorkennis van den Prof. bijgenomen. Deze heeft nu een aanklacht bij de justitie ingediend.

De „Kommerzienrat” MARLIER is een veelzijdig man; hij is, volgens ingewonnen vertrouwde inlichtingen, nog bezitter van de volgende firma's:

1e. Dr. Hartmann's *Antineurasthine*, een middel dat hij heeft getracht ook hier te lande, door een schandelijke reclame, ingang te doen vinden en waartegen wij in de Maandbladen van December 1908 en Januari 1909 hebben gewaarschuwd.

2e. N. V. Dr. Schroeder's *Renascin* en

3e. N. V. Dr. Arthur Erhard's *Visnervin*.

In het Erlanger Tageblatt van Januari 1912 verscheen een officieele waarschuwing tegen deze beide laatste middelen, terwijl wij tegen *Visnervin* in het Maandblad van Maart 1911 waarschuwden.

Hoe MARLIER aan al die namen van „Doctoren” (die dienen moeten om het publiek in den waan te brengen, dat het met geneesheeren te doen heeft), gekomen is, leert het voorbeeld van Prof. GANTING; terwijl wij verder nog kunnen mededeelen dat Dr. SCHROEDER van de *Renascin* reeds lang dood, en Dr. ERHARD, de man van de *Visnervin*, geen geneesheer maar een literator is.

MARLIER heeft nog meer pijlen op zijn boog. De apotheek „Zur Mariahilf” te Weenen heeft het Generaal-depôt van de *Vitalito-pastilles* van Prof. Dr. v. Ganting. Pachter van die apotheek (dat schijnt in Oostenrijk mogelijk te zijn) is... „Kommerzienrat” MARLIER.

De Redacteur van de *Gesundheitslehrer*, aan welk blad wij deze mededeelingen te danken hebben, heeft het zoover weten te

brengen dat de „Kommerzienrat” voor den rechter moest verschijnen, zoodat wij in ons nummer van Augustus 1913 konden berichten, dat MARLIER verklaard had zijne handelingen niet verder voort te zetten.

Maar verklaren en doen zijn twee! tenminste van één van de artikelen der firma hebben wij het schriftelijk bewijs dat de zaak nog ongeveer op denzelfden voet wordt voortgezet. En dat wel bij ons te lande.

Wij hebben voor ons brochures, attesten, een proefdoosje, alles dienende om reclame te maken voor het bovengenoemd *Visnervin* (*) en in de brochure een bestelkaart met het adres: Den Heer Dokter ARTHUR ERHARD Moolenstraat, 49 Roosendaal. Moeten wij hier nog iets bij voegen?

Laten wij volstaan met de volgende waarschuwing uit ons blad van Maart 1911 over te nemen:

„Tegen *Visnervin*, naar opgaaf een panacée tegen zenuwachtigheid, neurasthenie en zenuwzwakte, waarvoor in Duitschland een monsterachtige reclame wordt gemaakt en waarvoor, volgens ons welwillend gezonden bewijsstukken, ook hier te lande slachtoffers worden gezocht, is reeds door den *Gezondheidsraad* te Karlsruhe in November 1907 gewaarschuwd. Het middel bestaat uit pastilles, in hoofdzaak bevattende *meel*, *suiker*, *vanille*, en *eiwitstoffen* en met chocolade overtrokken. Het is, volgens deze waarschuwing *absoluut onwerkzaam*. Ook de President van van Politie te Berlijn heeft in 1908 ernstig tegen dit product gewaarschuwd.”

D. D. D.

Bijna voortdurend wordt tegenwoordig dit middel weer in de dagbladen geadverteerd en als gevolg daarvan wordt ook bijna voortdurend bij ons om inlichtingen gevraagd. Wij zien ons dientengevolge genoodzaakt hier een deel over te nemen van een waarschuwing, die wij reeds in het Maandblad van Juni 1911 hebben geplaatst:

„D. D. D.

De gewaarborgde genezing voor ECZEMA en alle huidziekten. Geeft direct verlichting en eene blijvende genezing wanneer alles gefaald heeft.

Directe verlichting van de verschrikkelijke jeuk. Een paar droppels van een verzachtende vloeistof en de jeuk is als door een wonder verdwenen.

Kunt U zich voorstellen hoe het gevoel is wanneer die ontzettende jeuk in een oogenblik is verdwenen? Slechts een of twee droppels op de huid en U hebt geen last meer van die kwellende eindeloze, zenuwstorende jeuk. U kunt die verlichting bekomen, wanneer U slechts het eenvoudigste middel — het eenvoudigste van alle vloeibare middelen — gebruikt, bekend onder den naam van D. D. D. Wij weten zeker dat D. D. D. den jeuk onmiddellijk doet ophouden we verzekeren en waarborgen zulks — omdat we in het te veel gevallen gebruikt hebben gezien om aan de kracht te twijfelen, en we weten ook dat de genezing die volgt een blijvende is.”

Aldus luidt een van de vele advertenties — sommige met mooie, griezelige prentjes opgeleisterd — die men tegenwoordig in bijna alle kranten en in sommige tijdschriften vindt. Handigheid is den steller daarvan niet te ontzeggen.

Bekend met den opgang, die het geneesmiddel C. C. C. heeft gemaakt, heeft hij zeker gedacht het publiek beter te kunnen pakken door de letters D. D. D. dan door een anderen phantasiernaam.

Wanneer het publiek nu inderdaad meent, dat dit D. D. D. iets bijzonders is, dan moeten wij het die illusie ontnemen niet alleen, maar ook tegen het gebruik waarschuwen.

Volgens het welwillend onderzoek van Mejuffrouw G. JONGBLOED te Arnhem bevat een flacon van 150 c.M³ inhoud, verkocht voor den prijs van f 2.—: *Salicylzuur*, *phenol* (carbolzuur), *Gaultheria-olie* (wintergroen-olie) en *glycerine*, opgelost in gemethyleerden en groen gekleurden *spiritus*. Nu is 't mogelijk, dat bij aanwending van dit mengsel bij hevig jeuken *tijdelijk* eenige verlichting wordt waargenomen, dit geven wij

*) De naam is duitsch gebleven; wij zouden *Visnervin* zeggen. RED.

toe maar dat het is „de gewaarborgde genezing voor eczema en alle huidziekten”, zooals in de advertentie staat, is een besliste onwaarheid. Integendeel, het gebruik van dit middel en — dientengevolge het niet inroepen van doelmatige hulp — (op dit indirecte gevaar moeten wij voortdurend wijzen) kan, niet in het minst bij eczeem, de nadeeligste gevolgen na zich slepen”.

Dit blijkt reeds uit een mededeeling uit de praktijk, die wij in hetzelfde no. opnamen en waarvan wij hier de hoodzaak laten volgen:

„Onlangs had ik gelegenheid in de praktijk een ernstig voorbeeld van het schadelijke van kwakzalversmiddelen nauwkeurig waar te nemen. Te meer achtte ik de mededeeling van dit geval de moeite waard, omdat de patiënt mij vroeger voor dezelfde kwaal had geraadpleegd en ik het verloop dus kende bij juiste behandeling van het proces. Toen nu, in den aanvang van dit jaar, hij mij vertelde, dat hij het eens met een ander middel wilde probeeren, omdat dit hem in drie weken zou genezen, terwijl ik hier twee tot drie maanden voor noodig had en hij — ondanks mijn waarschuwing, — ook werkelijk zijn voornemen ten uitvoer bracht, was ik in staat de werking van zijn wondermiddel nauwkeurig te controleeren.

M., oud 61 jaar, is lijdende aan de gevolgen van een vroeger verkregen syphilitische infectie. Vooral heeft deze ziekte haar invloed doen gelden op zijn hersenen; hij is in de laatste jaren zeer „abnormaal” geworden. — Tevens moet in dit syphilitisch proces de oorzaak worden gezocht van telkens weer terugkeerende *beenzweren*. Deze genezen in twee of tot drie maanden vlot, wanneer zij op de juiste wijze worden behandeld. In begin Februari nu had M. wederom last van zijn oude kwaal en liet zich bepraten het eens te probeeren met D. D. D. In drie weken was dan alles genezen. De naam van een Engelschen dokter(?), die het middel aanbeval, gevoegd bij de verzekering van den drogist „dat het zoo'n best middel was”, deden M. besluiten bij zich zelf dit wondergeneesmiddel toe te passen. Redeneeren tegen vriend M. helpt nooit en nu ook niet; hij moest en hij zou D. D. D. gebruiken. Na enkele dagen begon de wond al te steken en te trekken, hetwelk M. voor een zeer gunstig verschijnsel hield. In het begin van de tweede week werd de pijn heviger, het been werd rood en zwol sterk op. Desondanks wilde M. het middel door gebruiken. Voor het eind van de derde week toch, zoo redeneerde hij, was er geen genezing te wachten. Die derde week werd er een, die den man heuglen zal; de pijn werd ondragelijk, drie nachten achtereen sloop hij geen oogenblik en ten einde raad riep hij toen de 21e dag was aangebroken mijn hulp in. Het geheele onderbeen was heftig ontstoken, terwijl drie weken te voren twee zweren bestonden, de een zoo groot als een gulden, de tweede nauwelijks den omvang van een dubbeltje bezittend. Er was sterke vochtscheiding, pijn en jeuk. Alvorens wij met een specifieke behandeling konden beginnen, moesten door vochtige omslagen de ontstekingsverschijnselen worden bestreden. Na 8 weken waren de beenzweren geheel verdwenen.

Ernstig dient dus te worden gewaarschuwd tegen het gebruik van dit middel. Het „Baat het niet, het schaadt toch niet” is hier niet van toepassing. En even ernstig tegen de gewetenloze handelwijze van de meeste drogisten, die maar voortgaan het goedgeloovig publiek niet alleen waardelooze, maar zelfs gevaarlijke kwakzalversmiddelen in de hand te stoppen.

Dr. J. E.

Iets over Kola Dultz.

In ons nummer van Augustus 1911 namen wij een stuk uit *De Voorhoede* over, waarin duidelijk werd uiteengezet de wijze waarop *Kola Dultz* aan den man wordt gebracht. Blijkbaar heeft men hier met een groote kwakzalverij te doen. Door de welwillendheid van een onzer lezers werden ons later een bundel papieren toegezonden — aan een zieke, die hulp bij Dultz gevraagd had, verstrekt — die volkomen overeenkwamen, met de beschrijving, die de „Voorhoedelezer” van het zaakje gegeven had. Wij behoeven er dus vooreerst niet op terug te komen; er bestaat geen

twijfel of wij hebben hier te doen met een z.g. brievendokter, alias kwakzalver, zooals wij dit soort al dikwijls hebben beschreven. Bij de ons geworden zending bevond zich ook een proepakje van de tabletten; deze zijn in onderzoek. Mocht het resultaat iets bijzonders opleveren, dan zullen wij het nog vermelden. (*).

Om te doen zien op welke waardige wijze de fabrikant van het middel werkt, met andere woorden om zijn echt kwakzalverachtig optreden duidelijk te doen kennen, laten wij hier een paar berichten volgen, door ons aan de *Gesundheitslehrer* ontleend:

FRANZ GRAEFEN te Berlijn, maakt in de bladen een dankbetuiging openbaar van een zekeren Prior DRAGICEVIO, woonplaats ongenoemd. Naar aanleiding van die dankbetuiging van „dezen aanzienlijken geestelijke” wordt de gratis-toezending van een boek beloofd. Iemand die zoo'n boek aanvraag, kreeg in plaats daarvan — als monster zonder waarde, — een doosje met 6e *Kola Dultz-pastilles*, waaraan ook de vriendelijk mededeeling niet ontbrak, dat na drie dagen een rembourszending van 9 Mark 40 Pf. zou volgen. (De kosten voor Nederland bedragen 9 gulden).

GRAEFE te Berlijn, thans zonder n., biedt in de couranten en tijdschriften op menschievende wijze kosteloos raad aan tegen alle soorten van zenuwlijden. Een dankbetuiging van een „Frl.” L. te Neurenberg is bij de annonce afgedrukt. Wanneer men deze dame schrijft, krijgt men een antwoord, geschreven in vlot koopmanschrift en stijl, waarin verzekerd wordt dat de heer GRAEFE geen „Schwindler” is. Dat mag waar zijn, want op directe aanvraag bij dezen, verdwijnt mijnheer GRAEFE en duikt op: de heer MAX DULTZ met zijn beroemd *Kola Dultz*.

Wie is dan wel de „Schwindler”?

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

In No. 9 van het Maandblad lees ik dat de oorlog aan de kwakzalvers wel geen voordeel zal brengen. Het zal U derhalve wel interesseeren als ik U bericht dat ik in een Duitsche courant een advertentie las waarin Kola Dultz aan militairen bij groote kwantiteiten voor halfgeld wordt aangeboden. Indien de Duitschers winnen, dan danken zij dit zeker voor een groot deel aan het gebruik van dit krachtmiddel? Hoogachtend B. F.

Inderdaad interesseert ons deze mededeeling maar ze verwondert ons niet. Max Dultz de uitvinder(?) van de Kola Dultz probeert alles om zijn zaak te verkoopen. Ten bewijze leze men wat wij in September 1911 schreven en op een andere plaats in het blad van heden hebben overgenomen. (Red).

RECHTSZAKEN.

In de strafzitting van 23 September heeft de rechtbank te Rotterdam o. m. de volgende zaken behandeld:

De 42-jarige koopman M. de R. te Rotterdam was bij vonnis van het kantongerecht aldaar dd. 9 Juli 1914, ter zake van overtreding van art. 436 Strafwb., veroordeeld tot f 15 boete, subs. 5 dagen hechtenis. Bekl. kwam van dat vonnis in appèl.

Bekl. verklaarde, dat in begin December 1913 de landbouwer J. de Koning van 's Gravendeel in zijn winkel was gekomen en kruiden had gevraagd voor zijn vader. Bekl. had de Koning gevraagd, wat zijn vader scheelde en vernemen, dat de Koning Sr. aan leverziekte leed. Daarop had bekl. De Koning een pakje kruiden tegen f 1.50 verkocht.

Bekl. meende zich niet aan onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde te hebben schuldig gemaakt. De Koning had hem niet geraadpleegd, slechts kruiden van hem gekocht. Hetgeen bekl. had uitgeoefend, zou dus geen geneeskunde, maar koopmanschap zijn geweest.

Op 12 Januari was De Koning ten tweede male een pakje kruiden komen halen.

De landbouwer J. de Koning was in begin December 1913 en op 12 Januari 1914 in den

winkel van bekl. geweest en had telkens een pakje kruiden gekocht. De eerste maal had bekl. hem gevraagd, wat zijn vader scheelde. De pakjes waren bedrukt met de vermelding, dat de kruiden tegen leverkwalen moesten dienen en f 1.50 per pakje kostten.

Het O. M. wees er op, dat feiten als dit zeer ernstig waren, ook al waren de kruiden onschadelijk, daar de koopers in den waan werden gebracht een deugdelijk geneesmiddel te bezitten en dan verzuimden een geneesheer te raadplegen.

De officier achtte de door den kantonrechter opgelegde straf te laag en vroeg bevestiging van het vonnis, met uitzondering van de straf en veroordeeling van bekl. tot f 100 boete, subs. 25 dagen.

In een uitvoerig pleidooi verdedigde bekl. de „natuurgeneeswijze” welke hij voorstond.

De 32-jarige koopman G. T. ook te Rotterdam, was bij vonnis van den kantonrechter aldaar dd. 2 Juni ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde veroordeeld tot f 150 boete, subs. 30 dagen hechtenis. (Men zie ons Maandblad van Juni j.l.).

Mr. Pompe van Meerdervoort trad als bekl.'s gemachtigde op.

Op een dag in het midden van December had bekl. bezoek gekregen van den schilder R. Visser, van 's Gravenhage, en diens vrouw.

De vrouw leed aan de zenüwen, en bekl. had haar als geneesmiddel daartegen een flesch „Vina Medicata” verkocht tegen f 1.25. Ook de man, die zich al pratend ook niet erg lekker was gaan gevoelen — aldus verklaarde hij — had een flesch van het middel meegenomen.

Visser en zijn vrouw hadden het advies gekregen elken avond vóór het naar bed gaan een eetlepel van den drank te gebruiken.

Op 10 Januari had bekl. hun nog een derde flesch geleverd.

Mr. Pompe van Meerdervoort erkende namens bekl. dat de feiten hadden plaats gevonden zooals zij bij dagvaarding waren omschreven, als ook de ten laste gelegde recidive.

Het O. M. eischte bevestiging van het vonnis, met uitzondering van de opgelegde straf en veroordeeling van bekl. tot twee maanden principale hechtenis.

Mr. Pompe van Meerdervoort zeide, dat naar bekl.'s meening alle ziekten voortkomen uit onzuiverheid van het bloed, welke door zijn „Vina Medicate” te genezen zou zijn. Hij beschouwde zichzelf niet anders dan als koopman deed niets anders dan dat hij den genezenden drank verkocht en achtte zich niet strafbaar. Op deze gronden vroeg mr. Pompe van Meerdervoort, dat bekl. van rechtsvervolgning zou worden ontslagen. Uitspraken 1 October. (N. Rott. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

A. V. te A. Op uwe vragen kunnen wij het volgende antwoorden:

1°. De *Balsem Benqué* is een fransche spécialité, die inderdaad datgene bevat, wat er in de brochure van wordt gezegd. Vermoedelijk kan hij bij spit met succes worden aangewend doch al de wonderen, die er van worden verteld, zullen er niet mee bereikt worden. Het middel, zoo niet het oorspronkelijke dan toch een even goede namaak, is bij iederen apotheker te verkrijgen. Vanwege de *Nederl. Maatschappij tot bevordering der Pharmacie* is een boekje uitgegeven, bevattende voorschriften voor de bereiding van verschillende spécialités; daarin komt ook een voorschrift voor van *Baume Analgésique Benqué*.

2°. *Putte's wonderzalf* kennen wij niet; kunt gij ons iets naders daarover mededeelen, b.v. gebruiksaanwijzing enz., of die zalf ter onderzoek zenden? Wij weten niet waar deze te krijgen is.

3°. Het gebruik van *hondenwet* tegen longtuberculose is een sprookje uit de oude doos; het geloof daaraan kan gevaarlijke gevolgen na zich slepen, omdat daardoor het tijdig inroepen van doelmatige hulp wordt verwaarloosd.

4°. Het dragen van een *kattevel* tegen reumatische aandoeningen is ook een oud middel, dat echter geen kwaad kan. Het verwarmt de gevoelige plaats maar een stuk flanel of watten zal evenzoo werken.

J. J. H. te A. In het *Tijdschr. v. Geneesk.* heeft een artikel gestaan over het gebruik van *Caramel* (gebrande suiker) tegen suikerziekte. Wij kunnen daarover geen oordeel vellen, evenmin of het praeparat van VAN DER SPUYT aan de te stellen eischen voldoet. Vraag uwen geneesheer.

v. d. M. te L. Gij hebt ons met het gezondene een groot genoegen gedaan. Het ware te wenschen, dat alle geneeskundigen ons in kennis stelden met de verschillende, op kwakzalverij betrekking hebbende zaken, die zij zoo nu en dan ontvangen.

H. M. te U. Wij zijn destijds zelf aan het opgegeven adres geweest, konden echter van de aanwezige bewoonster (een man was niet tegenwoordig) niets gewaar worden. Derhalve konden wij ook geen nadere inlichtingen geven. Dergelijke onderzoekingen van onzentwege geven meestal geen resultaat, omdat wij geen rechercheur ter onzer beschikking hebben.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boraniumbessen, een vermageringsmiddel, zoogenaamd eerst kort geleden door een Engelsman ontdekt, zijn geen bessen en geen ontdekking. De heer L. H. BOGTSTRA te Amsterdam was zoo welwillend het chemisch en microscopisch onderzoek voor ons te verrichten en aan zijn rapport ontleenen wij het volgende:

De z.g. bessen zijn bonbons; ze zijn donkerbruin van kleur, sommige wat bestoven, de inwendige massa is taai en tot draden te trekken terwijl het buitenlaagje harder en versuikerd is. Het geheel riekt naar menthol of pepermuntolie. Het gewicht dezer bonbons is zeer uiteenlopend; de grootste woog 1,803 gram, de kleinste 1,085 gram, dus ruim 700 milligram verschil! De overige schommelden in gewicht hier tusschen in.

Als bestanddeelen van de z.g. bessen werd gevonden suiker, maïszetmeel, gom en phenolphtaleïne! andere stoffen konden niet met zekerheid worden aangetoond.

Naar aanleiding van dit rapport durven wij gerust verklaren, dat de Boraniumbessen behooren tot de echte kwakzalversmiddelen en nog wel tot de schadelijke. Het eenige bestanddeel, dat geneeskrachtige werking bezit, is de phenolphtaleïne en tegen die werking moeten wij met kracht waarschuwen. Genoemde stof, die, in den laatsten tijd, herhaaldelijk door kwakzalvers in hunne middelen is opgenomen, is een zeer sterk purgeermiddel, waarvan, bij het gebruik, in verschillende gevallen schadelijke nawerking is geconstateerd.

En zoo iets durft de man van de Boraniumbessen aan te bevelen als een „natuurlijke geneeswijze”!

Wij vreezen, dat de personen, die twee maanden lang dit sterke purgeermiddel gebruiken, magerder zullen worden dan hun zelf lief is.

Naar ons van verschillende zijden ter oore kwam (één geval is in ons no. van Juli j.l. medegedeeld) verkoopt iemand te Amsterdam een zakvol *Boraniumbessen* voor 5 cent. Men krijgt dan gewone *jeneverbessen*.

SANGUINOSE. Door de firma VAN DAM & Co. te 's Gravenhage wordt dit middel met veel ophet aanbevolen „in al die gevallen, waarin groote zwakte het herstel belemmert of het leven tot een last maakt”. Verder wordt ervan gezegd: „Heel bijzonder gunstig is de werking van de Sanguinose bij kinderen die herstellende zijn van engelsche ziekte (rhachitis); de voorbeelden daarvan zijn talrijk.”

Volgens de bewering van de fabrikanten is Sanguinose „getrokken uit een groot aantal kruiden, die door hunne onderlinge samenstelling een zeker gevolg waarborgen. Na herhaalde proefnemingen is het eindelijk mogen gelukken de Sanguinose aldus in het luchtledige te bereiden dat de voedingszouten uit de planten hier in den meest onveranderden vorm aanwezig zijn.”

Daarentegen is, door het onderzoek van den heer J. VAN RIEL, te Amsterdam, gebleken, dat er van dat groot aantal kruiden niet veel te merken is en nog minder van de zoo belangrijke voedingszouten.

Sanguinose is geen ontdekking van bijzondere waarde; neem: wat bittere kruiden, waarin o. a. gentiaan voorkomt (b.v. de bekende, zoogenaamde koortskruiden) trek die met wijn, water en spiritus, filtreer het mengsel na eenige dagen... en klaar is Sanguinose. Wij zien, na deze verklaring, al een storm onder de bewonderaars opsteken en ons afvragen: of dan al die menschen gelogen hebben die zulke mooie attesten hebben afgegeven? Och neen, goede menschen! Een geregeld gebruik van wat wijn (en vermengd met enkele bitterstoffen om den eetlust op te wekken) zal, in gevallen van zwakte, goede diensten kunnen bewijzen, maar daarvoor is 't niet noodig f 1.50 voor de 300 gram of f 3.75 voor de flesch te betalen. Een vertrouwd wijnkooper helpt u beter en veel goedkooper dan de firma VAN DAM & Co. Een beetje gentiaan-tinctuur b.v. door een flesch wijn... en zeker hebt ge f 2.75 verdiend en zult er even gezond bij worden als bij het gebruik van *Sanguinose*.

Nog één raad: Geef het uwe kinderen niet bij herstel van engelsche ziekte; voor kinderen bevat het wondermiddel veel te veel alcohol.

*) Het onderzoek heeft destijds niets bijzonders opgeleverd.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheker, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, MSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉ'S bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Wat is er langs wettelijken weg tegen de kwakzalverij te doen?

Berichten: Dr. Reteau. — Een kwakzalver veroordeeld te Brunswijk. — De Energos-Compagnie. — De inrichting van Bilz gesloten.

Mededeelingen van verschillenden aard: Granuline. — Bepalingen betreffende de vrije uitoefening der geneeskunst in Duitschland. — Een bezoek bij de Sombambule. — De teringgenezer Yonkerman en zijn tuberculolyne. — Een gebed. — Erratum.

Ingezonden: Vrouwen in kwakzalvers. — Oproep van de Koninklijke Bibliotheek.

Rechtszaken: Hooge Raad. — Rechtbank te Rotterdam. — Prof. De Haas.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: De middelen van Elmer Shirley.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieve zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Keizersgracht 239, te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Aan de leden hierbij het dringend verzoek om in hun kring zooveel mogelijk propaganda voor de Vereeniging te maken.

Veel moeite behoeft hun dat niet te kosten, waar telkens blijkt, dat er velen zijn, die voor het streven onzer Vereeniging groote sympathie gevoelen en slechts een geringe persoonlijke opwekking behoeven, om ook door opgaaf voor het lidmaatschap daarvan te doen blijken.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester.

Wat is er, hier te lande, langs wettelijken weg tegen de kwakzalverij te doen?

Een speciale wet ter beteugeling der kwakzalverij bezitten wij niet; de bepalingen daartegen waren oorspronkelijk opgenomen in de *Geneeskundige wetten* van 1865.

Het zijn in hoofdzaak Art. 1 van de wet van den 1sten Junij 1865, S. 60, regerende de uitoefening der geneeskunst, en Artt. 1 en 30 van de wet van den 1sten Junij 1865, S. 61, regerende de uitoefening der artseneijbereidkunst. De beide Artt. luiden aldus:

„Uitoefening der geneeskunst, waaronder de „wet het verlenen van genees-, heel- of verlos-

„kundigen raad of bijstand verstaat, is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid „daartoe volgens de wet is toegekend.”

„Uitoefening der artseneijbereidkunst is het be-reiden en tot geneeskundig doel afleveren van „geneesmiddelen. Tot uitoefening der artseneij- „bereidkunst zijn alleen bevoegd: apothekers, „hulpapothekers en leerlingen-apothekers (bij „latere wetswijzigingen ook de assistenten) „onder „de in art. 22 gestelde bepaling en die genees- „kundigen, aan wie dit is toegestaan.”

Bij de strafbepalingen werd op overtreding van Art. 1 der geneeskundige wet een gevangenisstraf van drie maanden tot één jaar en geldboete van f 75—f 300, te zamen of afzonderlijk, gesteld, terwijl overtreding van Art. 1 van de pharmaceutische wet werd gestraft met eene boete van f 10 tot f 200. In beide gevallen werd bij herhaling derzelfde overtreding een aanmerkelijke verhooging van straf in 't vooruitzicht gesteld.

Zooals met ziet, betrof het hier alleen, de onbevoegde uitoefening van genees- of artseneijbereidkunst tegen te gaan. De beide genoemde wetsartikelen zijn bij de invoering van het Wetboek van Strafrecht van Maart 1881, S. 35 vervangen door het eerste lid van art. 436 van dat Wetboek, luidende:

Hij, die, niet toegelaten tot de uitoefening van „een beroep, waartoe de wet eene toelating vor- „dert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent, „wordt gestraft met geldboete van ten hoogste „drie honderd gulden.”

Ook hier is, bij herhaling, met zwaardere straffen, tot hechtenis van hoogstens twee maanden, bedreigd.

Met dit artikel is men nu in de gelegenheid hen, die onbevoegd de geneeskunst uitoefenen — en daartoe behooren talrijke kwakzalvers — te vervolgen en inderdaad hebben op grond van deze bepaling reeds tal van personen met den rechter kennis gemaakt. Vervolgeningen in deze richting hebben in den laatsten tijd veelvuldig en met succes plaats gehad, waarbij komt, dat het in vele gevallen niet moeilijk is de schuldigen te treffen, omdat zij er geen geheim van maken, dat zij de wet overtreden.

Maar zij, die zelf niet de geneeskunst beoefenen, doch alleen z.g. geneesmiddelen verkoopen — en hun aantal overtreft verre dat van de quasi-geneeskundigen — zijn moeilijker te bereiken.

Vervolging op grond van art. 436 — n.l. het onbevoegd uitoefenen der artseneijbereidkunst — leidt zelden tot resultaat, omdat de wet onder „uitoefening der artseneijbereidkunst” verstaat „het bereiden en tot geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen” en het bijna nooit kan worden bewezen, dat de afleveraar van het kwakzalversmiddel ook de bereider is.

In deze gevallen heeft men — met meer succes — vervolging ingesteld naar aanleiding van Art. 30 van de pharmaceutische wet, welk artikel luidt:

„Behalve door de apothekers en door de ge- „neeskundigen, tot het afleveren van geneesmid- „delen bevoegd, mogen de geneesmiddelen, door „onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, eene „commissie van deskundigen gehoord, aan te „wijzen, niet worden verkocht beneden de hoe- „veelheid, daarbij voor elk dier middelen te be- „palen.”

Het aantal dier middelen, voorkomende op de bekende lijst C, is zeer groot en de daarbij bepaalde hoeveelheden betrekkelijk hoog, zoodat het dikwijls voorkomt, dat een of ander kwakzalversmiddel stoffen bevat, op die lijst voorkomende en beneden de hoeveelheid, daarop bepaald.

Op grond van genoemd artikel 30 is dan ook reeds menig verkooper van kwakzalversmiddelen — en zij zijn gemakkelijk door hun advertenties te vinden — vervolgd en veroordeeld.

Wij hebben de bovenstaande wetsbepalingen al dikwijls in ons blad besproken en zouden er ditmaal niet op zijn teruggekomen, ware het niet, dat de vonnissen van de Rechtbank te Rotterdam en van den Hoogen Raad, medegedeeld in de rubriek „Rechtszaken” van dit nummer, ons aanleiding gaven die bepalingen nog eens in herinnering te brengen.

Wij hebben hier te doen met o. i. *overtuigend bewezen* feiten: tweemaal van het overtreden van art. 436 van het Wetboek van Strafrecht en eenmaal van art. 30 van de Wet, regerende de uitoefening der artseneijbereidkunst. Toch gaan de personen, die deze feiten bedreven hebben, ongestraft uit.

Het zij verre van ons één oogenblik de juistheid van het vonnis van Rechtbank en Hoogen Raad in twijfel te trekken maar wij worden mistroostig gestemd, wanneer wij zien, dat de weinige steun, dien wij bij onze bestrijding van de kwakzalverij in de *Wet* meenden te vinden, ons ook nog ontvalt.

Of ligt het niet aan de *Wet*?

BERICHTEN.

Dr. Reteau, over wien wij reeds in de maandbladen van 1897 schreven, laat weer van zich hooren. De *N. Roll. Ct.* meldde onlangs het volgende:

Omtrent de plaats gehad hebbende arrestatie van zekeren H., te 's-Gravenhage, meer bekend onder den naam van „dr. Reteau”, als verdacht zich te hebben schuldig gemaakt aan abortus, wordt ons nog het volgende gemeld:

„Dr. Reteau” woonde vroeger aan de Paviljoensgracht. Reeds toen stozd hij ernstig onder verdenking, zoodat politie en justitie zich nog al eens met hem bemoeiden. Bewijzen werden echter niet tegen hem geleverd, en H. ontkende altijd alle schuld.

Sedert werd H. bankier, betrok een villa in de nabijheid der stad en hield kantoor te 's-Gravenhage.

De zedenpolitie verloor hem echter niet uit het oog. En nu had het haar aandacht getrokken, dat H. des Zondags op bepaalde uren zijn vader, wonende aan de Paul Krugerlaan, voor een paar uren ging bezoeken, en dat er dan, wanneer hij daar was, vele vrouwen en meisjes eveneens op bezoek kwamen.

De zedenpolitie stelde zich verdokt op, en toen haar nu gisteren bleek, dat de visite weer in vollen gang was, deed zij een inval in de woning en trof daar behalve de verdachten o.a. ook aan een 7-tal vrouwen van verschillende leeftijd.

De politie oordeelde, dat er voldoende redenen aanwezig waren om dr. Reteau mede te nemen, terwijl ook de bezoeksters, zonder dat het in het oog liep, per auto naar een politiebureau werden geleid om verhoord te worden. Ook heeft de politie verschillende instrumenten in de woning in beslag genomen.

Een kwakzalver veroordeeld.

Te Brunswijk is de ziekenbehandelaar St., die zich tegenover zijn patiënten als arts had uitgegeven en hen voor waardelooze medicamenten hooge sommen had afgenomen, door de rechtbank veroordeeld wegens bedrog, tot 3½ jaar tuchthuisstraf, 150 Mrk. boete en 10 jaren eerverlies; en wegens overtredingen op het gebied van het geneesmiddelverkeer nog bovendien tot 4 weken hechtenis en 10 Mrk. boete.

De Energos-Compagnie. Het kranten- en tijdschriften lezend publiek kent stellig wel de Deutsche Energos-Compagnie, die de Energos-kam, een electrisch haar-apparaat, dat de groei heet te bevorderen, in den handel brengt. Zeker, de oprichter heeft den geest des tijds handig weten te exploiteeren, maar hij had moeten bedenken dat, toen het electriciteit-enthousiasme week, om plaats te maken voor een radiumrage, ook de voorheen geheimzinnige electrische kam nuchterder zou worden aanschouwd, en dat men nu een radio-actieve haarborstel moest lanceeren, om geld te kloppen. De Energos-Compagnie is echter niet met zijn tijd meegegaan, en is de dupe geworden van de ont-nuchtering van het publiek. Op het oogenblik is de maatschappij in een reusachtig proces gewikkeld. Behalve een groot aantal civiele processen van de teleurgestelde afnemers tegen de Energos-Compagnie, wordt er ook geprocedeerd tegen alle artsen die de mededeelingen over de wonderbare resultaten van het gebruik der Energos-kam onderteekenden.

Dat de Energos-Compagnie in zijn bloeitijd goede zaken gemaakt heeft, blijkt wel uit het feit, dat er alleen vanuit München 400000 stuks de wereld in werden gezonden. Een kam heeft een waarde van hoogstens 55 ct. Intusschen betaalde het publiek, dat toch maar o, zoogaarne zich laat bedotten, er 25 of 30 Mark voor. (Vox Medicorum.)

Sluiting van een beroemde natuurkundige inrichting. De toenemende klachten over den ongewenschten gang van zaken in de wijd en zijd beroemde Natuheilanstalt van Bilz heet tengevolge gehad, dat de regeering de instelling heeft gesloten. Het is Bilz en zijn familie eens en voor goed verboden aan het hoofd van zulk een instelling te staan, en zou een ander de inrichting willen overnemen, dan zouden daar toevallig een aantal ziekten niet in behandeling mogen worden genomen. Ook aan den arts, die Bilz ter zijde stond, is de concessie, om aan het hoofd der inrichting te staan, geweigerd en het beroep, dat deze Sanitätztrat tegen die beslissing had aange teekend, heeft hij ingetrokken. En ten slotte heeft de Napoleon der vrije geneeskunst het moeten beleven, dat zijn zoon hem ontrouw is geworden, en, daar hij in vaders inrichting geen genezing kon vinden, zich onder een valschen naam in behandeling heeft gesteld van een aanhanger der zoo gehate schoolgeneeskunde.

(T. v. G.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Granuline tegen de tuberculose.

Nadat we een heelen tijd van dit middel niets meer hadden vernomen duikt het thans weer op; GRAFHORST begint zijn reclame opnieuw. Hij zendt nu circulaires rond waarin de voortreffelijkheid van zijn middel wordt verkondigd. Als bij zoovele dezer middelen ontbreken de attesten hier niet, door elkander vindt men er van leeken en van

geneeskundigen. De laatste attesten zijn buitengewoon merkwaardig.

Dr. J. P. te W., Dr. B. S. te W. en dergelijken verkondigen den roem der granuline. Dat maakt nu natuurlijk op den ontvanger van zoo'n circulaire indruk, op ons minder; dusdanige wijzen van aanbeveling rieken ons wat sterk naar de manieren der kwakzalvers. Voor ons zou de waarde van de attesten eerst groot worden, wanneer die geneeskundigen, in plaats van met hun initialen, met hun vollen naam teekenden en wanneer ze hunne mededeelingen hadden geplaatst in een wetenschappelijk tijdschrift, dan waren die mededeelingen ten minste toegankelijk voor wetenschappelijke critiek; thans zijn ze evenveel waard als de beweringen van Akker omtrent abdijsiroop en dergelijke. We kunnen slechts herhalen wat we vroeger reeds zeiden: Indien het middel van Grafhorst deugdelijk is, laat hij het dan in de wetenschappelijke wereld op wetenschappelijke wijze bekend maken. Het werken met verzekeringen van heeren die alleen hun initialen bekend maken is daartoe niet voldoende, evenmin de onderteekening van Grafhorst met Drs. Of dit ook weer een speculatie is op het suggestiebele publiek of dat deze man inderdaad Doctorandus is weten we niet. In het laatste geval zou hij gelegenheid hebben door het schrijven van een proefschrift zich zelf een monument te stichten en der menschheid een weldaad te bewijzen; wij vreezen echter dat het voorshands nog wel bij de initialen en het Drs. zal blijven.

Bepalingen betreffende de vrije uitoefening der geneeskunst in Duitschland.

Er heerscht bij sommigen de meening, dat in die landen, waar de uitoefening der geneeskunst is vrijgelaten, die vrijheid onbeperkt is; een pas ontvangen schrijven van een abonnee op het Maandblad verkondigt o. a. die meening. Het komt ons daarom raadzaam voor hier in 't kort eenige van de beperkende bepalingen na te gaan, waaraan de uitoefening der geneeskunst in Duitschland is onderworpen.

Ieder die, onbevoegd zijnde, de geneeskunst als bedrijf wil uitoefenen, moet daarvan kennis geven aan den „Kreisarzt” van zijn district, onder opgaaf van woonplaats, terwijl een dergelijke kennisgeving bij verhuizing, opnieuw moet geschieden. Verder is hij verplicht tot het aanhouden van registers, waarin o. a. de namen van zijne patiënten en de behandelingswijze moeten worden vermeld en welke registers op aanvraag en op gezette tijden aan de geneeskundige ambtenaren moeten worden vertoond.

Hierdoor is het mogelijk na te gaan op welke wijze de onbevoegden tegenover het publiek optreden, of dit met bedrog gepaard gaat en of hun behandeling ook nadeel aan den lijder kan berokkenen.

Vooraf tegen bedrog wordt met kracht opgetreden. Het voeren van een titel, die den onbevoegde als een gediplomeerde aanwijst wordt somwijlen streng gestraft, geheel anders dan hier te lande waar, men zou het bijna niet gelooven, een dusdanige handelwijze ook strafbaar is.

Het aanwenden van middelen of methodes, die absoluut niet kunnen dienen tot genezing van de kwalen, waartegen zij zijn aanbevolen, heeft reeds menig kwakzalver, met de gevangenis kennis doen maken. Trouwens, het zij hier ter loops aangemerkt, wanneer er in Duitschland in zake kwakzalverij gestraft wordt, zijn de straffen, in 't algemeen, veel zwaarder dan bij ons. Ook gebrek aan zorg tegenover de patiënten wordt den onbevoegden zwaar aangerekend, vooral wanneer uitbuiting van den lijder daarmee gepaard gaat. Wegens „fahrlässige Tötung” is reeds menig zwaar vonnis geveld.

Maar bovendien is de kwakzalver, als zakenman, onderworpen aan de „Reichsgewerbeordnung”, zoodat vervolgingen wegens misbruiken in den handel „unlauterer Wettbewerb” herhaaldelijk voorkomen.

Wij volstaan met dit weinige, waaruit moge blijken, dat de zoo geroemde vrijheid alles behalve vrij is.

Men make daaruit echter niet de gevolgtrekking dat, wanneer men de Deutsche methode volgt, er geen bezwaar bestaat ook in Nederland

de vrije uitoefening der geneeskunst toe te laten. Integendeel, juist Duitschland leert ons, dat, niettegenstaande de bestaande bepalingen, de kwakzalverij en het daarmee gepaard gaand gevaar voor de volksgezondheid op onrustbarende wijze toenemen. En dat is te begrijpen.

Wie de desbetreffende rechtszaken in Duitschland eenigszins getrouw volgt, zal het opvallen hoe menigmaal de beschuldigten worden vrijgesproken of van rechtsvervolging ontslagen, hoe dikwijls, in hooger beroep, plaats gehad hebbende veroordeelingen worden vernietigd.

Het bewijs dat de aangeklaagde tegen beter weten in gehandeld heeft, dat hij met voorbedachten rade bedrog heeft gepleegd, dat hij zelf bewust is van het nadeelige van zijne handelwijze is zoo zelden te leveren en juist met het oog op bedrog hebben de meeste vervolgingen plaats.

Een enkel voorbeeld: De zaak van PASTOR FELCKE mogen wij als bekend veronderstellen. Deze, die beweerde zijn diagnose te maken uit de kleur der oogen, had, toen hij in de gelegenheid was gesteld zijn methode proefondervindelijk voor deskundigen aan te toonen, het grootste fiasco gemaakt. Toch werd hij vrijgesproken, omdat hij zich tegenover den rechter beriep op zijn goede trouw en op zijn overtuiging dat zijn geneesmethode de ware was.

En dergelijke verdedigingen, meestal met succes gevoerd, ontmoeten wij herhaalde malen en deze ontnemen derhalve aan de beperkende bepalingen menigmaal hun waarde.

En daarvan maken de kwakzalvers gebruik.

Een bezoek bij de Somnambule.

Omtrent een bezoek bij MEVROUW v. GELDEREN, Prinsengracht, b. d. Westermark te Amsterdam, deelt men ons het volgende mede: „De Somnambule maakte zichzelf in slaap, greep mijne hand en begon mij over mijne ziekte te spreken, als zijnde ik in hooge mate zenuwachtig, gal en leverstoornis, dikwijls pijnen, die doordrongen tot in de rug, daarbij een gevoel alsof er een brandende prop naar de keel kwam, heel dikwijls moede van de kleinste wandeling, vroeg waarom ik zooveel melk dronk, dat was vergift voor mij, ik moest zoo sterk mogelijke koffie drinken, slappe thee, alles eten, veel vruchten, 's morgens op de nuchtere maag een geklopt ei met suiker en één lepel koud water daardoor roeren. Ik werd boven ontvangen in een suite; beneden in de wachtkamer zaten verscheidene menschen die nog moesten worden geholpen. Zij schreef mij een lang recept voor, dat moest worden klaar gemaakt bij een bepaald aangewezen apotheker; ik ontving eene doos pillen, onder remburse, waarvoor ik f 3.15 betaalde en voor het bezoek aan de somnambule ook f 3.50. Als de pillen gebruikt waren, moest ik terugkomen of, als hiertegen bezwaar bestond, kon ik een vlokje haar sturen.”

De bezoeker, die 't zaakje niet te best vertrouwde, liet ons de pillen ter onderzoek zenden. De heer N. KEULEMANS te Amsterdam, die het onderzoek voor ons verrichtte, vond daarin *kina*, *salicylzure soda* en *broomnatrium*, andere werkzame bestanddeelen waren in de pillen, — bereid volgens het *lange recept*, — niet te vinden. Ons gevoelen omtrent de waarde van recepten van somnambules, die door een bepaald aangewezen apotheker moeten worden gereed gemaakt, hebben wij in het No. van December 1913 neergelegd. Het betrof toen ook een lang recept, bijna onleesbaar, waaruit met groote moeite *Bicarbon. natrie.* en *joodkalium* konden worden ontcijfert. Beide stoffen werden echter bij het onderzoek der *volgens het recept vervaardigde (?) pillen* niet aangetroffen. Wat te denken geeft!

De teringgenezer Derk P. Yonkerman en zijn tuberculozyne.

Voor zoover wij weten heeft YONKERMAN het adverteeren in de Nederlandsche bladen gestaakt; misschien gaf het niet genoeg. In buitenlandse bladen, vooral in geïllustreerde tijdschriften, die ook bij ons veel worden gelezen, wordt de reclame echter voortgezet. Daarom en ook omdat ons nog telkens inlichtingen worden gevraagd, willen

wij nog een kort woord aan deze kwakzalverij wijden :

In de Maanbladen van Maart en April van 1910 en van April 1911 hebben wij reeds uitvoerige artikelen geplaatst, waaruit onze lezers konden zien hoe deze Amerikaan, die volgens eigen opgaaf een zoon is van „wakkere Hollandshe ouders”, zich in zijn optreden als een echte moderne kwakzalver vertoont, mooie brochures schrijft waarin dankbetuigingen niet ontbreken, lijders, zonder ze gezien te hebben, genezing belooft, alle andere geneesmiddelen en methodes afkeurt en daartegenover zijn eigen middel hemelhoog als het eenige, onfeilbare prijst.

Alles volgens het bekende recept. Wij vinden het onnoodig nog eens uitvoerig bij het optreden van YONKERMANS te blijven stilstaan en bepalen ons thans in hoofdzaak tot de bespreking van zijn geneesmiddel (?)

Na jarenlange studie (weer het gewone praatje) van de tering in haar verschillende wijze van optreden, heeft YONKERMANS, zooals hij zelf schrijft, het grootste deel van zijn tijd doorgebracht „met energische studie over Tuberculoze-Tering”.

Maar laten we hem zelf even aan 't woord ; onze lezers mogen — al is de zaak op zichzelf treurig — toch ook eens lachen.

„Hij heeft de Geneeskunde der Tering tot zijn levensstudie gemaakt, met het resultaat, dat hij de Tuberculozyne samenstelde, „De Kopergenezing voor Tering”, — en gelijk anderen, die aan hetzelfde veld werkten, hunne namen in de medische historie beroemd maakten door hun waardevolle ontdekkingen — zooals Jenner, die de inenting met serum eener koe invoerde, Pasteur, die een zeker vergift van dollen honden en konijnen aanwende om dyphteritis schadeloos te maken en vele andere onderzoekers en ontdekkers kunnen opgenoemd worden, waar eerst om gelachen werd — is hij beroemd geworden door zijn ontdekking, welke door zijn volhardend, wetenschappelijk onderzoek en toepassing, een zegen voor duizenden lijders aan deze verschrikkelijke kwaal is geworden.

Belang hebbende bij dezelfde wijze van studie en onderzoek, toen Koch in 1882 zijn groote ontdekking deed, door de tering-bacil of microbe, welke tering veroorzaakt af te zonderen, waakte Dr. Yonkerman met een kritisch oog en was een der eerste mannen in zijn land, welke gebruik van Koch's uitvinding maakte. Hij werkte voor zichzelf alle toegepaste proeven uit. Zijn werk vervolgend, ontvouwde en beproefde hij nauwkeurig vele originele theoriën en ideeën, tot ten laatste door zijn ontdekking der Tuberculozyne, Tering heden spoedig en zeker genezen kan worden.

Dr. Yonkerman verzuimde niet, zijn uitvinding aan de wereld te geven, toen hij zeker was van de buitengewone geneeskrachtige waarde zijner nieuwe ontdekking ; het is nu reeds verscheidene jaren geleden, sinds hij het eerste bekend maakte, dat hij een besliste genezing voor Tering had gevonden. Hij werd eerst door zijn collega's uitgelachen, toen hij bekend maakte, dat zijn lange jaren van studie, proeven en onderzoekingen met de uitvinding van een merkwaardig geneesmiddel, hetwelk hij Tuberculozyne noemde, beloond werden en dat dit middel de tering-bacil zou doodden en geen schadelijke uitwerking heeft voor zelfs het teerste gestel eener lijder. Het was slechts na de nauwkeurigste proeven en geloofwaardige en besliste bewijzen, dat hij alle belangstellenden kon overtuigen, dat hij had, wat hij beweerde te hebben, een geneesmiddel wat de verschrikkelijke Tering-kwaal zou genezen.”

Dit middel, de Tuberculozyne, is, volgens opgaaf van den ontdekker, een samenstelling van zekere koperzouten.

Het bestaat uit 2 flacons, gevuld met een roode vloeistof (No. 1) en een bruine (No. 2). Elke flacon draagt het volgende opschrift :

„TUBERCULOZYNE YONKERMANS.

Het Nieuwe Geneesmiddel voor tering.

Tuberculozyne (Yonkerman) de nieuw ontdekte en eenig zekere bekende genezing voor tering, werd ontdekt door Dr. Derk P. Yonkerman te Kalamazzo, Mich. U. S. A. en wordt slechts bereid en verkocht door de Derk P. Yonkerman Company Ltd. Het is geen medicijn, wat

overal verkrijgbaar is en mag het slechts gebruikt worden volgens de gebruiksaanwijzing, welke er bij behoort. Het publiek in het algemeen wordt gewaarschuwd voor namaakselen, daar de roem dezer merkwaardige medicijn reeds wereldbekend is en menigeen zal trachten teringlijders met waardelooze samenstellingen te bedriegen. Overtuigt U, dat het zegel boven op de flesch onbeschadigd is.

Geen verpakking is werkelijke Tuberculozyne (Yonkerman) zonder dit zegel.”

No. 1 bevatte geen koper. Het was een mengsel van broomkalium, glycerine en een weinig kancelolie, door cochenille rood gekleurd.

No. 2 bevatte een spoor koper. Eerst bij onderzoek van een belangrijke hoeveelheid der vloeistof kon dit metaal worden aangetoond en wel in een hoeveelheid zóó gering, dat men eerder moet denken aan een verontreiniging der gebruikte grondstoffen dan aan een expresselijk toegevoegde stof.

Verder was aanwezig glycerine, een weinig bitteramandelolie, terwijl hoogstwaarschijnlijk de bruine kleur aan gebrande suiker te danken was.

Ziethier nu het wondermiddel, dat voor het bagatel van dertig gulden wordt afgeleverd.

Wat broomkali en glycerine is er grooter humbug denkbaar ?

Een Gebed.

Het volgende werd ons ter opname toegezonden :

„Er bestaat een Hebreuwsch gebed uit de 12e eeuw, door Maimonides vervaardigd, en dat hij dagelijks, vóór hij zijne patienten bezoekt, bad.

In dit aangrijpend gebed, hooren wij onzen arts zeggen :

„Ik wijd mij thans aan mijn beroep. Sta mij bij Almachtige in dit grootsche voornemen, dat het mij gelukke onder Uwen bijstand, zonder welke niets gelukt, ik in de genezing mijner lijders slage.

Verhinder het, o God! dat dorst naar voordeel, azen naar roem of aanzien zich in mijn bedrijf meng; want zulks is de duivel tegen waarheid en menschenliefde en ik kon ook door deze op een dwaalspoor geraken.

Bestendig de krachten van mijn lichaam en ziel, dat beide steeds kunnen helpen den rijke en arme bij te staan, den goede en slechte, den vriend en vijand.

Geef, dat mijne kranken vertrouwen in mij stellen en mijne voorschriften opvolgen. Verban alle kwakzalvers van hunne legerstede, zoomede de geheele schare van raadgevende familieleden en vrienden, die uit ijdelheid de beste kunstvoorschriften verijdelen en uwe lijdende en zieke kinderen ten grave voeren.

Indien wijzen in de geneeskunst mij attendeeren, laat mij hen dankbaar zijn, want het veld der kunst is groot. Indien ingebeelde dwazen mij berispen en beoordeelen, laat dan kunstliefde mij beheerschen.

Geef mij zachtmoedigheid en naastenliefde wanneer oudere artsen mij déprimeeren willen, mij bespotten en satirisch terecht willen wijzen”.

(Dit gebed is door dr. Kayserling indertijd in Philipsohn's Allg. Zeitung des Judenthums 1863 opgenomen.)”

Erratum. In het Maandblad van September j.l. is medegeeld dat de samenstelling van Bokolin in hoofdzaak overeenkwam met gecondenseerde melk. Deze conclusie, door ons uit de resultaten van het onderzoek getrokken, is minder juist. Het rapport van het onderzoek geeft meer den indruk, dat men te doen heeft met tot droog ingedampde ondermelk, onder toevoeging van riet-suiker. De beteekenis van het praeparat als voedingsmiddel is dus nog minder dan wij dachten.

INGEZONDEN.

Geachte Redactie.

In verband met onzen strijd, het artsenmonopolie betreffende, gevoel ik mij gedrongen op een aan artsen herhaald verzoek te voldoen en al datgene mede te delen, wat zich in onze functie voordoet en betrekking heeft op dezen strijd.

De kwakzalver Sonsbeek alhier, kortelings veroordeeld wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, U wel bekend, gaat nog steeds door, zijn verboden handwerk uit te oefenen.

De wijze waarop hij zijn zieken geneest moge blijken uit het volgende verhaal:

Het geval betreft een dame van circa 45 jaren leeftijd. Voor een paar maanden geleden werd ik bij haar ontboden en vond ik het slachtoffer te bed. Stel u voor : een bloedlooze vrouw, doodsbleek met witte lippen en een vies valse gelaatstint, met allerslechtste hartswerking en uiterst zwak. Als patient kende ik haar niet, echter zag ik haar vaak in de buurt van de Kwak, n.l. bij het café, waar 't gevaarlijke mensch zijn practijken uitoefende. 'k Vernam, dat ze reeds voor 8 dagen zoo'n enorm bloedverlies gehad had, dat ze daardoor flauw is gevallen. Toen wist de Kwak er geen raad meer op en werd ik geroepen. Het bleek dat het hooggeprezen wondermiddel den kwakzalver eenvoudig in den steek liet en hij door zijn „Vital” (een slappe geoxydeerde ijzer-suikeroplossing) geen genezing brengen kon.

'k Behoefde niet veel te vragen, een oppervlakkig onderzoek deed mij direct een zg. vleeschboom kennen, d. i. een spierachtig gezwel aan de baarmoeder. 't Gezwel was circa 2 vuist groot. Een chirurg, in consult genomen, beaamde de diagnose en stelde, zoodra de omstandigheden van de patient het toelieten, een operatie voor. Patient wilde van geen geneesmiddel weten en — ze waren ernstig noodig, om herhaling van 't hevige bloedverlies zooveel mogelijk tegen te gaan. Alleen toen haar gezegd werd, dat ze dan de heele verantwoordelijkheid alleen had te dragen, stemde ze toe, doch voor hoelang?..... Voor een dag!... Geen redeneering hielp; alleen een oliedom gebazel met verheerlijking van den Kwak was het antwoord. Die man alleen wist het, zijn wonderen waren niet te tellen. Artsen weten er niets van, schrijven maar een receptje en voelen niets voor de patienten.

Is 't niet treurig, dat zoo'n vrouw, door de suggestie van een Kwak, in de duivelsche klauwen van leugens is gevallen. Na 5½ week had de operatie plaats, die goed verliep. Volgens patient, is dat goede verloop te danken aan „Vital”. Patient bleef steeds ontevreden, tot ze eindelijk een stille verzuchting slaakte. Och! Had ik mijn middelen van Sonsbeek maar hier, dan zoudt u eens zien, hoe spoedig ik beter was. Dat hiervan niets kon komen spreekt van zelve.

Men ziet hieruit dat zelfs in die gevallen, waarin het bedrog van den kwakzalver zeer duidelijk aan het licht komt, waar blijkt dat hij van het geheele ziektegeval niets heeft begrepen, het vertrouwen van de zieke nog niet is geweken, de suggestie nog blijft voortbestaan. Deze vrouw, die door den kwak op den rand van het graf is gebracht en die haar leven en gezondheid zal te danken hebben aan het tijdig ingrijpen van geschoolde geneesheeren, blijkt toch nog niet in staat dit te beseffen blijft getrouw aan het eenmaal ingenomen nietswaardige middel. Zij blijft reclame maken, niet voor den chirurg die haar het leven redde, maar voor den Kwak, onder wiens suggestie zij zich nog bevindt.

Hoe zeiden Mr. van Hamel c. s. ook weer ?

Beweerden zij niet dat ons volk wel zelf kon waarnemen waar ernstige behandeling ophield en bedrog begon ?

J. C. HERTSTEIN,

Nijmegen, October 1914.

Arts.

De Koninklijke Bibliotheek (Afdeling Documentatie, conservator Dr. H. E. GREVE, 34 Lange Voorhout, den Haag) heeft van de Regeering de opdracht gekregen om in samenwerking met het Nederlandsch Registratuerbureau (Directeur de Heer J. A. ZAALBERG) de besluiten en maatregelen genomen door de Hooge Regeering, door de Besturen der Provincies, door Gemeenten, door Vereenigingen, door Comité's, door particuliere inrichtingen enz. in zoover ze gedurende den tijd van het oorlogsgevaar betrekking hebben op den economischen en financiezen toestand, in den ruimsten zin opgevat, te verzamelen en op systematische en overzichtelijke wijze te registreeren, zoodat daarvan zoowel door wekelijksche publicaties in uittreksel geregeld kennis kan worden gegeven, als op aanvraag daaromtrent informaties kunnen worden verstrekt.

De Koninklijke Bibliotheek rekent hierbij op de medewerking van allen om de omvangrijke

door haar te ondernemen taak op bevredigende manier te volvoeren. Het is daarom dat de vraag wordt gericht aan alle besturen van vereenigingen en comités, aan de banken en firma's, aan de redacties van de dag- en weekbladen, vooral ook die van patroons- of vakverenigingen, om hun circulaire en oproepen, hun mededeelingen aan het publiek of aan clientèle, hun bladen en publicaties geregeld mee te deelen en te zenden aan de Koninklijke Bibliotheek, afd. Documentatie, 34 Lange Voorhout, den Haag, terwijl de Koninklijke Bibliotheek van haar kant op zich neemt om van haar wekelijksche publicaties in brochurevorm telkens een exemplaar aan bovengenoemde lichamen en redacties kosteloos in ruil te zenden. opdat door deze samenwerking tusschen Regeering en de over het land verspreide lichamen en vereenigingen met den verzamelenden, registreerenden systematiseerenden arbeid der Koninklijke Bibliotheek een zooveel mogelijk volledig beeld tot stand kome der economische en financieele verhoudingen in het Koninkrijk der Nederlanden, tijdens het oorlogsgevaar van het jaar 1914, en daardoor afdoende informatie aan ieder die ze noodig heeft, kunnen worden verleend.

Op aanvraag aan de Koninklijke Bibliotheek (Afd. Documentatie) is de geheele reeks der publicaties verkrijgbaar tegen oversturing van franker- en verzendkosten ad f 0.50.

's-Gravenhage, September 1914.

De Bibliothecaris der Koninklijke Bibliotheek
W. G. C. BYVANCK.

Ofschoon vallende buiten het kader van ons blad voldoen wij, ter bevordering van het goede doel, aan het tot ons gericht verzoek om het bovenstaande op te nemen. Red.

RECHTSZAKEN.

Hooge Raad.

De Hooge Raad heeft o.m. uitspraak gedaan in de zaak van den officier van justitie bij de rechtbank te Breda tegen het ontslag van rechtsvervolgving van B. J. van E., drogist te Tilburg, terzake van het zonder apotheker te zijn in het klein verkoopen van geneesmiddelen, voorkomende op lijst C, n.l. een doos, inhoudende een flesch met „drank van dr. Roland tegen vallende ziekte”, bevattende een oplossing van broomkalium, broomnatrium en ammoniumbromide in water, groen gekleurd met een anilinekleurstof. (Zie het Maandblad van Juli j.l.)

De rechtbank had aangenomen, dat niet ten laste was gelegd dat het door den gerequireerde verkochte mengsel of oplossing als geneesmiddel was verkocht.

Geconcludeerd was tot verwerping van het cassatieberoep, aangezien de rechtbank terecht had aangenomen dat de geneesmiddelen niet afzonderlijk doch als mengsel zijn verkocht en ook terecht de dagvaarding had uitgelegd in dien zin, dat het mengsel niet is verkocht als geneesmiddel. (N. Rott. Crt.)

Rechtbank te Rotterdam.

Vernietigd werd een vonnis van het kantonrecht aldaar, d.d. 9 Juli 1913, waarbij de 42-jarige koopman M. de R. aldaar, ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst werd veroordeeld tot f 15 boete, subs. 5 dagen hechtenis. Opnieuw rechtdoende sprak de rechtbank bekl. vrij.

Vernietigd met uitzondering van de straf werd een vonnis van het kantonrecht d.d. 2 Juni, waarbij de 32-jarige koopman G. T. aldaar, recidivist, ter zake van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst werd veroordeeld tot f 150 boete subs. 30 dagen hechtenis. Opnieuw rechtdoende sprak de rechtbank bekl. vrij. (N. Rott. Crt.)

Men zie over beide zaken ons vorig no.

Prof. De Haas.

De wonderdokter „professor” A. J. d. H(aas), oud 79 jaar, wonende vroeger aan den Haagweg bij Leiden, thans te Noordwijk aan Zee, heeft opnieuw voor het Leidsche kantongerecht terechtstaan wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

Beklaagde erkende, dat hij niet bevoegd was tot het uitoefenen van de geneeskunst, geen academischen graad te hebben. Hij zeide alles te doen om de menschen te genezen en geen geld te vragen voor de behandeling. Voor het binnentreden van zijn woning moest men f 2.50 betalen; dit was voornamelijk voor de kruiden; die kreeg hij ook niet voor niets.

Als eerste getuige werd gehoord Margo de Leen, uit Boskoop. Haar vader had blaren aan een been, en op raad van een kennis is zij toen met een fleschje urine van haar vader naar bekl. gegaan. Zij heeft dezen het fleschje laten zien, en zonder dat deze de urine nader heeft onderzocht, verklaarde hij, zonder dat getuige daarvan ook maar iets had gezegd, dat haar vader blaren aan het been had, en dat hij, totdat de laatste blaar weg was, pijn zou lijden. Het kan echter genezen worden, had bekl. gezegd. Deze heeft haar toen een potje met gele zalf en een pakje kuiden meegegeven met gebruiksaanwijzing. De kruiden moest zij op water aftrekken en waren voor inwendig gebruik bestemd; de zalf moet niet op de blaren, maar er omheen worden gesmeerd.

Het zeere gedeelte zelf moest met een doek met zout water worden omwonden. Inderdaad zijn de blaren genezen, maar het water steeg al hooger, en hooger tot het hart. Bekl. zou zorgen, het water beneden het hart te houden. Haar vader is niet lang onder behandeling van den „professor” geweest en overleden. Dr. Van der Tak, uit Boskoop, die geroepen was, toen haar vader op sterven lag, gaf als doodsoorzaak op: bloedvergiftiging, doch dit omdat hij een vijand van „professor” d. H. was. Inderdaad was hij overleden, omdat het water naar het hart was geloopen.

De kantonrechter, mr. J. Klein, vroeg nog, hoe dikwijls zij bij bekl. was geweest, waarop getuige antwoordde, dat zij hem nog driemaal een bezoek had gebracht en dan tevens de urine meebracht. Haar vader ging prachtig vooruit, had „professor” d. H. telkens gezegd. Hij gaf haar telkens dezelfde geneesmiddelen mee.

De vrouw van den overledene, de weduwe De Leen, was zelf nooit bij bekl. geweest. Zij gaf een beschrijving van de ziekte en de behandeling van haar overleden echtgenoot. Toen haar man zoodanig was achteruit gegaan, dat hij zijn stervensuur voelde naderen, heeft men dr. Van der Tak uit Boskoop ontboden. Toen deze verschenen was, wilden de familieleden hem verzwijgen, dat hun vader onder behandeling van bekl. was geweest, maar de vader stond er op, dat aan dr. Van der Tak de volle waarheid zou worden gezegd. Haar man is vol vertrouwen in „professor” d. H. overleden, en ook zij en haar dochters blijven in hem het volste vertrouwen stellen.

De andere dochter van den overledene legde dezelfde verklaringen af als haar moeder en zuster.

Hierop werd gehoord mej. Riem Vis, een stiefdochter van bekl. Zij is als verpleegster ten huize van haar stiefvader werkzaam en reikt bij het betreden van de woning aan de bezoekers de kaarten uit, waarop te lezen staat entree f 2.50.

Dat is dan een rijke broodwinning, merkte de kantonrechter op; indien ten minste juist is, wat men hem heeft verteld, dat er iederen dag zowat 150 bezoekers komen.

Getuige ontkent dit, slechts 10 à 20 patienten worden er per dag geholpen en haar stiefvader houdt slechts zitting in de morgenuren. 's Zaterdags en 's Zondags wordt er geen zitting gehouden.

Desgevraagd verklaarde zij, dat zij medehulp om de zalf klaar te maken en dat zij deze, evenals de kruiden, aan de patienten of bezoekers uitreikte. Een diploma als apothekeres bezit zij niet.

De kantonrechter vroeg hierop, of het waar was, dat op het woordje „kook” de geneesmiddelen werden binnengebracht, wat getuige bevestigde.

Als laatste getuige werd gehoord dr. Van der Tak, uit Boskoop, de vroegere huisdokter van de familie De Leen. Hij was geroepen, toen de vader op sterven lag. Deze getuige verklaarde, dat de behandeling van bekl. de indirecte oorzaak was van het overlijden, en hij heeft de overtuiging, dat bij behandeling door een be-

voegd medicus het leven van den man nog maanden lang had kunnen zijn gerekt.

Telkens als getuige soortgelijke gevallen onder handen krijgt, zal hij daar een klacht over indienen.

Beklaagde valt hierop dezen getuige in de rede en overstelpt hem met hevige verwijten. Hij heeft gelukkig geen geld noodig en hij heeft zelfs patienten bij het hof.

De ambtenaar van het O. M., mr. Van der Elst, vindt het niet noodig, nogmaals in den breede uit te weiden over de wijze, waarop bekl. optreedt. Wat bekl. doet, is z. i. volkomen in overeenstemming met hetgeen bevoegde geneesheeren doen: hij stelt diagnose, enz. Hoe onverantwoordelijk bekl. te werk gaat, kan weer uit deze zaak blijken; zonder zelfs het fleschje urine in de hand te nemen, stelt hij de ziekte van een patient vast. Rekening houdende met den hoogen leeftijd van bekl., eischte hij 4 geldboeten elk van f 200, subsidiair 4 maal 20 dagen hechtenis.

Uitspraak Maandag 2 November.

(N. Rott. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

H. J. L. P. te S. Het onderzoek van *Curanda* heeft, tot ons leedwezen, tot geen resultaat geleid. Geneeskrachtig werkzame bestanddeelen, van welken aard ook, konden niet worden aangetoond. Vermoedelijk is het dus wel onschadelijk, maar wij twijfelen zeer aan de waarde als geneesmiddel. Het lijkt ons in hooge mate onraadzaam bij tuberculose hulp te zoeken bij een middel van zoo'n onbekende grootheid als die Spaansche (?) fabrikant.

De Courant in dank ontvangen. Is de man werkelijk geneeskundige?

Mr. E. L. v. E. te 's G. Dank voor het gezondene; die reclame was ons nog niet bekend.

X. te R. Voor de toezending van de advertenties van *Abdijwijn* betuigen wij onzen dank. Het middel is reeds in onderzoek.

J. M. te A. Uw aardig stukje, al bewijs van belangstelling in ons blad gezonden, ontvingen wij met genoegen.

H. M. B. te L. en Mr. G. P. t. B. te E. *Sanatogen* en *Formamint-tabletten* zijn geen kwakzalversmiddelen; zij worden door vele geneeskundigen aanbevolen, als werkelijk heilzaam. Of de prijs te hoog is, ligt niet aan ons om te beslissen. Dat gij bij ons inlichtingen inwint verwondert ons ons niet; de enorme reclame, die voor beide middelen gemaakt wordt, moet wel het vermoeden naar kwakzalverij opwekken.

B. G. te 's G. Uw stuk kan niet worden geplaatst, al moge het waar zijn, dat gij te goeder trouw zijt (wij meenden die bewering uit uw schrijven op te maken). Wij vinden het optreden van het Instituut „Psychicus” gevaarlijk, zooals wij in ons vorig No. hebben aangetoond. En daarvoor door uw stuk reclame te laten maken in ons blad kunnen wij niet toestaan.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De middelen van Elmer Shirley, de man van wien later gebleken is, dat hij vroeger geadverteerd heeft onder den naam van Prof. KEATH HARVEY, tegen wien in 1909 door onzen Minister van Buitenlandsche Zaken in de Staatscourant is gewaarschuwd, zijn voorzoover ze door den heer N. KEULEMANS zijn onderzocht, aldus samengesteld:

Een vloeistof om in de neus te spuiten bevat: *paraffinum liquidum*, *menthol* of *pepermuntolie* en een spoor van een andere vluchtige olie (kancelolie?)

Tabletten no. 2 (Nasalttabletten) bestaan uit *dubbel-koolzure soda*, *keukenzout*, *borax*, een spoor van een zwavelzuurverbinding en *talk*.

Gargle tablets no. 3 bevatten, behalve een plantaardige stof, waarvan de aard nog niet is vastgesteld, *dubbel-koolzure soda* en *borax*.

Nerve nutrient pills no. 3 zijn in hoofdzaak staalpillen. Zij bevatten *sulfas ferrosus* (ijzer-sulfaat), vermoedelijk voor een gedeelte reeds ontleed, *gember* en kleine hoeveelheden *magnesium*, *calcium* en *kalium*.

Katones no. 5 bestaan uit *Gutta-gom*, *jalappe* en *rhabarber*.

Behalve de *Katones*, die het zeer sterk werkende *Guttagom* bevatten, zijn deze middelen vrij onschadelijk en wat de *inspuiting* en de *Gargle tablets* betreft, zelfs met overleg gekozen. Voor de kwalen waarvan E. S. hulp belooft, wordt door de geneesheeren — doch alléén na onderzoek van den lijder — dikwijls en met succes gebruik gemaakt van de daarin voorkomende geneesmiddelen; een bijzondere uitvinding van den Engelschman zijn deze dus niet.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; MR. J. L. F. BÖHTLINGK, Substituut-Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Officier van Justitie bij de Arrondissements-Rechtbank te Winschoten, J. M. VAN ELK, te Eefde; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant, te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; P. KEG Cz., Oud-Postdirecteur te Middelburg; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; J. VAN RIEL, Dir. Mil. Apotheke, Directeur van het Rijks Magazijn van Geneesmiddelen te Amsterdam; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Hertogenbosch; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

Ieder Lid ontvangt één Exemplaar van het Maandblad en heeft recht op hoogstens 10 Exemplaren ter gratis-verspreiding.

LID DER VEREENIGING is ieder die haar doel helpt bevorderen en een Contributie betaalt van f 3.—.

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur, MSTEL 102 te Amsterdam; voor het BESTUUR DER VEREENIGING en voor AANGIFTE van LEDEN en ABONNÉS bij den Secretaris-Penningmeester E. J. ABRAHAMS, Arts, KEIZERSGRACHT 239, AMSTERDAM, bij wien ook losse exemplaren van het Maandblad moeten worden aangevraagd.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

ABONNEMENTSPRIJS, Franco per post..... per jaar f 1.25.

INHOUD.

Vereeniging tegen de kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur. Agenda voor de Jaarlijksche Algemeene Vergadering.

Hoofdartikel: Samenstelling van de middelen in 1914 onderzocht.

Berichten: Een blindengenez. — Een wonderdokter gestorven. — Een magnetopaath gestraft. — Het monopolie der geneesheeren.

Mededeelingen van verschillenden aard: Abdijwijn. — Boom's middelen. — Het Scheikundig Laboratorium van Jasinski. — Middel tegen suikerziekte uit Bladel. — Een psychische Studieclub.

Rechtszaken: Prof. de Haas. — Dr. Reteau. — Aanhouding wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst. Correspondentie.

Register op den 34en jaargang van het Maandblad. Herhaalde waarschuwingen: Thermogène-Watten.

In de vacature FLEISCHER:

1. de heer Ds. F. C. FLEISCHER te Winterswijk.
2. de heer Dr. W. J. R. KOCH te Winterswijk.

De vergadering, die met het oog op de ernstige tijden was uitgesteld, wordt nu gehouden omdat de commissie tot nazien van de rekening moet worden benoemd.

De Secretaris-Penningm.,
E. J. ABRAHAMS.

Als nieuw lid heeft zich aangemeld:

de heer D. DOOREMANS, Arts te Lage Zwaluwe.

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1914 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

ABDIJWIJN is een naar honig smakende wijn van 1,088 spec. gew., met alcoholgehalte van 9,3 vol. proc. en 23,3 proc. extract. Bevat tevens een spoor koper. Waarschijnlijk een mengsel van enkele wijnsoorten met honig (No. 12).

AMERIKAANSCH PLANTENMIDDEL van Müller's Sanatorium voor morphinisten en drankzuchtigen is een vloeistof, die 39 % alcohol bevat, verder alle bestanddeelen van opium, waaronder 1,3 % morphine en een beetje salicylzuur. (No. 8).

BEDWATEREN. MIDDEL TEGEN — van C. Over-sluys: Een mengsel van gelijke deelen gewoon water en een oplossing van ijzerchloride, waarbij een geringe hoeveelheid bittere amandelolie of laurierkersolie is gevoegd. (No. 4).

BOKOLIN bestaat uit 50 % eiwit (grootendeels oplosbaar), zeer weinig bloedkleurstof, veel suiker en weinig zouten; vermoedelijk tot droog ingedampde ondermelk, onder toevoeging van rietsuiker. (No. 9).

BORANIUMBESSEN zijn geen bessen maar een soort van naar pepermint riekende bonbons, die zeer verschillend van grootte zijn. Zij bevatten suiker, maïszetmeel, gom en phenolphthaleïne. (No. 4).

BORSTKANKER. MIDDEL TEGEN — bevat de bestanddeelen van een Allium-bol, vermoedelijk knoflook; verder suiker en koolzure kalk. (No. 6).

BREUKZALF VAN TWISK komt overeen met de gewone kamferzalf. (No. 6).

HAARHERSTELLER „OCTAVIA” is een waterige oplossing van azijnzuur lood, salpeterzuur lood en natriumthiosulfaat. (No. 1 Feestnummer).

KALMINE. Capsules, waarvan het hoofdbestanddeel is pyramidon; verder is aanwezig een kinineverbinding en poeder van opium. (No. 9).

DE LANGE UIT GOUDERAK. MIDDEL VAN — is een waterig aftreksel van de bladen van Ortho-

syphon stamineus, dat tevens alcohol en suiker bevat. (No. 2).

PILLEN VAN DE SOMNAMBULE bevatten kina, salicylzure soda en broomnatrium. (No. 11).

SPRUTOL is een zalf, die bismuth- en kwikverbindingen bevat. (No. 6).

WA-KA-NA bestaat uit suiker, doortrokken met een bittere tinctuur (misschien gentiaan-tinctuur) en daarna gedroogd. (No. 6).

WINIFRED GRACE HARTLAND. De z.g. thee, behoorende bij de vermageringskuur, bevat niets anders dan poeder van kaneel en nootmuskaat. (No. 3).

DE WITT'S NIEREN EN BLAASPILLEN bevatten in hoofdzaak methyleenblauw en verder infusoriën-aarde en poeder van zoethout. (No. 3).

XYPOLIET VAN VAN BIJSTERVELD bestaat, behalve uit een roode kleurstof, uit broomkalium, broomnatrium en broomammonium. (No. 2).

In dezen jaargang is tevens opgenomen de samenstelling van de volgende middelen, die niet direct ten behoeve van onze Vereeniging zijn onderzocht:

ANTIÉPILEPTIQUE UTEN, een groen gekleurde broomkaliumoplossing, vermengd met een kleine hoeveelheid gembertinctuur. (No. 1).

DRANK VAN DR. ROLAND is een oplossing van broomzouten, die lang niet altijd gelijkmatig van samenstelling is. (No. 3).

ENOKTURIN, tabletten, in hoofdzaak bestaande uit talk of kaoline, doortrokken met een sterk ijzerhoudend, in alcohol oplosbaar plantextract. (No. 4).

ORVIÉTANOSE is het afkooksel van Varkensgras (Polygonum aviculare). (No. 1).

BERICHTEN.

Een blindengenez. De heer T. P. VAN DIJREN, in Den Haag, heeft aan H. M. de Koningin doen toekomen twee portretten van personen, die hij heeft behandeld volgens een door hem gevonden methode ter genezing van blindheid.

Aan de leden der Eerste en der Tweede Kamer heeft de heer Van Dieren afdrucken van deze foto's doen toekomen, zulks in verband met de actie, die thans gevoerd wordt voor de z.g. vrije geneeskunde.

(N. Rott. Crt.)

Een wonderdokter gestorven. ARGUST HENRI JACOB, bijgenaamd ZOCCAF JACOB, die destijds een zekere vermaardheid genoot als wonderdokter, is kort geleden in den ouderdom van 85 jaar te Parijs gestorven. Hij was muzikant bij de zouaven van de garde toen het gerucht zich verspreidde, dat hij zieken geneesde alleen door de macht van zijn wil, en in 1866, in het kamp van Châlons, vertelden verscheidene soldaten, dat zij door zijn tusschenkomst genezen waren. JACOB wilde uit zijn magnetische macht geldelijk voordeel slaan; hij verliet het leger

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieve zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester, Keizersgracht 239, te Amsterdam. Hun zal dit Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Aan de leden hierbij het dringend verzoek om in hun kring zooveel mogelijk propaganda voor de Vereeniging te maken.

Veel moeite behoeft hun dat niet te kosten, waar telkens blijkt, dat er velen zijn, die voor het streven onzer Vereeniging groote sympathie gevoelen en slechts een geringe persoonlijke opwekking behoeven, om ook door opgaaf voor het lidmaatschap daarvan te doen blijken.

E. J. ABRAHAMS,
Secretaris-Penningmeester

Jaarlijksche Algemeene Vergadering

van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, op ZATERDAG 19 DECEMBER 1914, des nam 3 uur, in een der zalen van het „American Hôtel” te Amsterdam.

AGENDA:

- 1°. Jaarverslag van den secretaris.
- 2°. Rekening en verantwoording van den penningmeester.
- 3°. Verslag van de commissie belast met het nazien der rekening.
- 4°. Benoeming van eene commissie tot nazien van de rekening 1914.
- 5°. Bestuursverkiezing:

Overeenkomstig het bepaalde in art. 2 van het huishoudelijk reglement stelt het bestuur voor:

In de vacature LIND:

1. de heer Mr. A. LIND te Amsterdam.
2. „ „ J. STÄRCKE te Amsterdam.

en vestigde zich te Saint-Ouen, waar hij in een daartoe gehuurde woning consult gaf. De menigte stroomde in zoo grooten getale toe, dat de politie een specialen afzettingsdienst moest organiseren. JACOB behandelde vooral gevallen van gedeeltelijke verlamming, van rheumatisme, van zenuwziekte en verlamming wegens ruggemergstering. Ook maarschalk CANROBERT zocht hulp bij hem, doch de zouaaf slaagde er niet in hem te genezen. De overledene heeft verscheidene werken over de natuurlijke geneeswijze geschreven, getiteld: „De gedachten van ZOUAUF JACOB”; „De hygiëne van ZOUAUF JACOB”, enz., die op het oogenblik van hun verschijning heel wat nieuwsgierigheid wekten.

JACOB is verscheidene malen met de justitie in aanraking geweest, die hem vervolgde wegens onwettig uitoefenen van de geneeskunde.

(Telegraaf.)

De „magnetopaath” George Seidel te Dusseldorf heeft geruimen tijd een meisje in behandeling genomen, dat aan een besmettelijke mondzweer leed.

Toen ten gevolge van de behandeling de ziekte ook de oogen aantastte, wendde het meisje zich tot een specialist, doch liet zich door den „magnetopaath” overreden de raadgevingen van den geneesheer niet te volgen.

Het resultaat is, dat het meisje aan het rechteroog geheel blind is en van het linkeroog ook wel het gezicht verloren zal gaan.

De „magnetopaath” is wegens toebrengen van lichamelijk letsel door onachtzaamheid veroordeeld tot 300 mark boete.

Een veel te lichte straf.

Aldus oordeelt de Bredasche Ct., waaraan wij dit bericht ontleenen; wij zijn van 't zelfde gevoelen.

Het monopolie der geneesheeren.

De correspondent van de *Daily Telegr.* te New-York seint, dat bij den gouverneur van den staat krachtige vertoogen zijn ingekomen, ten einde hem te bewegen zijn veto uit te spreken over de wet; die ook aan „mental healers” recht geeft medische practijk uit te oefenen. De gouverneur heeft nog geen besluit genomen, maar men vermoedt, dat er slechts een kleine kans op het veto van den gouverneur is. De voorstanders van de wet betoogen, dat „ieder burger het recht moet hebben, naar eigen verkiezing gedood of genezen te worden” en dat het volstrekt niet aangaat, de duizenden aanhangers der Christian Science voor kwakzalvers, idioten en zenuwlijders uit te maken, zooals de geneesheeren doen. Rechter Edward Hatch, de vurigste verdediger van de wet, merkt op, dat een gelijke wet ree is bestaat in Maine, New-Hampshire, Connecticut, Zuid Dakota, Tennessee en Massachusetts, terwijl in eenige andere staten de Christian Scientists worden erkend.

(Alg. Handelsbl.)

MEDEDEELINGEN VAN VERSCHILLENDE AARD.

Abdijwijn.

Rotterdam is blijkbaar de stad van een zeker soort kloosters en abdijen. Wie kent niet het door AKKER gestichte klooster *Sancta Paulo*, ergens in de achterbuurt van Rotterdam, waar het beruchte kwakzalversmiddel *Abdij-stroop* gebrouwen wordt? Welnu, die stroop heeft een concurrent gekregen in de *Abdijwijn*, in sommige advertenties ook *Kloosterwijn* genaamd. Die wijn wordt aanbevolen tegen *hoest* en is verkrijgbaar bij de *Abdijwijn-import-Maatschappij te Rotterdam*.

Bij een onderzoek naar die Maatschappij bleek deze te vinden aan de *Spoorsingel* No. 50; van een Abdij was niets te bespeuren, maar in de woning waren, volgens het adresboek, een viertal personen gevestigd. In hoever een dezer, een grossier en slijter in *wijnen* en gedistilleerd, met de *Abdijwijn* in verband stond, kon niet met zekerheid worden nagegaan.

Veel reclame, we moeten het toegeven, wordt er voor den wijn niet gemaakt. Anders dan „*Abdijwijn tegen hoest*” of „*Kloosterwijn tegen hoest*” en daarbij een mooi plaatje van een monnik, die een wijnkelder binnentreedt (zeker het „gedeponeerd merk” waarop men, volgens de advertentie, moet letten) hebben wij tot nu toe, niet aange troffen. Boven het prentje staat „*Res non verba*” ('t geen wij zouden kunnen vertalen met „*geen praat maar daad*”) en daaraan schijnen de wijnfabrikanten zich te houden.

Naar de *daad* wenschten wij intusschen een onderzoek te doen, omdat de aanbeveling tegen een ziekte, *hoest*, en de bijvoeging van *Abdij*

ons verdacht voorkwamen. Er werd derhalve, voor 65 cent, een halve flesch wijn gekocht en de bekende hulpvaardigheid van den heer N. KEULEMANS te Amsterdam ingeroepen om deze te onderzoeken. De naar honig smakende vloeistof was, zeer waarschijnlijk uit meer dan één soort wijn samengesteld; het soortelijk gewicht was 1,088, het *alkoholgehalte* 9,3 vol. procenten en het *extractgehalte* 23,3 proc. Tevens werd een spoor *koper* (misschien afkomstig van de gebruikte toestellen?) aangetroffen.

Vermoedelijk hebben wij hier dus te doen met een *mengsel* van enkele *wijnsoorten* met *honig*.

Hoe nu de *daad* te beoordeelen? Er kwam wel een ondeugende gedachte bij ons op. Zou het mogelijk zijn, vroegen wij ons af, dat bij de tegenwoordige slechte tijden, nu het gebruik van wijn, als genotmiddel, zeker aanmerkelijk is afgenomen, men dit middel op andere wijze aan den man tracht te brengen? Als z.g. geneesmiddel, waarvoor toch altijd koopers te vinden zijn?

Maar bij de gedachte moesten wij het laten; zekerheid voor ons vermoeden bestond er niet. Maar toch konden wij de *daad* niet goedkeuren en meenden wij het recht te hebben daartegen te waarschuwen. Een mengsel van wijn en honig moge in zeer enkele gevallen een hoestprikkel gedurende korten tijd tot bedaren brengen, een *geneesmiddel tegen hoest is het niet*. Bij tal van ziektegevallen, die hoest tengevolge hebben, zal het middel, wegens zijn alcoholgehalte, eerder kwaad dan goed doen en vooral voor kinderen (er staat omtrent het gebruik niets vermeld) kan het gevaarlijk zijn. En bovendien dreigt ook van dit middel het z.g. indirecte kwaad, waarop wij zoo herhaaldelijk hebben gewezen, dat men, vertrouwend op de aanbeveling van den fabrikant, het middel slikt en het invoeren van doelmatige hulp achterwege laat. En juist bij hoesten is het zoo geboden de oorzaak van het verschijnsel door een bevoegde te doen nagaan.

Boom's middelen.

In talrijke couranten, vooral in de z.g. kleine pers, wordt tegenwoordig weer een uitvoerige reclame gemaakt voor de middelen van de firma A. M. BOOM te Arnhem. Ofschoon wij reeds herhaalde malen tegen deze firma gewaarschuwd hebben, zien wij ons, naar aanleiding van bij ons ingekomen vragen, genoodzaakt, deze waarschuwing te herhalen. Nieuws daaromtrent hebben wij intusschen niet mede te deelen, zoodat wij volstaan kunnen met hier een gedeelte over te nemen van een artikel uit het Maandblad van *October* 1910.

Bij het groote publiek heerscht het dwaalbegrip dat de apothekers, om zoo te zeggen halve geneeskundigen zijn, dat men vóór naar den geneesheer te gaan, wel eens bij den apotheker om raad kan vragen. Dit noemen we een dwaalbegrip. Zeker weet de apotheker van tal van geneesmiddelen, bij welke ongesteldheid zij worden aangewend — hoe kan 't ook anders? — maar de beoordeeling van den aard der ongesteldheid, het herkennen van dit of dat ziektegeval staat niet aan hem! Dit behoort tot het gebied van den geneesheer, en de apotheker, die doktertje speelt, gaat buiten zijn boekje.

Erger is het intusschen wanneer een apotheker, hem door zijn werkring zeer bekende *geneesmiddelen*, die door de *geneesheeren* zeer dikwijls en sommige met succes worden aangewend als z.g. „*patent-medicijnen*” met de noodige reclame in den handel brengt, daarbij de ziekten opnoemt, waartegen zij heeten te helpen, het den patiënt overlatende om zijn ziekte te herkennen, en na te gaan of het met zoo'n ophef aanbevolen middel voor hem dienstig is.

Het *dusdanig* optreden van een apotheker beschouwen wij als kwakzalverij.

Hoe is 't nu met de firma Boom?

Aan het hoofd der firma stond, toen deze met de reclame begon, een apotheker en, als we ons niet bedriegen, staat deze nog aan het hoofd.

En nu ontziet die firma zich niet op de gewone, kwakzalverachtige wijze hare middelen aan te kondigen. Laat ons, ten bewijze daarvan (wij kunnen alle advertenties hier niet bespreken) eenige aanbevelingen nagaan, ontleend aan een vroeger uitgegeven en verspreid reclameboekje:

„MAAGPOEDER.

Door het Maagpoeder van Apotheker Boom, zijn reeds duizenden Maaglijders genezen van maagpijn, maagkramp, zuur, hartwater en slechte spijsvertering.

Lees de honderden attesten, welke op aanvraag gratis en franco toegezonden worden.”

Dit poeder bestaat uit *koolzure kalk*, *magnesia*, *bismuth*, *curaaoschillen* en *pepermuntolie*, zeer bekende geneesmiddelen, in sommige gevallen van maagkwalen door geneesheeren met succes voorgeschreven, door de firma Boom als boven aanbevolen, zonder eenig onderzoek van den lijder, waartoe de firma trouwens niet in staat is.

„ASTHMAPOEDER van Apotheker Boom.

Dit Asthmapoeder geeft bij inademing onmiddellijk verlichting bij asthma, borstbenauwdheid en borstbeklemming, zelfs bij den hevigsten aanval.

Vele personen, die het gebruikten, betuigden ons hunnen dank.”

Het poeder is een zeer bekend mengseltje van *Poeder van Stramoniumbladen* en *salpeter*; niets nieuws.

„KINA KOORTSDROPPEN

van Apotheker Boom, een zeker afdoend geneesmiddel tegen koorts, binnenkoorts, koudekoorts, malaria en gevatte koude. Werken versterkend en eetlustversterkend. Zuiveren het bloed.”

Bovengenoemd „*zeker afdoend geneesmiddel*” tegen al de opgesomde kwalen komt overeen met de *Kina-droppels van Dr. de Vrij*.

Wat maken de geleerden zich nog druk over de genezing van malaria? De firma Boom heeft het toch gevonden?

„MIGRAININE PASTILLES.

Hoofdpijn-pastilles, een zeker werkend geneesmiddel tegen hoofdpijn en migraine. In de meeste gevallen zijn 2 pastilles voldoende, anders na verloop van een kwartier weder 2, echter nooit meer dan 4.”

Dit „*zeker werkend middel*” bevat *Antipyrine* en *Coffeine*, alweer zeer bekende stoffen, die lang niet door iedereen zonder schade worden verdragen en bij welker gebruik nauwkeurig met den toestand van den lijder te rade moet worden gegaan. Dat is wat anders dan *zeker* werkend.

„LAXEERPILLEN. SLIJM-, GAL- en MAAGPILLEN.

Verdrijven Gal en Slijm.

Zuiveren het bloed.

Bevorderen den Stoelgang (ontlasting).”

Geen wonder, want zij bestaan in hoofdzaak uit *aloë*, de door kwakzalvers meest gebruikte stof.

Zoo konden wij voortgaan, maar het medegedeelde is o. i. voldoende om het optreden van de firma Boom te kenmerken.

Het Scheikundig laboratorium „Hygiëa”.

In ons blad van *October* namen wij een drietal advertenties op van genezers van z.g. geheime ziekten enz. De een genas met de beroemde geneesmiddelen van D. HOLBORN, de andere met die van DR. STEPHANIE en de derde met die van PROF. LOHNSTELJN. In de laatste dagen heeft zich daarbij een oude bekende gevoegd.

In het *Nieuws v. d. Dag* kwam eenige malen de volgende advertentie voor:

„GEHEIME ZIEKTEN.

Medicamenta, Radicaal-Absoluut-Doctrina,

genezen geheime ziekten, ongeregelheden en vertraging in ieder gestel. Consult van 12 tot 4 uur, ook per brief.

Woensdags en Zondags gesloten.

Adres: Het Scheikundig Laboratorium „Hygiëa”, Amsterdam, CEINTUURBAAN 260. Telefoon Z 1060. Let vooral op het No. 260. Aan dit adres sedert 1903 gevestigd. Nergens anders te verkrijgen dus. Wacht u voor bedrog.”

Ja, „Wacht u voor bedrog” zouden ook wij zeggen, nu wij het opgegeven adres gelezen hebben. Reeds ruim 9 jaar geleden hebben wij tegen de bewoner van dat *laboratorium* gewaarschuwd; een gedeelte van die waarschuwing moge hier nogmaals een plaats vinden:

„Een eigenaardig scheikundig laboratorium.
Jasinski en Co.

Wanneer men de Ceintuurbaan te Amsterdam langs wandelt, dan kan men zien dat in een

der huizen een *scheikundig laboratorium* van de firma JASINSKI en Co. is gevestigd.

Vreemd zal men het vinden voor de ramen van het laboratorium allerlei artikelen te bemerken die men dáár niet zou zoeken, maar de bevreemding zal verdrijven als men de volgende advertentie, in verschillende bladen voorkomende, leest :

„Voor de Dames!

Mevrouw JASINSKI,

te Berlijn en Weenen opgeleid en gediplomeerd.

AMSTERDAM, Ceintuurbaan 260, bij de Ferd. Bolstraat, aan de Tramlijn 3 of 4.

Spreekuren dagel., ook Zondags van 11-5 uur, 's avonds van 8-10 uur.

Dringend Aanbevolen! Ons apparaat „Felicitas”.

wett. ged. Prijs f 10.25 remb.

Enorm succes! De Pastilles v. Dr. LADISLAUS JASINSKI, Vrouwennarts te Lemberg.

De doos f 2.25. — Veroud. gev. f 3.75 en f 5.25 remb.

Vraagt! Tabletten „Marguerite”. De doos f 1.75 remb.

Met Goud bekroond. Parijs 1900. Brussel 1893.

De onschadelijkheid wordt verzekerd door het Scheikundig Laboratorium JASINSKI & Co.

Het doel van deze kennisgeving is o.i. duidelijk genoeg; wij behoeven het niet nader uiteen te zetten. Nieuwsgierig intusschen naar de „onschadelijke” middelen, die de te Berlijn en Weenen gediplomeerde Dame aan hare *lijderessen* aanbeveelt, vonden wij een onderzoek van enkele dier middelen, waarvan ons eenige waren toegesonden, niet ongewenscht. De heer J. P. v. D. MAREL te Amsterdam was zoo welwillend het onderzoek op zich te nemen en meldde ons het volgend resultaat :

„1e *Pillen*, in een kartonnen schuifdoosje. Elk uur 5 pillen in te nemen. Ruim 300 m.gr. per stuk, goed bereid. Als bestanddeelen gevonden :

Oleum sabinæ (Olie van sevenboom), drop en zouthoutpoeder.

„2e *Koekjes*, verpakt in een dun papiertje. Om de 2 uur 1 in te nemen; hielp het niet dan om het uur.

Een koekje weegt pl.m. 3½ gram; sommige waren uit elkaar gevallen; slecht gemengd. Als bestanddeelen werden aangetroffen: *Citroenzuur*, *hydrochloras*, *chinini*, (zoutzure kinine) *suiker* en *cacao*.

„3e Een fleschje met *troebel vocht*, 10 gram om het uur in te nemen. Het bevatte: *Extractum hydrastis liquidum*, Vloeibaar hydrastis-extract) *Tinctura acida aromatica* (Zure aromatische tinctuur) en wijn.

„4e Een doos *poeder* om uit te spuiten. Het poeder is *boorzuur*.

Wanneer wij, met bovenstaand rapport in handen, het slot der advertentie nog eens nazelen en daar zien: „De onschadelijkheid wordt verzekerd door het Scheik. Laboratorium Jasinski en Co.”, dan durven wij gerust beweren dat de eigenaars van dat laboratorium voor geen kleintje vervaard zijn. Want schadelijk — *erg schadelijk* zijn sommige der geneesmiddelen, waarvan het laboratorium de onschadelijkheid verzekert.

Oleum Sabinæ mag in de apotheken slechts in gesloten *vergiftkasten* worden bewaard en van *Extractum hydrastis liquidum* mag, volgens de Nederl. Pharmacopee, aan een volwassene niet meer dan 4 gram per dag worden ingegeven. En welk een nadeelige werking juist deze geneesmiddelen op het menschelijk lichaam uitoefenen — och, Dames, vraagt het uwen geneesheer en hij zal het u duidelijk maken, dat uw gezondheid, zelfs uw leven ernstig worden bedreigd door de laakbare hulp van de te Berlijn en Weenen gediplomeerde.....”

Middel tegen suikerziekte uit Bladel.

Alweer wordt ons gevraagd naar ons advies omtrent de volgende advertentie, die tegenwoordig weer herhaalde malen in de couranten voorkomt :

„Middel tegen Suikerziekte. Inlichtingen te bekomen letter A. B., hulpkantoor Bladel”. Ofschoon wij reeds eenige malen over dit middel geschreven hebben, vinden wij het niet ongepast, daarop nog eens terug te komen.

Wie inlichtingen verzoekt, ontvangt een schrijven van zekere Mevrouw C. v. d. W. T.,

te Bl., die mededeelt zelf drie jaar lijdende te zijn geweest aan bovengenoemde ziekte, en den raad te hebben gekregen aftreksel te drinken van een kruid dat daar groeit, met het gevolg dat zij reeds na vier weken zooveel beter was dat zij bijna geen dieet meer behoefde te houden, en al spoedig zonder dieet geheel vrij van suiker was. Nu verkoopt zij het kruid, en heeft de hardnekkigste gevallen zien beter worden. De kosten bedragen f 1,45 per 5 ons, wat voor 20 à 30 dagen voldoende is.

De wijze van toebereiding is 1½ l. kokend water laten trekken (minstens 10 minuten) op 45 gram der kruiden, en daarvan 3 maal daags een kop te drinken.

Reeds vroeger heeft de heer D. BIERHAALDER, te Baarn de kruiden voor ons onderzocht.

Het bleek dat deze bestonden uit het veelvuldig verspreide plantje, bekend o.a. onder den naam van *Varkensgras* (*Polygonum aviculare*). Van dit plantje hebben zich reeds verscheidene kwakzalvers meester gemaakt en het aanbevolen als geneesmiddel tegen allerlei kwalen, zelfs tegen toring. Onder de mooiste benamingen — wij hebben er in ons blad al dikwijls op gewezen — als *Orvietanose*, *Homericana-thee*, *Weideman's Zwitsersche borstthee*, *Emil Goerdel's-thee* en *Wagner's echte Russische thee* en met de noodige reclame werden alle mogelijke verwachtingen bij het gebruik van dit plantje opgewekt — maar bij die opwekking bleef het. Resultaten werden niet verkregen, wat voor den deskundige niet bevreemdend was, omdat de geneeskrachtige waarde van *Varkensgras* vrij wel betwijfeld wordt.

Wij verwachten dan ook geen beter uitkomst bij de aanwending van dit plantje als geneesmiddel tegen *Suikerziekte*. 't Is niet te zeggen hoeveel middelen tegen deze ziekte, zoowel te goeder trouw, als alleen uit winstbejag, zijn aanbevolen en hoevelen door die middelen al zijn teleurgesteld.

Zoo ergens, dan is 't bij suikerziekte moeilijk uit te maken of verbetering van de kwaal het gevolg is van een gebruikt geneesmiddel of van andere oorzaken, dieet enz. Wij hebben dan ook vroeger aangenomen, dat de verkoopster van het kruid te goeder trouw was, dat zij zelve geloofde wat zij schreef. Nu zij echter, niettegenstaande onze herhaalde waarschuwingen, voorgaat met van den verkoop een „zaakje” te maken en den naam van het middel geheim houdt, moeten wij haar wel als kwakzalster beschouwen.

Een Psychische Studieclub.

In de *Nieuwe Vlaardingsche Courant* van 21 November j.l. vonden wij het volgend „Ingezonden stuk”, dat wij, omdat er sprake is van het genezen van zieken, hier een plaatsje geven:

Geachte Redactie!

Wij hebben 't genoeg U de oprichting mede te delen van een club, den naam dragend van „Psychische Studieclub ADHIKARI”.

Om U een goeden kijk te geven op 't doel, dat onze club beoogt, laten wij hier eenige artikelen volgen, welke als uittreksel uit het reglement de voornaamste punten weergeven.

Doel der Vereeniging :

Artikel 1.

a. Het kosteloos opleiden tot Magnetiseur en Hypnotiseur van daarvoor geschikte personen;

b. het theoretisch tot in hoogste instantie oplossen van psychische vraagstukken;

c. het practisch oplosser, geheel of tot in hoogste instantie van een prog am;

d. het vormen van een „kring van twaalf” welke tot taak heeft de psychische waarheden te verbreiden, in de ruimste zin des woords, en het genezen van zieken;

e. Iedere man of vrouw, den leeftijd van 20 jaar bereikt hebbende, kan deelnemen aan den cursus, onverschillig welke richting of religie de zich aanmeldende heeft.

PROGRAM.

1. Kan de menschelijke geest bij zijn leven op aarde zijn stoffelijk lichaam in dien stand brengen, dat het geheel zonder stoffelijk voedsel,

alleen lucht en water gebruikend, kan voortleven? (Reeds theoretisch uitgewerkt.)

2. Tot welke instantie kan de mensch helderziend worden?

3. Tot hoever is 't mogelijk de telepathie te ontwikkelen?

4. Zoover mogelijk door te dringen in Hypnotisme.

5. Zoover mogelijk door te dringen in Magnetisme.

6. Zooveel mogelijk volledige beantwoording der vraag: „Wat is de mensch?”

Beleefd wordt U verzocht een en ander in de kolommen op te nemen, waarvoor bij voorbaat onzen dank.

Hoogachtend,

Namens de leiding,

W. MULLER.

Correspondentie-adres: W. Muller, Hobbemakade 150, Amsterdam.

RECHTSZAKEN.

„Professor” De Haas.

Door den Leidschen kantonrechter is de 79-jarige A. J. de Haas, vroeger wonende in de villa „Habis Perkara” aan den Haagweg nabij Leiden, thans in Noordwijk aan Zee verblijf houdende, schuldig verklaard aan het bij herhaling onbevoegd uitoefenen der geneeskunde en veroordeeld tot een geldboete van f 300, subs. 5 dagen hechtenis.

Zoowel beklagde als de ambtenaar van het O. M. zijn in hooger beroep gegaan.

„Dr. Reteau.”

Naar de openbare terechtzitting is verwezen W. J. H., beter bekend als „dr. Reteau”, wonende te 's-Gravenhage, thans in voorloopige hechtenis.

Vrouw W. H., uit de Delistraat te Rotterdam is aangehouden als verdacht van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Zij wordt ter beschikking der justitie gesteld.

(N. Rott. Crt.)

CORRESPONDENTIE.

A. V. te N. Wij danken u voor uw schrijven; het daarin medegedeelde was ons onbekend. Zoolang wij den juisten tekst van het rechterlijk vonnis niet kennen, durven wij van de zaak geen melding te maken en is het o. i. ook beter de reclame uit het Tijdschrift *Daheim* nog niet te bespreken. Voor verdere mededeelingen over deze zaak houden wij ons zeer aanbevolen.

J. D. te 's-G. Wanneer die Lecithine-Eiwit, datgene bevat wat op de doos is aangegeven (wij kennen het middel niet) dan is het o. i. niet te duur. Of het in andere opzichten zijn geld waard is, weten wij niet, wel vinden wij het vreemd, dat een apotheker, geen deskundige, zijn middel aanbeveelt als: „bloedvormend, zenuwversterkend middel”.

Pertussin is in ons blad niet behandeld; het is een *spécialité*, die niet als kwakzalverij is te beschouwen en zelfs een goed geneesmiddel is. Een daarop gelijkend praeparaat kan elk apotheker vervaardigen.

Van uwe verdere zending hebben wij dankbaar kennis genomen. Op die leugenachtige, misselijke advertenties van AKKER kunnen wij niet telkens de aandacht vestigen; ons blad zou een *Abdij-blad* worden. In de firma VAN DAM & Co., de fabrikante van de *Sanguinose*, kunnen wij geen vertrouwen stellen, dus ook niet in haar reclame betreffende *Vijgenhonig*.

Mr E. L. v. E. te 's-G. Wegens de overdreven reclame zou men *Califig* inderdaad als een kwakzalversmiddel aanzien. Het is echter niet te zoodanig te beschouwen en doet somwijlen als laxermiddel goede diensten. In het boekje: *Voorschriften voor Spécialités*, uitgegeven door de Ned. Maatschappij tot bevordering der Pharmacie, vermoedelijk bij ieder apotheker voorhanden, komt een recept voor het bereiden van deze *spécialité* voor.

Register op den vier en dertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het nummer van het Maandblad aan, Ber. beteekent Berichten, Boekbesch. Boekbeschuwing, Corr. Correspondentie, H. W. Herhaalde waarschuwingen, Ingez. Ingezonden en R. Rechtszaken).

Abdijcijn	12
Adres van Mr. van Houten e. s.	Ber. 1, 3, 4
„ „ „ Hulp van kwakzalvers	Ingez. 5
Adhikari, een psychische studieclub	12
Advertenties betreffende geheime ziekten	10, 12
Akker's advertentie in Duitschland	5

<i>Antiépileptique Uten</i>	1	<i>Houten c. s.</i> Request van Mr. van —	<i>Feestno.</i>	1	Kruidenverkoop te Rotterdam	10, 11
<i>Apothekers</i> tegenover de kwakzalversmiddelen	4	<i>Humor</i> in de kwakzalverij.	<i>Ber.</i>	4	Mevrouw van Gelderen	7
<i>Artsenkeuze.</i> Vrije —	1				Natuur-geneesheer	8
<i>Artsenmonopolie</i>	1, 6, 12	<i>Instituut Aurora</i>		4	Onbevoegde verkoop van geneesmiddelen	2, 4
" advies van de Gezondheids-	"	" <i>Psychicus</i> in den Haag		10	Teringgenezer te Leeuwarden	4
" commissies	3, 4				Vina medicata	6, 7, 10, 11
" Een beleedigde bestrijder	"	<i>Jasinski en Co.</i> Brutaal optreden van —		12	<i>Reclame</i> van Wortelboer op lucifersdoosjes	<i>Ber.</i> 8
" van het —	3				<i>Releau</i>	11, 12
" Een tegenstander van het —	5	<i>Kalmine</i>		9	<i>Roland.</i> Drank van Dr. —	3 <i>R.</i> 7—12
" en de psychische geneeswijze	2	<i>Kankerjuffrouw.</i> Praktijken van de —	<i>R.</i>	7	" " " " Imitatie —	" 2
" en geneesvrijheid	7	" Vonnis tegen de —	"	8	<i>Rond</i> en om het kraambed	<i>Boekbesch.</i> 5
<i>Attest.</i> Een medisch — over Orviëtanose	8	<i>Kephadol.</i>	<i>H. W.</i>	2	<i>Roode pillen</i> van Dupuis	<i>H. W.</i> 2
<i>Aurora.</i> Instituut tegen bedwateren.	4	<i>Kloosterbalsem.</i>	<i>Corr.</i>	9		
		<i>Kloosterwijn.</i>		12	<i>Samenstelling</i> der middelen in 1914 onderzocht	12
<i>Balsem Bengué</i>	<i>Corr.</i> 10	<i>Knochensetzer</i> te Gronau. Attesten voor den —		2	<i>Sanatorium</i> voor drankzuchtigen en morfinisten	8
<i>Bedrog en eigenbelang.</i>	<i>Feestno.</i> 1	<i>Kola Dultz.</i>	<i>Ingez.</i>	10	<i>Sanguinose</i>	<i>H. W.</i> 10
" van een kwakzalver.	<i>Ber.</i> 5	<i>Kruidenverkoop</i> te Rotterdam	<i>R.</i>	10, 11	<i>School</i> en het kwakzalversvraagstuk	<i>Ber.</i> 9
<i>Bedwateren.</i> Middelen tegen —	4	<i>Kwakzalver</i> als afgevaardigde —	<i>Ber.</i>	8	<i>Smeets, E. Th.,</i> overleden	5
<i>Beul te Haarlem.</i> De — als chirurgijn	<i>Feuille.</i> 3, 5, 9	" Een gevaarlijke —	"	2	<i>Somnambule:</i> Mevr. van Gelderen	11 <i>R.</i> 7
<i>Bibliotheek.</i> Oproep van de Koninklijke —	<i>Ingez.</i> 11	" Gedood door een —	"	3	<i>Somnambulisme</i> in den Haag	10
<i>Bilz.</i> De inrichting van — gesloten	<i>Ber.</i> 11	" Wandaden van een —	"	3	<i>Sonsbeek</i> te Nijmegen	<i>Ingez.</i> 11
<i>Bladel,</i> middel tegen suikerziekte	12	" Ziekenbehandelaar als —	"	11	<i>Spécialités</i> in een fransch wetsontwerp	<i>Ber.</i> 10
<i>Blindengenez.</i> Een —	12	<i>Kwakzalvers</i> als gerechtelijk deskundigen	"	9	<i>Sprutol</i>	6
<i>Boekbeschouwing:</i>		" Door — tot misdadiger gemaakt	"	10	<i>Staatstoezicht</i> op de Volksgezondheid. Labo-	
E. J. ABRAHAMS: Kwakzalverij	7	" en reizende meesters in de 17e		6	ratorium	7
Dr. W. BROEKAERT: Rond en om het	5	" eeuw		6	<i>Suikerziekte.</i> Middel uit Bladel	12
Kraambed.	5	" Vertrouwen in	<i>Ingez.</i>	11	<i>Suikerziekte.</i> Pillen tegen —	<i>Corr.</i> 9
Dr. VAN RENTHERGHEN: Vrije uitoe-	8	<i>Kwakzalvers-advertenties</i> strafbaar in New-		9	<i>Suum cuique</i>	<i>Feestno.</i> 1
feining der geneeskunst	8	York	<i>Ber.</i>	9		
<i>Boeken</i> voor leeken ongeschikt	8	" verdienen geen ver-		7	<i>Tandheelkundige inrichting</i> van H. W. Valkenaar	10
<i>Bokolin</i>	9—11	" trouwen.		7	<i>Tentoonstelling</i> te Hilversum	<i>Ber.</i> 6
<i>Boon's</i> maagpoeder	<i>H. W.</i> 6	" -middelen in 1914 onderzocht		12	<i>Teringgenezer</i> te Leeuwarden	<i>R.</i> 4
<i>Boon's</i> middelen	12	" -vraagstuk op school		9	" Derk P. Yonkerman	11
<i>Boraniumbessen</i>	4, 7. <i>Ber.</i> 3	<i>Kwakzalverij</i>	3 <i>Boekbesch.</i>	7	<i>Thermogène-Watten</i>	<i>H. W.</i> 12
<i>Borstkanker.</i> Middel tegen —	<i>Corr.</i> 6	" en epidemie		3	<i>Tuberculozyne</i>	11
<i>Breukengenez.</i> Een zonderlinge —	<i>Ber.</i> 2	" en gebrek aan artsen	<i>Ber.</i>	6		
<i>Breukzalf</i> van Twisk	<i>Ingez.</i> 6	" Hoe moet — bestreden worden	"	3	<i>Uten.</i> Antiépileptique —	1
<i>Bijsterveld's</i> Xypoliet	<i>Corr.</i> 2	" Lezingen over —	"	6		
		" Oorzaak van den bloei	"	5	<i>Valkenaar's</i> tandheelkundige inrichting	10
<i>Christian Science.</i> Slachtoffers van —	<i>Ber.</i> 1	" Wettelijke bepalingen tegen —	<i>Ingez.</i>	4	<i>Vereeniging tegen de Kwakzalverij.</i>	
	4	" Winstgevende —	<i>Ber.</i>	1	Algemeene Vergadering	12
<i>Commissaris van Politie.</i> Waarschuwing van	3			7	Jaarverslag over 1913.	3
een —	3			7	Mededeelingen van het Bestuur	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12
<i>Congres</i> voor openbare gezondheidsregeling	"	<i>Laboratorium</i> van het Staatstoezicht op de		7	Rekening en Verantwoording over 1913	3
	7	Volksgezondheid		12	<i>Vereeniging</i> tot propaganda voor wijziging der wetten be-	
<i>D. D. D.</i>	10	<i>Laboratorium</i> van Jasinski en Co.		2	treffende de uitoefening der geneeskunst	<i>Ber.</i> 8
<i>Drank</i> van Dr. Roland	3 <i>R.</i> 7, 12	<i>Lange.</i> Het middel van de —	<i>Corr.</i>	6	<i>Vertrouwe</i> op kwakzalvers	5
" " " Imitatie —	"	<i>Lezingen</i> over kwakzalverij	<i>Ber.</i>	8	<i>Vertrouwen</i> in kwakzalvers	<i>Ingez.</i> 11
<i>Drankzucht.</i> Een middel uit Parijs	<i>Ber.</i> 2	<i>Luciferdoosjes,</i> Reclame op —		6	<i>Vina medicata</i>	<i>R.</i> 6, 7, 10, 11
<i>Drankzuchtigen.</i> Müller's Sanatorium te Go-	8	<i>Maagpoeder</i> van Boom	<i>H. W.</i>	6	<i>Vismervin</i>	5, 10
desberg	8	<i>Maandblad</i> t. d. Kwakzalverij	<i>Feestnummer</i>	1	" Brutale reclame voor —	6
<i>Drogisten</i> voor het kantongerecht	<i>R.</i> 4	<i>Macaura</i> te Parijs veroordeeld	<i>Feestnummer</i>	1	<i>Vrije uitoefening</i> der geneeskunst	1 <i>Boekbesch.</i> 8
<i>Dronkenschap.</i> Wa-ka-na tegen —	<i>Ber.</i> 5	<i>Mag dat?</i>	<i>Ber.</i>	12	" " " " — Uit het	1 <i>Ber.</i> 8
<i>Dupuis.</i> Roode pillen van —	<i>H. W.</i> 2	<i>Magnetopaath</i> gestraft		6, 10	<i>Vrije uitoefening</i> der geneeskunst — Ver-	
		<i>Man</i> met 365 kwalen		1	eeniging tot propaganda	" 8
<i>Eigenbelang</i> en bedrog	<i>Feestn.</i> 1	<i>Martin's</i> Pilules pour Dames	<i>Corr.</i>	10		
<i>Eilers</i> aangehouden	<i>Ber.</i> 3	<i>Medicus,</i> die samenwerking zoekt met onbe-	<i>Ber.</i>	10	<i>Wa-Ka-Na</i> Een middel tegen dronkenschap	<i>Ber.</i> 5
<i>Elmer Shirley.</i> Het systeem van —	"	voegde		12	<i>Wetten.</i> Geneeskundige — overtreding van —	10
" " " Middelen van —	<i>H. W.</i> 11	<i>Middelen</i> in 1914 onderzocht	"	10	<i>Wettelijke</i> bepalingen tegen kwakzalverij	11 <i>Ingez.</i> 4
<i>Energos Compagnie</i>	<i>Ber.</i> 11	<i>Misdadiger</i> gemaakt tot — door kwakzalvers	"	8	<i>Winefred Grace Hartland</i> — thee van —	3 <i>Corr.</i>
<i>Epidemie</i> en kwakzalverij	3	<i>Morphinisten.</i> Müller's Sanatorium te Godes-		4, 9	<i>Witt</i> Nier en blaaspillen van de —	2, 3
		berg		2	<i>Wonderdokter.</i> Een nieuwe —	<i>Ber.</i> 1
<i>Ganzewinkel, L. L.</i> van —, de kankerjuffrouw	<i>R.</i> 7	<i>Museum</i> voor ouders en opvoeders	<i>Ingez.</i>	2	" gestorven	" 12
<i>Geheime ziekten,</i> Advertenties betreffende —	10, 12	<i>Na 25 jaren</i>		8	<i>Wortelboer's</i> Kruiden. Reclame op lucifers-	
<i>Geld</i> gevraagd voor exploitatie van een ge-		<i>Natuur-geneesheer</i> voor het kantongerecht	<i>R.</i>	11	doosjes	" 8
neesmiddel	<i>Ber.</i> 2	<i>Natuurkundige</i> inrichting van Bilz gesloten	<i>Ber.</i>	2, 3	<i>Wortman.</i> Hoe moet kwakzalverij bestreden	<i>Ber.</i> 3
<i>Geld terug</i> als het middel niet helpt	"	<i>Nier- en blaaspillen</i> van de Witt		1	<i>Xypoliet</i> van v. Bijsterveld	<i>Corr.</i> 2
<i>Gelderen.</i> Mevr. van — de somnambule	<i>R.</i> 7	<i>Octavia,</i> haarhersteller	<i>Feestn.</i>	1		
" " " Een bezoek bij	11	<i>Onbevoegde</i> uitoefening der geneeskunde		1, 2, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12	<i>Yonkerman</i> de teringgenezer	11
<i>Geldersche Koerier</i> over het adres van v.		" verkoop van geneesmiddelen	<i>R.</i>	2, 4, 7, 11	" Tuberculozyne van —	11
Houten	<i>Ber.</i> 3	<i>Onbeschermd</i> gezond verstand		8		
<i>Geloof</i> aan het onwaarschijnlijke	<i>Feestn.</i> 1	<i>Oorlog.</i> De		9		
<i>Gemagnetiseerd water</i>	<i>R.</i> 2	<i>Opbrengst</i> van patentmiddelen aan den Staat	<i>Ber.</i>	2		
<i>Geneesbril</i>	<i>Ber.</i> 4	<i>Oproep</i> van de Koninkl. Bibliotheek	<i>Ingez.</i>	11		
<i>Geneeskunde.</i> Onbevoegde uitoefening der —		<i>Originvele</i> verpakking. In —	<i>Feestn.</i>	1		
" " " " — Bepa-		<i>Orviëtanum.</i>	"	1		
lingen in Duitsland	11	<i>Orviëtanose.</i>	"	8		
<i>Geneesmiddelen.</i> Onbevoegde verkoop van —	<i>R.</i> 2, 4, 7, 11	" Een medisch attest		2		
<i>Gezondbiederij.</i>	<i>Ber.</i> 3	<i>Patentmiddelen.</i> Opbrengst aan den Staat	<i>Ber.</i>	2		
<i>Gezondheidscommissie</i> te 's Gravenhage	"	<i>Pharmaceutisch Weekblad.</i> Vijftigjarig jubi-		5		
<i>Gorredijksche Courant.</i> Hulp van de —	4	leum.	"	9		
<i>Granuline.</i>	11	<i>Pillen</i> tegen suikerziekte	<i>Corr.</i>	1		
<i>Gronau.</i> Attesten voor den Knochensetzer	2	<i>Pilules pour Dames</i> van Dr. Martin	"	7		
te —	2	<i>Pinkpillen.</i>		8		
<i>Haas, Dr.</i>	4 <i>Ber.</i> 6, 8. <i>R.</i> 11, 12	<i>Piskijker</i> in Duitschland gestraft	<i>Ber.</i>	4		
<i>Haarhersteller.</i> Octavia	<i>Feestno.</i> 1	<i>Politiehulp</i> bij het vervolgen van kwakzal-		10		
<i>Haarlemmerolie</i>	<i>H. W.</i> 9	vers.	<i>Feestn.</i> 1. <i>Ingez.</i> 2, 3. <i>Ber.</i>	12		
" een voordeelig zaakje	"	<i>Psychicus.</i> Het instituut — in den Haag		2		
<i>Hechtenis.</i> Gestraft met —	<i>R.</i> 2	<i>Psychische geneeswijze</i> en artsenmonopolie		12		
<i>Hemmes.</i> Inrichting te Hillegersberg	<i>Ingez.</i> 5	<i>Psychische studieclub</i> Adhikari		11, 12		
<i>Herbarist.</i> Bij een —	1	<i>Rechtszaken:</i>		7, 8		
<i>Hillegersberg.</i> Inrichting van L. J. Hemmes	"	De Haas —		7, 11		
<i>Hilversum,</i> Tentoonstelling te —	<i>Ber.</i> 6	Drank van Dr. Roland		4		
<i>Houten c. s.</i> Van — Adres	"	Drogisten voor het kantongerecht		2		
" " " Hulp van kwak-	1, 3, 4	Gestraft met hechtenis		2		
zalvers	<i>Ingez.</i> 5	Imitatie-drink van Dr. Roland		2		

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Thermogène-Watten. Door flauwe geillustreerde advertenties wordt tegenwoordig weer bijna dagelijks reclame gemaakt voor deze reeds vroeger door ons beschreven watten. Zij worden genoemd „Alles overtreffend, gemakkelijk en geschikt middel tegen de pijnen, lendenpijnen, steken in de zijde, bronchitis en keelpijnen”, en zijn een product van een belgisch apotheker VANDENBROECK EN CIE. Het onderzoek van den heer J. J. HOFMAN, apotheker te 's-Gravenhage, heeft aangetoond dat de *Thermogène* is watten, licht gekleurd met aniline-oranje en doortrokken met een aftreksel van Spaansche peper (tinctura capsici). Het is dus een huidprikkelend middel, anders niets, waarvan gezegd wordt, dat het geeft: „algeheele bevrijding van ALLE rheumatische aandoeningen” en dat verder „onschadelijk” is.

Gelooft wie 't wil, maar wij doen daaraan niet mee, evenmin als wij van de duizenden prikkelende smeersels, zalven en pleisters, door allerlei kwakzalvers tegen rheumathiek aanbevolen, geheele genezing verwachten.